

Η διδασκαλία της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας ως Πρώτη Γλώσσα για την Γ' Δημοτικού

Σπυριδούλα Καρίπη

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής M.Ed., Υπ. Δρ

ΠΡΑΞΗ: «Καθολικός σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού»
MIS: 5001313

Επιστημονικός Υπεύθυνος: **Βασίλειος Κουρμπέτης**,
Σύμβουλος Α, του ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος
και συγχρηματοδοτείται από τον Ευρωπαϊκό Γενικό (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	6
Ενότητα 1: Δίνοντας «ΦΩΝΗ» στο πάζλ	35
Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου	35
Αντιληπτική γλώσσα	35
Εκφραστική γλώσσα	35
Ειδικοί στόχοι	36
Αντιληπτική γλώσσα	36
Εκφραστική γλώσσα	36
1^η Υποενότητα	38
Περιεχόμενο	38
Στόχοι	38
Υλικά και μέσα	39
Περιγραφή δραστηριοτήτων	39
Βήμα 1	39
Βήμα 2	41
Βήμα 3	44
Βήμα 4	45
Βήμα 5	47
Βήμα 6	48
2^η Υποενότητα	49
Περιεχόμενο	49
Στόχοι	49
Υλικά και μέσα	50
Περιγραφή δραστηριοτήτων	50
Βήμα 1	50
Βήμα 2	51
Βήμα 3	53
Βήμα 4	53
Βήμα 5	54
Επέκταση δραστηριότητας	54
Ενότητα 2: Δίνοντας «ΜΟΡΦΗ» στο πάζλ	56
Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου	56
Αντιληπτική γλώσσα	56
Εκφραστική γλώσσα	56
Ειδικοί στόχοι	57
Αντιληπτική γλώσσα	57
Εκφραστική γλώσσα	58
1^η Υποενότητα	60
Περιεχόμενο	60
Στόχοι	60
Υλικά και μέσα	61
Περιγραφή δραστηριοτήτων	61
Βήμα 1	61
Βήμα 2	64
Βήμα 3	67
Βήμα 4	72
Βήμα 5	73
2^η Υποενότητα	75

Περιεχόμενο	75
Στόχοι	75
Υλικά και μέσα	75
Περιγραφή δραστηριοτήτων	76
Βήμα 1	76
Βήμα 2	79
Βήμα 3	79
Βήμα 4	86
Βήμα 5	86
Βήμα 6	91
Ενότητα 3η : Δίνοντας «ΜΟΡΦΗ» στο πάζλ	93
Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου	93
Αντιληπτική γλώσσα	93
Εκφραστική γλώσσα	93
Ειδικοί στόχοι	94
Αντιληπτική γλώσσα	94
Εκφραστική γλώσσα	95
1η Υποενότητα	97
Περιεχόμενο	97
Στόχοι	97
Υλικά και μέσα	98
Περιγραφή δραστηριοτήτων	98
Βήμα 1	98
Βήμα 2	98
Βήμα 3	99
Βήμα 4	105
Βήμα 5	105
Βήμα 6	106
2η Υποενότητα	107
Περιεχόμενο	107
Στόχοι	107
Υλικά και μέσα	107
Περιγραφή δραστηριοτήτων	108
Βήμα 1	108
Βήμα 2	109
Βήμα 3	109
Βήμα 4	115
Ενότητα 4η : Βάλε τα κομμάτια του Πάζλ στη σειρά	117
Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου	117
Αντιληπτική γλώσσα	117
Εκφραστική γλώσσα	117
Ειδικοί στόχοι	118
Αντιληπτική γλώσσα	118
Εκφραστική γλώσσα	119
1η Υποενότητα	122
Περιεχόμενο	122
Στόχοι	122
Υλικά και μέσα	123
Περιγραφή δραστηριοτήτων	123
Βήμα 1	123
Βήμα 2	128
Βήμα 3	133
Βήμα 4	133

Βήμα 5	134
Βήμα 6	134
Βήμα 7	135
2^η Υποενότητα	138
Περιεχόμενο	138
Στόχοι	138
Υλικά και μέσα	139
Περιγραφή δραστηριοτήτων	139
Βήμα 1	139
Βήμα 2	142
Βήμα 3	143
Βήμα 4	145
Ενότητα 5^η : Το πάζλ των γιορτών	149
Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου	149
Αντιληπτική γλώσσα	149
Εκφραστική γλώσσα	149
Ειδικοί στόχοι	150
Αντιληπτική γλώσσα	150
Εκφραστική γλώσσα	151
1^η Υποενότητα	152
Περιεχόμενο	152
Στόχοι	152
Υλικά και μέσα	153
Περιγραφή δραστηριοτήτων	153
Βήμα 1	153
Βήμα 2	163
Βήμα 2	166
Κόκκινη κλωστή δεμένη, στην ανέμη τυλιγμένη,	171
Βήμα 3	180
Βήμα 4	183
2^η Υποενότητα	188
Περιεχόμενο	188
Στόχοι	188
Υλικά και μέσα	189
Περιγραφή δραστηριοτήτων	189
Βήμα 1	189
Βήμα 2	192
Βήμα 3	198
Βήμα 4	203
3^η Υποενότητα	207
Περιεχόμενο	207
Στόχοι	207
Υλικά και μέσα	207
Περιγραφή δραστηριοτήτων	208
Βήμα 1	208
Βήμα 2	213
Βήμα 3	217
Βήμα 4	217
Ενότητα 6^η : «Το πάζλ του εαυτού μου»	219
Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου	219
Αντιληπτική γλώσσα	219
Εκφραστική γλώσσα	219
Ειδικοί στόχοι	220

Αντιληπτική γλώσσα	220
Εκφραστική γλώσσα	220
1η Υποενότητα	222
Περιεχόμενο	222
Στόχοι	222
Υλικά και μέσα	222
Περιγραφή δραστηριοτήτων	222
Βήμα 1	222
Βήμα 2	224
Βήμα 3	225
Βήμα 4	227
2η Υποενότητα	229
Περιεχόμενο	229
Στόχοι	229
Υλικά και μέσα	229
Περιγραφή δραστηριοτήτων	230
Βήμα 1	230
Βήμα 2	231
Βήμα 3	235
Βήμα 4	235
Βιβλιογραφικές Αναφορές	241
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	241
Ελληνική Βιβλιογραφία	245

Εισαγωγή

Το παρόν προσβάσιμο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό για κωφούς και βαρήκοους μαθητές/τριες αφορά στην εκμάθηση της ΕΝΓ για την Γ' Δημοτικού. Με τη χρήση του παρόντος υλικού επιδιώκεται η πρόσβαση των μαθητών/τριών με προβλήματα ακοής σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη (α) τη Διεθνή σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (Ν. 4074/11-4-2012), (β) τη διακήρυξη του Παρισιού, (γ) τις αρχές του καθολικού σχεδιασμού για τη μάθηση (Universal Design for Learning - UDL) και (δ) τις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας,.

Το υλικό απευθύνεται στο σύνολο των εκπαιδευτικών της γενικής και της ειδικής εκπαίδευσης που διδάσκουν κωφούς και βαρήκοους μαθητές/τριες και αποτελεί ένα μεθοδολογικό, διδακτικό οδηγό για την διδασκαλία της ΕΝΓ στα πλαίσια της δίγλωσσης εκπαίδευσης. Είναι ένα διδακτικό εργαλείο το οποίο εμπεριέχει ένα σύνολο διδακτικών σεναρίων, σχεδίων διδασκαλίας με συγκεκριμένη στοχοθεσία για την εκμάθηση της ΕΝΓ, ως πρώτης γλώσσας, δίνοντας έμφαση στην παρουσίαση και στην κατανόηση ενός συνόλου γραμματικών και συντακτικών φαινομένων. Ακολουθώντας την φιλοσοφία της διδασκαλίας της πρώτης γλώσσας στα ακούοντα παιδιά τα οποία, φτάνοντας στην σχολική ηλικία έχουν ήδη αναπτύξει την πρώτη τους γλώσσα με τη μορφή του προφορικού λόγου, διδάσκονται συστηματικά ελληνικά δύο ώρες ημερησίως με στόχο την αφομοίωση της γραμματικής και την απόκτηση μεταγλωσσικών δεξιοτήτων -να μπορώ να μιλώ με τη γλώσσα μου για την γλώσσα μου-, επιδιώκεται αντίστοιχα τα κωφά παιδιά να αποκτήσουν την ικανότητα να εμβαθύνουν στη εκμάθηση της ΕΝΓ, αποκτώντας καλή γνώση των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων της και αναπτύσσοντας επαρκείς μεταγλωσσικές δεξιότητες για τη γλώσσα τους.

Γιατί λοιπόν η εκμάθηση της ΕΝΓ είναι απαραίτητη;

Σύμφωνα με έρευνες, η ανάπτυξη της γνώσης και της κατανόησης της γραπτής γλώσσας από τα κωφά παιδιά και κατά συνέπεια της εγγραματοσύνης, σχετίζεται με το βαθμό γνώσης της νοηματικής γλώσσας (Hall 2017, Scott και Hoffmeister

2017, Hrastinski & Wilbur, 2016, Davidson et al., 2014, Berke 2013, Pfifer, 2011, Albertini & Schley, 2003, Hoffmeister, 1994).

Μετά από χρόνια εφαρμογής διγλώσσων προγραμμάτων στα εκπαιδευτικά συστήματα των Σκανδιναβικών χωρών αλλά και των ΗΠΑ, παρατηρήθηκε σημαντική βελτίωση της ακαδημαϊκής προόδου αλλά και της κοινωνικό – συναισθηματικής ανάπτυξης των κωφών μαθητών/τριών που συμμετείχαν σε αυτά, δίνοντας ακόμα μια φορά την απάντηση στην συσχέτιση των παραπάνω τομέων με την απόκτηση πρώτης γλώσσας. Η έρευνα των Hrastinski & Wilbur, (2016) είναι μια από τις πιο πρόσφατες έρευνες που ανέδειξε σημαντικά την υπεροχή των κωφών μαθητών/τριών που έχουν επάρκεια στη ΝΓ σε ακαδημαϊκό επίπεδο και συγκεκριμένα στην καλύτερη κατανόηση του γραπτού λόγου, στη σωστή χρήση της προφορικής γλώσσας και στην αντιληπτική ικανότητα μαθηματικών εννοιών.

Στοχεύοντας λοιπόν στην ενδυνάμωση της γνώσης της πρώτης γλώσσας και επιδιώκοντας να βελτιώσουμε το μαθησιακό προφίλ των κωφών και βαρήκων μαθητών/τριών, σχεδιάσαμε και αναπτύξαμε το παρόν διδακτικό υλικό, το οποίο καλλιεργεί την ΕΝΓ ως πρώτη γλώσσα και προωθεί την πρακτική της διγλωσσης εκπαίδευσης. Η νοηματική γλώσσα διδάσκεται ως πρώτη γλώσσα και να αποτελεί γλώσσα – στόχο για τους κωφούς και βαρήκοους μαθητές/τριες, ακολουθώντας τη φιλοσοφία και τις αρχές της διγλωσσης εκπαίδευσης, με απώτερο στόχο την ανάπτυξη της εγγραμματοσύνης στις δύο γλώσσες (νοηματική και γραπτή γλώσσα) και την αξιοποίηση των συνολικών γλωσσικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των κωφών μαθητών/τριών (Baker, 2001).

Στο διδακτικό υλικό για την εκμάθηση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας Δ' Δημοτικού, ως μια διδακτική πρόταση διαφοροποίησης της διδασκαλίας, η ΕΝΓ αποτελεί γλώσσα στόχος και καλλιεργείται συστηματικά, όπως η προφορική γλώσσα στους ακούοντες μαθητές/τριες.

Η εκμάθηση της ΕΝΓ εξασφαλίζει την εφαρμογή και την επιτυχία διγλωσσων προγραμμάτων;

Κατά την εφαρμογή των δίγλωσσων προγραμμάτων η ΕΝΓ αποτελεί γλώσσα στόχος και καλλιεργείται συστηματικά, όπως η προφορική, πρώτη γλώσσα των ακουόντων μαθητών/τριων (Swanwick, 2016).

Η εκμάθηση της ΕΝΓ αποτελεί αναμφίβολα μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή δίγλωσσων προγραμμάτων. Για την επιτυχία τους ωστόσο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να εφαρμοστούν και άλλες προϋποθέσεις που αφορούν την διαπολιτισμικότητα, όπως η σύνδεση της γλώσσας με τα πολιτισμικά στοιχεία της κοινότητας των ανθρώπων που τη χρησιμοποιούν.

Στην προσπάθεια να εξασφαλιστεί ένα πραγματικά δίγλωσσο, διαπολιτισμικό περιβάλλον, ο εκπαιδευτικός οφείλει να συνδέσει το μαθητικό πληθυσμό με την κοινότητα των Κωφών, να οργανώνει στο χώρο του σχολείου επισκέψεις μελών της κοινότητας των Κωφών, και παράλληλα να επιδιώκει τη συμμετοχή των μαθητών/τριων σε επισκέψεις σε σωματεία ή οργανώσεις Κωφών, σε εκδηλώσεις που διοργανώνονται και αφορούν τους κωφούς. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με ενήλικες Κωφούς που μπορούν να ενεργήσουν σαν εναλλακτικά μοντέλα για τους μαθητές/τριες εκθέτοντάς τους σε αυθεντικές μορφές επικοινωνίας, ενώ παράλληλα εξοικειώνονται με την κουλτούρα και τα πολιτισμικά στοιχεία της κοινότητας (Χατζοπούλου, 2000α, 2000β).

Ποια γραμματικά φαινόμενα της ΕΝΓ επεξεργαζόμαστε στο διδακτικό υλικό;

- Η σύνθεση του νοήματος:
- Χειρομορφές
- Χώρος νοηματισμού
- Κίνηση
- Προσανατολισμός παλάμης
- Έκφραση προσώπου

- Ουσιαστικά
- Ορισμός και κατηγοριοποίηση των ουσιαστικών
- Ρήματα
- Κατηγορίες ρημάτων (απλά - στατικά, μεταβλητά ως προς το χώρο, ρήματα θέσης, κίνησης, κατεύθυνσης, μεταβλητά ως προς τον τρόπο νοηματισμού, την ένταση ή την έμφαση, τη διάρκεια και τη συχνότητα της ενέργειας, ρήματα συμφωνίας, νοήματα που δηλώνουν νοητική δραστηριότητα, κ.α.)
- Τρόπος εκφοράς του χρόνου (άξονες χρόνου)
- Κανόνες παραγωγής νοημάτων
- Παραγωγή ουσιαστικών και ρημάτων της ίδιας οικογένειας
- Ενικός και πληθυντικός αριθμός σε ρήματα και ουσιαστικά
- Ταξινομητές
- Εικονιστικά, πολυμορφικά/πολυσυνθετικά νοήματα

Ποια συντακτικά φαινόμενα της ΕΝΓ επεξεργαζόμαστε στο διδακτικό υλικό;

- Το υποκείμενο της πρότασης (θεματοποίηση, αλλαγή ρόλων, θέση στο χώρο, βλέμμα)
- Το αντικείμενο της πρότασης (θεματοποίηση, αλλαγή ρόλων, θέση στο χώρο, βλέμμα)
- Συντακτικά αποδεκτές δομές προτάσεων στην ΕΝΓ
- Η χρήση του χώρου
- Καταφατικές και ερωτηματικές προτάσεις (ολικής και μερικής άγνοιας)

- Υποθετικές προτάσεις
- Αναφορικές προτάσεις
- Ευθύς και πλάγιος λόγος

Τι είναι το παρόν εκπαιδευτικό υλικό;

Το εκπαιδευτικό υλικό για την εκμάθηση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας Δ' Δημοτικού αποτελεί μια προσπάθεια δημιουργίας διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ΕΝΓ, εφαρμόζοντας τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου <http://www.prosvasimo.gr/docs/pdf/Analytika-Programmata-Eidikhs-Agwghs-kaEkpaideushs/A.P.S.-EllhnikhsNohmatikhhs-Glwssas.pdf> (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2004).

Το υλικό ακολουθεί τις προδιαγραφές που αναπτύχθηκαν στο έργο «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού & εποπτικού υλικού για μαθητές/τριες με αναπηρίες» και όπως προαναφέρθηκε επιδιώκεται η καλλιέργεια της ΕΝΓ με την εκμάθηση και κατανόηση των γραμματο-συντακτικών κανόνων της.

Το υλικό παρουσιάζεται σε διεπαφή, βασική αρχή της δίγλωσσης εκπαίδευσης. Το νοηματικό κείμενο ή οι νοηματικές φράσεις εμφανίζονται δίπλα στη περιοχή στην οποία αναπτύσσεται το κείμενο στην ελληνική γλώσσα, κάνοντας δυνατή τη σύγκριση των δύο γλωσσών με στόχο την καλλιέργεια και ανάπτυξη των μεταγλωσσικών δεξιοτήτων των κωφών και βαρήκων μαθητών/τριών.

Για την παρουσίαση και την εκμάθηση των κανόνων της ΕΝΓ, α) αναπτύχθηκαν κατάλληλα νοηματικά κείμενα και φράσεις από φυσικούς νοηματιστές, β) χρησιμοποιήθηκαν έτοιμα κείμενα από την υπάρχουσα βιβλιογραφία της ΕΝΓ. Όλα τα κείμενα επιλέχθηκαν ή δημιουργήθηκαν προκειμένου να εξυπηρετούν τους στόχους του ΑΠΣ για την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα, σε συνδυασμό με ένα σύνολο μεθοδικά σχεδιασμένων δραστηριοτήτων

που παρουσιάζονται βήμα- βήμα με στόχο οι μαθητές/τριες να εστιάζουν κάθε φορά σε ένα συγκεκριμένο γραμματικό φαινόμενο, να το αφομοιώσουν και να εμβαθύνουν σε αυτό.

Την δημιουργία, την απόδοση και την επιμέλεια των νοηματικών κειμένων και φράσεων ανέλαβαν φυσικοί νοηματιστές. Τα κείμενα αυτά παρουσιάζονται με την μορφή βίντεο, ενώ παράλληλα υπάρχει μετεγγραφή του νοηματικού λόγου, πρακτική που χρησιμοποιείται ευρύτερα στην δίγλωσση εκπαίδευση και στην έρευνα των νοηματικών γλωσσών (Baker-Shenk, & Cokely, 1981, Baker et al. 1999).

Κατά τη μετεγγραφή των νοηματικών κειμένων, όλα τα γλωσσήματα που αφορούν σε νοηματικές φράσεις και νοήματα γράφονται με χαρακτηριστικές κεφαλαίων γραμμάτων με μπλε χρώμα για να διαχωριστούν από τα ελληνικά, σε συνδυασμό με ένα σύνολο κανόνων που έχουν ακολουθηθεί για τη μετεγγραφή (βλέπε σχετικούς κανόνες μετεγγραφής στο παράρτημα). Επίσης με κεφαλαία γράμματα, με μπλε χρώμα γράφονται όλα τα νοήματα και οι νοηματικές φράσεις που αποδίδονται βιντεοσκοπημένα στην ΕΝΓ (Παράδειγμα νοημάτων: **ΚΑΜΗΛΑ, ΓΑΛΑ, ΤΡΕΧΕΙ** κ.λπ., Παράδειγμα νοηματικών φράσεων: **ΤΡΩΕΙ ΤΕΛΟΣ, ΔΟΥΛΕΥΕΙ ΠΑΛΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ, ΣΗΜΕΡΑ ΝΟΗΜΑΤΙΚΟ-ΟΝΟΜΑ-ΜΑΡΙΑ ΑΡΡΩΣΤΗ**).

Ποια είναι η δομή και το περιεχόμενο του υλικού;

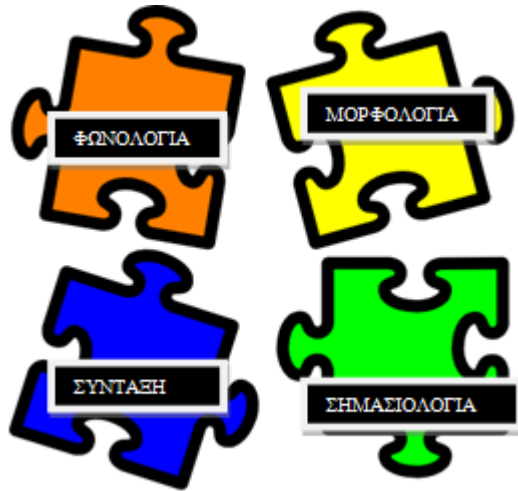
Το υλικό περιλαμβάνει

- Θεωρητικό πλαίσιο
- Διδακτικά εργαλεία
- Ενότητες στις οποίες θα περιγράφονται εξελικτικά συγκεκριμένοι στόχοι και θα προτείνονται ενδεικτικές δραστηριότητες για τη διδασκαλία της ΕΝΓ.

Οι ενότητες αφορούν στη **Γραμματική** της ΕΝΓ και στη μελέτη των γλωσσολογικών κανόνων που την διέπουν.

Η γραμματική κάθε γλώσσας, νοηματικής ή ομιλούμενης, περιλαμβάνει τα εξής επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης: τη φωνολογία, τη μορφολογία,

τη σύνταξη και τη σημασιολογία. Τα επίπεδα αυτά συνθέτουν το «πάζλ της γραμματικής» (Εικόνα 1).

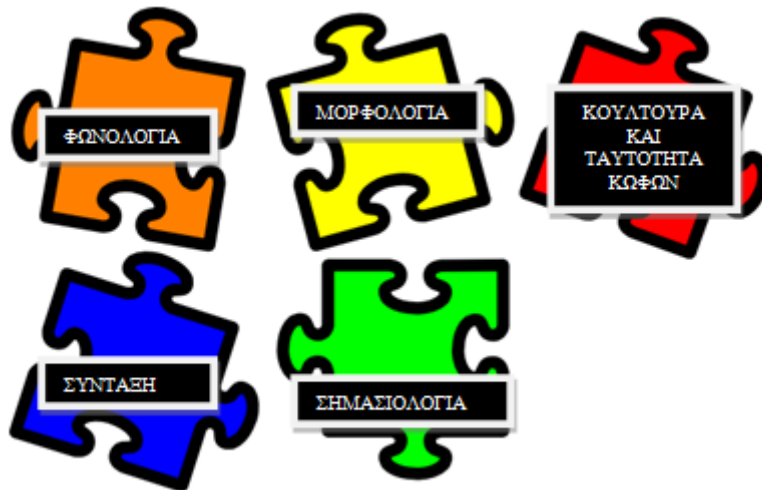

Εικόνα 1. Το «πάζλ της γραμματικής»¹

Το πάζλ της γραμματικής της ΕΝΓ θα εμπλουτιστεί και με άλλα κομμάτια, κάνοντας το πιο ενδιαφέρον και «παιχνιδιάρικο».

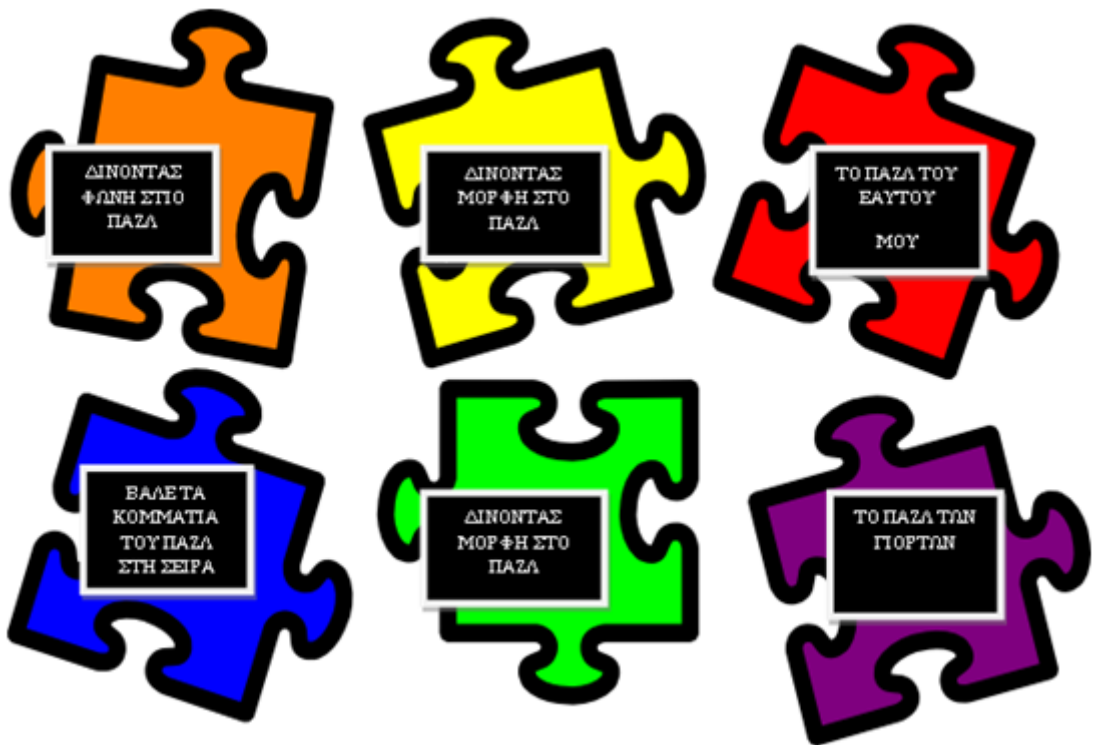
Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η δίγλωσση εκπαίδευση απαιτεί την επαφή με κοινότητα και την κουλτούρα των Κωφών με στόχο την ανάπτυξη όχι μόνο της γλώσσας αλλά και της ταυτότητας των Κωφών μαθητών. Είναι πολύ σημαντικό να αφυπνιστούν οι μαθητές στις πολιτισμικές αξίες της κοινότητας των Κωφών και να μπορούν να εστιάσουν και να υιοθετήσουν συμπεριφορές που προάγουν την επικοινωνία, όπως ρυθμιστικές συμπεριφορές συζήτησης (conversation regulatory behaviors) (Εικόνα 2).

¹ <http://clipart-library.com/clipart/550421.htm>

Εικόνα 2. Το κομμάτι «Κουλτούρα και ταυτότητα κωφών»

Η διδακτική προσέγγιση σημαντικών θρησκευτικών και πολιτισμικών γιορτών (Χριστούγεννα, Απόκριες, Πάσχα) είναι πολύ σημαντική, ειδικά όταν είναι σχεδιασμένη και διαφοροποιημένη για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των κωφών μαθητών. Για το λόγο αυτό στο πάζλ μας θα βάλουμε ένα τέτοιο αντίστοιχο κομμάτι (Εικόνα 3).

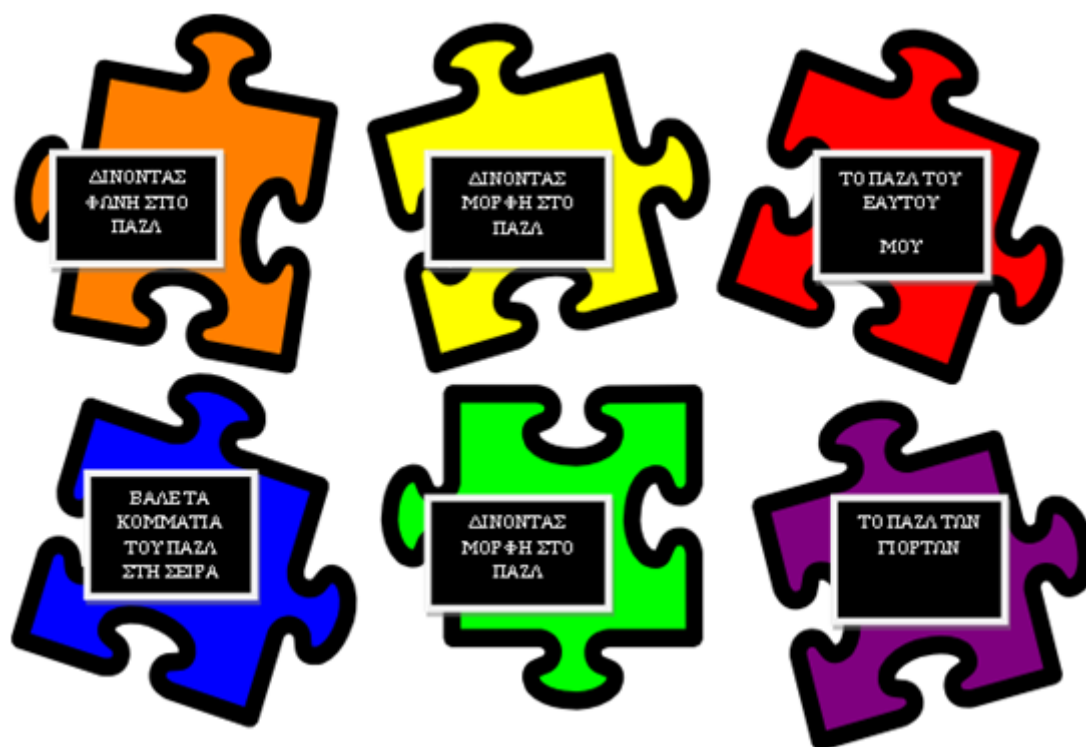

Εικόνα 3. Το κομμάτι «Γιορτές»

Το πάζλ που διαμορφώθηκε περιλαμβάνει και τέτοια κομμάτια, καλύπτοντας με αυτό τον τρόπο και ένα σημασιολογικό και πραγματολογικό επίπεδο της γλώσσας.

Τα κομμάτια του πάζλ - ενότητες για την Γ' Δημοτικού θα είναι 6 (Εικόνες 4)

- 1 ενότητα για τη φωνολογική δομή της ΕΝΓ με το τίτλο «Δίνοντας φωνή στο πάζλ»
- 2 ενότητες για τη μορφολογική δομή της ΕΝΓ με το τίτλο «Δίνοντας μορφή στο πάζλ»
- 1 ενότητα για την συντακτική δομή της ΕΝΓ με το τίτλο «Βάλε τα κομμάτια του πάζλ στη σειρά»
- 1 ενότητα για τις γιορτές με το τίτλο «Το πάζλ των γιορτών»
- 1 ενότητα για επαφή με την κουλτούρα των Κωφών και διαμόρφωση ταυτότητας με τίτλο «Το πάζλ του εαυτού μου»

Εικόνα 4. Τα κομμάτια του πάζλ - ενότητες για την Γ' Δημοτικού

Ως προς τα περιεχόμενα :

Για την Γ' Δημοτικού σχεδιάστηκαν δραστηριότητες με στόχο:

- την κατανόηση της σπουδαιότητας της οπτικής επαφής και του βλέμματος
- την εκμάθηση των αποδεκτών χειρομορφών καθώς και την κατηγοριοποίηση με βάση τις χειρομορφές
- την καλλιέργεια κατηγοριοποίησης νοημάτων με βάση 4 βασικών παραμέτρων της ΕΝΓ (θέση, κίνηση, προσανατολισμός της παλάμης, κατεύθυνση)
- την κατανόηση αλλαγής νοημάτων, τροποποιώντας στοιχεία όπως η θέση, η κίνηση, ο προσανατολισμός της παλάμης
- την χρήση ενός ή δύο χεριών για την παραγωγή νοημάτων
- τον τρόπο δημιουργίας σύνθετων νοημάτων
- την εκμάθηση της λειτουργίας διαφορετικών κατηγοριών ρημάτων, ουσιαστικών, επιθέτων, αντωνυμιών, κ.α
- την εκμάθηση των διαφορετικών τύπων ταξινομητών, τη λειτουργία τους και την σχέση τους με ρήματα κίνησης και θέσης ΕΝΓ
- την κατανόηση και την χρήση της γραμμής του χρόνου στην ΕΝΓ
- την εμπέδωση βασικών τύπων ερωτήσεων και τον τρόπο δήλωσης της άρνησης στην ΕΝΓ
- την αναγνώριση συντακτικών δομών της ΕΝΓ
- τη κατανόηση των διαφορετικών τρόπων για τη δήλωση του υποκειμένου και του αντικειμένου μιας πρότασης στην ΕΝΓ (θεματοποίηση, στροφή σώματος, κ.α)
- την εκμάθηση και την ανάλυση των συστατικών μερών προτάσεων στην ΕΝΓ

Ποια είναι η καλύτερη μέθοδος για τη διδασκαλία και την εκμάθηση των γραμματικών κανόνων και κατ' επέκταση της ΕΝΓ;

Η Φυσική Μέθοδος θεωρείται η πιο κατάλληλη μέθοδος για τη διδασκαλία μιας γλώσσας όπως η ΕΝΓ. Με τη μέθοδο αυτή προάγεται η διδασκαλία της ΕΝΓ ως πρώτης γλώσσας, στα πλαίσια της δίγλωσσης και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των

κωφών μαθητών/τριών σε όλες τις βαθμίδες, από το νηπιαγωγείο μέχρι τις πρώτες τάξεις του δημοτικού.

Η μέθοδος στηρίζεται στη χρήση της γλώσσας-στόχου και της έκθεσης των μαθητών/τριών σε αυτή, σε ένα πλούσιο φυσικό γλωσσικό περιβάλλον χωρίς παράλληλη χρήση άλλης γλώσσας ή με την επικουρική χρήση της γραπτής ελληνικής. Βασική αρχή αυτής της προσέγγισης διδασκαλίας είναι ότι η γλώσσα μαθαίνεται καλύτερα στο φυσικό της περιβάλλον, εκεί δηλαδή που υπάρχει πραγματική ανάγκη να τη μάθει ή να την χρησιμοποιήσει κανείς μέσω της αλληλεπίδρασης.

Οι μαθητές/τριες που διδάσκονται με τη Φυσική Μέθοδο εκτίθενται από την αρχή σε φυσική γλώσσα, σε απλά αλλά ολοκληρωμένα σύνολα νοηματικού λόγου π.χ. ιστορίες, μικρές αφηγήσεις, πραγματικούς καθημερινούς διαλόγους βιντεοσκοπημένους ή μη, παρουσιασμένους μέσα από παιχνίδι ρόλων, εκμάθηση στοιχείων του περιβάλλοντος του/της μαθητή/τριας, φωτογραφίες κ.τ.λ. Η εκμάθηση λεξιλογίου στα πρώτα στάδια επικεντρώνεται σε αντικείμενα και δραστηριότητες μέσα στην ίδια την τάξη. Όταν πλέον αυτά αρχίσουν να χρησιμοποιούνται με άνεση, -γεγονός που ήδη έχει επιτευχθεί στο τέταρτο επίπεδο της διδασκαλίας της γλώσσας- οι μαθητές/τριες διδάσκονται με απλά αφηγηματικά νοηματικά κείμενα, γεγονότα, καταστάσεις και εμπειρίες της καθημερινής ζωής. Πολύ συχνά η διδασκαλία πραγματοποιείται με τη χρήση κατάλληλου οπτικού υλικού, εικόνων, φωτογραφιών που απεικονίζουν ενέργειες ή πολιτισμικά δρώμενα, γεγονότα κ.λπ. Επιπλέον πρακτική άσκηση, οργανώνεται μέσα από καλά δομημένους διαλόγους και ασκήσεις που έχουν συγκεκριμένο σκοπό και μπορούν να χρησιμοποιηθούν εύκολα εκτός τάξης.

Σε περίπτωση που ορισμένα λεκτικά στοιχεία δε γίνουν απολύτως κατανοητά – μέσω επεξήγησης στη γλώσσα-στόχο ή με τη χρήση αντικειμένων ή εικόνων – ο/η εκπαιδευτικός καταφεύγει σε μίμηση, χειρονομίες ή παιχνίδι ρόλων.

Ποιες είναι οι προτεινόμενες ασκήσεις για την εκμάθηση της ΕΝΓ;

Στο υλικό χρησιμοποιούνται συστηματικά διάφορα είδη ασκήσεων με σκοπό η εκμάθηση της ΕΝΓ να επιτυγχάνεται αποτελεσματικά. Ένα από τα προτεινόμενα είδη ασκήσεων αποτελούν οι ασκήσεις επανάληψης.

Οι ασκήσεις επανάληψης θα πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένη μεθοδολογία προκειμένου να επιτελούν το ρόλο τους. Έτσι:

- Θ
α πρέπει οι ασκήσεις επανάληψης να εναρμονίζονται με δραστηριότητες που αναφέρονται στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της ΕΝΓ. Κατά την επανάληψη και παραγωγή νοημάτων οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ζητάνε από τους/τις μαθητές/τριες να εντάσσουν τα νοήματα σε κατανοητές προτάσεις της καθημερινής ζωής. Αυτό αυξάνει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και τους εντάσσει σε καταστάσεις που θα μπορούσαν να τους/τις φανούν χρήσιμες και εκτός τάξης. Η επανάληψη από μόνη της δεν οδηγεί στην κατάκτηση της επικοινωνιακής ικανότητας σε οποιαδήποτε γλώσσα, αλλά πρέπει να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο δημιουργικών δραστηριοτήτων επικοινωνιακού τύπου.

- Ο
ι ασκήσεις επανάληψης θα πρέπει να παρουσιάζονται με ενδιαφέροντα τρόπο και να μην είναι προβλέψιμες, για να δημιουργούν κίνητρο στους μαθητές. Για να επιτευχθεί αυτό, και για την διευκόλυνση του εκπαιδευτικού, στο παρόν υλικό συμπεριλαμβάνεται επιπλέον ηλεκτρονικό υλικό που μπορεί να δουλευτεί μέσα στην τάξη με στόχο την επανάληψη και την εμπέδωση του νέου λεξιλογίου και τον εκάστοτε γραμματικών φαινομένων. Με αυτόν τον τρόπο οι ασκήσεις αποτελούν συμπληρωματικό στοιχείο του μαθήματος και όχι κάτι εντελώς ασύνδετο. Παράλληλα, η ακρίβεια των απαντήσεων των μαθητών, η ταχύτητα και ο ρυθμός εκτέλεσης των δραστηριοτήτων εξασφαλίζει την εγρήγορση και το ενδιαφέρον των μαθητών.

Οι ασκήσεις επανάληψης μπορούν να διακριθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: Αυτές στις οποίες ο μαθητής κάνει απλή επανάληψη και έχουν περισσότερο μηχανικό χαρακτήρα και αυτές στις οποίες ο μαθητής έχει έναν πιο δημιουργικό ρόλο και στις οποίες θα πρέπει να βρει μόνος πως θα χρησιμοποιήσει τα δεδομένα που του δίνει ο εκπαιδευτικός.

Μερικά παραδείγματα ασκήσεων μηχανικού τύπου είναι:

- α) απλή επανάληψη νοημάτων ή προτάσεων,
- β) αντικατάσταση ενός ή δύο νοημάτων στην πρόταση από άλλα δοσμένα νοήματα,
- γ) αντικατάσταση πολλών νοημάτων στην πρόταση από άλλα δοσμένα νοήματα.

Οι ασκήσεις μηχανικού τύπου θα πρέπει:

- α) να εκτελούνται σε γρήγορο ρυθμό,
- β) να εστιάζουν σε ένα συγκεκριμένο γραμματικό τύπο, λεκτικό στοιχείο κ.λπ.,
- γ) να εντάσσεται σταδιακά στις απαντήσεις όλη η τάξη.

Μερικά παραδείγματα ασκήσεων δημιουργικού-χειριστικού τύπου είναι:

α) ασκήσεις επέκτασης, στις οποίες ο μαθητής θα πρέπει να ενσωματώσει νέες πληροφορίες που του δίνονται από τον εκπαιδευτικό σε μια επίσης δοσμένη πρόταση,

β) ασκήσεις ολοκλήρωσης, στις οποίες ο μαθητής θα πρέπει να συμπληρώσει σε μια δοσμένη ατελή πρόταση κάποιο στοιχείο έτσι ώστε η νέα πρόταση να είναι λογική και σωστή συντακτικά,

γ) ασκήσεις μετατροπής, στις οποίες ο μαθητής θα πρέπει να αλλάξει μια δοσμένη από το δάσκαλο πρόταση έτσι ώστε αυτή να έχει διαφορετική σημασία. Ο δάσκαλος καθορίζει τον τρόπο ή τον τύπο μετατροπής της πρότασης (π.χ. ερωτηματική, αρνητική πρόταση κ.λπ.).

Οι ασκήσεις δημιουργικού-χειριστικού τύπου δεν θα πρέπει να εκτελούνται με γρήγορο ρυθμό, καθώς οι μαθητές εστιάζουν στο περιεχόμενο και το νόημα και όχι μόνο σε ένα συγκεκριμένο τύπο και αφορούν περισσότερο στους μεγαλύτερους μαθητές. Κατά την εκτέλεση τέτοιου είδους ασκήσεων το ζητούμενο είναι μία πλήρης φράση και όχι απλώς μία λέξη, η εκμάθηση δηλαδή, σωστών τρόπων φυσικής επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών και του εκπαιδευτικού. Ο κάθε μαθητής θα πρέπει να απαντά ξεχωριστά, δίνοντας τη δική του εκδοχή.

Όλες οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω υπόκεινται σε τρεις βασικές κατηγορίες: α) αυτές στις οποίες υπάρχει ευκρινής και παρατηρήσιμος τρόπος ανίχνευσης της εκφραστικής επίδοσης των μαθητών

(περιγραφή εικόνας, χειρισμός αντικειμένων κ.λπ.), β) αυτές στις οποίες υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί στην απόδοση των μαθητών (διάλογοι) και γ) αυτές στις οποίες οι ίδιοι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ελέγξουν και το περιεχόμενο και τους τύπους που θα χρησιμοποιήσουν (παιχνίδια ρόλων και συζητήσεις). Οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες που παρουσιάστηκαν είναι ενδεικτικές και αποτελούν μόνο ένα δείγμα των ασκήσεων και δραστηριοτήτων που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός για να αναπτύξει την επικοινωνιακή ικανότητα των μαθητών στη Ελληνική Νοηματική Γλώσσα. Εξάλλου, όλες οι δραστηριότητες μπορούν να τροποποιηθούν και να προσαρμοστούν, ανάλογα με το επίπεδο και το μέγεθος της τάξης και τις δυνατότητες και την ιδιοσυγκρασία των μαθητών.

Ποιες πρακτικές είναι κατάλληλες για την εφαρμογή της Φυσικής μεθόδου διδασκαλίας της ΕΝΓ;

Η επιλογή κατάλληλων πρακτικών διδασκαλίας για την εφαρμογή της Φυσικής μεθόδου σχετίζεται με την ιδιαίτερη φύση της ΝΓ ως οπτικο-κινητικής γλώσσας με ιδιαίτερα κοινωνιο-γλωσσολογικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά .

Συγκεκριμένα λόγω της οπτικο-κινητικής τροπικότητας της γλώσσας, της αναγκαιότητας μη σύγχυσης των Ελληνικών με την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα και των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών της κοινότητας των Κωφών θα ήταν σκόπιμο να εφαρμόζονται οι ακόλουθες καλές πρακτικές:

- Διδασκαλία τουλάχιστον τέσσερις (4) ώρες την εβδομάδα για την επαρκή ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών/τριών.
- Ολιγομελή τμήματα (10-12) μαθητών/τριών.
- Διαμόρφωση του περιβάλλοντος της τάξης έτσι ώστε να μην υπάρχουν φυσικά εμπόδια – θρανία, τραπέζια κ.λπ. – παρεμποδίζοντας τους μαθητές/τριες να νοηματίσουν αποτελεσματικά. Είναι σημαντικό να διαμορφωθεί ο περιβάλλοντας χώρος, έτσι ώστε όλοι οι μαθητές/τριες να έχουν οπτική επαφή μεταξύ τους. Συνήθως, ο κύκλος είναι η καλύτερη διάταξη για αυτό το σκοπό.

- Η χρήση της φωνής στην τάξη αποφεύγεται προκειμένου να μην υπάρξει σύγχυση μεταξύ των Ελληνικών και της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας. Προτείνεται να χρησιμοποιούνται εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας (γραπτό λόγο, χειρονομίες, απλά νοήματα κ.λπ.) όταν είναι αναγκαίο και κυρίως για λόγους σύγκρισης των δύο γλωσσών.
- Η επικοινωνία του/της εκπαιδευτικού με τους/τις μαθητές/τριες του/της στην τάξη γίνεται στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα. Όταν οι μαθητές/τριες δυσκολεύονται να καταλάβουν, ο εκπαιδευτικός αναδιατυπώνει όσα προσπαθεί να περιγράψει, χρησιμοποιεί αντικείμενα, εικόνες, ζωγραφιές και άλλα οπτικά μέσα. Γενικότερα παρουσιάζεται ένα ξεκάθαρο μοντέλο επικοινωνίας στους/στις μαθητές/τριες, στο οποίο τα Ελληνικά και η Ελληνική Νοηματική Γλώσσα δεν αναμειγνύονται.
- Το λεξιλόγιο που διδάσκεται παρουσιάζεται πάντα ενταγμένο σε μεγαλύτερες δομές περιεχομένου με τη χρήση διαδραστικών επικοινωνιακών τεχνικών : διηγήσεων, διαλόγων, παιχνιδιών, ιστοριών κ.λπ.
- Οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις ανάπτυξης λεξιλογίου και εκμάθησης γραμματικών δομών παρουσιάζονται με ενδιαφέροντα τρόπο έτσι ώστε να δημιουργούν κίνητρο στους/στις μαθητές/τριες και είναι αντίστοιχες του εξελικτικού επιπέδου τους.
- Ο/η εκπαιδευτικός δεν πιέζει τους/τις μαθητές/τριες του να εκφραστούν. Περιμένει πρώτα να περάσει ένα διάστημα εκμάθησης και αφομοίωσης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας, κατά το οποίο οι μαθητές/τριες εκτίθενται σε φυσικές πηγές νοηματικής γλώσσας (διαλόγους, αφηγήσεις, ιστορίες κ.λπ.) μέχρι οι ίδιοι να εκφραστούν αυθόρμητα και φυσικά.
- Ο/η εκπαιδευτικός οργανώνει στο σχολείο επισκέψεις κάποιων μελών της κοινότητας των Κωφών για να ενεργήσουν σαν εναλλακτικά μοντέλα για τους/τις μαθητές/τριες (πέρα από τον ίδιο), προκειμένου αυτοί να εξοικειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο με την κουλτούρα της κοινότητας.

- Ο/η εκπαιδευτικός οργανώνει επισκέψεις σε σωματεία Κωφών, και επιδιώκει τη συμμετοχή των μαθητών/τριών του σε εκδηλώσεις που αφορούν τους κωφούς έτσι ώστε οι μαθητές/τριες να είναι σε συνεχή επαφή με τα πολιτισμικά στοιχεία της κοινότητας Κωφών και να εκτίθενται σε αυθεντικές μορφές επικοινωνίας.
- Ο/η εκπαιδευτικός βιντεοσκοπεί όσο πιο τακτικά μπορεί τον εκφραστικό νοηματικό λόγο του κάθε μαθητή/τριας.

Ποιες είναι οι πιο συχνά προτεινόμενες ασκήσεις – δραστηριότητες για την εκμάθηση της ΕΝΓ;

Στο υλικό χρησιμοποιούνται διάφορα είδη ασκήσεων έτσι ώστε η εκμάθηση της ΕΝΓ να επιτυγχάνεται αποτελεσματικά και να διατηρείται υψηλό το ενδιαφέρον των μαθητών/τριων .

Κάποιες κατηγορίες ασκήσεων δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούνται στο διδακτικό υλικό για της διδασκαλία της ΕΝΓ στη Δ τάξη είναι οι ακόλουθες

1. Ανάπτυξη λεξιλογίου και νοηματικών φράσεων με χρήση αντικειμένων/εικόνων/φωτογραφιών
2. Ανάπτυξη λεξιλογίου και γραμματικών δομών με περιγραφή εικόνων/φωτογραφιών
3. Ακολουθία/ αλληλουχία εικόνων/φωτογραφιών
4. Δραστηριότητες περιγραφής - κατανόησης (επιλογή εικόνων - αντικειμένων, ζωγραφικής, κατασκευών)
5. Χειρισμός αντικειμένων - χάρτες
6. Νοηματικά αφηγηματικά κείμενα – ιστορίες - αναδιηγήσεις
7. Διάλογοι – ερωταπαντήσεις
8. Συζητήσεις μεταξύ των μαθητών/τριων
 - Παιχνίδια ρόλων
 - Ελεύθερες συζητήσεις
 - Άμεσες εμπειρίες
9. Ασκήσεις Ελεγχόμενης Επανάληψης

10. Γλωσσικά παιχνίδια

Οι παραπάνω τύποι ασκήσεων και δραστηριοτήτων είναι ενδεικτικές και αποτελούν μόνο ένα δείγμα των ασκήσεων και δραστηριοτήτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών/τριών στη Ελληνική Νοηματική Γλώσσα. Επιπλέον, όλες οι δραστηριότητες μπορούν να τροποποιηθούν και να προσαρμοστούν, ανάλογα με το επίπεδο και των αριθμών των μαθητών/τριών της τάξης, τις δυνατότητες και την ιδιοσυγκρασία τους.

Πως ακριβώς χρησιμοποιούνται οι συζητήσεις μεταξύ των μαθητών/τριων για τη διδασκαλία της ΕΝΓ;

Οι συζητήσεις μεταξύ των μαθητών/τριων για τη διδασκαλία της ΕΝΓ περιλαμβάνουν τρεις διαφορετικούς τύπους δραστηριοτήτων:

α) παιχνίδια ρόλων

β) ελεύθερες συζητήσεις και

γ) άμεσες εμπειρίες – επισκέψεις,

και χρησιμοποιούνται είτε για την ανάπτυξη ενός θέματος-περιεχομένου απαιτώντας τη χρήση συγκεκριμένου λεξιλογίου και ακολουθώντας συγκεκριμένους μορφοσυντακτικούς κανόνες, είτε για την επεξεργασία και την εμβάθυνση σε ένα γραμματικό φαινόμενο.

Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο διδασκαλίας της ΕΝΓ, η χρήση τέτοιου είδους ασκήσεων/δραστηριοτήτων γίνεται όλο και πιο συχνή.

α. Παιχνίδια ρόλων

Τα παιχνίδια ρόλων ουσιαστικά διαφέρουν από τους διαλόγους. Το περιεχόμενο των συνομιλιών μεταξύ των συμμετεχόντων δεν είναι δοσμένο από

τον/την εκπαιδευτικό και σε αυτά μπορεί να συμμετέχουν περισσότεροι από δύο συνομιλητές. Οι μαθητές/τριες στηρίζονται πάνω στη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους για να αλληλεπιδράσουν με τους άλλους.

Η αξία τους βρίσκεται στη δυνατότητα που δίνουν στους/στις μαθητές/τριες να μάθουν πότε και με ποιο τρόπο μπορούν να χρησιμοποιούν τις γραμματικές δομές και το λεξιλόγιο που έχουν αποκτήσει, και σε ποιες περιστάσεις επικοινωνίας.

Για κάθε παιχνίδι ρόλων ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να δώσει συγκεκριμένες πληροφορίες, στους/στις μαθητές/τριες που θα συμμετέχουν όπως: Να περιγράψει την κατάσταση, τους χαρακτήρες, και τις συγκεκριμένες δραστηριότητες που πρέπει να γίνουν από αυτούς, να δώσει χρήσιμες εκφράσεις, καταγραμμένες λίστες νοημάτων, λίστες συγκεκριμένων εκφράσεων για κάθε χαρακτήρα, τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει ο/η μαθητής/τρια κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.

Αποτελούν έναν καλό τρόπο διδασκαλίας προκειμένου οι μαθητές/τριες να επικεντρωθούν σε νέο λεξιλόγιο, γραμματικές δομές και γλωσσικά υποδείγματα ή σε καινούργιες χρήσεις του λεξιλογίου και των γλωσσικών υποδειγμάτων που ήδη έχουν κατακτήσει/διδασχθεί.

β. Ελεύθερες συζητήσεις

Οι ελεύθερες συζητήσεις είναι ουσιαστικά συζητήσεις της τάξης για ένα θέμα που έχει προεπιλεγεί από τον/την εκπαιδευτικό ή έχει προκύψει από τους/τις μαθητές/τριες και για το οποίο η τάξη έχει κάνει κάποια προεργασία. Μολονότι είναι ελεύθερες απαιτούν καλή προετοιμασία της τάξης από τον/την εκπαιδευτικό και επίσης, κατά τη διεξαγωγή τους ο ρόλος του/της είναι καθοδηγητικός. Κατά τη διάρκεια αυτών των συζητήσεων θα πρέπει να διασφαλίζεται η δυνατότητα σε όλους τους/τις μαθητές/τριες να συμβάλλουν στη συζήτηση με τον τρόπο τους.

Οι ελεύθερες συζητήσεις κινούνται σε δύο άξονες: 1) συζητήσεις επίλυσης προβλημάτων και 2) συζητήσεις με συγκεκριμένο θέμα για ανταλλαγή πληροφοριών και ιδεών.

Συνολικά το περιεχόμενο των συζητήσεων πρέπει να ενδιαφέρει όλη την τάξη, να σχετίζεται με τις κοινές εμπειρίες ή τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών, να αφορά κάποιο ενδοσχολικό, τοπικό, ή κοινωνικό ζήτημα.

Κατά τη διεξαγωγή της συζήτησης ο/η εκπαιδευτικός ενεργεί ως βοηθός-διευκολυντής. Είναι σκόπιμο να έχει διαμορφώσει έναν κατάλογο ερωτήσεων με θέματα που θα χρησιμοποιηθούν προκειμένου να ενεργοποιηθούν οι μαθητές/τριες σε περίπτωση που χρειάζονται υποστήριξη για να συνεχίσουν να αλληλεπιδρούν.

γ. Άμεσες εμπειρίες – επισκέψεις

Σε αυτή την κατηγορία των ασκήσεων ανήκουν οι δραστηριότητες όπου οι μαθητές/τριες αφήνουν την τάξη και δρουν σε ένα διαφορετικό περιβάλλον. Η ευρύτερη κοινότητα (κωφών και ακοόντων) γίνεται τάξη. Κατά τον προγραμματισμό των επισκέψεων ή άμεσων εμπειριών, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει προσεκτικά το χώρο επίσκεψης, τον οποίο και επισκέπτεται για να κάνει τους απαραίτητους διακανονισμούς με το προσωπικό ή τα άτομα που πρόκειται να συναντήσει η ομάδα των μαθητών/τριών προτού τους οδηγήσει εκεί.

Οι επισκέψεις σε χώρους εκτός τάξης (είτε είναι χώροι της κοινότητας των κωφών, είτε όχι) είναι μοναδικές ευκαιρίες να χρησιμοποιηθεί η Ελληνική Νοηματική Γλώσσα από την πλευρά των μαθητών/τριών σε ρεαλιστικές περιστάσεις.

Η άμεση εμπειρία ενισχύει συνολικά την κατάκτηση της γλώσσας (κατάκτηση λεξιλογίου και συγκεκριμένων γραμματικών δομών) πολύ καλύτερα από τις οποιοσδήποτε προσπάθειες δημιουργίας του αντίστοιχου περιβάλλοντος μέσα στην τάξη.

Μερικά παραδείγματα άμεσων εμπειριών – επισκέψεων μπορεί να είναι ένα άλλο σχολείο κωφών, η επίσκεψη στο χώρο εργασίας ενός κωφού επαγγελματία, ο Ζωολογικός κήπος, ένας σταθμός τρένου/ αεροδρόμιο/στάση λεωφορείου, το κοντινό Σωματείο Κωφών κ.λπ.

Τι ακριβώς είναι οι ασκήσεις ελεγχόμενης επανάληψης;

Ένα από τα προτεινόμενα είδη ασκήσεων αποτελούν οι ασκήσεις επανάληψης.

Οι ασκήσεις επανάληψης θα πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένη μεθοδολογία προκειμένου να επιτελούν το ρόλο τους ως γλωσσικά εργαλεία. Η επανάληψη από μόνη της δεν οδηγεί στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας στις γλώσσες. Για το λόγο αυτό οι ασκήσεις επαναλήψεως θα πρέπει να εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο δημιουργικών δραστηριοτήτων επικοινωνιακού τύπου.

Οι ασκήσεις ελεγχόμενης επανάληψης είναι σκόπιμο να:

- να εναρμονίζονται με δραστηριότητες που αναφέρονται στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της ΕΝΓ.
- να παρουσιάζονται με ενδιαφέροντα τρόπο και να μην είναι προβλέψιμες, για να δημιουργούν κίνητρο στους/στις μαθητές/τριες.

Για να επιτευχθεί αυτό, και για την διευκόλυνση του/της εκπαιδευτικού, στο παρόν διδακτικό υλικό συμπεριλαμβάνεται επιπλέον ηλεκτρονικό υλικό που μπορεί να δουλευτεί μέσα στην τάξη με στόχο την επανάληψη και την εμπέδωση του νέου λεξιλογίου και τον εκάστοτε γραμματικών φαινομένων. Με αυτόν τον τρόπο οι ασκήσεις ελεγχόμενης επανάληψης αποτελούν στοιχείο εμπλουτισμού του μαθήματος. Παράλληλα, η ακρίβεια των απαντήσεων των μαθητών/τριών, η ταχύτητα και ο ρυθμός εκτέλεσης των δραστηριοτήτων εξασφαλίζει την εγρήγορση και το ενδιαφέρον τους.

Κατά την επανάληψη και παραγωγή νοημάτων ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να εντάσσουν το νέο λεξιλόγιο σε προτάσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας. Αυτό αυξάνει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και τους βοηθάει να εξοικειωθούν με καταστάσεις που θα μπορούσαν να τους φανούν χρήσιμες στην καθημερινή τους ζωή.

Οι ασκήσεις επανάληψης μπορούν να διακριθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: Αυτές στις οποίες ο/η μαθητής/τρια κάνει απλή επανάληψη και έχουν περισσότερο μηχανικό χαρακτήρα και αυτές στις οποίες ο/η μαθητής/τρια έχει έναν πιο

δημιουργικό ρόλο και στις οποίες θα πρέπει να βρει μόνος/η του/της πως θα χρησιμοποιήσει τα δεδομένα που του δίνει ο/η εκπαιδευτικός.

Μερικά παραδείγματα ασκήσεων μηχανικού τύπου είναι:

- α) απλή επανάληψη νοημάτων ή προτάσεων,
- β) αντικατάσταση ενός ή πολλών νοημάτων στην πρόταση από άλλα δοσμένα νοήματα.

Οι ασκήσεις μηχανικού τύπου θα πρέπει:

- α) να εκτελούνται σε γρήγορο ρυθμό,
- β) να εστιάζουν σε ένα συγκεκριμένο γραμματικό τύπο, λεκτικό στοιχείο κ.λπ.,
- γ) να εντάσσεται σταδιακά στις απαντήσεις όλη η τάξη.

Μερικά παραδείγματα ασκήσεων δημιουργικού-χειριστικού τύπου είναι:

- α) ασκήσεις επέκτασης, στις οποίες ο/η μαθητής/τρια θα πρέπει να ενσωματώσει νέες πληροφορίες που του/της δίνονται από τον/την εκπαιδευτικό σε μια επίσης δοσμένη πρόταση,
- β) ασκήσεις ολοκλήρωσης, στις οποίες ο/η μαθητής/τρια θα πρέπει να συμπληρώσει σε μια δοσμένη ατελή πρόταση κάποιο στοιχείο έτσι ώστε η νέα πρόταση να είναι λογική και σωστή συντακτικά,
- γ) ασκήσεις μετατροπής, στις οποίες ο/η μαθητής/τρια θα πρέπει να αλλάξει μια δοσμένη από τον/την εκπαιδευτικό πρόταση έτσι ώστε αυτή να έχει διαφορετική σημασία. Ο/η εκπαιδευτικός καθορίζει τον τρόπο ή τον τύπο μετατροπής της πρότασης (π.χ. ερωτηματική, αρνητική πρόταση κ.λπ.).

Οι ασκήσεις δημιουργικού-χειριστικού τύπου δεν θα πρέπει να εκτελούνται με γρήγορο ρυθμό, καθώς οι μαθητές/τριες εστιάζουν στο περιεχόμενο και όχι μόνο σε ένα συγκεκριμένο τύπο και αφορούν περισσότερο στους μεγαλύτερους μαθητές/τριες. Κατά την εκτέλεση τέτοιου είδους ασκήσεων το ζητούμενο είναι μία πλήρης φράση και όχι απλώς μία λέξη, η εκμάθηση δηλαδή, σωστών τρόπων

φυσικής επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών/τριών και του/της εκπαιδευτικού. Ο κάθε μαθητής/τρια θα πρέπει να απαντά ξεχωριστά, δίνοντας τη δική του εκδοχή.

Πως ανιχνεύεται η επίδοση των μαθητών/τριών στις διάφορες κατηγορίες ασκήσεων/δραστηριοτήτων;

Όλες οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω υπόκεινται σε τρεις βασικές κατηγορίες ως προς την ανίχνευση των επιδόσεων των μαθητών/τριών:

α) αυτές στις οποίες υπάρχει ευκρινής και παρατηρήσιμος τρόπος ανίχνευσης της εκφραστικής επίδοσης των μαθητών/τριών (περιγραφή εικόνας, χειρισμός αντικειμένων κ.λπ.),

β) αυτές στις οποίες υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί στην απόδοση και επόμενος στην επίδοση των μαθητών/τριών (διάλογοι) και

γ) αυτές στις οποίες οι ίδιοι οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να ελέγξουν την επίδοσή τους επιλέγοντας το περιεχόμενο και τους τύπους που θα χρησιμοποιήσουν (παιχνίδια ρόλων και συζητήσεις).

Τι είναι η αυθεντική αξιολόγηση των μαθητών;

Η αξιολόγηση του μαθητή είναι μια διαδικασία που βοηθά στο σχεδιασμό του εκπαιδευτικού έργου, δημιουργώντας το εξατομικευμένο σύστημα εκπαίδευσης. Ανώτερος στόχος της αξιολόγησης είναι η καλλιέργεια των ικανοτήτων των μαθητών/τριών και η κατάκτηση των προσδιορισμένων εκπαιδευτικών στόχων. Στη βιβλιογραφία παρουσιάζονται πολλά είδη αξιολόγησης, η παραδοσιακή, αυθεντική, κα.

Κατά την αυθεντική αξιολόγηση τα στοιχεία της απόδοσης και της επίδοσης του/της μαθητή/τριας δίνονται άμεσα, σε αντίθεση με την παραδοσιακή αξιολόγηση που δίνονται έμμεσα τα στοιχεία της απόδοσης. Η αυθεντική αξιολόγηση παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Charman-King, 2005).

I. Οι μαθητές/τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις αποκτηθέντες γνώσεις και δεξιότητες μέσα από μια ποικιλία δραστηριοτήτων, που έχουν ήδη αποκτηθεί όπως για παράδειγμα συνεργασία, έρευνα, συγγραφή και συζήτηση.

II. Επιτρέπει στους/στις εκπαιδευτικούς να αξιολογήσουν τα τελικά προϊόντα των μαθητών/τριών και την ικανότητα τους να τα αναπτύσσουν.

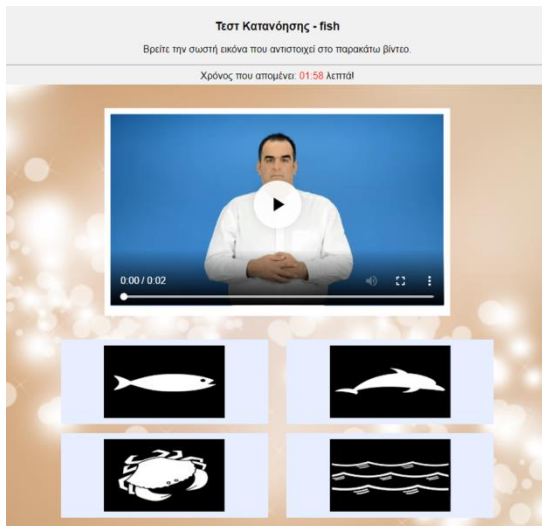
III. «Σταθμίζει» έγκυρα και αξιόπιστα κριτήρια για τη βαθμολόγηση του τελικού προϊόντος των μαθητών/τριών.

IV. απώτερος στόχος οι μαθητές να αναλάβουν αυθεντικούς ρόλους στην ενήλικη ζωή.

Κατά την αυθεντική αξιολόγηση ο/η εκπαιδευτικός συλλέγει πληροφορίες για την επίδοση του/της μαθητή/τριας μέσω της παρατήρησης και ερωτήσεων ανοικτού τύπου, ώστε ο/η μαθητής/τρια να έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει την προσωπική του/της θεώρηση και άποψη των πραγμάτων. Παράλληλα ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει και συμβατικά κριτήρια και μέσα ώστε να αξιολογήσει και το γνωστικό επίπεδο του/της μαθητή/τριας, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μέσα τις διάφορες άμεσες μορφές διδασκαλίας. Η αυθεντική αξιολόγηση στηρίζεται στα κεκτημένα του/της μαθητή/τριας γιατί διαφορετικά, εάν δεν γνώριζαν κάτι, πως θα μπορούσαν να σταθούν με κριτικό, ευφάνταστο και δημιουργικό τρόπο απέναντι του (Κουλουμπαρίτση& Ματσαγγούρας, 2004).

Η χρήση εργαλείων αξιολόγησης, σταθμισμένων ή μη, αποτελεί μια θεμιτή πρακτική για την συλλογή δεδομένων για την επίδοση και την πρόοδο των μαθητών/τριών. Για την ΕΝΓ, δεν έχουν αναπτυχθεί σταθμισμένα εργαλεία αξιολόγησης. Τα μοναδικά εργαλεία αξιολόγησης που υπάρχουν και είναι δωρεάν διαθέσιμα στους εκπαιδευτικούς βρίσκονται στην πλατφόρμα www.sign1st.eu και αφορούν στην αξιολόγηση:

1. Του λεξιλογίου στην ΕΝΓ

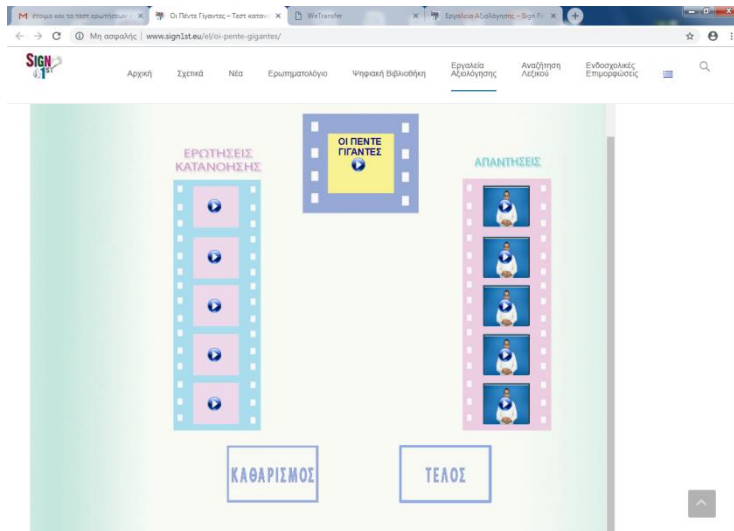

Εικόνα. 1 Αξιολόγηση λεξιλογίου

Ο/η μαθητής/τρια έχει 2 λεπτά να δει το βίντεο με το νόημα και να επιλέξει την εικόνα που αντιστοιχεί στο νόημα. Τα νοήματα έχουν επιλεγεί με σημασιολογικά, μορφολογικά και φωνολογικά κριτήρια. Αμέσως μετά την απάντηση, ο/η μαθητής/τρια μεταφέρεται στο επόμενο τεστ και συνεχίζει έτσι μέχρι να ολοκληρώσει ολόκληρο το τεστ, οπότε και επιστρέφει στην αρχική οθόνη.

Αφού ολοκληρωθεί το τεστ, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δει τα αποτελέσματα, τις απαντήσεις αλλά και το χρόνο που χρειάστηκε ο/η μαθητής/τρια. Το τεστ μπορεί να επαναληφθεί, μετά από μια εξατομικευμένη προσέγγιση και να συγκριθούν τα αποτελέσματα ανάμεσα στις δύο εφαρμογές.

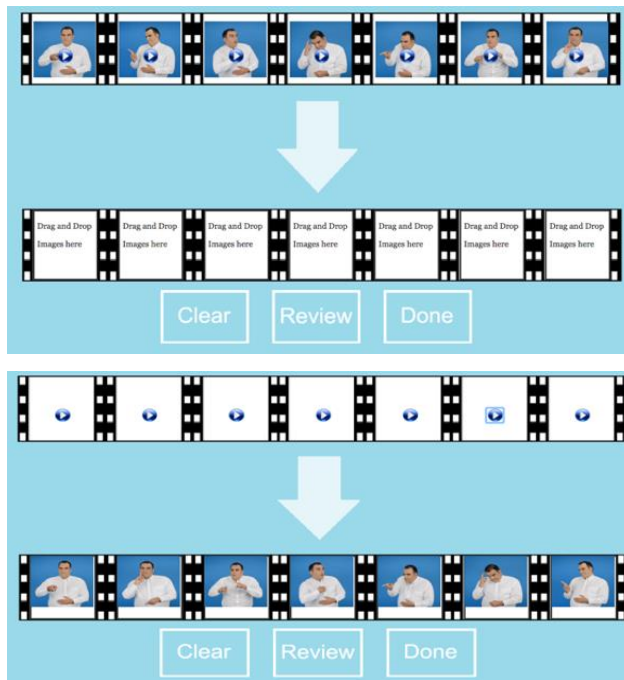
2. Της κατανόησης νοηματικού κειμένου

Εικόνα. 2 Αξιολόγηση κατανόησης κειμένου

Ο/η μαθητής/τρια παρακολουθεί ένα νοηματικό κείμενο, το οποίο ξεκινάει πατώντας το κουτάκι που βρίσκεται στο κέντρο της οθόνης, ανάμεσα στις δύο λίστες. Στη συνέχεια καλείται να απαντήσει σε ερωτήσεις που αφορούν στην κατανόηση του νοηματικού κειμένου. Πατώντας πάνω στην κάθε ερώτηση που είναι στην αριστερή στήλη της εικόνας, παρακολουθεί σε βίντεο όλες τις ερωτήσεις που δίνονται στην ΕΝΓ. Αντίστοιχα, στη δεξιά στήλη, παρακολουθεί και όλες τις απαντήσεις. Ο/η μαθητής/ μαθήτρια, πρέπει να ταιριάζει την κάθε ερώτηση με την απάντησή της. Αυτό γίνεται απλά σέρνοντας την εικόνα με την κάθε ερώτηση και τοποθετώντας την πάνω στην σωστή εικόνα για την απάντηση. Αν η αντιστοίχιση είναι σωστή, η εικόνα θα παραμείνει στη θέση που την τοποθέτησε ο/η μαθητής/τρια αλλιώς η εικόνα επιστρέφει στην αρχική της θέση. Όταν ολοκληρωθεί με επιτυχία η όλη διαδικασία, στην οθόνη εμφανίζεται ένας/μία νοηματιστής/στρια, ο/η οποίος/α επιβραβεύει τον/την μαθητή/τρια.

3. Της δομής νοηματικού κειμένου

Εικόνα. 3 Αξιολόγηση κατανόησης κειμένου

Ο/η μαθητής/τρια παρακολουθεί πολλά νοηματικά κείμενα τα οποία αποτελούν μέρος ενός μεγάλου νοηματικού κειμένου, μιας ιστορίας. Στην συνέχεια προσπαθεί να βάλει τα νοηματικά κείμενα στη σειρά με στόχο να δομήσει σωστά την ιστορία. Αρκεί να σειρεί τις εικόνες με τα νοηματικά κείμενα στα αριθμημένα κουτάκια. Πρόκειται για μια άσκηση σειραθέτησης που αφορά στη δομή νοηματικού κειμένου. Ο/η μαθητής/τρια μπορεί να “καθαρίσει”τα αριθμημένα κουτάκια, ξεκινώντας την άσκηση από την αρχή, ή μπορεί να πάρει μια σχετική ανατροφοδότηση, διατηρώντας τα νοηματικά κείμενα που έχουν τοποθετηθεί στη σωστή θέση. ολοκληρώνοντας την εργασία, δέχεται και τη σχετική επιβράβευση.

Στο παρόν εκπαιδευτικό υλικό αναπρύχθηκαν στην 1η Ενότητα που αφορούν στη φωνολογία της ΕΝΓ δύο ασκήσεις αξιολόγησης κατανόησης δωνολογικών κανόνων. Έτσι:

1. Ο
 ι μαθητές/τριες παίζουν ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι σε μια πολυμεσική εφαρμογή,

με το οποίο ουσιαστικά αξιολογούνται στην αντιληπτική τους ικανότητα ως προς τις χειρομορφές.

Στην οθόνη εμφανίζεται πίνακας με τις χειρομορφές της ΕΝΓ. Σε μια μικρότερη οθόνη εμφανίζεται ο/η νοηματιστής/στρια που κάνει ένα νόημα με μια συγκεκριμένη χειρομορφή. Ο/η μαθητής/τρια κλικάρει πάνω στο βίντεο και έπειτα το σέρνει και το τοποθετεί δίπλα στον πίνακα δίπλα στην αντίστοιχη χειρομορφή. Εάν είναι η σωστή χειρομορφή, το βίντεο μένει δίπλα στην χειρομορφή, διαφορετικά επιστρέφει στην αρχική του θέση. Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας εμφανίζεται ο/η νοηματιστής/στρια

2. Οι μαθητές/τριες παίζουν ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι σε μια πολυμεσική εφαρμογή, με το οποίο ουσιαστικά αξιολογούνται στην αντιληπτική τους ικανότητα ως προς τις θέσεις νοηματισμού.

Στην οθόνη εμφανίζεται η αφίσα που παρουσιάστηκε νωρίτερα στους/στις μαθητές/τριες. Σε μια μικρότερη οθόνη εμφανίζεται ο/η νοηματιστής/στρια που κάνει διάφορα νοήματα σε διαφορετικές θέσεις νοηματισμού. Ο/η μαθητής/τρια κλικάρει πάνω στο βίντεο και έπειτα το σέρνει και το τοποθετεί στη σωστή εικόνα, με τη σωστή θέση του νοήματος. Εάν είναι η σωστή θέση νοηματισμού, το βίντεο μένει στην εικόνα, διαφορετικά επιστρέφει στην αρχική του θέση. Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας εμφανίζεται ο/η νοηματιστής/στρια

Τι είναι και πως φτιάχνουμε το portfolio των μαθητών/τριών;

Η εμφάνιση και η χρήση του portfolio εντοπίζεται στο χώρο της εκπαίδευσης μόλις πριν λίγες δεκαετίες. Στα ελληνικά ο όρος portfolio αποδίδεται με τους όρους φάκελος υλικού, φάκελος επιτευγμάτων ή φάκελος μαθητή/τριας. Παρόλο αυτά ο όρος portfolio χρησιμοποιείται ευρέως και στην ελληνική βιβλιογραφία. Κατά τους Paulson, Paulson και Meyer (1991) το portfolio είναι μια σκόπιμη και συστηματική συλλογή από εργασίες των μαθητών/τριών, στις οποίες μπορεί κάποιος να διακρίνει την προσπάθεια, την πρόοδο τους και τα επιτεύγματά τους σε ένα ή περισσότερους τομείς. Περιληπτικά θα λέγαμε ότι το Portfolio αποτελεί τη συλλογή των έργων ενός/μιας μαθητή/τριας, τα οποία έχουν επιλεγεί με τη

συναίνεση του και παρουσιάζουν την «ιστορία» του/της. Τα έργα αυτά των μαθητών/τριών είναι τα τεκμήρια ότι ο/η μαθητής/τρια προσπάθησαν και είχαν συγκεκριμένες επιδόσεις σε διάφορους τομείς του αναλυτικού προγράμματος που διδάχθηκαν. Πρόκειται για ένα αρχείο της μαθησιακής προόδου των μαθητών, όπου μπορεί κανείς να παρατηρήσει όλη τη διαδικασία από το πώς διδάχθηκαν κάτι, πώς το έμαθαν αλλά και τι σκέφτονται, πώς ρωτάνε, πώς αναπτύσσουν τη σκέψη τους, πώς αναλύουν, πώς επικοινωνούν, κα. Τα έργα αυτά θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές ικανότητες των μαθητών/τριών, πέρα από τα γραπτά τεστ που παρουσιάζουν μόνο τις ικανότητες τους σε δεδομένες στιγμές, με όλους τους κινδύνους που μπορεί να εμπεριέχει αυτό. (Φωτιάδου, 2001). Πέρα από μια συλλογή από ζωγραφιές ή χειροτεχνίες των μαθητών/τριών, που ενίοτε χρησιμοποιείται ως «αναμνηστικό» της σκληρής προσπάθειας ενός ολόκληρου έτους, το portfolio καλείται να παρουσιάσει την εξελικτική πρόοδο του/της μαθητή/τριας, μια πορεία προς τον στοχασμό, την αυτοκριτική, την αυτορρύθμιση. Όπως επίσης να παρουσιάσει διαλεκτικής σχέσης του/της μαθητή/τριας με το αντικείμενο μελέτης και με τους εταίρους της συνεργασίας, μαθητές/τριες και δάσκαλο/α (Κουλουμπαρίτση-Ματσαγγούρας, 2004). Αυτό που επιθυμούμε να δούμε μέσα στο portfolio είναι εργασίες που μαρτυρούν το σκεπτικό που αναπτύσσει ο/η μαθητής/τριας, εργασίες που μαρτυρούν τις οδηγίες του/της εκπαιδευτικού και κατά πόσο αυτές έγιναν κατανοητές, εργασίες που μαρτυρούν την αυτοκριτική, την αυτορρύθμιση και τη συνεργασία (συμμαθητές, εκπαιδευτικοί). Ουσιαστικά το portfolio είναι ένα εργαλείο αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης (Καπετανίδου, 2010). Αντικειμενικός και τελικός σκοπός του portfolio είναι η βελτίωση της επίδοσης του/της μαθητή/τριας. Ο/η μαθητής/τρια χρησιμοποιεί το portfolio για να προσδιορίσει και να επαναπροσδιορίσει τις κατεκτημένες γνώσεις του, τις επικείμενες ανάγκες του και τα προσωπικά κίνητρά του. Παράλληλα προωθεί την εμπλοκή του/της μαθητή/τριας στη μάθησή του, κινητοποιώντας τον/την να βρουν τρόπους αυτοβελτίωσης.

Ένα portfolio το οποίο «συλλαμβάνει» διαφορετικά στιγμιότυπα της μάθησης του/της μαθητή/τριας, μπορεί να περιλαμβάνει πολλά και διαφορετικά στοιχεία (Στυλιανού, 2008). Μερικά από αυτά τα στοιχεία είναι:

- Ομαδικές εργασίες.
- Δείγματα νοηματικών κειμένων από τους/τις μαθητές/τριες.
- Δείγματα απομνημόνευσης και αναδιήγησης.
- Τελικά δείγματα εργασιών.
- Νοηματικά κείμενα τα οποία φανερώνουν κριτική σκέψη
- Project.
- Τεκμήρια για την προσπάθεια των μαθητών/τριων (τεστ, εργασίες, κλπ)
- Αυτοαξιολογήσεις.
- Ετεροαξιολογήσεις.

Τα παραπάνω είναι κάποια από τα συστατικά στοιχεία ενός δείγματος portfolio. Το περιεχόμενο τροποποιείται ανάλογα με τη στοχοθεσία και το θέμα του φακέλου. Θα πρέπει επίσης, να έχει επιλεγθεί σωστά και να αντικατοπτρίζει τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος.

Πως αξιολογείς το υλικό που συγκεντρώνεται στο portfolio των μαθητών/τριών;

Η αξιολόγηση του portfolio θα πρέπει να γίνεται διαμορφωτικά και τελικά. Μέσα από τις εργασίες του/της, ο/η μαθητής/τρια εξασκεί τη δεξιότητα της αυτοαξιολόγησης, ενώ παράλληλα γίνεται αποδέκτης των αξιολογήσεων τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των συμμαθητών/τριών και τέλος των γονέων.

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προτείνεται να γίνεται με περιγραφικό τρόπο με στόχο τον επαναπροσδιορισμό των εκπαιδευτικών και μαθησιακών στόχων του/της μαθητή/τριας και την ανανέωση του portfolio με νέα στοιχεία (Καπετανίδου, 2010). Το portfolio και η αξιολόγηση του μπορούν να δώσουν στους/στις εκπαιδευτικούς την ευελιξία να αναδιατυπώνουν, αναπροσαρμόζουν τους μαθησιακούς στόχους αλλά και την ίδια την αξιολόγηση, δημιουργώντας μια εξελικτική και δημιουργική διαδικασία. (Αρβανίτης, 2007).

Και κάτι ακόμα...

Κάποιες από τις παραπάνω ενότητες, ακολουθώντας σπειροειδή διδασκαλία, έχουν συμπεριληφθεί στο προηγούμενο πολυμεσικό υλικό με τίτλο «*Κοίτα με! κάτι σου λεω... Ελληνική Νοηματική Γλώσσα για την Α' - Β' Δημοτικού*» του ΙΕΠ

(Καρίπη, 2015) του οποίου τη δομή ακολουθεί, ενώ μπορεί να επαναλαμβάνονται στις διδακτικές ενότητες της Δ' Δημοτικού, αυξάνοντας τον βαθμό δυσκολίας. Για το λόγο αυτό θα υπάρχει άμεση συνεργασία με την κ. Χατζοπούλου Μαριάννα για να υπάρχει συσχετισμός και ακολουθία ανάμεσα στα δύο υλικά για τη διδασκαλία της ΕΝΓ στην Γ' και στην Δ' Δημοτικού. Το υλικό έχει αναπτυχθεί σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή και θα περιλαμβάνει και βιβλίο δασκάλου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Ενότητα 1: Δίνοντας «ΦΩΝΗ» στο πάζλ

Η διδακτική ενότητα “Δίνοντας «ΦΩΝΗ» στο πάζλ” αφορά στη Φωνολογία της ΕΝΓ. Στην ενότητα αυτή καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της ΕΝΓ, ως προς τους άξονες περιεχομένου.

Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου

Αντιληπτική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται :

- να αναπτύξουν στρατηγικές κατανόησης και ερμηνείας της δομής της ΕΝΓ,
- να κατανοούν, να βιώνουν και να εκτιμούν στοιχεία λογοτεχνίας και πολιτισμού των Κωφών,
- να κατανοούν την κοινωνική φύση της γλώσσας,
- να κατανοούν και να προσεγγίζουν με κριτική σκέψη παρουσιαζόμενες πληροφορίες (ερωτήματα, υποθέσεις, εκτιμήσεις).

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να δημιουργούν παρουσιάσεις και βιντεοκείμενα στην ΕΝΓ για γνωστικούς, συλλογιστικούς, δημιουργικούς και πληροφοριακούς σκοπούς,
- να εφαρμόζουν τους κανόνες χρήσης της ΕΝΓ,
- να χρησιμοποιούν κατάλληλους τύπους ΕΝΓ για παρουσίαση θεμάτων, έκφραση ιδεών, συναισθημάτων, σκέψεων και γνώσεων,
- να αναπτύσσουν ερωτήματα, ιδέες και να εργάζονται ερευνητικά πάνω στην ΕΝΓ.

Ειδικοί στόχοι

Ως προς τους ειδικούς στόχους στη διδακτική ενότητα «Φωνολογία της ΕΝΓ» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι:

Αντιληπτική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να έρθουν σε επαφή και να εξοικειωθούν με τις τέσσερις βασικές παραμέτρους ενός νοήματος,
- να κατανοούν τους βασικούς φωνολογικούς κανόνες σύνθεσης των νοημάτων,
- να αναγνωρίζουν τη χειρομορφή ενός νοήματος,
- να αναγνωρίζουν το χώρο νοηματισμού ενός νοήματος,
- να εξοικειωθούν με την παράμετρο της κίνησης και του προσανατολισμού της παλάμης ενός νοήματος,
- να αναγνωρίζουν ότι η αλλαγή της χειρομορφής ενός νοήματος σηματοδοτεί την αλλαγή της σημασίας του νοήματος,
- να αναγνωρίζουν ότι η αλλαγή του χώρου νοηματισμού ενός νοήματος σηματοδοτεί την αλλαγή της σημασίας του νοήματος,
- να αναγνωρίζουν ότι η αλλαγή της κίνησης και/ή του προσανατολισμού της παλάμης ενός νοήματος σηματοδοτεί την αλλαγή της σημασίας του νοήματος,
- να αναγνωρίζουν ελάχιστα ζεύγη νοημάτων, με βάση την αλλαγή της χειρομορφής,
- να αναγνωρίζουν ελάχιστα ζεύγη νοημάτων, με βάση την αλλαγή του χώρου νοηματισμού ενός νοήματος,
- να εκτεθούν σε ελάχιστα ζεύγη νοημάτων, με βάση την αλλαγή της κίνησης και του προσανατολισμού της παλάμης.

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να συνθέτουν καινούργιο λεξιλόγιο χρησιμοποιώντας αποδεκτούς συνδυασμούς χειρομορφών, θέσεων, κινήσεων και προσανατολισμό της παλάμης,
- να αποκτήσουν δεξιότητες ταξινόμησης και κατηγοριοποίησης νοημάτων με βάση τις παραπάνω παραμέτρους,

- να χρησιμοποιούν τις αποδεκτές χειρομορφές νοημάτων της ΕΝΓ για τη σύνθεση νοημάτων,
- να χρησιμοποιούν τις αποδεκτές θέσεις στο χώρο για τη σύνθεση νοημάτων,
- να χρησιμοποιούν τις αποδεκτές κινήσεις και προσανατολισμούς της παλάμης για τη σύνθεση νοημάτων,
- να τροποποιούν τη σημασία ενός νοήματος αλλάζοντας τη χειρομορφή του και να δημιουργούν ελάχιστα ζεύγη νοημάτων,
- να τροποποιούν τη σημασία ενός νοήματος αλλάζοντας το χώρο νοηματισμού του και να δημιουργούν ελάχιστα ζεύγη νοημάτων,
- να τροποποιούν τη σημασία ενός νοήματος αλλάζοντας την κίνηση του και τον προσανατολισμό της παλάμης του.

1^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με την έννοια των παραμέτρων της χειρομορφής και του χώρου νοηματισμού για το σχηματισμό νοημάτων της ΕΝΓ. Μέσα από τις δραστηριότητες καταλαβαίνουν ότι οι χειρομορφές και ο χώρος νοηματισμού αποτελούν βασικές παραμέτρους, συστατικά μέρη, σύνθεσης πολλών νοημάτων.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να παρακολουθούν με προσοχή ένα νοηματιστή,
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες,
- να συνεργάζονται, να επικοινωνούν και να δουλεύουν ομαδικά,
- να αναγνωρίζουν την παράμετρο της χειρομορφής ενός νοήματος,
- να αναγνωρίσουν τις αποδεκτές χειρομορφές της ΕΝΓ
- να βρουν και να δείξουν δικά τους νοήματα που γίνονται με ένα σύνολο αποδεκτών χειρομορφών της ΕΝΓ,
- να αναγνωρίζουν την παράμετρο του χώρου νοηματισμού ενός νοήματος,
- να αποκτήσουν δεξιότητες ταξινόμησης και κατηγοριοποίησης νοημάτων με βάση τις χειρομορφές και το χώρο νοηματισμού ενός νοήματος,
- να αναγνωρίζουν ότι η αλλαγή της χειρομορφής ενός νοήματος σηματοδοτεί την αλλαγή της σημασίας του,
- να δημιουργούν καινούρια νοήματα, αλλάζοντας μόνο τη χειρομορφή ενός νοήματος,
- να αναγνωρίζουν ότι η αλλαγή του χώρου νοηματισμού ενός νοήματος σηματοδοτεί την αλλαγή της σημασίας του,
- να δημιουργούν καινούρια νοήματα, αλλάζοντας μόνο τη θέση νοηματισμού ενός νοήματος,
- να εκτελούν εντολές,
- να αποκτήσουν καινούριο λεξιλόγιο.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας, εκτυπωτής,
- Χαρτί Α4, μαρκαδόροι, ψαλίδι, χρωματιστά φύλλα κανσόν,

Προτεινόμενο υλικό από το διαδίκτυο

Ιστοσελίδα για τις γραμματοσειρές στην ΕΝΓ (Κουρμπέτης 2005).

<http://www.prosvasimo.gr/el/gramatoseires>

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες ένα μεγάλο χαρτόνι στο οποίο έχει σχεδιάσει ένα πίνακα με τις 54 αποδεκτές χειρομορφές που έχουν καταγραφεί στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (Κουρμπέτης & Χατζοπούλου, 2010, σελ. 88).

[ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΩΝ ΕΝΓ](#)

Για τις χειρομορφές της ΕΝΓ μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την ειδική γραμματοσειρά Hands 05 που μπορείτε να κατεβάσετε δωρεάν από την ιστοσελίδα του Προσβάσιμου με όλες τις οδηγίες για την εγκατάσταση και χρήση της εδώ:

<http://www.prosvasimo.gr/el/gramatoseires>

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι «η χειρομορφή είναι η μορφή που παίρνουν η παλάμη και τα δάκτυλα του χεριού για το σχηματισμό νοημάτων» (Κουρμπέτης & Χατζοπούλου, 2010, σελ. 87) και ότι αυτή αποτελεί ένα μέρος του νοήματος. Εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι αυτές είναι οι χειρομορφές της ΕΝΓ. Έπειτα δείχνει στους/στις μαθητές/τριες ένα βίντεο με νοήματα και τους/τις ζητάει να παρατηρήσουν τη χειρομορφή με την οποία σχηματίζονται και να την εντοπίσουν στον πίνακα.

[ΒΙΝΤΕΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΩΝ](#)

ΑΠΟΛΥΩ	ΣΚΟΥΛΗΚΙ	ΕΓΚΡΙΝΩ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΤΙΠΟΤΑ
ΑΣΚΗΣΗ	ΚΙΝΗΤΟ	ΜΑΡΚΑΔΟΡΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	ΟΡΚΙΖΟΜΑΙ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΑΓΟΡΑΖΩ	ΒΑΡΥ	ΛΕΜΟΝΙ
ΟΜΑΔΑ	ΠΥΡΑΥΛΟΣ	ΕΝΝΙΑ

Οι μαθητές/τριες στο κύκλο καλούνται με τη σειρά τους να βρουν νοήματα με βάση τις αποδεκτές χειρομορφές. Έχοντας τον πίνακα με τις χειρομορφές μπροστά τους, ο/η κάθε μαθητής/τρια προσπαθεί να βρει ένα νόημα για όσες περισσότερες χειρομορφές μπορεί. Η δραστηριότητα μπορεί να βιντεοσκοπηθεί για να τοποθετηθεί στο χαρτοφυλάκιο του/της κάθε μαθητή/τριας.

Η δημιουργία ενός ομαδικού κολλάζ θα μπορούσε να είναι μια ομαδική δραστηριότητα για την ολοκλήρωση του διδακτικού στόχου. Σε ένα μεγάλο πίνακα δύο στηλών με όλες τις χειρομορφές της ΕΝΓ ([ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΩΝ ΕΝΓ](#)) οι μαθητές/τριες τοποθετούν φωτογραφίες τους με νοήματα που γίνονται με τις αντίστοιχες χειρομορφές. Μπορούν σε μια τρίτη στήλη να προσαρτήσουν εικόνες για τα νοήματα που θα τα επιλεχθούν.

Οι μαθητές/τριες παίζουν ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι σε μια πολυμεσική εφαρμογή, με το οποίο ουσιαστικά αξιολογούνται στην αντιληπτική τους ικανότητα ως προς τις χειρομορφές.

Στην οθόνη εμφανίζεται πίνακας με τις χειρομορφές της ΕΝΓ. Σε μια μικρότερη οθόνη εμφανίζεται ο/η νοηματιστής/στρια που κάνει ένα νόημα με μια συγκεκριμένη χειρομορφή. Ο/η μαθητής/τρια κλικάρει πάνω στο βίντεο και έπειτα το σέρνει και το τοποθετεί δίπλα στον πίνακα δίπλα στην αντίστοιχη χειρομορφή. Εάν είναι η σωστή χειρομορφή, το βίντεο μένει δίπλα στην χειρομορφή, διαφορετικά επιστρέφει στην αρχική του θέση. Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας εμφανίζεται ένας/μία νοηματιστής/στρια που συγχαίρει το/την μαθητή/τρια.

[ΒΡΕΣ ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ](#)

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές/τριες ότι τα νοήματα σχηματίζονται σε συγκεκριμένους χώρους νοηματισμού και ότι ο χώρος νοηματισμού αποτελεί ένα μέρος του νοήματος.

Παρουσιάζει στους μαθητές/τριες μια αφίσα με το σωστό χώρο νοηματισμού. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα «πλάνο» που εκτείνεται πάνω –κάτω, αριστερά και δεξιά από το/την νοηματιστή/στρια(εικόνα 1).

Εικόνα 1. Χώρος νοηματισμού

ΑΦΙΣΑ ΝΟΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

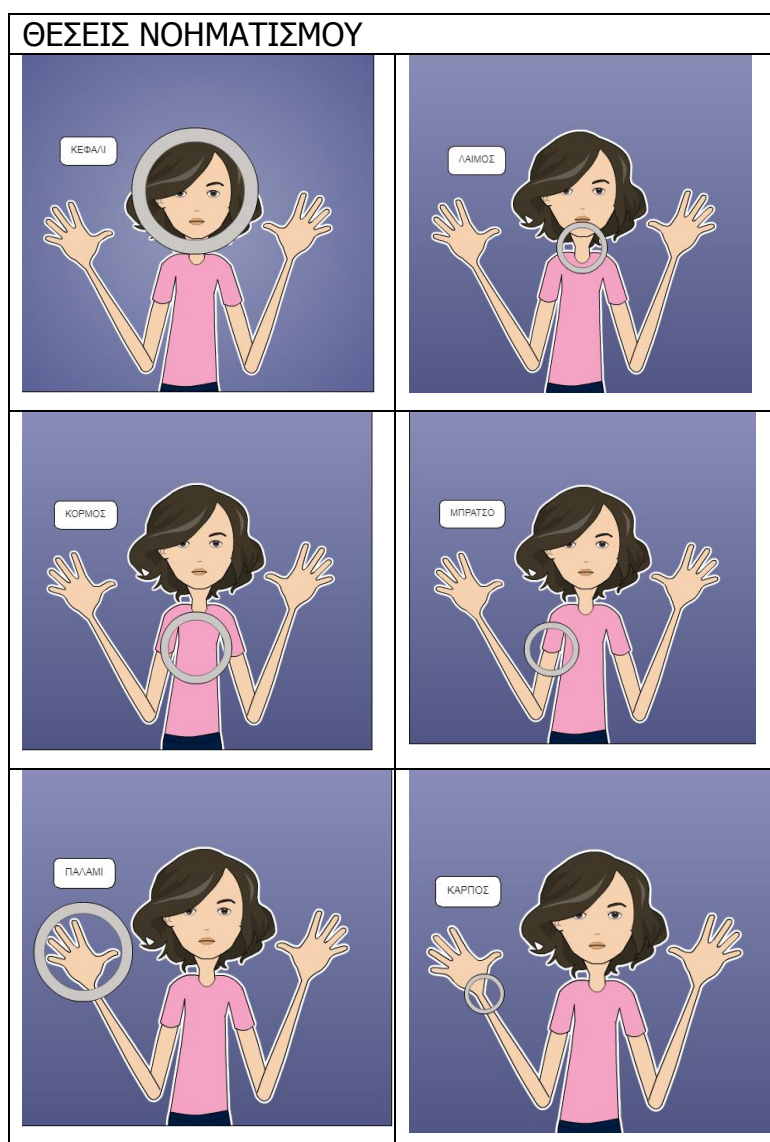
Ο /η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στου/στις μαθητές/τριές ένα πίνακα με τις αποδεκτές θέσεις νοηματισμού, οι οποίες είναι: ο ουδέτερος χώρος, ο κορμός, το

κεφάλι, το μπράτσο, η παλάμη, ο καρπός και ο λαιμός, (Κουρμπέτης & Χατζοπούλου, 2010, σελ 92) και μια αντίστοιχη αφίσα.

Πίνακας 1:

Βασικές θέσεις σχηματισμού νοημάτων

Ουδέτερος χώρος	Κορμός	Κεφάλι
Μπράτσο	Καρπός	Λαιμός
Παλάμη		

Εικόνα 2: Θέσεις Νοηματισμού

[ΑΦΙΣΑ ΘΕΣΕΩΝ ΝΟΗΜΑΤΙΣΜΟΥ](#)

Όπως και παραπάνω, ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να παρακολουθήσουν ένα βίντεο με νοήματα, να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν ποιος είναι ο χώρος νοηματισμού για κάθε νόημα.

[ΒΙΝΤΕΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ ΘΕΣΕΩΝ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΝΟΗΜΑΤΩΝ](#)

[ΚΑΜΗΛΑ](#)

[ΓΑΙΔΑΡΟΣ](#)

[ΩΡΑ](#)

[ΠΕΡΙΜΕΝΩ](#)

[ΜΠΑΛΑ](#)

[ΚΟΥΝΕΛΙ](#)

[ΔΙΨΑΩ](#)

[ΠΟΝΗΡΟΣ](#)

[ΠΑΙΔΙ](#)

[ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ](#)

[ΚΡΕΑΣ](#)

[ΡΟΛΟΙ](#)

[ΑΧΓΟΣ](#)

[ΓΙΑΤΡΟΣ](#)

[ΓΛΥΚΟ](#)

[ΒΡΑΧΙΟΛΙ](#)

[ΘΕΛΩ](#)

[ΚΟΝΤΟΜΑΝΙΚΟ](#)

[ΣΠΙΤΙ](#)

[ΠΑΠΟΥΤΣΙ](#)

[ΒΙΒΛΙΟ](#)

Οι μαθητές/τριες παίζουν ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι σε μια πολυμεσική εφαρμογή, με το οποίο ουσιαστικά αξιολογούνται στην αντιληπτική τους ικανότητα ως προς τις θέσεις νοηματισμού.

Στην οθόνη εμφανίζεται η αφίσα που παρουσιάστηκε νωρίτερα στους/στις μαθητές/τριες. Σε μια μικρότερη οθόνη εμφανίζεται ο νοηματιστής που κάνει διάφορα νοήματα σε διαφορετικές θέσεις νοηματισμού. Ο μαθητής κλικάρει πάνω στο βίντεο και έπειτα το σέρνει και το τοποθετεί στη σωστή εικόνα, με τη σωστή θέση του νοήματος. Εάν είναι η σωστή θέση νοηματισμού, το βίντεο μένει στην εικόνα, διαφορετικά επιστρέφει στην αρχική του θέση. Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας εμφανίζεται ένας νοηματιστής που συγχαίρει το μαθητή.

[ΒΡΕΣ ΤΗΝ ΣΩΣΤΗ ΘΕΣΗ ΝΟΗΜΑΤΙΣΤΗ](#)

Στην συνέχεια ο κάθε μαθητής/τρια προσπαθεί, έχοντας μπροστά του τον πίνακα με τους χώρους νοηματισμού, να βρει τουλάχιστον ένα νόημα για κάθε θέση νοηματισμού. Η δραστηριότητα μπορεί να βιντεοσκοπείται για να τοποθετηθεί στο χαρτοφυλάκιο του κάθε μαθητή.

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές/τριες τα παρακάτω ζεύγη νοημάτων:

[ΘΥΜΑΜΑΙ - ΞΕΡΩ](#)

[ΚΑΡΑΒΙ - ΜΠΑΛΑ](#)

[ΓΛΥΚΟ - ΚΡΕΑΣ](#)

[ΘΕΛΩ - ΠΕΡΙΜΕΝΩ](#)

[ΒΡΑΧΙΟΛΙ - ΡΟΛΟΙ](#)

[ΠΑΝΤΟΦΛΑ - ΧΕΛΩΝΑ](#)

[ΔΥΝΑΤΟΣ - ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ](#)

Στη συνέχεια ζητάει από τους μαθητές/τριες να εντοπίσουν το κοινό και το διαφορετικό χαρακτηριστικό που έχουν αυτά τα ζεύγη νοημάτων. Στόχος της δραστηριότητας είναι οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν ότι ενώ ο χώρος νοηματισμού παραμένει σταθερός, η χειρομορφή τροποποιείται και επομένως αλλάζει σημασία του νοήματος ή με άλλα λόγια αλλάζει το νόημα.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να διαλέξουν μια θέση νοηματισμού και να σχηματίσουν διάφορα νοήματα, χρησιμοποιώντας όσες περισσότερες διαφορετικές χειρομορφές μπορούν. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να φωτογραφίζει τις παραγωγές των μαθητών/τριών, και όλοι μαζί να συμπληρώσουν τον παρακάτω πίνακα, με τα νοήματα που παράγουν οι μαθητές/τριες στις διαφορετικές θέσεις του νοηματικού χώρου.

Πίνακας 2:

Νοηματικός χώρος- παραγόμενο λεξιλόγιο

Νοηματικός Χώρος	Παραγόμενο λεξιλόγιο με διάφορες χειρομορφές
Ουδέτερος χώρος	
Κεφάλι	
Λαιμός	
Κορμός	
Μπράτσο	
Καρπός	
Παλάμη	

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες τις παρακάτω ομάδες νοημάτων:

[ΓΑΙΔΑΡΟΣ – ΠΑΠΟΥΤΣΙ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ – ΑΠΟΛΥΩ – ΚΡΕΑΣ – ΚΟΝΤΟΜΑΝΙΚΟ - ΜΑΚΡΥΜΑΝΙΚΟ](#)

[ΠΟΝΗΡΟΣ – ΓΛΥΚΟ – ΓΙΑΤΡΟΣ – ΖΗΛΕΥΩ – ΚΥΡΙΑΚΗ – ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ - ΩΡΑ](#)

Ο /η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να παρατηρήσουν και να βρουν το κοινό και το διαφορετικό χαρακτηριστικό που έχουν τα νοήματα στις παραπάνω ομάδες νοημάτων. Οι μαθητές/τριες οδηγούνται μεθοδικά στην διαπίστωση ότι ενώ η χειρομορφή των νοημάτων παραμένει σταθερή, ο χώρος νοηματισμού αλλάζει και αυτό αλλάζει τη σημασία του νοήματος, δηλαδή φτιάχνεται ένα καινούργιο, διαφορετικό νόημα.

Οι μαθητές/τριες παίζουν ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι σε μια πολυμεσική εφαρμογή, με το οποίο ουσιαστικά αξιολογούνται στην αντιληπτική τους ικανότητα ως προς τις χειρομορφές και τη θέση νοηματισμού.

Στην οθόνη εμφανίζεται ένας πίνακας με τις χειρομορφές και τις θέσεις . Σε μια μικρότερη οθόνη εμφανίζεται ο/η νοηματιστής/στρια που κάνει διάφορα νοήματα

με διάφορες χειρομορφές και σε διαφορετικές θέσεις νοηματισμού. Ο/η μαθητής/τρια κλικάρει πάνω στο βίντεο και έπειτα το σέρνει και το τοποθετεί στη σωστή θέση στο πίνακα διπλής εισόδου, με τη σωστή χειρομορφή και τη σωστή θέση του νοήματος. Εάν είναι η σωστή θέση, το βίντεο μένει στο τετράγωνο, διαφορετικά επιστρέφει στην αρχική του θέση. Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας εμφανίζεται ένας/μία νοηματιστής/στρια που συγχαίρει το/τη μαθητή/τρια.

[ΒΡΕΣ ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΝΟΗΜΑΤΙΣΤΜΟΥ](#)

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να δημιουργήσουν νοήματα με μια χειρομορφή σε διαφορετικές θέσεις του νοηματικού χώρου. Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες και έναν πίνακα πολλαπλών εισόδων με όλες τις χειρομορφές και όλες τις θέσεις, έτσι ώστε, αφού φωτογραφηθούν οι παραγωγές των μαθητών/τριων, να αναρτηθούν, συμπληρώνοντας τον πίνακα 7 .

Πίνακας 3: Συμπλήρωση πίνακα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΕΩΝ ΝΟΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ο/η εκπαιδευτικός σχολιάζει ότι πολλές φορές δεν είναι εύκολο να παραχθούν πραγματικά νοήματα με όλες τις χειρομορφές σε όλους τους χώρους νοηματισμού, αλλά ακολουθώντας τους κανόνες μπορούμε να φτιάξουμε ψευδονοήματα, δηλαδή νοήματα που δεν υπάρχουν στην ΕΝΓ.

Βήμα 5

Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στους μαθητές τα παρακάτω νοηματικά κείμενα, από το πολυμεσικό υλικό για την εκμάθηση της ΕΝΓ στην Α' και την Β' Δημοτικού, «Κοίτα με! Κάτι σου λέω» (ή από την ψηφιακή βιβλιοθήκη του <http://multimedia-library.prosvasimo.gr/clips/title/%CE%B3%CE%AF%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%82>):

ΤΙΜΩΡΙΑ

ΤΑ ΦΙΔΑΚΙΑ

ΠΕΝΤΕ ΓΙΓΑΝΤΕΣ

ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι αυτά τα νοηματικά κείμενα είναι βασισμένα σε νοήματα που σχηματίζονται με μια μόνο χειρομορφή, τα δύο πρώτα με τη χειρομορφή , το επόμενο με τη χειρομορφή και το τελευταίο με τη χειρομορφή . Οι μαθητές/τριες καλούνται να παράγουν παρόμοια μικρά νοηματικά κείμενα με όποια από τις 54 χειρομορφές θέλουν.

Τους δίνει ένα παράδειγμα ακόμα με τη χειρομορφή

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕΛΙΣΣΑ

Απόδοση στα ελληνικά

Που είναι οι μέλισσες; Ο αστυνόμος αλληθωρίζει αλλά μέλισσες δεν βρίσκει. Χωρίς μέλισσες ιστορία δεν γίνεται!

Οι μαθητές/τριες μπορούν να εργαστούν ατομικά ή ομαδικά. Η δραστηριότητα βιντεοσκοπείται έτσι ώστε να εμπλουτιστεί το χαρτοφυλάκιο των μαθητών/τριών αλλά και η ψηφιακή βιβλιοθήκη του σχολείου.

Βήμα 6

Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στους/στις μαθητές/μαθήτριες βίντεο με διάφορες νοηματικές προτάσεις και τους ζητάει να παρατηρήσουν ότι σε κάθε πρόταση χρησιμοποιείται μόνο μια θέση του νοηματικού χώρου για όλα τα νοήματα.

[ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΚΟΥΔΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ](#)

[ΑΛΕΠΟΥ ΚΟΤΕΣ ΟΝΕΙΡΕΥΕΤΑΙ](#)

[ΚΑΜΗΛΟΠΑΡΔΑΛΗ ΓΛΥΚΟ ΠΝΙΓΕΤΑΙ](#)

[ΧΤΑΠΟΔΙ ΦΥΛΑΚΗ ΩΡΑ-ΠΟΛΛΗ](#)

Οι μαθητές/τριες προσπαθήσουν να διαμορφώσουν αστείες νοηματικές φράσεις χρησιμοποιώντας ένα χώρο νοηματισμού. Μπορούν να εργαστούν ατομικά ή ομαδικά. Η δραστηριότητα βιντεοσκοπείται έτσι ώστε να εμπλουτιστεί το χαρτοφυλάκιο των μαθητών/μαθητριών.

2^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με την κίνηση και με το προσανατολισμό τη παλάμης, δύο ακόμη παραμέτρους σχηματισμού των νοημάτων. Μέσα από τις δραστηριότητες ενθαρρύνονται να κατανοήσουν ότι η κίνηση και ο προσανατολισμός της παλάμης αποτελούν βασικά συστατικά μέρη, σχηματισμού των νοημάτων όπως η παράμετρος της χειρομορφής και του νοηματικού χώρου.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να παρακολουθούν με προσοχή ένα νοηματιστή,
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες,
- να αποκτήσουν καινούριο λεξιλόγιο,
- να αποκτήσουν δεξιότητες ταξινόμησης και κατηγοριοποίησης νοημάτων με βάση τις παραμέτρους σχηματισμού νοημάτων,
- να κατανοούν τους βασικούς φωνολογικούς κανόνες σύνθεσης των νοημάτων,
- να εξοικειωθούν με τις παραμέτρους της κίνησης και του προσανατολισμού της παλάμης για το σχηματισμό των νοημάτων,
- να συνθέτουν καινούργιο λεξιλόγιο χρησιμοποιώντας αποδεκτούς συνδυασμούς των παραμέτρων της κίνησης και του προσανατολισμού της παλάμης,
- να αναγνωρίζουν ότι η αλλαγή μιας και μόνο παραμέτρου, της κίνησης ή του προσανατολισμού της παλάμης ενός νοήματος σηματοδοτεί την αλλαγή της σημασίας του νοήματος, δηλαδή την παραγωγή ενός διαφορετικού νοήματος,
- να αναγνωρίζουν και να δημιουργούν ελάχιστα ζεύγη νοημάτων, με βάση την παράμετρο της χειρομορφής,
- να αναγνωρίζουν και να δημιουργούν ελάχιστα ζεύγη νοημάτων, με βάση την παράμετρο του χώρου νοηματισμού ενός νοήματος,
- να τροποποιούν τη σημασία ενός νοήματος αλλάζοντας την κίνηση του και/ή τον προσανατολισμό της παλάμης του,
- να εκτεθούν σε ελάχιστα ζεύγη νοημάτων, με βάση την παράμετρο της κίνησης και του προσανατολισμού της παλάμης.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας για την παρακολούθηση του νοηματικού κειμένου
- Χαρτί A4
- Μαρκadόροι

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι τα νοήματα γίνονται με κίνηση του ενός χεριού ή με κίνηση και των δύο χεριών. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται και τα δύο χέρια για το σχηματισμό του νοήματος, το χέρι που κινείται ονομάζεται ενεργητικό και το χέρι που παραμένει σταθερό ονομάζεται παθητικό.

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες τα παρακάτω παραδείγματα νοημάτων. Σε κάθε ζεύγος νοημάτων, τα νοήματα σχηματίζονται με την ίδια χειρομορφή, αλλά το πρώτο παράγεται με κίνηση των δύο χεριών και το δεύτερο με κίνηση του ενός χεριού:

ΕΛΛΑΔΑ - ΤΑΞΙΔΕΥΩ

ΕΛΑΦΙ -ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ - ΠΑΩ

ΑΝΟΙΓΟΜΕΝΗ-ΠΟΡΤΑ – ΚΟΚΟΡΑΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΑΥΓΟ

ΣΧΙΖΩ-ΧΑΡΤΙ – ΜΕΛΙΣΣΑ

ΟΜΑΔΑ – ΠΟΤΗΡΙ-ΠΙΝΩ

ΓΟΥΡΟΥΝΙ- ΔΟΥΛΕΥΩ

Παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες ένα πίνακα και τους ζητάει, δουλεύοντας ατομικά ή ομαδικά, να βρουν ζεύγη νοημάτων με μια από τις οκτώ βασικές χειρομορφές, στο ένα από τα οποία η κίνηση να πραγματοποιείται με τα δύο χέρια και στο άλλο με το ένα χέρι. Οι μαθητές/τριες φωτογραφίζουν τα νοήματα που βρίσκουν και οι φωτογραφίες τοποθετούνται στην κατάλληλη στήλη του πίνακα 6.

Πίνακας 6.

Πίνακας χειρομορφών – κίνηση ενός και δύο χεριών

	ΚΙΝΗΣΗ ΔΥΟ ΧΕΡΙΩΝ	ΚΙΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΧΕΡΙΟΥ
ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 		
ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 		
ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 		
ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 		
ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 		
ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 		
ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 		

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι τα περισσότερα νοήματα της ΕΝΓ περιλαμβάνουν κίνηση των χεριών ή κίνηση των δακτύλων. Υπάρχουν τουλάχιστον 18 κινήσεις των χεριών και οκτώ κινήσεις των δακτύλων. Παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες έναν πίνακα με τις καταγεγραμμένες κινήσεις των χεριών. Σε κάθε κουτάκι του πίνακα 7 υπάρχει και ένα παράδειγμα.

Πίνακας 7.

Πίνακας κίνηση χεριών

Κίνηση των χεριών	
Καμία: ΑΥΓΟ	Αριστερά- δεξιά: ΠΕΜΠΤΗ
Πάνω: ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΟ	Το ένα προς το άλλο: ΕΜΠΟΔΙΟ

Κάτω: ΒΑΘΙΑ	Το ένα μακριά από το άλλο: ΞΑΦΝΙΚΑ
Πάνω κάτω: ΒΑΦΩ	Εφάπτονται: ΣΠΙΤΙ
Προς τον νοηματιστή: ΜΟΥ-ΔΙΝΕΙ	Μέσα στο άλλο: ΒΑΖΩ-ΜΕΣΑ
Αριστερά: ΠΙΣΩ	Διασταυρώνονται: ΚΡΥΦΑ
Από τον νοηματιστή: ΔΙΝΩ	Αλλάζουν θέση: ΠΡΟΗΓΕΙΤΑΙ
Από και προς τον νοηματιστή: ΑΝΘΡΩΠΟΣ	Κυκλικά: ΨΑΧΝΩ
Δεξιά: ΠΟΤΕ	Κάτω επαναλαμβανόμενη: ΦΘΗΝΑ

Οι μαθητές/τριες δοκιμάζουν να βρουν νοήματα με τις παραπάνω κινήσεις των χεριών. Η δραστηριότητα βιντεοσκοπείται και χρησιμοποιείται για το portfolio των μαθητών/τριών.

Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες τις παρακάτω προτάσεις. Οι μαθητές/τριες καλούνται να παρατηρήσουν ότι αλλάζοντας την κίνηση σε αυτά τα νοήματα αλλάζει και η σημασία τους.

[ΣΧΕΔΟΝ- 5-ΜΕΡΕΣ](#)

[ΣΑΒΒΑΤΟ ΕΠΙΠΛΟΙΟΙΟΣ ΔΟΥΛΕΥΕΙ](#)

[ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΛΛΑΔΑ ΙΔΙΑ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΟ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ ΕΚΕΙ](#)

[ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΡΑΒΙ ΒΟΥΛΙΑΖΕΙ-ΤΞΒ](#)

Οι μαθητές/τριες καλούνται να παράγουν δικά τους νοήματα- φράσεις, τα οποία με την αλλαγή της κίνησης των χεριών αλλάζουν σημασία. Οι παραγωγές των μαθητών βιντεοσκοποούνται έτσι ώστε να εμπλουτιστεί το χαρτοφυλάκιο τους.

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι μια επίσης βασική παράμετρος για τον σχηματισμό νοημάτων αποτελεί ο προσανατολισμός της παλάμης. Παρουσιάζει σε πίνακα (8) τους βασικούς προσανατολισμούς της παλάμης, μαζί με κάποια παραδείγματα.

Πίνακας 8.

Πίνακας προσανατολισμού της παλάμης

Πάνω- ΒΟΗΘΑΩ	Κάτω- ΚΟΛΥΜΠΑΩ	Μέσα (προς το νοηματιστή)- ΒΛΕΠΩ
Έξω (από το νοηματιστή)- ΚΟΙΤΑΩ	Αριστερά ή δεξιά- ΠΟΛΕΜΟΣ	

Οι μαθητές/τριες καλούνται να βρουν νοήματα με τους πέντε βασικούς προσανατολισμούς της παλάμης. Η δραστηριότητα βιντεοσκοπείται για να χρησιμοποιηθεί στο ατομικό portfolio των μαθητών/τριών.

Στην συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει νοήματα με την ίδια χειρομορφή αλλά διαφορετικό προσανατολισμό της παλάμης, σηματοδοτώντας την αλλαγή της σημασίας του νοήματος.

[ΤΙΜΩΡΙΑ- ΣΥΝΗΘΩΣ](#)

[ΣΥΜΦΩΝΩ- ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ](#)

[ΠΟΛΕΜΟΣ- ΕΛΑΦΙ](#)

[ΓΛΥΚΟ- ΤΑΞΙΔΕΥΩ](#)

[ΠΑΠΟΥΤΣΙ- ΚΑΡΑΒΙ](#)

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός ανακεφαλαιώνει τις βασικές παραμέτρους σχηματισμού ενός νοήματος (τη χειρομορφή, τη θέση στο νοηματικό χώρο, την κίνηση, τον προσανατολισμό της παλάμης). Παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες τα παρακάτω ζεύγη νοημάτων, ζητώντας να παρατηρήσουν τις παραμέτρους σχηματισμού τους.

[ΤΡΩΩ - ΠΙΝΩ](#)

[ΑΝΘΡΩΠΟΣ - ΠΕΡΙΜΕΝΩ](#)

[ΓΑΙΔΑΡΟΣ - ΛΑΓΟΣ](#)

[ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ - ΡΙΝΟΚΕΡΟΣ](#)

Από την παρατήρηση προκύπτει ότι όλα τα παραπάνω ζεύγη έχουν διαφορετική χειρομορφή, ενώ οι παράμετροι της θέσης νοηματισμού, της κίνησης

και του προσανατολισμού της παλάμης είναι ίδια. Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να βρουν και αυτοί αντίστοιχα ελάχιστα ζεύγη. Οι μαθητές/τριες μπορούν να εργαστούν ομαδικά ή ατομικά. Η δραστηριότητα βιντεοσκοπείται και μπαίνει στο χαρτοφυλάκιο των μαθητών/τριών.

Βήμα 5

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες τα παρακάτω ζεύγη νοημάτων, ζητώντας να παρατηρήσουν τις παραμέτρους σχηματισμού τους.

[ΑΝΘΡΩΠΟΣ - ΕΛΑΦΙ](#)

[ΠΟΝΗΡΟΣ - ΓΙΑΤΡΟΣ](#)

[ΠΕΛΑΤΗΣ - ΟΛΟΚΑΙΝΟΥΡΙΟ](#)

[ΠΟΤΙΖΩ – ΠΟΛΗ](#)

[ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ - ΜΕΤΑΛΙΟ](#)

Από την παρατήρηση προκύπτει ότι όλα τα παραπάνω ζεύγη έχουν διαφορετική θέση νοηματισμού, ενώ οι παράμετροι της χειρομορφής, της κίνησης και του προσανατολισμού της παλάμης δεν αλλάζουν. Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να βρουν παρόμοια ελάχιστα ζεύγη. Οι μαθητές/τριες μπορούν να εργαστούν ομαδικά ή ατομικά. Η δραστηριότητα βιντεοσκοπείται και μπαίνει στο portfolio των μαθητών/τριών.

Επέκταση δραστηριότητας

Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να επεκταθεί και σε ελάχιστα ζεύγη όπου διαφοροποιείται η παράμετρος της κίνησης ή η παράμετρος του προσανατολισμού της παλάμης. Στόχος της δραστηριότητας είναι η έκθεση των μαθητών/τριων, η παρατήρηση και επεξεργασία του φαινομένου . Έτσι για παράδειγμα οι μαθητές/τριες παρατηρούν:

Κίνηση:

[ΜΠΛΕ - ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ](#)

[ΘΑΛΑΣΣΑ - ΚΟΛΥΜΠΑΩ](#)

[ΜΕΛΙΣΣΑ - ΤΕΛΕΙΟ](#)

[ΠΑΝΤΑ - ΠΟΤΕ](#)

[ΧΑΙΡΕΤΑΩ - ΑΠΟΛΥΩ](#)

Προσανατολισμός παλάμης:

ΨΑΡΙ - ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ - ΠΟΛΗ

ΕΛΑΦΙ - ΠΑΛΙΟ

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ - ΤΑΠΕΙΝΟΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Ενότητα 2: Δίνοντας «ΜΟΡΦΗ» στο πάζλ

Η διδακτική ενότητα «Δίνοντας ΜΟΡΦΗ στο πάζλ» αφορά στη Μορφολογία στην ΕΝΓ. Στην ενότητα αυτή καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της ΕΝΓ, ως προς τους άξονες περιεχομένου.

Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου

Αντιληπτική γλώσσα

- Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:
- να αναπτύξουν στρατηγικές κατανόησης και ερμηνείας της δομής της ΕΝΓ,
- να κατανοούν, να βιώνουν και να εκτιμούν στοιχεία λογοτεχνίας και πολιτισμού των Κωφών,
- να κατανοούν την κοινωνική φύση της γλώσσας,
- να κατανοούν και να προσεγγίζουν με κριτική σκέψη παρουσιαζόμενες πληροφορίες (ερωτήματα, υποθέσεις, εκτιμήσεις).

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να δημιουργούν παρουσιάσεις και βιντεοκείμενα στην ΕΝΓ για γνωστικούς, συλλογιστικούς, δημιουργικούς και πληροφοριακούς σκοπούς,
- να εφαρμόζουν τους κανόνες χρήσης της ΕΝΓ,
- να χρησιμοποιούν κατάλληλους τύπους ΕΝΓ για παρουσίαση θεμάτων, έκφραση ιδεών, συναισθημάτων, σκέψεων και γνώσεων,
- να αναπτύσσουν ερωτήματα, ιδέες και να εργάζονται ερευνητικά πάνω στην ΕΝΓ.

Ειδικοί στόχοι

Ως προς τους ειδικούς στόχους στη διδακτική ενότητα «Σύνταξη στην ΕΝΓ» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι:

Αντιληπτική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να αναγνωρίζουν τα ουσιαστικά στην ΕΝΓ,
- να μάθουν τον ορισμό ενός ουσιαστικού στην ΕΝΓ,
- να μάθουν την κατηγοριοποίηση των ουσιαστικών στην ΕΝΓ,
- να μάθουν τα γένη των ουσιαστικών και τον τρόπο με τον οποίο αυτά δηλώνονται στην ΕΝΓ
- να αναγνωρίζουν τον πληθυντικό αριθμό των ουσιαστικών και τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζεται,
- να αναγνωρίζουν κατηγορίες λεξιλογίου στην ΕΝΓ όπως τα κοινά και τα περιληπτικά ουσιαστικά ,
- να κατανοούν ότι η απόδοση των περιληπτικών ουσιαστικών απαιτεί τη χρήση διαφόρων ουσιαστικών που επεξηγούν το περιληπτικό,
- να αναγνωρίζουν τα σύνθετα νοήματα και να κατανοούν τα συστατικά τους,
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου,
- να κατανοούν το διαφορετικό ρόλο της χρήσης λεξιλογίου στην ΕΝΓ,
- να κατανοούν οδηγίες από τρίτους,
- Να κατανοεί την αλληλουχία μίας σειράς ενεργειών ή γεγονότων , χρησιμοποιώντας τα νοήματα ΑΡΧΙΚΑ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΙΚΑ ως λεξιλογικά στοιχεία, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού.
- να κατανοούν ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να εκτεθούν σε ζεύγη ουσιαστικών – ρημάτων
- να διακρίνουν ουσιαστικά και ρήματα σε ζεύγη ουσιαστικών-ρημάτων,
- να αναγνωρίζουν μια εικόνα ή ένα αντικείμενο όταν τους δείξουν ένα ζεύγος ουσιαστικού-ρήματος,
- να αναγνωρίζουν το σωστό νόημα (ουσιαστικό ή ρήμα), όταν του δείξουν μια εικόνα ή ένα αντικείμενο,

- να αναγνωρίζουν τη γραμματική κατηγορία των επιθέτων,
- να κατανοούν την έννοια των συνώνυμων και των αντώνυμων νοημάτων,
- να κατανοούν τους δύο τρόπους με τον οποίο σχηματίζεται ο συγκριτικός βαθμός των επιθέτων εκφράσεις του προσώπου και νοήματα με επανάληψη),
- να κατανοούν το σχηματισμό του υπερθετικού βαθμού των επιθέτων,
- να αναγνωρίζουν τους κτητικές αντωνυμίες για τον εαυτό του και για τους άλλους.

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές ασκούνται βαθμιαία:

- να κατονομάζουν ουσιαστικά στην ΕΝΓ,
- να δίνουν τον ορισμό ενός ουσιαστικού στην ΕΝΓ,
- να δίνουν ορισμούς για την κατηγοριοποίηση των ουσιαστικών στην ΕΝΓ,
- να ορίζουν το τρόπο με τον οποίο δηλώνονται τα γένη στην ΕΝΓ
- να χρησιμοποιούν σωστά τα γένη των ουσιαστικών στην ΕΝΓ,
- να σχηματίζουν τον πληθυντικό αριθμό των ουσιαστικών,
- να ορίζουν κατηγορίες λεξιλογίου στην ΕΝΓ όπως τα κοινά και τα περιληπτικά ουσιαστικά ,
- να χρησιμοποιούν τα σωστά ουσιαστικά για να επεξηγήσουν τα περιληπτικά ουσιαστικά,
- να σχηματίζουν σύνθετα νοήματα και να ορίζουν τα συστατικά τους.
- να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο στην ΕΝΓ,
- να χρησιμοποιούν καινούριου λεξιλογίου,
- να παρέχουν οδηγίες σε τρίτους για την εκτέλεση πράξεων,
- να χρησιμοποιούν τα νοήματα ΑΡΧΙΚΑ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΙΚΑ ως λεξιλογικά στοιχεία, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού.
- να απαντούν σε ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να παράγουν ζεύγη ουσιαστικών – ρημάτων
- να δίνουν το σωστό νόημα (ουσιαστικό ή ρήμα), όταν του δείξουν μια εικόνα ή ένα αντικείμενο,
- να ορίζουν ποια είναι τη γραμματική κατηγορία των επιθέτων,

- να χρησιμοποιούν συνώνυμα και αντώνυμα νοήματα,
- να σχηματίζουν με δύο τρόπους (εκφράσεις του προσώπου και νοήματα με επανάληψη, χρήση ποσοτικού νοήματος ΠΙΟ), το συγκριτικό βαθμό των επιθέτων
- να σχηματίζει τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων,
- να χρησιμοποιεί τις κτητικές αντωνυμίες για τον εαυτό του και για τους άλλους.

1^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες ασκούνται στην κατανόηση της γραμματικής κατηγορίας των ουσιαστικών στην ΕΝΓ. Μαθαίνουν την κατηγοριοποίηση τους, τα γένη και πως αυτά δηλώνονται, τον σχηματισμό του πληθυντικού αριθμού, τα περιληπτικά ουσιαστικά, ουσιαστικά που σχηματίζονται με σύνθετα νοήματα και τέλος ζεύγη ουσιαστικών και ρημάτων.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να αναγνωρίζουν να κατονομάζουν ουσιαστικά στην ΕΝΓ,
- να μάθουν και να δίνουν τον ορισμό ενός ουσιαστικού στην ΕΝΓ,
- να μάθουν την κατηγοριοποίηση των ουσιαστικών στην ΕΝΓ (πρόσωπα, ζώα , πράγματα.) και να μπορούν να την ορίσουν,
- να μάθουν τα γένη των ουσιαστικών και τον τρόπο με τον οποίο αυτά δηλώνονται στην ΕΝΓ και να τα χρησιμοποιούν σωστά,
- να αναγνωρίζουν τον πληθυντικό αριθμό των ουσιαστικών και τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζεται,
- να σχηματίζουν τον πληθυντικό αριθμό των ουσιαστικών,
- να αναγνωρίζουν κατηγορίες λεξιλογίου στην ΕΝΓ όπως τα κοινά και τα περιληπτικά ουσιαστικά ,
- να κατανοούν ότι η απόδοση των περιληπτικών ουσιαστικών απαιτεί τη χρήση διαφόρων ουσιαστικών που επεξηγούν το περιληπτικό,
- να χρησιμοποιούν τα σωστά ουσιαστικά για να επεξηγήσουν τα περιληπτικά ουσιαστικά,
- να αναγνωρίζουν τα σύνθετα νοήματα και να κατανοούν τα συστατικά τους,
- να σχηματίζουν σύνθετα νοήματα και να ορίζουν τα συστατικά τους.
- να επεκτείνουν την κατανόηση και τη χρήση καινούριου λεξιλογίου,
- να κατανοούν και να παρέχουν οδηγίες σε τρίτους για την εκτέλεση κάποιου έργου,

- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν την αλληλουχία μίας σειράς ενεργειών ή γεγονότων , χρησιμοποιώντας τα νοήματα ΑΡΧΙΚΑ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΙΚΑ ως λεξιλογικά στοιχεία, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού.
- να κατανοούν ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; και να απαντούν σε αυτές, χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να εκτεθούν και να παράγουν ζεύγη ουσιαστικών – ρημάτων
- να διακρίνουν ουσιαστικά και ρήματα σε ζεύγη ουσιαστικών-ρημάτων,
- να αναγνωρίζουν μια εικόνα ή ένα αντικείμενο όταν τους δείξουν ένα ζεύγος ουσιαστικού-ρήματος,
- να αναγνωρίζουν και να δίνουν το σωστό νόημα (ουσιαστικό ή ρήμα), όταν του δείξουν μια εικόνα ή ένα αντικείμενο,

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Κάμερα ή φωτογραφική μηχανή
- Εκτυπωτής
- Χαρτί Α4
- Βιβλίο Γλώσσας Γ' Δημοτικού, 3^ο τεύχος
- Daywalt D., (2017), *Η μέρα που τα κραγιόνα τα παράτησαν*, Αθήνα: Ίκαρος
- Καρίπη Σ., (2015), *Κοίτα μεκάτι σου λέω!*, Αθήνα: ΙΕΠ

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 4 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες τις εικόνες [ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΥΣΙΑΤΙΚΟ](#). Έπειτα παρακολουθούν το νοηματικό το νοηματικό κείμενο που βασίζεται στις εικόνες.

Απόδοση στα ελληνικά

Το διαστημόπλοιο είναι ουσιαστικό... Η Γη και οι άλλοι πλανήτες είναι ουσιαστικά... Ο αστροναύτης είναι ουσιαστικό! Και η σημαία είναι ουσιαστικό. Ο σκύλος του αστροναύτη είναι ουσιαστικό... Η απογείωση είναι ουσιαστικό... και η προσγείωση

είναι ουσιαστικό... και η έκρηξη είναι ουσιαστικό!!!! ΤΕΛΟΣ (και αυτό είναι ουσιαστικό!)

Με την ολοκλήρωση της ανάγνωση, ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι μέσα από τις σελίδες και εικόνες του βιβλίου αποσαφηνίζεται ο όρος «ουσιαστικό». Έπειτα ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να δώσουν τον ορισμό για τα ουσιαστικά. Οι προσπάθειες των μαθητών/τριών καταγράφονται και ο/η εκπαιδευτικός συνθέτει αυτά που είπαν οι μαθητές και δίνει τον τελικό ορισμό των ουσιαστικών:

ΟΡΙΣΜΟΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Ουσιαστικά είναι οι λέξεις που δηλώνουν πρόσωπα, ζώα, πράγματα, κατάσταση ή ιδιότητα.

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν μια σειρά από νοήματα.

ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ

ΤΡΩΩ

ΑΓΑΠΗ

ΕΙΡΗΝΗ

ΓΥΑΛΙΑ

ΘΕΛΩ

ΠΟΛΕΜΟΣ

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ

ΜΑΜΑ

ΒΛΕΠΩ

ΠΗΓΑΙΝΩ

ΣΚΥΛΟΣ

ΦΑΣΑΡΙΑ

ΓΙΑΤΡΟΣ

ΟΜΟΡΦΟΣ

ΓΑΤΑ

ΚΑΚΟΣ

ΔΑΣΚΑΛΑ

ΚΑΘΑΡΟΣ

ΜΟΛΥΒΙ

ΧΕΛΩΝΑ

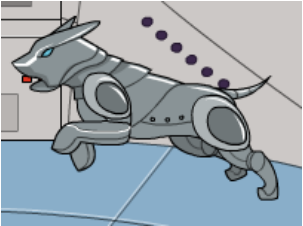

ΖΩΝΗ

ΥΠΝΟΣ

ΔΥΝΑΤΟΣ

Έπειτα καλούνται να εντοπίσουν ποια από αυτά τα νοήματα είναι ουσιαστικά και να τα κατηγοριοποιήσουν στο παρακάτω πίνακα. Μπορούν να συμπληρώσουν το νόημα στον πίνακα είτε ζωγραφίζοντας, είτε γράφοντας την αντίστοιχη λέξη.

Πίνακας 1. Πίνακας κατηγοριοποίηση ουσιαστικών

			
ΠΡΟΣΩΠΟ	ΖΩΑ	ΠΡΑΓΜΑΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΙΔΙΟΤΗΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν τρία δικά τους νοήματα για κάθε μια από τις κατηγορίες των ουσιαστικών. Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει ακόμα πιο πολύπλοκη και πιο διασκεδαστική εάν τα ουσιαστικά που θα πρέπει να βρουν οι μαθητές/τριες προέρχονται από ένα συγκεκριμένο θέμα που ίσως σχετίζεται και με κάποιο άλλο γνωστικό μάθημα όπως η ιστορία. Έτσι για παράδειγμα, εάν ορίσουμε ως θέμα τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου, ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/μαθήτριες να βρουν τρία πρόσωπα, τρία ζώα και τρία πράγματα και τρία νοήματα που δηλώνουν κατάσταση ή ιδιότητα και που όλα αυτά σχετίζονται με το παραπάνω θέμα (Πίνακας 9).

Πίνακας 2. Πίνακας οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου

<u>ΘΕΟΙ ΟΛΥΜΠΟΥ ΤΟΥ ΔΩΔΕΚΑ</u>			
<u>ΠΡΟΣΩΠΟ</u>	<u>ΖΩΟ</u>	<u>ΠΡΑΓΜΑ</u>	<u>ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ</u>
<u>ΑΘΗΝΑ</u>	<u>ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ</u>	<u>ΕΛΙΑ</u>	<u>ΣΟΦΙΑ</u>
<u>ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ</u>	<u>ΑΛΟΓΟ</u>	<u>ΤΡΙΑΙΝΑ</u>	<u>ΔΥΝΑΜΗ</u>
<u>ΑΡΤΕΜΙΣ</u>	<u>ΕΛΛΑΦΙ</u>	<u>ΤΟΞΟ</u>	<u>ΤΑΧΥΤΗΤΑ</u>

Για μια ευχάριστη επέκταση της δραστηριότητας αυτής και στην περίπτωση που επιλέξουμε ως θεματική ενότητα τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου προτείνεται ένα παιχνίδι στο λογισμικό «Ταξίδι στο Χρόνο με Νόημα», το οποίο μπορεί να κάποιος να το βρει στο <http://www.prosvasimo.gr/el/ekpaideutiko-uliko#Taksidisto-Xrono-me-Nohma>. Οι μαθητές/τριες της Γ' Δημοτικού μπορούν να «διαβάσουν» μυθολογία για τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου και να παίξουν ένα παιχνίδι αντιστοίχισης των Θεών του Ολύμπου και των ζώων που χρησιμοποιούν ως σύμβολο τους (Μάθημα 3ο – δραστηριότητα αντιστοίχισης).

Μια άλλη παραλλαγή της παραπάνω δραστηριότητας είναι αυτή της χρήσης μιας χειρομορφής αντί για θεματική ενότητα. Φτιάξτε κάρτες με κάποιες χειρομορφές βάλτε τις σε ένα σωρό. Σε ένα δεύτερο σωρό, τοποθετήστε τις κάρτες με τις εικόνες που απεικονίζουν "πρόσωπο", "ζώο", "πράγμα" ή "κατάσταση και ιδιότητα". Δύο μαθητές/τριες και σηκώνουν από μια κάρτα από κάθε σωρό. Αυτός/ή που θα σκεφτεί πρώτος ένα ουσιαστικό που να καλύπτει τις προϋποθέσεις και των δύο καρτών (πχ. Χειρομορφή 🐾 + πράγμα= βιβλίο), κερδίζει, ο/η άλλος/η μαθητής/τρια κάθεται και κάποιος/α άλλος/η έρχεται στην θέση του/της για να διαγωνιστεί με το/την νικητή/τρια.

[ΚΑΡΤΕΣ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΩΝ](#)

[ΚΑΡΤΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ](#)

Έπειτα Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα πρέπει να δημιουργήσει συνεργατικά προτάσεις στην ΕΝΓ που περιέχουν ουσιαστικά. Οι προτάσεις που δημιουργούν οι μαθητές/τριες βιντεοσκοπούνται. Στη συνέχεια, οι ομάδες ανταλλάσσουν τα βίντεο τους και προσπαθούν να εντοπίσουν όλα τα ουσιαστικά σε κάθε πρόταση. Οι μαθητές/τριες συμβουλευονται τον/την εκπαιδευτικό εάν δεν είναι βέβαιοι για το αν μια λέξη είναι ουσιαστικό ή όχι.

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι η δήλωση του γένους (θηλυκού και αρσενικού) στα ουσιαστικά (πρόσωπα και ζώα) της ΕΝΓ γίνεται με τη σύνθεση νοημάτων. Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το παρακάτω νοηματικό κείμενο.

[ΓΑΤΑ ΔΕΝΤΡΟ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Ο γάτος στο δέντρο

Η γιαγιά ψάχνει το γάτο της... μα επιτέλους που έχει πάει. Βγαίνοντας στην αυλή, βλέπει το γάτο πάνω στο ψηλό δέντρο. Είναι φοβισμένος και δεν μπορεί να κατέβει. Η γιαγιά τηλεφωνεί στην πυροσβεστική. Ένα όχημα καταφτάνει. Ο οδηγός-πυροσβέστης σταματάει και μια πυροσβέστης κατεβαίνει με μια μεγάλη σκάλα. Γρήγορα και αποφασιστικά ανεβαίνει και πιάνει τον γάτο. Ο γάτος όμως φαίνεται να έχει χτυπήσει. Η γιαγιά αποφασίζει να πάει στην κτηνιατρική κλινική. Φτάνει και την υποδέχεται μια κτηνίατρος. Μαζί με έναν άλλο γιατρό περιποιούνται το τραύμα του. Γυρνώντας στο σπίτι, ο παππούς ετοιμάζει ένα μεγάλο μπολ με την αγαπημένη του γατοτροφή, ενώ η γάτα της οικογένειας τον πλησιάζει για να τον παρηγορήσει!

Οι μαθητές/τριες καλούνται να εντοπίσουν τα πρόσωπα και τα ζώα της ιστορίας στα οποία δηλώνεται το γένος. Αυτά είναι: ΓΙΑΓΙΑ, ΑΝΤΡΑΣ- ΓΑΤΟΣ, ΑΝΤΡΑΣ – ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗΣ, ΓΥΝΑΙΚΑ– ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗΣ, ΑΝΤΡΑΣ –ΚΤΗΝΙΑΤΡΟΣ, ΓΥΝΑΙΚΑ–ΚΤΗΝΙΑΤΡΟΣ, ΠΑΠΠΟΥΣ, ΓΥΝΑΙΚΑ- ΓΑΤΑ

Παρατηρούν ότι για τη δήλωση του γένους σε ουσιαστικά μαζί με το νόημα του ουσιαστικού, χρησιμοποιούνται και τα νοήματα ΑΝΤΡΑΣ , ΓΥΝΑΙΚΑ. Οι μαθητές/ τριες καλούνται να βρουν και άλλα τέτοια ουσιαστικά. Πιθανό λεξιλόγιο:

[ΑΝΤΡΑΣ - ΘΕΙΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ - ΘΕΙΑ](#)

[ΑΝΤΡΑΣ -ΑΔΕΡΦΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ -ΑΔΕΡΦΗ](#)

[ΑΝΤΡΑΣ -ΞΑΔΕΡΦΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ -ΞΑΔΕΡΦΗ](#)

[ΑΝΤΡΑΣ -ΑΝΗΨΙΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ -ΑΝΗΨΙΑ](#)

[ΑΝΤΡΑΣ -ΝΟΝΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ -ΝΟΝΑ](#)

[ΑΝΤΡΑΣ -ΔΑΣΚΑΛΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ -ΔΑΣΚΑΛΑ](#)

[ΑΝΤΡΑΣ -ΗΘΟΠΟΙΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ -ΗΘΟΠΟΙΟΣ](#)

Εάν οι μαθητές/τριες δυσκολεύονται να σκεφτούν δικά τους νοήματα, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές τα παραπάνω νοήματα. Έπειτα χωρίζει τους/τις μαθητές/τριες σε ζεύγη. Κάθε ζευγάρι παρακολουθεί τα νοήματα και προσπαθεί να ταιριάξει τα αντίθετα ουσιαστικά (ως προς το γένος) πχ.

[ΑΝΤΡΑΣ - ΘΕΙΟΣ](#)

[ΓΥΝΑΙΚΑ – ΘΕΙΑ](#)

Κάθε ζευγάρι ενθαρρύνετε να βρει δύο ακόμα ουσιαστικά και το αντίθετο γένος του που δεν περιλαμβάνονται στη λίστα με τα νοήματα που τους έχουν ήδη δοθεί. Έπειτα τα ζευγάρια καλούνται να μοιραστούν τη δουλειά τους με την τάξη.

Επέκταση δραστηριοτήτων:

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί τι είναι ένα οικογενειακό δέντρο στους/στις μαθητές/τριες. Δείχνει ένα παράδειγμα δίνοντας σε κάθε μαθητή/τρια ένα αντίγραφο ενός οικογενειακού δέντρου ως αναφορά.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΕΝΤΡΟ

Έπειτα ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να σχεδιάσουν το δικό τους οικογενειακό δέντρο.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΕΝΤΡΟ ΜΑΘΗΤΗ

Σε κάθε οικογενειακό δέντρο υπάρχει μια κεφαλίδα όπως «Οικογενειακό δέντρο της/του». Οι μαθητές/τριες πρέπει να γράψουν τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων στο δέντρο. Για παράδειγμα, εάν βάζουν φωτογραφία ή όνομα και κάτω από εκεί πρέπει να γράψουν «μητέρα», «θεία» κ.α. Κάθε μαθητής καλείται να μοιραστεί και να παρουσιάσει το οικογενειακό του δέντρο στην τάξη. Τα οικογενειακά δέντρα των μαθητών τοποθετούνται σε ένα συγκεκριμένο μέρος που μπορεί να ονομαστεί «Τείχος του συγγραφέα». Εναλλακτικά, οι μαθητές/τριες μπορούν να δημιουργήσουν το δικό τους βιβλίο με τα «Αντίθετα γένη». Μπορούν να διακοσμήσουν το βιβλίο και να γράψουν τα αντίθετα γένη για τους ανθρώπους και τα ζώα. Μπορούν να χρησιμοποιούν εικόνες από εφημερίδες ή περιοδικά ή φωτογραφίες που έχουν εκτυπωθεί από τον υπολογιστή καθώς και φωτογραφίες ή σχέδια για την απεικόνιση των διαφορετικών γενών.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΓΕΝΩΝ

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός, πριν τη διεξαγωγή της παρακάτω δραστηριότητας μπορεί να κάνει επανάληψη στις δραστηριότητες της 2^{ης} ενότητας, της 3^{ης} υποενότητας στο βιβλίο «*Κοίτα μεκάτι σου λέω!- Εκμάθηση Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας Α' - Β' Δημοτικού*» που αφορά το σχηματισμό του πληθυντικού αριθμού των ουσιαστικών.

Έπειτα οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το νοηματικό κείμενο με τίτλο «*Η μέρα που τα κραγιόνια τα παράτησαν*»

ΗΜΕΡΑ ΧΡΩΜΑΤΑ ΚΡΑΓΙΟΝΙΑ ΠΑΡΑΤΑΩ

Απόδοση στα ελληνικά

Η ημέρα που τα κραγιόνια τα παράτησαν

Μια μέρα, στο σχολείο, ο Ντάνκαν άνοιξε την κασετίνα του για να πάρει τα κραγιόνια του και βρήκε ένα σωρό γράμματα που απευθύνονταν προς αυτόν.

Γεια σου Ντάνκαν,

Είμαι το κόκκινο κραγιόνι. Πρέπει να μιλήσουμε, Με βάζεις να δουλεύω πολύ περισσότερο από τα άλλα χρώματα. Όλη τη χρονιά χρωματίζω, πυροσβεστικά οχήματα, μήλα, φράουλες και όλα όσα είναι κόκκινα. Δουλεύω ακόμα και τις αργίες και τις γιορτές! Πρέπει να χρωματίσω όλους τους Αγιοβασίληδες τα Χριστούγεννα κι όλες τις καρδούλες τη μέρα του Αγίου Βαλεντίνου! Χρειάζομαι ξεκούραση!

Ο υπεραπασχολημένος φίλος σου, κόκκινο κραγιόν.

Αγαπητέ Ντάνκαν,

Άκου.

Μ' αρέσει που είμαι το αγαπημένο σου κραγιόνι για να χρωματίζεις σταφύλια, δράκους και καπέλα μάγων, αλλά μου τη δίνει στα νεύρα η ποσότητα από το υπέροχο χρώμα μλλυ που πάει χαμένη έξω από τα περιγράμματα. Αν δεν αρχίσεις να χρωματίζεις μέσα από τις γραμμές, δεν ξέρω κι εγώ τι θα κάνω...θα τρελαθώ, σου λέω.

Ο σούπερ τακτικός φίλος σου, Μοβ κραγιόνι

Αγαπητέ Ντάνκαν,

Έχω βαρεθεί να με φωνάζουν «ανοιχτό καφέ», ή «σκούρο κίτρινο» γιατί δεν είμαι τίποτα από τα δύο. Κι έχω βαρεθεί να είμαι πάντοτε στη σκιά του κυρίου Καφέ. Δεν είναι καθόλου δίκαιο που το καφέ χρωματίζει όλες τις αρκούδες, τα πόνου και τα σκυλάκια, ενώ σε εμένα μένει καμία ψημένη γαλοπούλα στο τραπέζι (εάν είμαι αρκετά τυχερό) ή κανένα στάχυ. Πες μου, σε παρακαλώ, ξέρεις κανέναν να πετάει τη σκούφια του όταν έχει να χρωματίσει ένα στάχυ; Έλεος

Ο μπεζ φίλος, Μπεζ κραγιόνι, του ιπποπόταμους και τις φάλαινες... Μπορείς να

Ντάνκαν,

Εδώ γκρι κραγιόνι. Με σκοτώνεις, φίλε! Εντάξει, το ξέρω ότι αγαπάς τους ελέφαντες και ξέρω ότι οι ελέφαντες είναι γκρι αλλά μήπως είναι πολύ μεγάλοι για να τους χρωματίζω μόνος μου; Για να μην μιλήσω για τους ρινόκερους, τους ιπποπόταμους και τις φάλαινες... Μπορείς να φανταστείς πόσο κουράζομαι για να χρωματίσω ακόμα και ένα από αυτά τα τεράστια ζώα; Ξέρεις, υπάρχουν και τα μικρά πιγκουινάκια που είναι γκρι, όπως και τα βραχάκια και οι πετρούλες στην παραλία. Μήπως να ζωγραφίζαμε και τέτοια που και που, για να ξεκουραστώ λιγάκι; Ο πάρα πολύ κουρασμένος φίλος σου, Γκρι κραγιόνι

Αγαπητέ Ντάνκαν,

Με χρησιμοποιείς για να χρωματίσεις τις ζωγραφιές σου και αναρωτιέμαι «γιατί» αφού τις περισσότερες φορές έχω το ίδιο χρώμα με το χαρτί πάνω στο οποίο ζωγραφίζεις- είμαι λευκό. Αν δεν υπήρχε το μαύρο περίγραμμα δεν θα γνώριζες καν την ύπαρξη μου- έτσι δεν είναι; Δεν ανήκω καν στα χρώματα του ουράνιου τόξου. Με χρησιμοποιείς μόνο για ο χιόνι ή για να γεμίσεις αντικείμενα. Όπως καταλαβαίνεις, νιώθω λίγο...άδειος. Πρέπει να μιλήσουμε.

Ο άδειος φίλος σου, Λευκό κραγιόνι

Γεια σου Ντάνκαν,

Δεν μου αρέσει που με χρησιμοποιείς για τα περιγράμματα των αντικειμένων. Κι αυτό με εκνευρίζει ακόμα περισσότερο, είναι που τα αντικείμενα αυτά θα χρωματιστούν αργότερα με άλλα χρώματα, πολύ πιο φωτεινά από μένα! Δεν είναι καθόλου δίκαιο να με χρησιμοποιείς για να φτιάξεις το περίγραμμα μιας μπάλας και μετά αν τη χρωματίζεις τη μπάλα με όλα τα άλλα χρώματα. Μήπως να σκεφτόσουν να ζωγραφίσουν μια μαύρη μπάλα; Ζητάω πολλά;

Ο φίλος σου, Μαύρο κραγιόνι

Αγαπημένε Ντάνκαν,

Είμαι το πράσινο κραγιόνι και σου γράφω για δύο λόγους. Πρώτα πρώτα, για να σου πω ότι μου αρέσει η δουλειά μου, δηλαδή να χρωματίζω κροκόδειλους, δέντρα και βατράχια. Δεν έχω κανένα πρόβλημα με αυτό και θέλω να σε συγχαρώ για την

επιλογή σου να χρωματίζεις τόσα αντικείμενα με πράσινο χρώμα. Ο δεύτερος λόγος που σου γράφω, αφορά στους φίλους μου, το κίτρινο και το πορτοκαλί κραγιόνι, που δεν μιλάνε γιατί και τα δύο τους πιστεύουν ότι πρέπει να χρωματίζουν τον ήλιο. Σε παρακαλώ πολύ, τακτοποίησε το θέμα, γιατί θα τρελάνουν εμάς, τα υπόλοιπα χρώματα!

Ο χαρούμενος φίλος σου, Πράσινο κραγιόνι

Αγαπητέ Ντάνκαν,

Εδώ κίτρινο κραγιόνι. Θέλω να πεις στο πορτοκαλί κραγιόνι ότι εγώ είμαι το χρώμα του ήλιου και όχι εκείνο. Θα μπορούσα να του το πω και εγώ αλλά δεν μιλιόμαστε πια. Κι επιπλέον, μπορώ να αποδείξω ότι είμαι το χρώμα του ήλιου! Την περασμένη Τρίτη με χρησιμοποίησες για να χρωματίσω τον ήλιο στο βιβλίο σου «Το χαρούμενο αγρόκτημα». Αν δεν το θυμάσαι, πήγαινε στη σελίδα 7. Λάμπω πάω από ένα χωράφι γεμάτο κίτρινα καλαμπόκια.

Ο κολλητός σου (και το αληθινό χρώμα του ήλιου), Κίτρινο κραγιόνι

Αγαπητέ Ντάνκαν,

Καταλαβαίνω ότι το γκρινιάρικο κίτρινο κραγιόνι σου έχει ήδη μιλήσει, αλλά δεν με νοιάζει... Μπορείς, λοιπόν, να πεις στον κύριο παραμυθά ότι δεν είναι το χρώμα του ήλιου; Θα του το έλεγα κι εγώ, αλλά δεν μιλιόμαστε βλέπεις. Μεταξύ μας τώρα, όλοι ξέρουμε ότι εγώ είμαι το χρώμα του ήλιου, γιατί την Πέμπτη με χρησιμοποίησες για να χρωματίσεις τον ήλιο τόσο στο «Νησί των Μαϊμούδων», όσο και στη «Συνάντηση με τον φύλακα», δύο σελίδες από το βιβλίο σου «Μια μέρα στο ζωολογικό κήπο». Με θυμάσαι; Είμαι το πορτοκαλί και ξέρω ότι χαιρέσαι που με έχεις.

Ο κολλητός σου

9και το αληθινό χρώμα του ήλιου), Πορτοκαλί κραγιόνι

Αγαπητέ Ντάνκαν,

Ήταν πολύ ωραία που ήμουν το αγαπημένο σου χρώμα την προηγούμενη και την προ-προηγούμενη αλλά και την προ-προ-προηγούμενη χρονιά. Πέρασα υπέροχα χρωματίζοντας όλους τους ωκεανούς, τις λίμνες, τα ποτάμια, τις σταγόνες της

βροχής, τα σύννεφα και τους καθαρούς ουρανούς. Το κακό όμως είναι ότι έχω γίνει πια πολύ μικρός και κοντός, που δεν μπορώ καν να δω έξω από το κουτί! Χρειάζομαι ένα διάλειμμα!

Ο πολύ κοντός φίλος σου, Μπλε κραγιόνι

Φίλε Ντάνκαν,

Λοιπόν, άκου εδώ μικρέ. Δεν με χρησιμοποίησες ούτε μια φορά την περσινή χρονιά. Αλλά μάλλον θα πιστεύεις ότι είμαι κοριτσιόστικο χρώμα, έτσι δεν είναι; Και μια και το έφερε η κουβέντα, θέλω να ευχαριστήσεις εκ μέρους μου την αδελφή σου που με χρησιμοποίησε στο βιβλίο της με τις «όμορφες πριγκίπισσες». Νομίζω ότι έκανε φοβερή δουλειά και κατάφερε να μην βγει ποτέ έξω από τα περιγράμματα. Μπράβο της! Σε παρακαλώ, να με χρησιμοποιείς πότε πότε για να σου χρωματίζω κανένα ροζ δεινόσαυρο ή κανένα τέρας ή έστω ένα καουμπόι; Δεν θα πείραζε να έχουν και αυτά λίγο χρώμα.

Ο αχρησιμοποίητος φίλος σου, Ροζ κραγιόνι

Ντάνκαν, γεια!

Εγώ είμαι, το ροδακινί κραγιόνι. Γιατί έσκισες το χαρτί με το οποίο ήμουν ντυμένο; Καταλαβαίνεις ότι είμαι γυμνό και ντρέπομαι να βγω από το κουτί; Ούτε εσώρουχα δεν φοράω! Εσένα θα σου άρεσε να πας τσίτσιδος στο σχολείο; Χρειάζομαι ρούχα. Βοήθεια!

Ο γυμνός φίλος σου, Ροδακινί κραγιόνι

Το μόνο που ήθελε ο καημένος Ντάνκαν ήταν να ζωγραφίζει... ήθελε, όμως, και τα κραγιόνια του να είναι ευτυχισμένα. Αυτό του έδωσε μια ιδέα. Όταν ο Ντάνκαν έδειξε στη δασκάλα τη ζωγραφιά του, αυτή του είπε «Μπράβο!» για τα χρώματα που χρησιμοποίησε...και του χάρισε ένα χρυσό αστέρι για τη δημιουργικότητά του!

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να εντοπίσουν μέσα στο κείμενο τα ουσιαστικά που είναι σε πληθυντικό αριθμό.

Θα παρατηρήσουν ότι μερικά ουσιαστικά σχηματίζουν τον πληθυντικό τους αριθμό με τη χρήση άλλου νοήματος που να δηλώνει ποσότητα (ΚΑΠΕΛΑ ΠΟΛΛΑ),

ενώ κάποια ουσιαστικά με διπλασιασμό των χεριών και επανάληψη του νοήματος (ΦΡΑΟΥΛΑ++++) . Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες, αφού ομαδοποιήσουν τα νοήματα, να καθορίσουν πότε γίνεται διπλασιασμός του νοήματος.

Εάν οι μαθητές/μαθήτριες δυσκολεύονται να εντοπίσουν και να ορίσουν το γραμματικό κανόνα, τότε ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί τον συγκεκριμένο γραμματικό κανόνα σύμφωνα με τον οποίο η επανάληψη νοημάτων γίνεται πάντα σε νοήματα που παράγονται μακριά από το σώμα.

Έπειτα δίνει στους/στις μαθητές/τριες κάποια μικρά νοηματικά κείμενα και ζητάει από αυτούς/αυτές να παράγουν νέα, αντικαθιστώντας τα ουσιαστικά ενικού αριθμού σε πληθυντικό, εφαρμόζοντας τον κανόνα που μόλις διδάχτηκαν .

[ΦΥΣΗ ΒΟΛΤΑ](#)

[ΜΑΓΑΖΙΑ ΒΟΛΤΑ](#)

[ΛΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Μια βόλτα στη λίμνη

Σήμερα πήρα τη τσάντα μου και βγήκα βόλτα στη φύση. Περπατώντας κοντά σε μια λίμνη παρατήρησα ένα βάτραχο που προσπαθούσε να πιάσει με τη γλώσσα μια μύγα.

Μια βόλτα στα μαγαζιά

Σήμερα πήγα στα μαγαζιά. Αγόρασα παντελόνι και μπλούζα, καπέλο και ένα ζευγάρι γάντια. Αγόρασα και ένα δώρο για τη φίλη μου.

Μια βόλτα στη λαϊκή αγορά

Σήμερα πήγα στην λαϊκή αγορά. Αγόρασα, φράουλα και καρπούζι. Μήλο, αχλάδι και μπανάνα. Αγόρασα και λάχανο και μαρούλι για να φτιάξω μια νόστιμη σαλάτα.

Επέκταση δραστηριότητας:

Ο/ η εκπαιδευτικός συζητάει με τους/τις μαθητές/τριες για το είδος κειμένου που παρακολούθησαν στην παραπάνω δραστηριότητα. Πρόκειται για ένα γράμμα που εκφράζει μια διαμαρτυρία. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες και όλοι μαζί διατυπώνουν ένα γράμμα διαμαρτυρίας, φανταστικό ή πραγματικό.

Μπορούν να διατυπώσουν και συνθήματα διαμαρτυρίας, όπως στο εξώφυλλο του βιβλίου στο οποίο τα κραγιόνια κρατάνε γραμμένα πλακάτ διαμαρτυρίας. Γίνεται μια συζήτηση για τη διαφορά στη δομή των προτάσεων στα συνθήματα, τα οποία αποτελούνται συνήθως από ελλειπείς προτάσεις. Η κάθε ομάδα παρουσιάζει το νοηματικό κείμενο με τη διαμαρτυρία του στην άλλη ομάδα, ενώ μπορεί παράλληλα να το δραματοποιήσει, πραγματοποιώντας μια πορεία διαμαρτυρίας, όπου θα νοηματίζουν με τη σειρά τα αιτήματα και τα συνθήματα τους.

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι υπάρχουν διάφορες κατηγορίες ουσιαστικών. Εκτός από τα απλά ή κοινά ουσιαστικά που συναντήσαμε και παραπάνω, υπάρχει και μια άλλη κατηγορία ουσιαστικών που λέγονται περιληπτικά. Δίνοντας τον ορισμό για τα περιληπτικά, εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι η απόδοση των περιληπτικών ουσιαστικών απαιτεί τη χρήση διαφόρων ουσιαστικών που επεξηγούν το περιληπτικό.

Έπειτα παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες το ακόλουθο νοηματικό κείμενο από το 3^ο τεύχος του βιβλίου της Γλώσσας της Γ' Δημοτικού, στο κεφάλαιο «Καλή όρεξη!» στην σελίδα 40, με τίτλο «Η πυραμίδα της διατροφής».

[ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Η πυραμίδα της Διατροφής

Οι παππούδες και οι γιαγιάδες μας, όταν ήταν μικροί, μπορεί να μην γνώριζαν την πυραμίδα της διατροφής, έτρωγαν όμως σύμφωνα με αυτήν. Κατανάλωναν καθημερινά τις τροφές που βρίσκονται στη βάση της πυραμίδας, δηλαδή ψωμί, ζυμαρικά, όσπρια, γαλακτοκομικά, λαχανικά και φρούτα. Χρησιμοποιούσαν ελαιόλαδο στο μαγείρεμα. Οι τροφές αυτές μας χορταίνουν και μας δυναμώνουν. Μερικές φορές την εβδομάδα έτρωγαν ψάρια, πουλερικά, αυγά και κρέας, τροφές χρήσιμες και υγιεινές.

Πιο αραιά κατανάλωναν γλυκίσματα ή αναψυκτικά, τα οποία σε μεγάλες ποσότητες μπορεί να προκαλέσουν παχυσαρκία και προβλήματα υγείας.

Οι μαθητές/τριες καλούνται να βρουν ποια είναι τα περιληπτικά ουσιαστικά που υπάρχουν στο κείμενο και να συγκεντρώσουν τα βίντεο με τα νοήματα σε ένα ψηφιακό φάκελο με ονομασία «περιληπτικά ουσιαστικά» έτσι ώστε να αρχίσουν να φτιάχνουν ένα λεξικό που θα τους βοηθήσει να θυμούνται και να επεκτείνουν το λεξιλόγιο τους.

Βήμα 5

Οι μαθητές/τριες καλούνται να παρατηρήσουν ποια από τα νοήματα που συλλέξανε παράγονται με τη σύνθεση δύο ή και περισσότερων νοημάτων. Έτσι για παράδειγμα, το λαδόψωμο, το σταφιδόψωμο απαιτεί σύνθεση δύο νοημάτων.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες ότι υπάρχουν να παρακολουθήσουν τα νοηματικά κείμενα της υποενότητας και να συγκεντρώσουν όσα περισσότερα σύνθετα νοήματα μπορούν και να συμπληρώσουν πίνακα με δύο στήλες, με τη λέξη στη μια λίστα και τα συστατικά της στην άλλη. Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν ότι, στην μετεγγραφή των σύνθετων νοημάτων, η παύλα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες λέξεις δηλώνει ένα νόημα.

[ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΝΟΗΜΑΤΩΝ](#)

Ο/η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε μαθητή/τρια από μία κάρτα στην οποία υπάρχει μία λέξη ή μια εικόνα (ανάλογα με το αναγνωστικό επίπεδο των μαθητών/τριών). Οι μαθητές/τριες καλούνται να μετακινηθούν στο δωμάτιο για να δουν αν μπορούν να βρουν μια λέξη την οποία θα προσθέσουν στη λέξη τους για να δημιουργήσουν μια σύνθετη λέξη που να έχει νόημα. Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν τα σύνθετα νοήματα που έχουν συνθέσει και όλοι μαζί αποφασίζουν εάν η λέξη είναι σωστή.

[ΚΑΡΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΝΟΗΜΑΤΩΝ](#)

Έπειτα οι μαθητές/τριες καλούνται να σχηματίσουν νοηματικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας σύνθετα νοήματα, τα οποία βιντεοσκοπούν και παρουσιάζουν μέσα στην τάξη. Ομαδικά μετά, καλούνται να χρησιμοποιήσουν τις νοηματικές φράσεις για να φτιάξουν μια φανταστική αστεία ιστορία.

2η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες εξοικειώνονται με τη χρήση επιθέτων, τη χρήση συνώνυμων και των αντώνυμων νοημάτων, το συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων, τις κτητικές αντωνυμίες και με τη χρήση ταξινομητών ως κατηγορηματικά επίθετα.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα,
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες,
- να αναγνωρίζουν και να ορίζουν τη γραμματική κατηγορία των επιθέτων,
- να κατανοούν την έννοια των συνώνυμων και των αντώνυμων νοημάτων,
- να χρησιμοποιούν συνώνυμα και αντώνυμα νοήματα,
- να κατανοούν το διαφορετικό ρόλο της χρήσης λεξιλογίου να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο στην ΕΝΓ
- να κατανοούν τους δύο τρόπους με τον οποίο σχηματίζεται ο συγκριτικός βαθμός των επιθέτων εκφράσεις του προσώπου και νοήματα με επανάληψη),
- να σχηματίζουν με δύο τρόπους (εκφράσεις του προσώπου και νοήματα με επανάληψη, χρήση ποσοτικού νοήματος ΠΙΟ), το συγκριτικό βαθμό των επιθέτων
- να κατανοούν και να σχηματίζουν τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων,
- να αναγνωρίζουν τους κτητικές αντωνυμίες για τον εαυτό του και για τους άλλους και να τις χρησιμοποιούν σωστά.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Εκτυπωτής
- Χαρτί Α4, μαρκαδόροι
- Τζιν Γουίλλις, Η Αργυρώ γελάει, απόδοση Φίλιππος Μανδηλαράς, εκδ. Πατάκη, Αθήνα:2017
- Jessica Meserve, Η μικρή, εκδ: Επόμενος Σταθμός, Θεσσαλονίκη:2006

-

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες τη γραμματική κατηγορία των επιθέτων. Εξηγεί ότι «*τα επίθετα είναι οι λέξεις εκείνες που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και τους προσδίδουν μια ιδιότητα*». Δίνει συγκεκριμένα παραδείγματα όπως:

[ΑΝΤΡΑΣ ΑΔΥΝΑΤΟΣ](#)

[ΚΟΡΙΤΣΙ ΟΜΟΡΦΟ](#)

[ΟΝΕΙΡΟ ΠΑΡΑΞΕΝΟ](#)

[ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΣΤΕΙΑ](#)

Έπειτα παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες τις εικόνες από το υλικό [ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ](#) ενώ παράλληλα παρακολουθούν το ακόλουθο σχετικό με τις εικόνες νοηματικό κείμενο.

Απόδοση στα ελληνικά:

Στο γυμναστήριο νιώθω κουρασμένος, στο εστιατόριο πεινασμένος... στο γιατρό φοβισμένος... στην παραλία ήρεμος... στο Λούνα Παρκ χαρούμενος... Στο μουσείο περίεργος... Μα πόσα πολλά είναι τα επίθετα;;;

Στην συνέχεια ο/ η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες το παρακάτω νοηματικό κείμενο, όπως αυτό έχει αποδοθεί από τον/την νοηματιστή/στρια, από το βιβλίο της γλώσσας της Γ' Δημοτικού, 1 ο τεύχος, στην ενότητα «Στο σπίτι και στη γειτονιά», με τίτλο «Η Αργυρώ γελάει», σελίδα 32 και 33. Πρόκειται για ένα ποίημα του Τζιν Γουίλλις που έχει εικονογραφηθεί και κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Πατάκη με απόδοση του Φίλιππου Μανδηλαρά.

[ΑΡΓΥΡΩ ΟΛΩΝ ΦΙΛΗ](#)

Απόδοση στα ελληνικά:

*Η Αργυρώ γελάει, η Αργυρώ τραγουδάει.
Η Αργυρώ στα χέρια του μπαμπά πετάει,
η Αργυρώ κάνει κούνια και χαμογελάει.
Η Αργυρώ είναι καλή, η Αργυρώ είναι πονηρή,
η Αργυρώ είναι χαρούμενη, η Αργυρώ είναι λυπημένη.
Η Αργυρώ χορεύει, η Αργυρώ ιππεύει.
Η Αργυρώ στη θάλασσα κοίτα πώς κολυμπάει,
η Αργυρώ στα βράχια κρύβεται και μας γελάει.
Η Αργυρώ κρύβεται, η πονηρή!
Η Αργυρώ φανερώνεται με δυνατή φωνή.
Η Αργυρώ είναι άγρια και θυμωμένη,
η Αργυρώ είναι περήφανη κι ευχαριστημένη.
Η Αργυρώ τσαλαβουτάει, η Αργυρώ στριφογυρνάει.
Η Αργυρώ από το αυτοκίνητο μας χαιρετάει.
Η Αργυρώ μες στο μουσείο βόλτα πάει.*

*Η Αργυρώ λύνει σωστά την άσκηση,
η Αργυρώ τη λύνει λάθος.
Η Αργυρώ νιώθει αδύναμη και κλαίει,
η Αργυρώ νιώθει δυνατή και τίποτα δε λέει. [...]
Η Αργυρώ με πινέλα χαίρεται να ζωγραφίζει
κι ύστερα τις ζωγραφιές πετά ή τις χαρίζει.
Η Αργυρώ το σκοτάδι νιώθει γύρω της και το φοβάται,
αγκαλιές θέλει για να ζεσταθεί
και παραμύθια για να κοιμηθεί.*

*Αυτή είναι η Αργυρώ:
ένα παιδάκι σαν εμένα,
ένα παιδάκι σαν κι εσένα.*

Τους/τις ζητάει να παρατηρήσουν το κείμενο και να βρουν όσα περισσότερα επίθετα μπορούν. Τα επίθετα που πρέπει να βρουν είναι:

[ΚΑΛΗ](#)

[ΠΟΝΗΡΗ](#)

[ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ](#)

[ΛΥΠΗΜΕΝΗ](#)

[ΔΥΝΑΤΗ](#)

[ΑΓΡΙΑ](#)

[ΘΥΜΩΜΕΝΗ](#)

[ΠΕΡΗΦΑΝΗ](#)

[ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΗ](#)

[ΑΔΥΝΑΜΗ](#)

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει από το κείμενο δύο επίθετα, το ένα με θετική και το άλλο με αρνητική χροιά, τα οποία ουσιαστικά είναι αντώνυμα επίθετα ([ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ- ΛΥΠΗΜΕΝΗ](#)). Οι μαθητές/τριες χωρίζουν αρχικά τα επίθετα που εντοπίζουν μέσα στο νοηματικό κείμενο ανάλογα με τη χροιά (θετική ή την αρνητική) και έπειτα προσπαθούν αν βρουν τα αντώνυμα επίθετα που τους αντιστοιχούν, όπως δείχνει ο παρακάτω πίνακας 1.

Πίνακας 1.

Πίνακας αντώνυμα επίθετα

<u>ΘΕΤΙΚΗ ΧΡΟΙΑ</u>	<u>ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΧΡΟΙΑ</u>
<u>ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ</u>	<u>ΛΥΠΗΜΕΝΗ</u>
	<u>ΘΥΜΩΜΕΝΗ</u>
<u>ΠΕΡΗΦΑΝΗ</u>	
<u>ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΗ</u>	
	<u>ΠΟΝΗΡΗ</u>
<u>ΔΥΝΑΤΗ</u>	

	ΑΓΡΙΑ
	ΑΔΥΝΑΜΗ

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές τη έννοια των συνωνύμων. Εξηγεί ότι στην θέση κάποιων νοημάτων που δηλώνουν επίθετα μπορούν να μπουν άλλα νοήματα χωρίς να αλλάξουν το νόημα της πρότασης. Δίνει συγκεκριμένο παράδειγμα όπως:

[ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ, ΝΕΟ, ΟΛΟΚΑΙΝΟΥΡΙΟ](#)

Οι μαθητές/τριες καλούνται να βρουν συνώνυμα νοήματα για τα παρακάτω επίθετα:

[ΠΑΛΙΟ](#)

[ΑΣΧΗΜΟΣ](#)

[ΟΜΟΡΦΟΣ](#)

[ΚΑΚΟΣ](#)

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι πολλές φορές η απόδοση ενός επιθέτου στην νοηματική εξαρτάται από το ουσιαστικό το οποίο συνοδεύει και το οποίο επηρεάζει τη σημασιολογία του. Δίνει ένα παράδειγμα όπως [ΑΔΥΝΑΜΗ ΚΟΠΕΛΑ- ΑΔΥΝΑΜΗ ΦΩΝΗ](#)

Ο μαθητές/τριες συνειδητοποιούν ότι πρέπει να χρησιμοποιηθεί άλλο νόημα για την μια ή την άλλη περίπτωση αν και στην γραπτή γλώσσα η λέξη είναι ίδια.

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες πως μπορούν να νοηματίσουν τον συγκριτικό των επιθέτων με διάφορους τρόπους, είτε επαναλαμβάνοντας ένα νόημα με μεγαλύτερη έκταση, είτε χρησιμοποιώντας ένα άλλο νόημα που αποδίδει τη σύγκριση δηλαδή το νόημα ΠΙΟ και το επίθετο. Το ίδιο συμβαίνει και με τα επιρρήματα και το συγκριτικό βαθμό των επιρρημάτων.

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες μια ιστορία με τίτλο «Η μικρή». Οι μαθητές/τριες καλούνται να βρουν με ποιόν τρόπο νοηματίζεται ο συγκριτικός βαθμός στα επίθετα και στα επιρρήματα του κειμένου. Το

Η ΜΙΚΡΗ

Απόδοση στα ελληνικά

Η Μικρή είχε ένα πρόβλημα. Ζούσε πάντα στη σκιά της Μεγάλης. Η Μικρή προσπάθησε να πηδήξει ψηλά, όμως η Μεγάλη πηδούσε ψηλότερα.

Η μικρή προσπάθησε να ξεφύγει, όμως η Μεγάλη ήταν γρηγορότερη. Η Μεγάλη έπαιρνε πάντα τα καλύτερα δώρα. Μερικές φορές η Μεγάλη προσπαθούσε να τρομάξει τη Μικρή.

Μια μέρα η Μεγάλη έκανε τη Μικρή να θυμώσει. Τότε η Μικρή έκανε κάτι πολύ κακό. Ο παπαγάλος της Μεγάλης πέταξε μακριά. Όταν η μεγάλη το ανακάλυψε... η Μικρή αισθάνθηκε ακόμη μικρότερη.

Την επόμενη μέρα, η Μικρή αποφάσισε να φύγει. Κανείς δεν το πρόσεξε. Η Μικρή ήταν ελεύθερη. Προσπάθησε να νιώσει χαρούμενη, όμως ένιωθε μόνη. Ψηλά πάνω στο δέντρο, η Μικρή είδε τον παπαγάλο της Μεγάλης. Χαμηλά στο χώμα, η Μικρή είδε... τη Μεγάλη. Η Μεγάλη φοβόταν να σκαρφαλώσει στο δέντρο. Η Μικρή δεν φοβόταν. Η μικρή ένιωσε θαρραλέα. Η μικρή αισθάνθηκε ΜΕΓΑΛΗ. Η μικρή ήταν πολύ χαρούμενη.

Και πάνω από όλα η Μικρή δε ζούσε πια στη σκιά της Μεγάλης.

Οι μαθητές/τριες καλούνται να βρουν όλα τα επίθετα και τα επιρρήματα του νοηματικού κειμένου και να τα αναπαράγουν όλα στο **θετικό** και στο συγκριτικό βαθμό, και με τους δύο τρόπους (Πίνακας 2).

Πίνακας 2.

Πίνακας παραδειγμάτων

<u>ΨΗΛΑ</u>	<u>ΠΙΟ ΨΗΛΑ</u>	<u>ΨΗΛΟΤΕΡΑ</u>
<u>ΜΑΚΡΙΑ</u>	<u>ΠΙΟ ΜΑΚΡΙΑ</u>	<u>ΜΑΚΡΥΤΕΡΑ</u>
<u>ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ</u>	<u>ΠΙΟ ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ</u>	<u>ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ (ΕΚΦΡΑΣΗ ΠΡΟΣΩΠΟΥ)</u>
<u>ΚΑΛΟΣ</u>	<u>ΠΙΟ ΚΑΛΟΣ</u>	<u>ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ</u>

Ακολουθεί μια ελεύθερη συζήτηση γύρω από το κεντρικό θέμα που διαπραγματεύεται το βιβλίο, την αδελφική ζήλια. Οι μαθητές/τριες μιλάνε για την οικογένεια και τα αδέρφια τους και ποια είναι τα συναισθήματα που τρέφουν για αυτά. Αναφέρουν εάν και πότε βιώνουν και αυτοί/ες αδελφική ζήλια και πως διαχειρίζονται τα συναισθήματα αυτά.

Έπειτα δημιουργούν μια λίστα με τα πλεονεκτήματα τόσο τα προσωπικά τους όσο και των αδελφών τους, χρησιμοποιώντας επίθετα στο συγκριτικό βαθμό (Πίνακας 3).

Πίνακας 3.

Πίνακας επιθέτων σε συγκριτικό βαθμό

<u>ΕΓΩ</u>	<u>Ο/Η ΑΔΕΛΦΟΣ/Η ΜΟΥ</u>
<u>ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΟΣ</u>	<u>ΠΙΟ ΤΑΚΤΙΚΟΣ</u>
<u>ΠΙΟ ΗΡΕΜΟΣ</u>	<u>ΠΙΟ ΕΦΕΥΡΕΤΙΚΟΣ</u>
<u>ΠΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ</u>	<u>ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟΣ</u>

Οι μαθητές/τριες ανατρέχουν στο προηγούμενο νοηματικό κείμενο (Η Αργυρώ γελάει) και σχηματίζουν τα επίθετα που είχαν βρει στον συγκριτικό βαθμό, χρησιμοποιώντας το νόημα ΠΙΟ.

Στην συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει ένα άλλο νοηματικό κείμενο με το τίτλο «Πώς να κάνεις έναν ελέφαντα να χορεύει». Στο κείμενο αυτό, ο συγκριτικός βαθμός των επιθέτων σχηματίζεται με την επανάληψη του νοήματος για το επίθετο με μεγαλύτερη έκταση. Οι μαθητές/τριες καλούνται να βρουν τα νοήματα που εκφράζουν επίθετα συγκριτικού βαθμού.

Απόδοση στα ελληνικά

Μια φορά και έναν καιρό σε ένα αγρόκτημα στην εξοχή ζούσε ένα μικρό ποντικάκι. Ένα πρωί, εκεί που περπατούσε πεινασμένο στον κήπο έξω από την κουζίνα, βρήκε, εντελώς ανέλπιστα, ένα μεγάλο κομμάτι τυρί. Πριν προλάβει όμως να το σηκώσει και να το μεταφέρει στην τρύπα του, εμφανίστηκε μπροστά του ένας σκίουρος. Ήταν πιο μεγάλος και πιο δυνατός από αυτό. Με μια γρήγορη κίνηση του άρπαξε το τυρί κι έγινε καπνός! Το ποντικάκι θύμωσε πολύ με το σκίουρο. Πιο πολύ όμως θύμωσε με τον εαυτό του, που ήταν τόσο μικρός και αδύναμος. Δεν ήταν άλλωστε η πρώτη φορά που έχανε το φαγητό του από κάποιον μεγαλύτερο! «Είμαι τόσο μικροκαμωμένος, που ο καθένας με εκμεταλλεύεται! Αν όμως ήμουν μεγαλόσωμος, όλοι θα με σέβονταν και θα με φοβούνταν και κανείς δε θα τολμούσε να μου αρπάξει το τυράκι μου!» έλεγε και ξαναέλεγε με παράπονο.

Και έτσι στεναχωρημένο περιφερόταν στο αγρόκτημα και μονολογούσε, όταν συνάντησε μπροστά του μια χελώνα. Στάθηκε και τη χάζεψε για λίγο, θαυμάζοντας το μέγεθος της. «Μα εσύ είσαι μεγαλύτερη από το σκίουρο, που είναι μεγαλύτερος από μένα!» της είπε κοιτάζοντάς την από πάνω μέχρι κάτω.

«Πράγματι!» απάντησε η χελώνα και άρχισε να μασουλάει νωχελικά ένα αφράτο μαρουλόφυλλο. «αλλά που να δεις τη χήνα. Αυτή είναι μεγαλύτερη κι από εμένα!» Το ποντικάκι απόρησε, κι αφού χαιρέτησε ευγενικά, συνέχισε το δρόμο του.

Λίγο παραπέρα συνάντησε τη χήνα, που περπατούσε περήφανα. Στάθηκε μπροστά της και τη χάζεψε για λίγο, θαυμάζοντας το μέγεθος της.

«Μα εσύ είσαι μεγαλύτερη από τη χελώνα, που είναι μεγαλύτερη από το σκίουρο, που είναι μεγαλύτερος από μένα!» της είπε κοιτάζοντας την από πάνω μέχρι κάτω.

«Πράγματι!» απάντησε η χήνα και τέντωσε περήφανα τον λαιμό της.

«Αλλά που να δεις το γουρούνι. Αυτό είναι μεγαλύτερο κι από μένα!» Το ποντικάκι απόρησε, κι αφού χαιρέτησε ευγενικά, συνέχισε το δρόμο του.

Λίγο παραπέρα συνάντησε το γουρούνι, που κυλιόταν μες στις λάσπες γουργουρίζοντας. Στάθηκε μπροστά του και το χάζεψε για λίγο, θαυμάζοντας το μέγεθός του.

«Μα εσύ είσαι μεγαλύτερο από τη χήνα, που είναι μεγαλύτερη από τη χελώνα, που είναι μεγαλύτερη από το σκίουρο, που είναι μεγαλύτερος από μένα!» του είπε κοιτάζοντας το από πάνω μέχρι κάτω.

«Πράγματι!» απάντησε το γουρούνι κι έσκουξε δυνατά. «Αλλά που να δεις τον γάιδαρο. Αυτός είναι μεγαλύτερος κι από μένα!» Το ποντικάκι απόρησε, κι αφού χαιρέτησε ευγενικά, συνέχισε το δρόμο του.

Λίγο παραπέρα συνάντησε τον γάιδαρο, που ετοιμαζόταν να δαγκώσει ένα τραγανό, πορτοκαλί καρότο. Στάθηκε μπροστά του και τον χάζεψε για λίγο, θαυμάζοντας το μέγεθος του.

«Μα εσύ είσαι μεγαλύτερος από το γουρούνι, που είναι μεγαλύτερο από τη χήνα, που είναι μεγαλύτερη από τη χελώνα, που είναι μεγαλύτερη από το σκίουρο, που είναι μεγαλύτερος από μένα!» του είπε κοιτάζοντας το από πάνω μέχρι κάτω.

«Πράγματι!» είπε ο γάιδαρος και γκάριξε παράφωνα. «Αλλά που να δεις τον ελέφαντα. Αυτός είναι μεγαλύτερος κι από μένα!» Το ποντικάκι απόρησε, κι αφού χαιρέτησε ευγενικά, συνέχισε το δρόμο του.

Στην αυλή του αγροκτήματος, συνάντησε τον ελέφαντα. Ήταν το μεγαλύτερο ζώο που είχε αντικρίσει ποτέ του και στην αρχή φοβήθηκε να του μιλήσει. Μετά όμως βρήκε το θάρρος και τον πλησίασε αποφασιστικά. Στάθηκε μπροστά του και τον χάζεψε για λίγο, θαυμάζοντας το μέγεθος του. «Μα είσαι τεράστιος! Είσαι μεγαλύτερος από τον γάιδαρο, που είναι μεγαλύτερος από το γουρούνι, που είναι μεγαλύτερο από τη χήνα, που είναι μεγαλύτερη από τη χελώνα, που είναι μεγαλύτερη από το σκίουρο, που είναι μεγαλύτερος από μένα! Είσαι το μεγαλύτερο ζώο που έχω γνωρίσει!» του είπε κοιτάζοντάς τον από πάνω μέχρι κάτω.

«Πράγματι, είμαι τεράστιος, μικρό μου ποντικάκι!» απάντησε ο ελέφαντας και ρούφηξε έναν τόνο νερό με την προβοσκίδα του. «Αλλά που να δεις τον ψύλλο. Αυτός είναι μεγαλύτερος και από εμένα!»

Το ποντικάκι απόρησε. Δεν πίστευε ότι υπάρχει ζώο μεγαλύτερο από τον ελέφαντα. «Και που μπορώ να βρω αυτό τον τεράστιο ψύλλο;» ρώτησε ευγενικά.

«Είναι τόσο μεγάλος και ψηλός ο ψύλλος, που μπορεί να φτάνει ως τον ουρανό! Έτσι, δεν μπορείς να τον δεις από δω κάτω. Μπορείς μόνο να τον ακούσεις. Στο αυτί μου, κι όταν τον ακούσω εγώ, θα τον ακούσεις κι εσύ!»

Το μικρό ποντικάκι ανέβηκε στη ράχη, του τεράστιου ελέφαντα και έφτασε ως το αυτί του. Ήταν ένα τεράστιο αυτί, που για να φτάσει κανείς από την μία μεριά στην άλλη έπρεπε να κάνει δέκα μεγάλα βήματα! Και εκεί, τι να δει; Ένα μικροσκοπικό ζουζούνι, πολύ μικρότερο και από τον ίδιο, είχε ξαπλώσει στο μαλλιαρό αυτί του ελέφαντα και liaζόταν. «Ποιος είσαι εσύ;» ρώτησε το ποντικάκι.

«Είμαι ο Ψύλλος ο γίγαντας!» απάντησε όλο περηφάνια το έντομο.

Το ποντικάκι απόρησε. «Εσύ είσαι ο τεράστιος ψύλλος; Μα εσύ δεν είσαι μεγαλύτερος από τον ελέφαντα, που είναι μεγαλύτερος από τον γάιδαρο, που είναι μεγαλύτερος από το γουρούνι, που είναι μεγαλύτερο από τη χήνα, που είναι μεγαλύτερη από τη χελώνα, που είναι μεγαλύτερη από το σκίουρο, που είναι μεγαλύτερος από μένα! Για την ακρίβεια, εσύ είσαι μικρότερος κι από μένα!»

«Μπορεί να είμαι μικρός, όπως λες, άμα θελήσω όμως, μπορώ να κάνω αυτόν τον τεράστιο ελέφαντα να χορέψει στο ένα πόδι!» είπε ο ψύλλος, που είχε θιγεί από την ευθύτητα του ποντικιού. Έτσι, σηκώθηκε, ένωσε τις δύο του παλάμες σχηματίζοντας χωνί και φώναξε δυνατά κατευθείαν μέσα στο αυτί του ελέφαντα. «Ελέφαντα, χόρεψε στο ένα πόδι για τον ψύλλο τον γίγαντα!»

Ήταν πράγματι απίστευτο, αλλά όντως, στο αυστηρό πρόσταγμα του, ο ελέφαντας άρχισε να χορεύει πατώντας μόνο στο ένα μπροστινό του πόδι! Ήταν πολύ αστείος έτσι όπως χοροπήδαγε άγαρμπα και κουνούσε πέρα δώθε τον τεράστιο ποπό του. Ο ψύλλος, ευχαριστημένος από το κατόρθωμα του,

χαμογέλασε με νόημα στο μικρούλι ποντικάκι κι επέστρεψε στη μεσημεριανή του ξεκούραση. Το ποντικάκι απόρησε, κι αφού χαιρέτησε ευγενικά, κατέβηκε από τη ράχη του ελέφαντα και πήρε το δρόμο της επιστροφής.

Πέρασε δίπλα από το γάιδαρο, που ήταν μικρότερος από το γουρούνι, δίπλα από το γουρούνι που ήταν μικρότερο από τον γάιδαρο, δίπλα από τη χήνα που ήταν μικρότερη από το γουρούνι, δίπλα από τη χελώνα, που ήταν μικρότερη από τη χήνα, και δίπλα από το σκίουρο, που ήταν μικρότερος από την χελώνα και που εκείνη τη στιγμή ετοιμαζόταν να κάνει μια χασιά το τυράκι που του είχε κλέψει! Με μια αστραπιαία κίνηση και χωρίς να το πολυσκεφτεί, το μικρούλι ποντικάκι τίναξε τα χέρια του, άρπαξε το τυρί και άρχισε να τρέχει.

Πριν προλάβει ο σκίουρος να καταλάβει τι είχε συμβεί, το μικρούλι ποντικάκι βρισκόταν ασφαλές μέσα στη μικροσκοπική του τρύπα, από όπου ο μεγάλος σκίουρος δεν μπορούσε να περάσει, και απολάμβανε το τυράκι μοναχό του. Και από εκείνη τη ημέρα, που είδε με τα μάτια του έναν τεράστιο ελέφαντα να χορεύει στο πρόσταγμα ενός τόσο δα ψύλλου, δεν παραπονέθηκε ποτέ ξανά για το μικρό του μέγεθος.

Για την εξάσκηση του συγκριτικού βαθμού, μπορεί να γίνει επανάληψη του μαθήματος και των δραστηριοτήτων της 3^{ης} υποενότητας, της 8^{ης} ενότητας «Τα χέρια δημιουργούν εικόνες».

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες πως μπορούν να νοηματίσουν τον υπερθετικό των επιθέτων, χρησιμοποιώντας ένα άλλο νόημα που αποδίδει τη σύγκριση και την υπεροχή. Δείχνει το νόημα [Ο ΠΙΟ](#) και [ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΑΠΟ ΟΛΟΥΣ](#).

Παρακολουθούν το παρακάτω νοηματικό κείμενο.

[ΕΓΩ ΚΑΙ Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΟΥ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Στην τάξη μας έχουμε ένα συμμαθητή που νομίζει ότι είναι μοναδικός. Συνέχεια μιλάει για τον εαυτό του και τις ικανότητες του. Θεωρεί ότι είναι ο πιο όμορφος και ο πιο καλοντυμένος. Πιστεύει ότι είναι ο πιο έξυπνος από όλους και συνέχεια θέλει αυτός να απαντάει στις ερωτήσεις της δασκάλας. Στην γυμναστική, πιστεύει ότι είναι ο πιο γρήγορος και ο πιο δυνατός, δεν συνεργάζεται με την υπόλοιπη ομάδα και συνέχεια υποτιμάει άλλους συμμαθητές του. Ένα είναι σίγουρο ότι είναι ο πιο αντιπαθητικός από όλους. Η δασκάλα τότε αποφάσισε να μας πει μια ιστορία για έναν εγωιστή γίγαντα, θέλοντας να μας διδάξει την ταπεινότητα.

Ακολουθεί ο εντοπισμός των επιθέτων που βρίσκονται στον υπερθετικό βαθμό. Ο/η εκπαιδευτικός προσπαθεί να εκμαιεύσει επίθετα που θα μπορούσαν να αποδώσουν τον χαρακτήρα του/της μαθητήτριας που περιγράφεται στο κείμενο. Πιθανά επίθετα:

[ΕΓΩΙΣΤΗΣ](#)

[ΨΗΛΟΜΥΤΗΣ](#)

Βήμα 5

Με αφορμή το παραπάνω κείμενο και την επεξεργασία του, ο /εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες το παρακάτω νοηματικό κείμενο, όπως αυτό έχει αποδοθεί από το νοηματιστή, από το βιβλίο της γλώσσας της Γ' Δημοτικού, 2^ο τεύχος, στην ενότητα

[Ο ΕΓΩΙΣΤΗΣ ΓΙΓΑΝΤΑΣ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Κάθε απόγευμα γυρίζοντας απ' το σχολείο, τα παιδιά συνήθως πήγαιναν να παίξουν στον κήπο του Γίγαντα.

Ήταν ένας τεράστιος πανέμορφος κήπος, με μαλακό πράσινο γρασίδι. Εδώ κι εκεί στο γρασίδι ξεπρόβαλλαν υπέροχα λουλούδια, σαν αστέρια, και υπήρχαν και δώδεκα ροδακινιές που την άνοιξη φούντωναν από λεπτοκαμωμένα ροζ και λευκά λουλουδάκια, και το φθινόπωρο ήταν φορτωμένες νόστιμα φρούτα. Τα πουλιά κάθονταν πάνω στα δέντρα και τραγουδούσαν τόσο γλυκά, που τα παιδιά

συνήθιζαν να σταματούν το παιχνίδι τους για να τ' ακούσουν. «Πόσο ευτυχισμένα είμαστε εδώ!» φώναζαν με χαρά το ένα στο άλλο.

Μια μέρα, ο Γίγαντας γύρισε. Είχε πάει να επισκεφτεί το φίλο του, το Δράκο της Κορνούαλης, κι είχε μείνει μαζί του επτά ολόκληρα χρόνια. Όταν πέρασαν τα επτά χρόνια, είχε πει όλα όσα είχε να πει, μιας και οι κουβέντες του ήταν μετρημένες, κι έτσι αποφάσισε να γυρίσει στο δικό του κάστρο. Μόλις έφτασε, είδε τα παιδιά να παίζουν στον κήπο.

«Τι κάνετε εκεί πέρα;» φώναξε με τραχιά* φωνή, και τα παιδιά σκόρπισαν μακριά. «Ο κήπος μου είναι κήπος μου» είπε ο Γίγαντας «και βάλτε καλά στο μυαλουδάκι σας πως δε σκοπεύω να αφήσω κανένα να παίζει εδώ εκτός από τον εαυτό μου». Κι έτσι έχτισε ολόγυρα έναν πανύψηλο τοίχο, κι έβαλε μια πινακίδα που έλεγε: ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΕ ΟΛΟΥΣ.

Ήταν στ' αλήθεια ένας πολύ εγωιστής Γίγαντας. Τα καημένα τα παιδιά δεν είχαν πια πού να παίξουν. Προσπάθησαν να παίξουν στο δρόμο, όμως ο δρόμος ήταν πολύ σκονισμένος και γεμάτος τραχιές πέτρες και δεν τους άρεσε. Συνήθιζαν να σκαρφαλώνουν στον ψηλό τοίχο, όταν τελείωναν τα μαθήματά τους, και να μιλούν για τον όμορφο κήπο. «Τι όμορφα που ήταν τότε» έλεγαν μεταξύ τους.

Όσπου ήρθε η Άνοιξη, και στη χώρα, απ' άκρη σ' άκρη, ξεπρόβαλαν μικρά μπουμπούκια και πουλιά. Μονάχα στον κήπο του εγωιστή Γίγαντα δεν έλεγε να τελειώσει ο χειμώνας.

Τα πουλιά δεν ήθελαν να τραγουδούν σ' αυτόν, μιας και δεν υπήρχαν παιδιά, και τα λουλούδια ξεχνούσαν ν' ανθίσουν. Κάποτε, ένα όμορφο λουλουδάκι έβγαλε το κεφάλι του από το γρασίδι, σαν είδε όμως την απαγορευτική πινακίδα τόσο λυπήθηκε για τα παιδιά, που γλίστρησε και πάλι στη γη κι αποκοιμήθηκε ξανά. Οι μόνοι που χαιρόνταν ήταν το Χιόνι κι η Παγωνιά. «Πάει, τον ξέχασε η Άνοιξη τούτον εδώ τον κήπο» ξεφώνιζαν «κι έτσι θα ζήσουμε εδώ όλο το χρόνο». Το Χιόνι σκέπασε το χορτάρι με την τεράστια λευκή του κάπα, κι η Παγωνιά έβαψε όλα τα δέντρα ασημιά. Κι ύστερα προσκάλεσαν και τον Βοριά να τους κάνει συντροφιά, κι ήρθε κι αυτός. Ήταν κουκουλωμένος με γουναρικά ως τ' αυτιά, κι όλη μέρα

βρυχόταν στον κήπο και πετούσε τα καπάκια από τις καπνοδόχους χάμω. «Σπουδαίο μέρος ετούτο» είπε. «Θα ήρπε να πούμε και στο Χαλάζι να μας επισκεφτεί». Κι έτσι ήρθε και το Χαλάζι. Κάθε μέρα, επί τρεις ώρες, σφυροκοπούσε τη στέγη του κάστρου, ώσπου έσπασε τα περισσότερα κεραμίδια, κι ύστερα όρμησε στον κήπο και τριγυρνούσε όσο πιο γοργά μπορούσε. Ήταν ντυμένο στα γκριζα κι η ανάσα του ήταν παγωμένη.

«Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί αργεί τόσο η Άνοιξη φέτος» είπε ο εγωιστής Γίγαντας, που καθόταν στο παράθυρό του κι έβλεπε τον κατάλευκο παγωμένο κήπο του. «Μακάρι ν' αλλάξει λίγο ο καιρός».

Όμως ποτέ δεν ήρθε η Άνοιξη, ούτε το Καλοκαίρι. Το Φθινόπωρο έφερε χρυσαφένιους καρπούς σ' όλους τους κήπους. Αλλά στου Γίγαντα τον κήπο ούτε έναν δεν έφερε. «Είναι πολύ εγωιστής» είπε. Κι έτσι ήταν πάντα Χειμώνας εκεί. Βοριάς και Χαλάζι, Χιόνι και Παγωνιά χόρευαν αδιάκοπα ανάμεσα στα δέντρα.

Ένα πρωί που ο Γίγαντας ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι του, άκουσε μια υπέροχη μελωδία. Τόσο γλυκά χάιδεψε τ' αυτιά του, που για μια στιγμή νόμισε πως ήταν οι μουσικοί του Βασιλιά που περνούσαν από τα μέρη του. Ήταν ένας μικρούλης σπίνος που τραγουδούσε έξω από το παραθύρι του. Είχε όμως τόσον καιρό ν' ακούσει πουλί να κελαηδάει στον κήπο του, που του φάνηκε πως ήταν η πιο γλυκιά μελωδία στον κόσμο. Εκείνη την ώρα το Χαλάζι έπαψε να χορεύει πάνω από το κεφάλι του κι ο Βοριάς έπαψε να βρυχάται, κι ένα υπέροχο μεθυστικό άρωμα ξεχύθηκε από το ανοιχτό παραθυρόφυλλο. «Μου φαίνεται πως επιτέλους ήρθε η Άνοιξη» είπε ο Γίγαντας. Πετάχτηκε από το κρεβάτι του και κοίταξε έξω. Και τι να δει;

Μπροστά στα μάτια του παρουσιάστηκε το πιο υπέροχο θέαμα. Μέσα από μια μικρή σχισμή στον τοίχο είχαν ξεγλιστρήσει τα παιδιά στον κήπο και κάθονταν πάνω στα κλαδιά του δέντρου. Σε κάθε δέντρο, όσο έβλεπε το μάτι του, καθόταν κι ένα μικρό παιδάκι. Και τα δέντρα έκαναν τέτοιες χαρές που είχαν γυρίσει πίσω τα παιδιά, που γέμισαν μπουμπούκια και κουνούσαν τα κλαδιά τους τρυφερά πάνω από τα παιδικά κεφαλάκια. Τα πουλιά φτερούγιζαν ολόγυρα κελαηδώντας ευτυχισμένα, και τα λουλούδια ανασήκωναν τα κεφάλια τους ανάμεσα στο πράσινο

γρασίδι και γελούσαν. Ήταν μια υπέροχη σκηνή, μονάχα που σε μια γωνιά του κήπου ήταν ακόμα χειμωνιά. Ήταν η πιο απομακρυσμένη γωνιά του κήπου, κι εκεί καθόταν ένα μικρό αγοράκι. Ήταν τόσο μικρό, που δεν έφτανε να σκαρφαλώσει στα κλαδιά του δέντρου, κι έκανε κύκλους γύρω από αυτό, κλαίγοντας πικρά. Το δέντρο το καημένο ήταν ακόμα σκεπασμένο από χιόνι και παγωνιά, κι ο Βοριάς φυσούσε μανιασμένα πάνω του. «Σκαρφάλωσε, μικρό αγόρι!» έλεγε το Δέντρο, κι έγερνε τα κλαδιά του όσο πιο χαμηλά μπορούσε. Άδικος κόπος, το αγόρι ήταν πολύ μικροκαμωμένο.

Κοιτάζοντας έξω, ο Γίγαντας ένωσε την καρδιά του να ραγίζει. «Τι εγωιστής που ήμουν!» είπε. «Τώρα καταλαβαίνω γιατί δεν ερχόταν η Άνοιξη εδώ. Θ' ανεβάσω τούτο το αγοράκι πάνω στο δέντρο κι ύστερα θα γκρεμίσω τον τοίχο, κι ο κήπος μου θα 'ναι για πάντα ο παιχνιδότοπος των παιδιών». Στ' αλήθεια, είχε πολύ στενοχωρηθεί για ό,τι είχε κάνει.

Κι έτσι, κατέβηκε τις σκάλες, άνοιξε απαλά την πόρτα και βγήκε στον κήπο. Όμως, σαν τον είδαν τα παιδιά φοβήθηκαν τόσο πολύ, που έτρεξαν μακριά και στον κήπο ξαναγύρισε ο Χειμώνας. Μονάχα το μικρό αγόρι δεν έτρεξε να σωθεί, γιατί τα μάτια του ήταν τόσο γεμάτα δάκρυα, που δεν είδε το Γίγαντα που πλησίαζε. Ο Γίγαντας ζύγωσε στα κλεφτά, το πήρε τρυφερά στο χέρι του και το ακούμπησε πάνω στο δέντρο. Κι ευθύς το δέντρο άνθισε και τα πουλιά ήρθαν να κελαηδήσουν στα κλαδιά του, και το μικρό αγόρι άνοιξε τα δυο του χέρια, αγκάλιασε το λαιμό του Γίγαντα και τον φίλησε. Και τ' άλλα παιδιά, σαν είδαν πως ο Γίγαντας δεν ήταν πια κακός, γύρισαν πίσω τρέχοντας και μαζί τους γύρισε κι η Άνοιξη. «Δικός σας είναι πια τούτος ο κήπος, παιδιά μου» είπε ο Γίγαντας, και μ' ένα τεράστιο τσεκούρι γκρέμισε τον τοίχο. Και το καταμεσήμερο, που πήγαιναν οι άνθρωποι στην αγορά, είδαν το Γίγαντα να παίζει με τα παιδιά στον πιο όμορφο κήπο που είχαν δει ποτέ τους.

Έπαιζαν όλη μέρα, και το απόγευμα έτρεξαν κοντά στο Γίγαντα για να τον αποχαιρετήσουν. «Μα, πού είναι ο μικρός σας φίλος;» ρώτησε εκείνος. «Το αγόρι που απίθωσα στο δέντρο». Ο Γίγαντας το αγαπούσε για κείνο το γλυκό φιλί που του είχε δώσει. «Δεν ξέρουμε» είπαν τα παιδιά «χάθηκε».

«Πρέπει να του πείτε να φροντίσει αύριο να είν' εδώ» είπε ο Γίγαντας. Όμως τα παιδιά είπαν πως δεν ήξεραν πού ζούσε, και ποτέ στη ζωή τους δεν το είχαν ξαναδεί. Ο Γίγαντας ένιωσε απέραντη θλίψη.

Κάθε απόγευμα, όταν τέλειωναν το σχολείο, τα παιδιά έρχονταν κι έπαιζαν με το Γίγαντα. Όμως το μικρό αγόρι, που τόσο αγαπούσε ο Γίγαντας, δεν ξαναφάνηκε ποτέ. Ο Γίγαντας ήταν πολύ τρυφερός με όλα τα παιδιά, κι όμως νοσταλγούσε το μικρό του φίλο. «Πώς θα 'θελα να τον ξανάβλεπα!» έλεγε συχνά.

Τα χρόνια πέρασαν, κι ο Γίγαντας γέρασε κι έσβησε η δύναμή του. Δεν μπορούσε πια να παίξει, κι έτσι καθόταν σε μια τεράστια πολυθρόνα, έβλεπε τα παιδιά να παίζουν και θαύμαζε τον κήπο του. «Έχω τόσα όμορφα λουλούδια» είπε «κι όμως, τα παιδιά είναι τα πιο όμορφα απ' όλα τα λουλούδια».

Ένα χειμωνιάτικο πρωινό, καθώς ντυνόταν, κοίταξε έξω από το παράθυρό του. Τώρα πια δε μισούσε το Χειμώνα, γιατί ήξερε πως ο Χειμώνας ήταν απλώς ο ύπνος της Άνοιξης, και πως τα λουλούδια ξεκουράζονταν. Ξάφνου, έτριψε κατάπληκτος τα μάτια του και κοίταξε, μην μπορώντας να πιστέψει αυτό που έβλεπε. Ήταν στ' αλήθεια ένα υπέροχο θέαμα. Στην απομακρυσμένη γωνιά του κήπου ήταν ένα δέντρο φορτωμένο υπέροχα κατάλευκα λουλούδια. Τα κλαδιά του ήταν ολόχρυσα, κι ασημένια φρούτα κρέμονταν ανάμεσά τους. Κι από πάνω στεκόταν το μικρό αγόρι που είχε τόσο αγαπήσει.

Ο Γίγαντας έτρεξε κάτω με απεριγράπτη χαρά και βγήκε στον κήπο. Διέσχισε βιαστικά το γρασίδι και πλησίασε το παιδί. Κι όταν έφτασε πολύ κοντά του, το πρόσωπό του φούντωσε από θυμό κι είπε: «Ποιος τόλμησε να σε πληγώσει;». Στα χέρια του παιδιού ήταν τα σημάδια από δυο καρφιά και στα μικρά ποδαράκια πάλι σημάδια από καρφιά.

«Ποιος τόλμησε να σε πληγώσει;» φώναξε ο Γίγαντας. «Πες μου, κι εγώ θα βγάλω το μεγάλο μου σπαθί και θα τον μακελέψω». «Όχι! Μη!» απάντησε το παιδί «αυτές εδώ είν' οι πληγές της Αγάπης». «Ποιος είσαι;» είπε ο Γίγαντας, κι ένα αλλόκοτο δέος τον τύλιξε καθώς έπεφτε μπροστά στα πόδια του παιδιού. Το παιδί χαμογέλασε στο Γίγαντα και του είπε:

«Κάποτε μ' άφησες να παίξω στον κήπο σου, γι' αυτό και σήμερα θα 'ρθεις μαζί μου στο δικό μου κήπο, στον Παράδεισο».

Κι όταν τα παιδιά έτρεξαν το απόγευμα στον κήπο, βρήκαν κάτω από το δέντρο το Γίγαντα νεκρό, σκεπασμένο με κατάλευκα λουλούδια.

Βήμα 6

Ο/η εκπαιδευτικός επικεντρώνει την προσοχή των μαθητών/τριών στο τίτλο του ποιήματος. Πιο συγκεκριμένα στο νόημα ΟΛΩΝ.

ΑΡΓΥΡΩ ΦΙΛΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ

Εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι το νόημα αυτό ανήκει στην γραμματική κατηγορία των κτητικών αντωνυμιών. Τα κτητικά νοήματα είναι:

ΜΟΥ (ΔΙΚΟ ΜΟΥ)

ΣΟΥ (ΔΙΚΟ ΣΟΥ)

ΤΟΥ (ΔΙΚΟ ΤΟΥ)

ΜΑΣ (ΔΙΚΟ ΜΑΣ)

ΣΑΣ (ΔΙΚΟ ΣΑΣ)

ΤΟΥΣ (ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ)

Οι μαθητές/τριες προσπαθούν να εντοπίσουν τέτοια νοήματα και στο κείμενο «Ο εγωιστής γίγαντας». Ο/η εκπαιδευτικός επισημαίνει ότι τα νοήματα που δηλώνουν κτήση μπαίνουν μετά το πρόσωπο και το ουσιαστικό αναφοράς πχ ΚΗΠΟΣ ΓΙΓΑΝΤΑΣ ΤΟΥ = ο κήπος του γίγαντα.

Οι μαθητές/τριες κάθονται σε έναν κύκλο. Ένα παιδί παίρνει μια μπάλα και λέει ΜΠΑΛΑ ΔΙΚΗ ΜΟΥ . Έπειτα δίνει την μπάλα στο/στην επόμενο/η συμμαθητή/τρια του, ο/η οποίος/α με τη σειρά του/της πρέπει να αναφέρει σε ποιον/ποια ανήκει η μπάλα πχ. ΜΠΑΛΑ ΜΑΡΙΑ ΔΙΚΗ ΤΗΣ . Η δραστηριότητα συνεχίζεται, ώστε η μπάλα να περάσει από όλα τα παιδιά του κύκλου.

Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στους/στις μαθητές/μαθήτριες αντικείμενα που συνήθως συλλέγουν οι άνθρωποι όπως γραμματόσημα, νομίσματα, αυτοκόλλητα.

Υποθέτουμε ότι η συλλογή ανήκει σε ένα συγκεκριμένο άτομο/άτομα (μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εικόνες), οι μαθητές/τριες δημιουργούν προτάσεις με έμφαση στη χρήση κτητικών αντωνυμιών, πχ «έχω συλλέξει κέρματα το τελευταίο έτος. Αυτά τα νομίσματα είναι δικά μου. Έχουν συλλέξει τάπες, οι τάπες είναι δικές τους».

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Ενότητα 3η : Δίνοντας «ΜΟΡΦΗ» στο πάζλ

Η διδακτική ενότητα «Δίνοντας ΜΟΡΦΗ στο πάζλ» αφορά στη Μορφολογία της ΕΝΓ. Στην ενότητα αυτή καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της ΕΝΓ, ως προς τους άξονες περιεχομένου.

Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου

Αντιληπτική γλώσσα

- Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία :
- να αναπτύξουν στρατηγικές κατανόησης και ερμηνείας της δομής της ΕΝΓ,
- να κατανοούν, να βιώνουν και να εκτιμούν στοιχεία λογοτεχνίας και πολιτισμού των Κωφών,
- να κατανοούν την κοινωνική φύση της γλώσσας,
- να κατανοούν και να προσεγγίζουν με κριτική σκέψη παρουσιαζόμενες πληροφορίες (ερωτήματα, υποθέσεις, εκτιμήσεις).

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να δημιουργούν παρουσιάσεις και βιντεοκείμενα στην ΕΝΓ για γνωστικούς, συλλογιστικούς, δημιουργικούς και πληροφοριακούς σκοπούς,
- να εφαρμόζουν τους κανόνες χρήσης της ΕΝΓ,

- να χρησιμοποιούν κατάλληλους τύπους ΕΝΓ για παρουσίαση θεμάτων, έκφραση ιδεών, συναισθημάτων, σκέψεων και γνώσεων,
- να αναπτύσσουν ερωτήματα, ιδέες και να εργάζονται ερευνητικά πάνω στην ΕΝΓ.

Ειδικοί στόχοι

Ως προς τους ειδικούς στόχους στη διδακτική ενότητα «Σύνταξη στην ΕΝΓ» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι:

Αντιληπτική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να μάθουν τη γραμματική κατηγορία των ταξινομητών ,
- να εντάσσουν ένα νόημα στην γραμματική κατηγορία των ταξινομητών,
- να μάθουν τις κατηγορίες των ταξινομητών,
- να κατανοούν πότε οι ταξινομητές έχουν ρόλο κατηγορηματικών επιθέτων μέσα σε μια πρόταση
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου,
- να αναγνωρίζουν κατηγορίες λεξιλογίου στην ΕΝΓ όπως τα κοινά και τα περιληπτικά ουσιαστικά ,
- να αναγνωρίζουν τα σύνθετα νοήματα και να κατανοούν τα δομικά συστατικά τους.
- να κατανοούν τον κανόνα που υπαγορεύει τη χωροθέτηση πρώτα του μεγαλύτερου ή ακίνητου αντικειμένου και στη συνέχεια του μικρότερου ή κινητού αντικειμένου,
- να κατανοούν σωστά το νοηματικό χώρο και τις γραμματικές ή συντακτικές σχέσεις που υποδηλώνονται σε αυτόν,
- να αναγνωρίζουν τους ταξινομητές ως ρήματα θέσης,
- να αναγνωρίζουν τους ταξινομητές ως ρήματα κίνησης,

- να εξοικειωθούν με την ποίηση στην ΕΝΓ.

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές ασκούνται βαθμιαία:

- να απαντούν σε ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να αναπτύξουν την ικανότητα επαναφήγησης,
- να διηγούνται μια προσωπική ιστορία ή θέμα, αξιοποιώντας μια πρότυπη δεδομένη ιστορία ή θέμα,
- να χρησιμοποιούν καινούριο λεξιλόγιο,
- να κάνουν χρήση λεξιλογίου από διάφορες κατηγορίες λεξιλογίου της ΕΝΓ (απλά, περιληπτικά, κ.α.)
- να παράγουν σύνθετα νοήματα.
- να ονοματίζουν τις κατηγορίες των ταξινομητών,
- να χρησιμοποιούν τους κατάλληλους ταξινομητές για τα αντίστοιχα αντικείμενα αναφοράς,
- να κατηγοριοποιούν τους ταξινομητές στις σωστές κατηγορίες,
- να χρησιμοποιούν στην περιγραφή τον κανόνα που υπαγορεύει τη χωροθέτηση πρώτα του μεγαλύτερου ή ακίνητου αντικειμένου και στη συνέχεια του μικρότερου ή κινητού αντικειμένου,
- να χρησιμοποιούν σωστά το νοηματικό χώρο υποδηλώνοντας γραμματικές ή συντακτικές σχέσεις,
- να χρησιμοποιούν τους ταξινομητές ως κατηγορηματικά επίθετα,
- χρησιμοποιούν σωστά ταξινομητές ως ρήματα θέσης,
- να χρησιμοποιούν σωστά ταξινομητές ως ρήματα κίνησης,

- να παράγουν αυθεντικά ποιήματα στην ΕΝΓ.

1η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες εξοικειώνονται με τη χρήση και τις διάφορες κατηγορίες των ταξινομητών.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα,
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες,
- να μάθουν τη γραμματική κατηγορία των ταξινομητών ,
- να εντάσσουν ένα νόημα στην γραμματική κατηγορία των ταξινομητών,
- να μάθουν τις κατηγορίες των ταξινομητών,
- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν τους κατάλληλους ταξινομητές για τα αντίστοιχα αντικείμενα αναφοράς,
- να γνωρίζουν και να κατηγοριοποιούν τους ταξινομητές στις σωστές κατηγορίες,
- να εξασκούνται στην παροχή και εφαρμογή οδηγιών στην ΕΝΓ για την υλοποίηση ενός έργου, μιας δράσης π.χ. συναρμολόγηση παιχνιδιού, χάρτης κ.α.,
- να χρησιμοποιούν στην περιγραφή τον κανόνα που υπαγορεύει τη χωροθέτηση πρώτα του μεγαλύτερου ή ακίνητου αντικειμένου και στη συνέχεια του μικρότερου ή κινητού αντικειμένου,
- να χρησιμοποιούν σωστά το νοηματικό χώρο υποδηλώνοντας γραμματικές ή συντακτικές σχέσεις,
- να χρησιμοποιούν τους ταξινομητές ως κατηγορηματικά επίθετα,
- να εκφράζουν την επιθυμία τους για επανάληψη, ή επιβράδυνση της ομιλίας ενός νοηματιστή ή να ζητούν διευκρινίσεις.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Εκτυπωτής
- Χαρτί A4, маркаδόροι

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει στους/στις μαθητές/τριες τον ορισμό των ταξινομητών.

Οι ταξινομητές είναι νοήματα που αντιπροσωπεύουν μία ευρεία κατηγορία πραγμάτων με κοινά χαρακτηριστικά (π.χ. με τη χειρομορφή της κλειστής παλάμης εκφράζονται ταξινομητές επίπεδων επιφανειών).

Έπειτα παρουσιάζει έναν πίνακα με τις κατηγορίες των ταξινομητών. Δείχνει από ένα παράδειγμα για κάθε κατηγορία. Ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να σκεφτούν, να παράγουν ένα ταξινομητή και έπειτα να τον κατηγοριοποιήσουν. Εάν δυσκολεύονται, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει μια σειρά από αντικείμενα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Οι μαθητές/τριες καλούνται να βρουν τον κατάλληλο ταξινομητή για κάθε ένα από αυτά τα αντικείμενα και έπειτα να τον κατηγοριοποιήσουν ανάλογα.

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει νοηματικό κείμενο που περιέχουν ταξινομητές.

ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ

Απόδοση στα ελληνικά

Οδηγούσα το αυτοκίνητό μου πολύ αργά όταν ένα αυτοκίνητο εμφανίστηκε από πίσω μου και άρχισε να με ακολουθεί στον δεξί προφυλακτήρα μου. Το αυτοκίνητο συνέχιζε να κινείται, βγαίνοντας στην αντίθετη λωρίδα κυκλοφορίας για να με

προσπεράσει. Τέλος, επιβραδύνθηκα και κινήθηκα δεξιά, και το αυτοκίνητο με προσπέρασε με τρομακτική ταχύτητα. Συνέχισε να τρέχει και να προσπερνάει κολώνες, δέντρα, φράκτες και σπίτια χωρίς να κόβει ταχύτητα. Στην διάβαση των πεζών εκείνη την ώρα ένα αγόρι και ένα κορίτσι προσπαθούσαν να περάσουν απέναντι. Το αυτοκίνητο φρέναρε απότομα και σταμάτησε λίγο πριν χτυπήσει τα δύο παιδιά. Όλοι έτρεξαν να δουν τι είχε συμβεί. Σταμάτησα το αυτοκίνητο μου, κατέβηκα και πλησίασα. Ευτυχώς κανένας δεν είχε τραυματιστεί. Ο οδηγός κατάλαβε το λάθος του, ζήτησε συγνώμη και υποσχέθηκε να οδηγάει αργά και προσεχτικά.

Έπειτα δείχνει στους/στις μαθητές/μαθήτριες στιγμιότυπα από το νοηματικό κείμενο που αφορούν στους ταξινομητές. Μπορεί να χρησιμοποιήσει τη συγκεκριμένη λειτουργία του βίντεο και να απομονώσει τους ταξινομητές αυτούς. Στη συνέχεια ζητάει να του/της πουν ποιο είναι το νόημα που αντιστοιχεί στον εκάστοτε ταξινομητή.

Βήμα 3

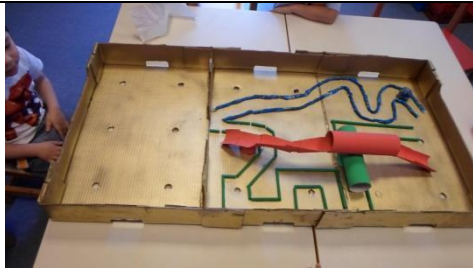
Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει κάποιες εικόνες από χειροποίητα παιχνίδια (Πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

Πίνακας 1.

Πίνακας παιχνιδιών

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να παρατηρήσουν τα παιχνίδια. Στην συνέχεια οι μαθητές/τριες με τη χρήση ταξινομητών καλούνται να περιγράψουν τις εικόνες που βλέπουν.

Με την ολοκλήρωση της περιγραφής, ο /η εκπαιδευτικός τους προτρέπει να υποθέσουν τις οδηγίες για ένα από αυτά τα παιχνίδια. Ο/η κάθε μαθητής/τρια διαλέγει ένα παιχνίδι. Χρησιμοποιώντας όσο δυνατόν περισσότερους ταξινομητές, και με την βοήθεια και καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, διατυπώνει στην ΕΝΓ τις οδηγίες, οι οποίες βιντεοσκοπούνται. Η διαδικασία που ακολουθεί, προβλέπει οι συμμαθητές/τριες του/της να δουν το βίντεο και να ανακαλύψουν το παιχνίδι που περιγράφεται. Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται όταν όλοι/όλες μαθητές/τριες παρουσιάσουν το δικό τους νοηματικό κείμενο.

Εάν η παραπάνω δραστηριότητα δυσκολεύει τους/τις μαθητές/μαθήτριες, προτείνεται να παρακολουθήσουν τα παρακάτω νοηματικά κείμενα τα οποία αφορούν στις οδηγίες των παιχνιδιών. Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να βρουν ποιο από τα παραπάνω παιχνίδια είναι.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 1

Απόδοση στα ελληνικά

Αριθμός παιδιών: 2. Σε ένα κουτί με άμμο κρύβουμε καπάκια μπουκαλιών που αναπαριστούν δύο έντομα: τη μέλισσα και τη πασχαλίτσα. Δύο παιδιά καλούνται να ψάξουν μέσα στην άμμο και να μαζέψουν όσο πιο γρήγορα μπορούν τα καπάκια από το έντομο που έχουν διαλέξει. Κερδίζει όποιος μαζέψει πρώτος όλα τα καπάκια. Προσοχή! Στην άμμο υπάρχουν και άλλα έντομα σαν αληθινά....

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 2

Απόδοση στα ελληνικά

Δίνουμε στα παιδιά 4 μπάλες σε διάφορα μεγέθη. Στόχος του παιχνιδιού να περάσουν και τις τέσσερις μπάλες από κάθε τρύπα του πανιού, διαφορετική κάθε φορά. Κερδίζει αυτός/η που θα καταφέρει πρώτος/η να περάσει και τις τέσσερις μπάλες.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 3

Απόδοση στα ελληνικά

Αριθμός παιδιών: 2. Τα παιδιά κάθονται το ένα απέναντι από το άλλο, κρατώντας το κουτί. Μέσα στο κουτί έχει σχεδιαστεί μια συγκεκριμένη διαδρομή με πολλά και διαφορετικά υλικά. Τα παιδιά καλούνται, κουνώντας το κουτί δεξιά – αριστερά, μπρος-πίσω και έχοντας καλή συνεργασία, με τις σωστές κινήσεις να «οδηγήσουν» τη μικρή μπαλίτσα από την αρχή ως τον τέλος, χωρίς να βγει από τη διαδρομή.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 4

Απόδοση στα ελληνικά

Τα παιδιά πρέπει να ψαρέψουν όσο περισσότερα ψαράκια μπορούν. Όταν όλα τα ψαράκια έχουν «πιαστεί», γίνεται καταμέτρηση και κερδίζει το παιδί που έπιασε τα περισσότερα ψαράκια!

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 5

Απόδοση στα ελληνικά

Τα παιδιά πρέπει να σκουπίσουν τις μπίλιες που βρίσκονται μέσα στο κουτί και να τιςβάλουν μέσα στον «κάδο». Κερδίζει το παιδί που θα τα καταφέρει πιο γρήγορα!

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 6

Απόδοση στα ελληνικά

Τα παιδιά πρέπει να βρουν το καπάκι για το κάθε δοχείο που υπάρχει μέσα στο κουτί. Κερδίζει το παιδί που θα τα καταφέρει πιο γρήγορα!

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 7

Απόδοση στα ελληνικά

Το παιχνίδι περιλαμβάνει τρία χάρτινα χεράκια και κρίκους φτιαγμένους από συρματάκι πίπας. Το χάρτινο χεράκι με το νούμερο 1 τοποθετείται κοντά στο σημείο που ορίζεται ως θέση βολής. Το χεράκι με το νούμερο 2 τοποθετείται λίγο πιο μακριά και τέλος το χεράκι με το νούμερο 3 πιο μακριά από όλα. Τα παιδιά ρίχνουν τους κρίκους και στα τρία χεράκια. Στο τέλος, υπολογίζεται και το άθροισμα των κρίκων επί του νούμερου που έχει το χεράκι που έχουν μπει, παράδειγμα τρεις κρίκοι στο ένα ($3 * 1=3$) 2 κρίκοι στο δύο ($2 * 2=4$) και 1 κρίκος στο 3 ($1 * 3=3$), άρα το άθροισμα είναι $3+4+3= 10$. Κερδίζει το παιδί που συγκεντρώνει περισσότερους πόντους!

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 8

Απόδοση στα ελληνικά

Έχουμε ένα κουτί χρωματισμένο περιμετρικά με διάφορα χρώματα, καθώς και μανταλάκια στα χρώματα αυτά. Τα παιδιά πρέπει να αντιστοιχίσουν τα χρώματα του κουτιού με τα μανταλάκια, βάζοντας τα όλα γρήγορα στην σωστή θέση. Κερδίζει το παιδί που θα έχει τον καλύτερο χρόνο.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 9

Απόδοση στα ελληνικά

Πρόκειται για ποδοσφαιράκι το οποίο παίζεται με μια μπάλα από φενιζόλ και καλαμάκια. Τα παιδιά παίζουν αντίπαλοι και προσπαθούν να σκοράρουν στο αντίπαλο τέρμα. Τα παιδιά δεν κλωτσάνε την μπάλα αλλά τηνφυσάνε! νικάει η ομάδα με τα πιο πολλά γκολ.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 10

Απόδοση στα ελληνικά

Το παιχνίδι αυτό παίζεται με δύο τρόπους.

1. Ο πρώτος είναι η γνωστή τρίλιζα. Ένα παιδί παίζει με το φρίσμπι που έχει πάνω του το Χ ενώ το άλλο παιδί έχει το Ο. Τοποθετούν τα φρίσμπι με σκοπό α) να βάλουν τρία από τα σύμβολα τους στη σειρά, οριζόντια, κάθετα ή διαγώνια, β) να εμποδίσουν τον αντίπαλο τους να σχηματίσει τριάδα.

2. Τα παιδιά πετάνε από τη θέση βολής τα φρίσμπι με στόχο τα εννέα τετράγωνα που είναι ζωγραφισμένα πάνω στο πανί. Κερδίζει αυτός/ή (αν είναι ατομικό) ή η ομάδα (αν είναι ομαδικό) που θα βάλει σε όλα τα τετράγωνα από ένα φρίσμπι.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 11

Απόδοση στα ελληνικά

Τσίγκινα κουτιά τοποθετούνται το ένα πάνω από το άλλο σε σχήμα πυραμίδας. Τα παιδιά πετάνε τις μπάλες και προσπαθούν να ρίξουν όλα τα κουτιά κάτω. Κερδίζει το παιδί που θα το καταφέρει πρώτο.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ 12

Απόδοση στα ελληνικά

Στην κοιλιά ενός χάρτινου κλόουν υπάρχει ένας στόχος. Τα παιδιά πετάνε στο στόχο αυτό τρία ειδικά σχεδιασμένα μπαλάκια. Όσο στοχεύουν στο κέντρο, τόσο περισσότερους βαθμούς κερδίζουν. Τελικός/ή νικητής/τρια είναι αυτός/η/ή που έχει το μεγαλύτερο άθροισμα με τις βολές του.

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι οι ταξινομητές χρησιμοποιούνται για την περιγραφή εικόνων (δωμάτια, αντικείμενα, τοπία). Παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες διάφορες καρτέλες με διαφορετικό βαθμό δυσκολίας ως προς την περιγραφή τους.

Υπενθυμίζει τον κανόνα που υπαγορεύει τη χωροθέτηση πρώτα του μεγαλύτερου ή ακίνητου αντικειμένου και στη συνέχεια του μικρότερου ή κινητού αντικειμένου.

[ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ](#)

Βήμα 5

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι πολλές φορές οι ταξινομητές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως κατηγορηματικά επίθετα. Επαναλαμβάνει το 4^ο βήμα στην 3^η υποενότητα της 8^{ης} ενότητας (σελ. 195) στο πολυμεσικό υλικό «Κοίτα με! Κάτι σου λέω...».

[ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ ΤΡΑΚΑΡΙΣΜΕΝΟ-ΤΞ-5](#)

[ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΜΑΡΑΜΕΝΟ-ΤΞ-5](#)

[ΜΟΛΥΒΙ ΣΠΑΣΜΕΝΟ-ΤΞ-1](#)

[ΓΕΡΟΣ ΑΥΤΟΣ-Ο-ΙΔΙΟΣ ΠΛΑΤΗ-ΓΥΡΤΗ-ΤΞ-Β](#)

[ΜΠΑΛΑ ΞΕΦΟΥΣΚΩΜΕΝΗ-ΤΞ-5](#)

Ο/ η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να βρουν και αυτοί/ές τους δικούς τους ταξινομητές που λειτουργούν σαν κατηγορηματικά επίθετα.

[ΔΙΧΤΥΑ ΚΟΜΜΕΝΑ](#)

[ΣΠΙΤΙΑ ΓΚΡΕΜΙΣΜΕΝΑ](#)

[ΔΕΝΤΡΑ ΓΕΡΜΕΝΑ](#)

Αφού συγκεντρώσουνε καινούρια και γνωστά νοήματα, οι μαθητές/τριες καλούνται να συνθέσουν μικρές φράσεις και εάν μπορούν μια δική τους ιστορία

που να περιλαμβάνει κάποιους από τους καταγεγραμμένους ταξινομητές ως κατηγορηματικά επίθετα.

Απόδοση στα ελληνικά

Το γήπεδο ήταν πράγματι εγκαταλειμμένο. Παντού υπήρχαν δέντρα πεσμένα, λουλούδια μαραμένα. Στο κέντρο του γηπέδου υπήρχε ήταν μια ξεφούσκωτη μπάλα και πιο πέρα τα τέρματα ήταν με κομμένα δίχτυα.

Βήμα 6

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν ένα ποίημα στην αμερικάνικη νοηματική γλώσσα που γίνεται αποκλειστικά με ταξινομητές πολλούς από τους οποίους λειτουργούν ως επίθετα.

<https://youtu.be/5e4w0f8fYhc>

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες τι είναι η ποίηση στην νοηματική γλώσσα. Επειδή δεν είναι κάτι ευρέως διαδεδομένο στην ΕΝΓ, προτείνει να παρακολουθήσουν κάποια βίντεο στην Αμερικάνικη Νοηματική Γλώσσα (ASL). Η ποίηση στην νοηματική χρησιμοποιεί πολλούς ταξινομητές για να ζωντανέψει τις εικόνες, κάτι που κάνει απόλυτα κατανοητή την ποίηση ακόμα και είναι διατυπωμένη σε άλλες νοηματικές γλώσσες.

<https://youtu.be/JMXsCZnAJpI>

<https://youtu.be/wltVQ3OYVAY?list=PLQpOIWBpp2ywwzi59o94PW-aN-oafU2TJ>

<https://youtu.be/MTgGQnxX5Uw?list=PLQpOIWBpp2ywwzi59o94PW-aN-oafU2TJ>

<https://youtu.be/JVcZ-fhbahU>

<https://youtu.be/Lzq6AdLC8og?list=PLQpOIWBpp2ywwzi59o94PW-aN-oafU2TJ>

2η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες εξοικειώνονται με τη χρήση ταξινομητών ως ρήματα θέσης και κίνησης.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα,
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες,
- να απαντούν σε ποικίλες ερωτήσεις που αφορούν την πλοκή μιας ιστορίας,
- να εκφράζουν την επιθυμία τους για επανάληψη, ή επιβράδυνση της ομιλίας ενός /μια νοηματιστή/στριας ή να ζητούν διευκρινίσεις,
- να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν σωστά ταξινομητές ως ρήματα θέσης,
- να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν σωστά ταξινομητές ως ρήματα κίνησης,
- να εξοικειωθούν με την ποίηση στην ΕΝΓ και να παράγουν αυθεντικά ποιήματα.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Εκτυπωτής
- Χαρτί Α4, μαρκαδόροι
- Jeffers O., (2012), *Ουπς*, Αθήνα : Ίκαρος
- Μουλάκης Μ., (2017), *Ένα κίτρινο φύλλο*, Αθήνα : Ίκαρος

- Beatrice R., (2014), *Η αρπαγή της κότας. Μια ιστορία χωρίς λόγια*, Αθήνα: Ηλίβατον

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 6 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τον ορισμό των ταξινομητών ως ρήματα θέσης.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Οι ταξινομητές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εκφράσουν ρήματα θέσης, δηλαδή στατικές ενέργειες ή ενέργειες που σχετίζονται με μια συγκεκριμένη θέση. Εκτός από τον ταξινομητή συνήθως περιλαμβάνουν μια μικρή ή κοφτή κίνηση που δηλώνει την θέση ή και τη σχέση των αντικειμένων.

Έπειτα παρουσιάζει ένα νοηματικό κείμενο και ζητάει από τους /τις μαθητές/τριες να εντοπίσουν ποιοι είναι οι ταξινομητές εκείνοι που λειτουργούν σαν ρήματα θέσης.

ΕΚΛΟΓΕΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Στο σχολείο κάναμε εκλογές για να εκλέξουμε τον/την καινούριο/α μας πρόεδρο. Οι υποψήφιοι κάθισαν σε ένα τραπέζι που κοίταζε προς το κοινό. Όλοι εμείς οι μαθητές/τριες καθόμασταν στο αμφιθέατρο. Ένας/μια από τους υποψήφιους στάθηκε όρθιος/α και περιέγραψε τι θα κάνει εάν γίνει αρχηγός. Όλοι είναι όρθιοι και τον/την χειροκροτούν. Ο/η υποψήφιος κάθεται στη θέση του/της. Όλοι οι υποψήφιοι, ένας ένας/ μια μια στέκονται όρθιοι/ες για να μιλήσουν και κάθε φορά οι θεατές στέκονται όρθιοι/ες και χειροκροτούν. Στο τέλος όλοι/ες στέκονται στην σειρά και περιμένουν να ψηφίσουν...

Ο/ η εκπαιδευτικός δείχνει μια σειρά από εικόνες στους/στις μαθητές/μαθήτριες και ζητάει να αποδώσουν στην νοηματική τις εικόνες χρησιμοποιώντας ρήματα θέσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΡΗΜΑΤΩΝ ΘΕΣΗΣ

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τον ορισμό των ταξινομητών ως ρήματα κίνησης.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Οι ταξινομητές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εκφράσουν ρήματα κίνησης, δηλαδή σύνθετε ενέργειες κίνησης ή απλές ενέργειες κίνησης. Τα ρήματα κίνησης είναι συνήθως πολύπλοκες εκφράσεις πολλών διαφορετικών φωνολογικών παραμέτρων των νοηματικών γλωσσών που συμβαίνουν ταυτόχρονα σε αντίθεση με τις ομιλούμενες γλώσσες που συμβαίνουν διαδοχικά.

Έπειτα παρουσιάζει ένα νοηματικό κείμενο και ζητάει από τους /τις μαθητές/τριες να εντοπίσουν ποιοι είναι οι ταξινομητές εκείνοι που λειτουργούν σαν ρήματα κίνησης.

ΠΟΛΗ

Απόδοση στα ελληνικά

Η ζωή στην πόλη κινείται σε γρήγορους ρυθμούς. Τα αυτοκίνητα και μηχανάκια κινούνται γρήγορα προς όλες τις κατευθύνσεις, ένας πλήθος ανθρώπων κινούνται και αυτοί/ες βιαστικοί/ες... συναντιούνται μεταξύ τους, δεν μιλάνε καθόλου και απομακρύνονται. Και άλλοι/ες που βγαίνουν για μια γρήγορη βόλτα με τα σκυλιά τους... Πορείες διαμαρτυρίας και θόρυβος και φασαρία... η ζωή στην πόλη μπορεί να φαίνεται τρομακτική μερικές φορές αλλά είναι και συναρπαστική!

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες εικόνες και τους/τις ζητάει να τις αποδώσουν στην ΕΝΓ χρησιμοποιώντας ταξινομητές σαν ρήματα κίνησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΙΝΗΣΗΣ

Βήμα 3

Ο/εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες ένα νοηματικό κείμενο βασισμένο στο παραμύθι με τίτλο «Ουπς». Στο βιβλίο υπάρχουν ταξινομητές τόσο για ρήματα θέσης όσο και για ρήματα κίνησης.

ΟΥΠΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Όλα ξεκίνησαν όταν ο χαρταετός του Φλόιντ -ΟΥΠΣ- σκάλωσε στα κλαδιά ενός δέντρου. Προσπάθησε να τον ξεσκαλώσει αλλά ήταν αδύνατο. Ο χαρταετός είχε μπλεχτεί για τα καλά.

Τα πράγματα έγιναν χειρότερα όταν πέταξε το αγαπημένο του παπούτσι για να ρίξει το χαρταετό... και σκάλωσε και αυτό! - ΟΥΠΣ!-

Έπειτα πέταξε και το άλλο παπούτσι για να ρίξει το προηγούμενο και -ΟΥΠΣ!- σκάλωσε κι αυτό!

Για να ρίξει το άλλο του, ο Φλόιντ σκέφτηκε να χρησιμοποιήσει τον Μιτς. Αλλά ο Μιτς - ΟΥΠΣ! - σκάλωσε και κι αυτός στα κλαδιά του δέντρου. Αυτή η ιστορία άρχισε να θυμώνει τον Φλόιντ.

Έτσι έφερε μια σκάλα. Τώρα θα τελειώνει μια και καλή με όλα αυτά... και με το ένα, με το δύο, με το τρία... την πέταξε στο δέντρο. - ΟΥΠΣ! – Φαντάζομαι ότι καταλαβαίνετε τι έγινε. Την σκάλα την είχε δανειστεί από το γείτονα και έπρεπε οπωσδήποτε να την επιστρέψει. Πριν το καταλάβει...

Έτσι ο Φλόιντ πέταξε ένα κουβά με μπογιά στο δέντρο. Και - ΟΥΠΣ! – ο κουβάς σκάλωσε κι αυτός στα κλαδιά του δέντρου.

Τότε ο Φλόιντ πέταξε... μια πάπια για να ρίξει τον κουβά... μια καρέκλα για να ρίξει την πάπια... το ποδήλατο του φίλου του για να ρίξει την καρέκλα, το νεροχύτη της κουζίνας για να ρίξει το ποδήλατο του φίλου του... την εξώπορτα του σπιτιού του για να ρίξει το νεροχύτη... το αυτοκίνητο μπαμπά για να ρίξει την εξώπορτα... Τον γαλατά για να ρίξει το αυτοκίνητο... έναν ουρακοτάγκο για να ρίξει το γαλατά

που έπρεπε α συνεχίσει τη δουλειά του... μια βαρκούλα για να ρίξει τον ουρακοτάγκο..ένα τεράστιο πλοίο για να ρίξει την βαρκούλα.... Έναν ρινόκερο για να ρίξει το τεράστιο πλοίο... μια τριαξονική νταλικά για να ρίξει τον ρινόκερο... και το σπίτι απέναντι για να ρίξει την νταλικά... ένα φάρο για να ρίξει το σπίτι που δεν ήταν πια απέναντι... μια περίεργη φάλαινα που βρέθηκε στο λάθος μέρος τη λάθος στιγμή, για να ρίξει το φάρο... και όλα μα όλα σκάλωσαν στο δέντρο!

Ένα όχημα της πυροσβεστικής που περνούσε από εκεί άκουσε τη φασαρία. Οι πυροσβέστες σταμάτησαν να δουν αν μπορούσαν να βοηθήσουν.

Και –οοοπ!- βρέθηκαν ψηλά. Πρώτα το πυροσβεστικό όχημα, και μετά ένας ένας οι πυροσβέστες. Και - ΟΥΠΣ! – σκάλωσαν κι αυτοί στα κλαδιά του δέντρου, ανάμεσα στον ουρακοτάγκο και στο τεράστιο πλοίο. Οι πυροσβέστες, όμως, είχαν περιπολία και όλο και κάποιος θα τους καλούσε... ο Φλόιντ σκέφτηκε πως τώρα είχε μπλέξει για τα καλά!

Τότε του γεννήθηκε μια ιδέα. Αμέσως πήγε να φέρει ένα πριονάκι. Σημάδεψε όσο πιο καλά μπορούσε... και το πέταξε στα κλαδιά του δέντρου. Αυτό ήταν! Επειδή δεν υπήρχε ούτε πιθαμή ελεύθερη στα κλαδιά του δέντρου, ο χαρταετός έπεσε κάτω.

Ο Φλόιντ ήταν ευτυχισμένος. Μεμιάς τα ξέχασε όλα και άρχισε να παίζει με το χαρταετό του μέχρι που νύχτωσε. Πέρασε υπέροχα!

Εκείνο το βράδυ, ο Φλόιντ έπεσε στο κρεβάτι του πολύ κουρασμένος. Πριν κλείσει τα μάτια, ένιωσε μια ανησυχία, σαν κάτι να έχει ξεχάσει, αλλά γρήγορα του πέρασε κι αποκοιμήθηκε.

(εικόνα με όλα αυτά τα αντικείμενα και πρόσωπα πάνω στο δέντρο και ένας πυροσβέστης λέει)

«Κάντε υπομονή παιδιά. Έχω μια καταπληκτική ιδέα....»

Μετά την ακρόαση της ιστορίας, ο/η εκπαιδευτικός ζητάει να κατηγοριοποιήσουν τους ταξινομητές για ρήματα κίνησης και θέσης που βρήκαν στην ιστορία στον παρακάτω πίνακα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΤΩΝ

Οι μαθητές/τριες μπορούν να κατηγοριοποιήσουν τους ταξινομητές είτε χρησιμοποιώντας αντίγραφα των εικόνων του βιβλίου, είτε ζωγραφίζοντας δικές τους εικόνες, είτε χρησιμοποιώντας τη λειτουργία του φωτογραφικού στιγμιότυπου στην εφαρμογή (Πίνακας 1). (ΔΕΙΓΜΑ)

Πίνακας 1.

Παράδειγμα Κατηγοριοποίησης ταξινομητών

Ταξινομητές για ρήματα θέσης	Ταξινομητές για ρήματα κίνησης
	
	

Στην συνέχεια οι μαθητές/τριες παρακολουθούν ακόμα ένα νοηματικό κείμενο βασισμένο στο βιβλίο «Ένα κίτρινο φυλλαράκι». Πρόκειται για μια ωραία ιστορία που περιγράφει την πορεία ενός φύλλου από το κλαρί μέχρι το έδαφος. Ο/η νοηματιστής/στρια χρησιμοποιεί ένα πλήθος ταξινομητών ρημάτων θέσης και κίνησης.

ΦΥΛΛΟ ΚΙΤΡΙΝΟ

Απόδοση στα ελληνικά

Μια μέρα, ένα κίτρινο φύλλο έφυγε από το δέντρο του κι άρχισε σιγά σιγά να πέφτει προς τη γη. «Τι ωραία που είναι να πέφτεις έτσι απαλά!» σκέφτηκε το φύλλο. «α να πετάω!»

Όπως έπεφτε προς τα κάτω, είδε μια φωλιά στο δέντρο. Το φύλλο χάρηκε πολύ, γιατί ήξερε το σπουργίτι που ζούσε εκεί.

«Γεια σου, με θυμάσαι;» ρώτησε το φύλλο.

«Όχι», απάντησε το σπουργίτι. «Δε σε ξέρω».

«Τι αστείο! Όλη μου τη ζωή ήμουν στο κλαδί πάνω από τη φωλιά σου. Σε έβλεπα κάθε μέρα να πετάς μακριά και να γυρίζεις πίσω. Κι εσύ ούτε που με ξέρεις;» είπε το φύλλο.

«Είναι πάρα πολλά τα φύλλα πάνω από τη φωλιά μου», είπε το σπουργίτι. «Και κάθε χρόνο φεύγουν. Πέφτουν το φθινόπωρο, και μετά, την άνοιξη βγάνουν άλλα φύλλα στη θέση τους. Πως ήθελες να σε ξέρω;»

«Τι αστείο!» είπε πάλι το κίτρινο φύλλο, καθώς συνέχισε να πέφτει προς τα κάτω.

Λίγο πιο κάτω πρόσεξε ένα μυρμήγκι που περπατούσε πάνω σε ένα κλαδί. Και το μυρμήγκι χάρηκε πολύ. Γιατί ήξερε το κίτρινο φύλλο που τώρα έπεφτε πλάι του.

«Γεια σου, με θυμάσαι;» ρώτησε το μυρμήγκι.

«Όχι», απάντησε το κίτρινο φύλλο. «Ούτε που σε ξέρω».

«Δεν με ξέρεις; Τι κρίμα!» είπε το μυρμήγκι. *«Όλη μου τη ζωή περπατούσα επάνω σου. Σε έβλεπα να μεγαλώνεις κάθε μέρα, καθώς πηγαινοερχόμουν στη φωλιά μου. Κι έτσι μεγάλωνες, περπατούσα επάνω σου όλο και περισσότερο... Κι εσύ δε με ξέρεις;»*.

«Ήταν πάρα πολλά τα μυρμήγκια που περπατούσαν επάνω μου», είπε το κίτρινο φύλλο. *«Και ποτέ κανένα δε στάθηκε λίγο να ξαποστάσει. Πως ήθελες να σε ξέρω;»*

«Τι κρίμα!» είπε πάλι το μυρμήγκι, ενώ το κίτρινο φύλλο συνέχισε να πέφτει σιγά σιγά προς τα κάτω.

Έπεφτε όλο και πιο χαμηλά, πέρα από τις φωλιές και τα κλαδιά. Έπεφτε κι έπεφτε κι άλλο...

«Εσένα πάντως σε ξέρω πολύ καλά», είπε τώρα το κίτρινο φύλλο, κοιτάζοντας τον κορμό του δέντρου. *«Σε έβλεπα κάθε μέρα, και με έβλεπες κι εσύ. Πάντα ήξερα πως βρίσκεσαι από κάτω μου και με στηρίζεις. Τι όμορφος που είσαι!»*

Όμως, καθώς το κίτρινο φύλλο συνέχισε να πέφτει απαλά προς τα κάτω, είδε κάτι στον κορμό του δέντρου που δεν είχε ξαναδεί ποτέ. Ήταν μια τεράστια μαύρη τρύπα.

«Τι είσαι εσύ;» τη ρώτησε, αλλά η μαύρη τρύπα δεν του απάντησε τίποτα. Προσπάθησε να δει μέσα της, αλλά έβλεπε μόνο σκοτάδι. Ακόμα και το φως του ήλιου χανόταν μέσα στην τεράστια μαύρη τρύπα. Το κίτρινο φύλλο φοβήθηκε πολύ.

Σιγά σιγά, όμως, ο φόβος πέρασε, γιατί το φύλλο συνέχισε να πέφτει πέρα και από τη μαύρη τρύπα. Την είχε αφήσει πίσω του, μαζί με τον κορμό του δέντρου, το μυρμήγκι, το σπουργίτι και το κλαδί.

«Τι ωραία είναι να πέφτεις έτσι απαλά!» σκέφτηκε το κίτρινο φύλλο.

Κι όταν έφτασε πια κάτω στη γη, συνάντησε όλα τα κίτρινα φύλλα που είχαν πέσει εκεί πριν από εκείνο. Κάποια τα ήξερε, γιατί είχαν μεγαλώσει μαζί του, δίπλα του πάνω στο δέντρο. Κάποια άλλα, τα έβλεπε για πρώτη πρώτη φορά.

«Και τώρα;» αναρωτήθηκε το κίτρινο φύλλο. «Τι θα γίνει;»

«Θα μας λούσει και θα μας λιώσει η βροχή», είπε κάποιο άλλο φύλλο. «Ωσπου να γίνουμε χώμα». «Θα έρθει να μας πάρει ο αέρας», είπε ένα άλλο φύλλο. «Θα πάμε ταξίδι στον ουρανό;» «Θα γίνουμε δέντρα!», είπε ένα άλλο. «Θα γίνουμε φύλλα!» ένα άλλο. Και έλεγαν όλα την αλήθεια.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν τι άλλο μπορεί να συναντήσει το φύλλο στην πτωτική του πορεία και να διαμορφώσει διαλόγους, ενώ μπορεί να επιλέξει ένα δικό τους τέλος για την ιστορία του. Υπενθυμίζει στους μαθητές/τριες να χρησιμοποιούν ταξινομητές για ρήματα κίνησης και ρήματα θέσης. Οι ιδέες όλων των μαθητών βιντεοσκοπούνται και συνθέτονται, δημιουργώντας μια νέα ιστορία. Δίνεται η ιδέα να εικονογραφήσουν την ιστορία τους και να προβούν στην εκτύπωση της. Η διαδικασία μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός προγράμματος που να προσεγγίζει διαθετικά τη δημιουργία ενός βιβλίου, με βιωματικές δράσεις και πρακτική εφαρμογή

Βήμα 4

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το παρακάτω βίντεο.

<https://youtu.be/o1CIcnX-1XI>

Ο/η εκπαιδευτικός, όπως και στην προηγούμενη ενότητα, μιλάει στους/στις μαθητές/τριες για την ποίηση στην ΕΝΓ.

Τα παιδιά παρακολουθούν ένα ποίημα με τίτλο «Η καμπανούλα που δεν ήξερε να χορεύει», που προέκυψε μέσα από τη δημιουργική γραφή δύο νηπιαγωγείων, στο πλαίσιο ενός προγράμματος συνεκπαίδευσης. Πρόκειται για το Ειδικό Νηπιαγωγείο Κωφών και Βαρηκόων και το 1ο Νηπιαγωγείο Ελληνικού, που υλοποίησαν ένα ετήσιο πρόγραμμα συνεκπαίδευσης και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης με τίτλο «Μπορώ και με τα χέρια μου» κατά το σχολικό έτος 2018-2019.

[ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΚΑΜΠΑΝΟΥΛΑ ΧΟΡΕΥΕΙ ΔΕΝ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

*Μέσα σ' ένα λιβάδι μακρινό
Κάθε πρωί χιλιάδες καμπανούλες έστηναν χορό.
Φφφ... σφύριζε ο άνεμος στ' αριστερά
Κι όλες οι καμπανούλες υποκλίνονταν γλυκά.
Φφφ... σφύριζε ο άνεμος στα δεξιά
Κι όλες οι καμπανούλες γυρνούσαν ξαφνικά.
Φφφ... σφύριζε ο άνεμος από την άλλη
Κι όλες οι καμπανούλες γύριζαν και πάλι.
Μόνο μια καμπανούλα στην ουσία
Ήταν μες στο λιβάδι μας σωστή παραφωνία.
Άλλοτε έμενε ακίνητη μέσα στον χορό
Κι άλλοτε υποκλινόταν με λάθος στον ρυθμό.
Αυτή η καμπανούλα δεν άκουγε το σφύριγμα
Κι έπρεπε για να χορέψει να έχει κάποιο στήριγμα.
Κι έτσι όλες οι άλλες πιαστήκαν φύλλο-φύλλο
Κι έδειξαν στην καμπάνα μας πώς είναι να έχεις φίλο.
Της έδωσαν τα φύλλα τους, της χάρισαν ρυθμό
Κι από τότε όλες μαζί χορεύουν στον χορό.
Φφφ...*

Προτρέπει τους/τις μαθητές/μαθήτριες να προσπαθήσουν να «γράψουν» το δικό τους ποίημα. Μπορούν να διοργανώσουν μια «βραδιά ποίησης», όπου οι μαθητές/τριες θα παρουσιάσουν τα ποιήματά τους.

Τέλος δίνει στους/στις μαθητές/τριες να μελετήσουν το βιβλίο «Η αρπαγή της κότας. Μια ιστορία χωρίς λόγια». Το βιβλίο αυτό αποτελεί ένα πολύ καλό αξιολογικό εργαλείο, καθώς δεν έχει λόγια και ο/η κάθε μαθητής/τρια μπορεί να αυτενεργήσει. Απαιτεί ωστόσο τη χρήση ταξινομητών. Οι μαθητές/τριες καλούνται να αποδώσουν στην ΕΝΓ την ιστορία, χρησιμοποιώντας ταξινομητές για ρήματα κίνησης και θέσης. Οι προσπάθειες των μαθητών/τριών βιντεοσκοπούνται για να μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να αξιολογήσει την εκφραστική τους ικανότητα στη δύσκολη και απαιτητική γραμματική κατηγορία των ταξινομητών.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Ενότητα 4^η : Βάλε τα κομμάτια του Πάζλ στη σειρά

Στη διδακτική ενότητα «Βάλε τα κομμάτια του Πάζλ στη σειρά» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της ΕΝΓ, ως προς τους άξονες περιεχομένου.

Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου

Αντιληπτική γλώσσα

- Οι μαθητές/τριες:
- να αναπτύξουν στρατηγικές κατανόησης και ερμηνείας της δομής της ΕΝΓ,
- να κατανοούν, να βιώνουν και να εκτιμούν στοιχεία λογοτεχνίας και πολιτισμού των Κωφών,
- να κατανοούν την κοινωνική φύση της γλώσσας,
- να κατανοούν και να προσεγγίζουν με κριτική σκέψη παρουσιαζόμενες πληροφορίες (ερωτήματα, υποθέσεις, εκτιμήσεις).

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες:

- να δημιουργούν παρουσιάσεις και βιντεοκείμενα στην ΕΝΓ για γνωστικούς, συλλογιστικούς, δημιουργικούς και πληροφοριακούς σκοπούς,
- να εφαρμόζουν τους κανόνες χρήσης της ΕΝΓ,
- να χρησιμοποιούν κατάλληλους τύπους ΕΝΓ για παρουσίαση θεμάτων, έκφραση ιδεών, συναισθημάτων, σκέψεων και γνώσεων,
- να αναπτύσσουν ερωτήματα, ιδέες και να εργάζονται ερευνητικά πάνω στην ΕΝΓ.

Ειδικοί στόχοι

Ως προς τους ειδικούς στόχους στη διδακτική ενότητα «Σύνταξη στην ΕΝΓ» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι:

Αντιληπτική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να μάθουν πως η συντακτική αλλαγή ρόλων σηματοδοτεί και αλλαγή και υποκειμένου,
- να παρακολουθούν μία επικοινωνιακή πράξη και να είναι σε θέση να αντιληφθούν το πρόσωπο που ενεργεί,
- να κατανοούν την αναφορά στα πρόσωπα που δηλώνεται με τη στροφή του σώματος, σηματοδοτώντας την αλλαγή του ομιλητή στο διάλογο,
- να αντιλαμβάνονται ότι με την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για σηματοδοτείται η αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να μάθουν τον ορισμό της θεματοποίησης,
- να κατανοούν τους διάφορους τρόπους με τους οποίους δηλώνεται η θεματοποίηση και συγκεκριμένα τις ρητορικές ερωτήσεις,
- να κατανοούν οδηγίες από τρίτους,
- να κατανοούν ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου,
- να αναγνωρίζουν κατηγορίες λεξιλογίου στην ΕΝΓ όπως τα κοινά και τα περιληπτικά ουσιαστικά ,
- να αναγνωρίζουν τα σύνθετα νοήματα και να κατανοούν τα συστατικά τους,
- να αναγνωρίζει πότε μια πρόταση είναι καταφατική, ερωτηματική ή και προστακτική,
- να αναγνωρίζει οριστικές προτάσεις,
- να αναγνωρίζουν και να ορίζουν ποιες είναι οι ερωτήσεις ολικής άγνοιας (ΝΑΙ/ΟΧΙ),
- να αναγνωρίζουν και να ορίζουν ποιες είναι οι ερωτήσεις μερικής άγνοιας,

- να αναγνωρίζουν πως χρησιμοποιούνται οι εισαγωγικές ερωτηματικές λέξεις για ερωτήσεις μερικής άγνοιας (ΠΟΙΟΣ, ΤΙ/ΠΟΙΟ, ΠΟΥ, ΠΟΤΕ, ΓΙΑΤΙ, ΓΙΑ- ΠΟΙΟ-ΛΟΓΟ, ΠΟΙΟ ΑΠΟ –ΤΑ- ΔΥΟ, ΠΟ, ΠΩΣ),
- να καταλαβαίνουν μη χειροκίνησιμα δείκτες όπως ότι το ανασήκωμα του φρυδιού που σηματοδοτεί ερωτήσεις ολικής άγνοιας και το σμίξιμο των φρυδιών και η κίνηση του κεφαλιού που σηματοδοτούν ερωτήσεις μερικής άγνοιας,
- να κατανοούν τα τοπικά νοήματα ΚΟΝΤΑ/ΜΑΚΡΙΑ, ΜΕΣΑ/ΕΞΩ, ΠΑΝΩ/ΚΑΤΩ, ΠΑΝΩ ΑΠΟ/ΚΑΤΩ ΑΠΟ, ΜΠΡΟΣΤΑ/ΠΙΣΩ, ΑΝΑΜΕΣΑ/ΓΥΡΩ και να εκτελούν σχετικές εντολές
- να παρακολουθούν ένα βίντεο και να μπορούν να ορίσουν τη θέση των αντικειμένων/χώρων που νοηματίζονται,
- να εξασκούνται στην εφαρμογή οδηγιών στην ΕΝΓ για την υλοποίηση μιας δράσης π.χ. χάρτης κ.α.,
- να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο δηλώνεται η άρνηση σε ερωτήσεις ολικής άγνοιας,
- να κατανοούν τους διαφορετικούς τρόπους δήλωσης της άρνησης (λεξιλόγιο και μορφολογικούς δείκτες),
- να μάθουν λέξεις που δηλώνουν άρνηση σε ερωτήσεις ολικής άγνοιας όπως: ΔΕΝ / ΜΗ ΟΧΙ ΑΚΟΜΑ, ΠΟΤΕ, ΚΑΝΕΝΑ, ΑΡΝΟΥΜΑΙ, ΑΡΝΟΥΜΑΙ ΜΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ, ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ, ΑΔΥΝΑΤΟΝ, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΞΕΙΑ, ΠΑΡΑΝΟΜΟ, ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΝΑ/ΤΙΠΟΤΑ, ΠΟΥΘΕΝΑ, ΤΙΠΟΤΑ,
- να διακρίνουν μια απλή ερώτηση ολικής άγνοιας από μια αρνητική ερώτηση ολικής άγνοιας.

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να αξιοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν αλλαγή ρόλων για να υποδείξουν το υποκείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν την στροφή του σώματος για να σηματοδοτούν διαφορετικούς χαρακτήρες σε μια ιστορία,

- να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για να σηματοδοτούν την αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,
- να χρησιμοποιούν τη θεματοποίηση για να υποδείξουν το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης
- να απαντούν σε ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να ασκούνται στην παροχή οδηγιών σε τρίτους,
- να αναπτύξουν την ικανότητα επαναφήγησης,
- να διηγούνται μια προσωπική ιστορία ή θέμα, αξιοποιώντας μια πρότυπη δεδομένη ιστορία ή θέμα,
- να χρησιμοποιούν καινούριο λεξιλόγιο,
- να κάνουν χρήση λεξιλογίου από διάφορες κατηγορίες λεξιλογίου της ΕΝΓ (απλά, περιληπτικά, κ.α.)
- να παράγουν σύνθετα νοήματα,
- να παράγουν σωστά καταφατικές, ερωτηματικές και προστακτικές προτάσεις,
- να παράγουν οριστικές προτάσεις,
- να δίνουν τον ορισμό και να παράγουν ερωτήσεις ολικής άγνοιας (ΝΑΙ/ΟΧΙ),
- να δίνουν τον ορισμό και να παράγουν ερωτήσεις μερικής άγνοιας,
- να χρησιμοποιούν εισαγωγικές ερωτηματικές λέξεις για ερωτήσεις μερικής άγνοιας (ΠΟΙΟΣ, ΤΙ/ΠΟΙΟ, ΠΟΥ, ΠΟΤΕ, ΓΙΑΤΙ, ΓΙΑ- ΠΟΙΟ- ΛΟΓΟ, ΠΟΙΟ ΑΠΟ –ΤΑ- ΔΥΟ, ΠΟ, ΠΩΣ),
- να χρησιμοποιούν μη χειροκινησιακούς δείκτες όπως ότι το ανασήκωμα του φρυδιού που σηματοδοτεί ερωτήσεις ολικής άγνοιας και το σμίξιμο των φρυδιών και η κίνηση του κεφαλιού που σηματοδοτούν ερωτήσεις μερικής άγνοιας,
- να χρησιμοποιούν σωστά το νοηματικό χώρο υποδεικνύοντας γραμματικές ή συντακτικές σχέσεις μέσα στις προτάσεις,

- να χρησιμοποιούν χωρικά νοήματα για να περιγράψουν θέσεις στο χώρο όπως ΚΟΝΤΑ/ΜΑΚΡΙΑ, ΜΕΣΑ/ΕΞΩ, ΠΑΝΩ/ΚΑΤΩ, ΠΑΝΩ ΑΠΟ/ΚΑΤΩ ΑΠΟ, ΜΠΡΟΣΤΑ/ΠΙΣΩ, ΑΝΑΜΕΣΑ/ ΓΥΡΩ,
- να εξασκούνται στην παροχή σε τρίτους νοηματικών οδηγιών για την εκτέλεση ενός έργου ή μιας δράσης π.χ. συναρμολόγηση παιχνιδιού, χάρτης, κ.α.,
- να παράγουν ερωτήσεις ολικής άγνοιας με άρνηση,
- να χρησιμοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους δήλωσης της άρνησης (λεξιλόγιο και μορφολογικούς δείκτες),
- να ενσωματώσουν λέξεις που δηλώνουν άρνηση σε ερωτήσεις ολικής άγνοιας όπως: ΔΕΝ / ΜΗ ΟΧΙ ΑΚΟΜΑ, ΠΟΤΕ, ΚΑΝΕΝΑ,ΑΡΝΟΥΜΑΙ,ΑΡΝΟΥΜΑΙ ΜΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ, ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ, ΑΔΥΝΑΤΟΝ, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΞΕΙΑ, ΠΑΡΑΝΟΜΟ,ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΝΑ/ΤΙΠΟΤΑ, ΠΟΥΘΕΝΑ, ΤΙΠΟΤΑ,
- να παράγουν ερωτήσεις ολικής άγνοιας και αρνητικές ερωτήσεις ολικής άγνοιας.

1^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες ασκούνται στην κατανόηση και στην χρήση διαφορετικών τρόπων για τον ορισμό του υποκειμένου και του αντικειμένου στην ΕΝΓ.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να μάθουν πως η συντακτική αλλαγή ρόλων σηματοδοτεί και αλλαγή και υποκειμένου,
- να παρακολουθούν μία επικοινωνιακή πράξη και να είναι σε θέση να αντιληφθούν το πρόσωπο που ενεργεί,
- να κατανοούν την αναφορά στα πρόσωπα που δηλώνεται με τη στροφή του σώματος, σηματοδοτώντας την αλλαγή του ομιλητή στο διάλογο,
- να αξιοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν αλλαγή ρόλων για να υποδείξουν το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν την στροφή του σώματος για να σηματοδοτούν διαφορετικούς χαρακτήρες σε μια ιστορία,
- να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για να σηματοδοτούν την αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,
- να μάθουν τον ορισμό της θεματοποίησης,
- να κατανοούν τους διάφορους τρόπους με τους οποίους δηλώνεται η θεματοποίηση και συγκεκριμένα τις ρητορικές ερωτήσεις,
- να ασκούνται στην παροχή οδηγιών σε τρίτους,
- να μάθουν τον ορισμό, να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν διάφορες κατηγορίες ουσιαστικά (απλά, περιληπτικά κ.α.) στην ΕΝΓ,

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα για μεγάλο χρονικό διάστημα,
- να κατανοούν μια ιστορία στην ΕΝΓ και να μπορούν να την αναδιηγηθούν με ακρίβεια,
- να απαντούν σε ποικίλες ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να διηγούνται μια προσωπική ιστορία ή θέμα, αξιοποιώντας μια πρότυπη δεδομένη ιστορία ή θέμα,
- να επεκτείνουν την κατανόηση και τη χρήση καινούριου λεξιλογίου,
- να κατανοεί και να παράγει σύνθετα νοήματα.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Κάμερα ή φωτογραφική μηχανή
- Εκτυπωτής
- Χαρτί Α4
- Βιβλίο Γλώσσας Γ' Δημοτικού, 3^ο τεύχος
- Καρίπη Σ., (2015), *Κοίτα μεκάτι σου λέω!*, Αθήνα: ΙΕΠ
- Silverstein S., (1998), *Το δέντρο που έδινε*, Αθήνα: Δωρικός
- Ασμπγιορνσεν Κρ.- Μοε Γ., (2014), *Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου*, Αθήνα: Πατάκης
- Αντωνάκης Γ., (2002), *Το πιο γλυκό ψωμί*, Αθήνα: Ακρίτας

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 4 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες το παρακάτω νοηματικό κείμενο, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί από το νοηματιστή, από το βιβλίο της γλώσσας της Γ' Δημοτικού, 3^ο τεύχος, στην ενότητα «Του κόσμου το ψωμί», με τίτλο «Το πιο γλυκό ψωμί», σελίδα 28-29 και 32-33. Τους/τις ζητάει να

παρατηρήσουν την αλλαγή των ρόλων και πως αυτή σηματοδοτεί και την αλλαγή του υποκειμένου.

ΨΩΜΙ ΓΛΥΚΟ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟ

Απόδοση στα ελληνικά

Κάποτε ήταν ένας πλούσιος βασιλιάς, πολύ πλούσιος, που ό,τι επιθυμούσε η καρδιά του το 'χε. Όλα τα είχε, και τον έλεγαν ευτυχισμένο, ώσπου έπαθε μια παράξενη ανορεξιά και δεν είχε όρεξη να βάλει τίποτα στο στόμα του. Σιγά σιγά αδυνάτιζε κι άρχισε να γίνεται γκρινιάρης και παράξενος. Πολλοί γιατροί επήγαιναν και τον έβλεπαν, μα τα γιατρικά τους τίποτα δεν μπορούσαν να του κάμουν. Η ανορεξιά του βασιλιά όλο και κρατούσε, κι εκείνος αδυνάτιζε μέρα με την ημέρα. Τίποτα δε λαχταρούσε να φάει· ούτε «του πουλιού το γάλα», που λέει ο λόγος.

Όπου κάποια μέρα έτυχε να περνάει από το παλάτι του ένας ασπρομάλλης γέροντας φτωχός, που ήτανε όμως σοφός κι ήξερε από γιατρικά. Του είπανε λοιπόν για το βασιλιά, κι ανέβηκε να τον δει.

- Μήπως κουράζεσαι, βασιλιά μου; τον ρώτησε.*
- Τι λες, γιατρέ μου, του λέει ο βασιλιάς· όλη μέρα ξαπλωμένος απάνου στο θρόνο μου, ούτε το μικρό μου δαχτυλάκι δεν κουνώ.*
- Μήπως έχεις έγνοιες και σκοτούρες για το λαό σου;*
- Όχι, κάθε άλλο. Εγώ ζω ξέγνοιαστος και καρφάκι δε μου καίγεται για κανέναν!*
- Μήπως επιθύμησες ποτέ σου κάτι και δεν μπόρεσες να το 'χεις;*
- Ούτε κι αυτό! Βασιλιάς είμαι κι ό,τι γυρέψω το βλέπω μπροστά μου!...*

Σκέφτηκε, σκέφτηκε λίγο ο γέροντας, ύστερα γυρίζει και λέει του βασιλιά: «Άκουσε, βασιλιά μου. Καθώς βλέπω, δεν έχεις τίποτα σοβαρό. Εκείνο που φταίει και δεν έχεις όρεξη να τρως είναι το ψωμί που σου δίνουν στο παλάτι! Να διατάξεις να σου φέρουν να φας το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου. Αν μπορέσεις να το 'χεις αυτό, τότε θα γιατρευτείς!»

Από την ίδια μέρα ο βασιλιάς έδωσε διαταγή στους φουρναραίους του παλατιού να ζυμώσουν και να του ψήσουν «το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου!» Έπεσαν με τα μούτρα στη δουλειά οι ψωμάδες σ' όλο το βασίλειο, ποιος θα κάμει

στο βασιλιά το γλυκό ψωμί! Ζύμωσαν με ζάχαρη κι ανθόγαλα κάθε λογιής ψωμιά και του τα 'φερναν στο παλάτι να τα δοκιμάσει. Ούτε κι ήθελε να τα φάει. Το 'να του μύριζε, τ' άλλο του βρομούσε. Ώσπου μια μέρα, έξω φρενών ο βασιλιάς, έστειλε ανθρώπους του να πάνε να βρουν το γέροντα και να τον ξαναφέρουνε μπροστά του. Έτσι λοιπόν κι έγινε.

– Θα σε κρεμάσω που με ξεγέλασες! του φώναξε ο βασιλιάς μόλις τον είδε.

– Γιατί, βασιλιά μου; τον ρώτησε ο γέροντας.

– Γιατί το ψωμί που είπες να μου φτιάξουνε να φάω δε μου έκανε τίποτα!

– Μπα; έκαμε ο γέροντας, φαίνεται πως το ψωμί που σου ζύμωσαν, δεν ήταν τόσο γλυκό όσο έπρεπε! Ο βασιλιάς ήταν πάλι έτοιμος ν' αγριέψει, μα είδε το γέρο που κάτι συλλογιζότανε, και περίμενε.

– Άκουσε, βασιλιά μου, του λέει ο γέροντας ύστερ' από λίγο. Αν θέλεις να δοκιμάσεις στ' αληθινά το ψωμί που θα σε γιατρέψει, πρέπει να 'ρθεις μαζί μου για τρεις μέρες μονάχα και να κάνεις ό,τι σου λέω. Αν δε γίνεις καλά, είσαι ελεύτερος να μου πάρεις το κεφάλι!

Κι ο βασιλιάς, παιδί μου, θέλοντας και μη, δέχτηκε να πάει μαζί με τον παράξενο γέροντα εκεί που του 'λεγε.

Φόρεσε ο βασιλιάς φτωχικά ρούχα και παλιοπάπουτσα, πήρε κι ένα μπαστούνι στα χέρια του κι έφυγε κρυφά από το παλάτι, μακριά, κι επήγανε στον κάμπο, εκεί που καθόταν ο γέροντας, σε μια καλύβα, μέσα σ' ένα χωράφι σπαρμένο.

Ξημερώνοντας, έδωκε ο γέροντας στο βασιλιά ένα δρεπάνι και του λέει: «Έλα να θερίσουμε!». Έπιασε ο βασιλιάς και θέριζε μες στο λιοπύρι ολάκερη μέρα. Έκαμε καμιά σαρανταριά δεμάτια στάχια. Ήρθε το βράδυ, πέσανε ξεροί να κοιμηθούνε. Ούτε φαϊ όλη μέρα ούτε τίποτα. Έμενε, βλέπεις, κι ο γέροντας νηστικός.

Την άλλη μέρα, πρωί πρωί, ξύπνησε ο γέροντας το βασιλιά και του λέει: «Σήκω τώρα να πάρουμε όλ' αυτά τα δεμάτια, να πάμε στ' αλώνι να τ' αλωνίσουμε!». Κουβάλησε στην πλάτη του ο βασιλιάς περισσότερ' από τα μισά, κι ύστερα όλη μέρα, γκαπ γκουπ, τα κοπάνιζε με το δάρτη*, ώσπου κάμανε το στάρι σωρό, τ' ανεμίσανε και το βάλανε στο σακί. Κι όλη μέρα την περάσανε πάλε έτσι, νηστικοί

κι οι δυο τους, μόνο λίγο νερό ήπιανε από τη στέρνα, που ήτανε κοντά στην καλύβα. Πέσανε πάλι κουρασμένοι το βράδυ και κοιμηθήκανε.

Την τρίτη μέρα, το χάραμα, ο γέροντας σήκωσε το βασιλιά: «Ξύπνα» του λέει «τώρα, να πάμε το στάρι μας στο μύλο να τ' αλέσουμε! Πάρ' το εσύ στην πλάτη σου, γιατί εγώ δεν μπορώ, και πάμε εκεί στην κορφή του βουνού, που 'ναι ο μύλος». Τι να κάμει ο βασιλιάς, αφού έτσι ήτανε η συμφωνία, φορτώνεται το σακί στην πλάτη, και κουρασμένος κι ελεεινός το κουβάλησε στην κορυφή. Τώρα αρχίνησε και να πεινάει, μα δεν έλεγε ακόμα τίποτα.

Αλέσανε το στάρι τους και, για να μην τα πολυλογούμε, γυρίσανε κατά το μεσημέρι στην καλύβα, πάλι ο βασιλιάς φορτωμένος τ' αλεύρι. «Έλα τώρα να ζυμώσουμε» του λέει ο γέρος. Ξεχώρισε ως δέκα λίτρες αλεύρι, το 'ριξε στη σκάφη κι έβαλε το βασιλιά να ζυμώνει. Ύστερα τον έστειλε στο λόγγο να κόψει ξύλα, κι αργά κατά το βράδυ βάλανε κι εκάψανε το φούρνο, για να ψηθούνε τρία τέσσερα καρβέλια. Ο βασιλιάς τώρα πεινούσε κι επερίμενε πότε να ψηθούν τα ψωμιά για να φάει! Μα πιο πολύ τα λιμπιζόταν* όταν άρχισε να βγαίνει από το φούρνο η μυρωδιά τους. «Πεινάω πολύ» λέει του γέρου. «Περίμενε και θα φας!» του απάντησε εκείνος.

Σε λίγο βγήκανε τα καρβέλια, αχνιστά και ροδοψημένα. Σαν πεινασμένος λύκος τότε ο βασιλιάς άρπαξε το καρβέλι, το έκοψε με τα χέρια του κι άρχισε να τρώει.

Μα με την πρώτη μπουκιά που κατάπιε, το πρόσωπό του έγινε κόκκινο από χαρά και φώναξε: «Μάλιστα! Αυτό είναι το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου! Κι όμως ούτε μια κουταλιά ζάχαρη δεν έριξα στο ζυμάρι του!». Τότε ο γέροντας χαμογέλασε και του είπε: «Βασιλιά μου, πρέπει να ξέρεις πως η ζάχαρη του ψωμιού σου ήταν ο ιδρωτας που έχυσες για να το φτιάξεις. Τώρα είσ' ελεύτερος να ξαναπάς στο παλάτι σου. Κοίτα μονάχα να δουλεύεις αποδώ κι εμπρός και θα δεις πως η όρεξη δε θα σου λείψει».

Ο βασιλιάς ακολούθησε την ορμήνια* του γέροντα. Όταν γύρισε στο παλάτι του, δούλευε κάθε μέρα για το λαό του. Εκατέβαινε και στον κήπο του γι' άλλες

δουλειές, κι από τότε γιατρεύτηκε από την ανορεξιά κι έτρωγε καλά. Μακάρι να τρώγαμε κι εμείς έτσι!

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές/τριες ότι ο νοηματιστής κάνει μια ονομαστική αναφορά στην αρχή του νοηματικού κειμένου, τοποθετεί τα πρόσωπα που δρουν σε συγκεκριμένο αναφορικό χώρο και έπειτα διατηρώντας τον αναφορικό χώρο, με τη στροφή του σώματος του εναλλάσσει τους ρόλους και σηματοδοτεί και την αλλαγή του υποκειμένου.

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει στους/στις μαθητές/τριες κάποιες ερωτήσεις κατανόησης σχετικά με το παραπάνω κείμενο. Συγκεκριμένα:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΞΥΛΟ ΚΑΛΥΒΑ ΓΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΗΓΕ ΕΠΟΧΗ ΤΙ;

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΨΩΜΙ ΕΤΟΙΜΟ ΦΑΕΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΕΚΑΝΕ ΤΙ;.

ΓΛΥΚΟ ΨΩΜΙ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟ ΠΟΙΟ;

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΕ ΤΙ;

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΥΤΗ ΕΣΕΝΑ ΑΡΕΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΤΙ;

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ. ΘΕΡΙΣΜΟΣ ΠΑΝΤΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ.

ΘΕΡΙΣΕ, ΑΛΩΝΙΣΕ, ΑΛΕΞΕ, ΖΥΜΩΣΕ.

ΨΩΜΙ ΒΑΣΙΛΙΑΣ Ο-ΙΔΙΟΣ ΕΦΤΙΑΞΕ.

ΟΤΑΝ ΚΟΥΡΑΖΕΣΑΙ, ΚΑΤΑΦΕΡΝΕΙΣ ΑΥΤΟ ΕΚΤΙΜΑΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1. Τι εποχή πήγε ο βασιλιάς στην καλύβα του γέρου;*
- 2. Ποιες εργασίες έκανε ο βασιλιάς μέχρι να φάει το ψωμί;*
- 3. Ποιο ήταν το πιο γλυκό ψωμί;*
- 4. Τι κατάλαβε τελικά ο βασιλιάς;*
- 5. Τι σου άρεσε περισσότερο από την ιστορία;*

Αναμενόμενες απαντήσεις

1. *Καλοκαίρι. Ο θερισμός γίνεται πάντα το καλοκαίρι.*
2. *Θέρισε, αλώνισε, άλεσε, ζύμωσε.*
3. *Αυτό που έφτιαξε με τα ίδια του τα χέρια.*
4. *Όταν κοπιάζεις για κάτι, εκτιμάς την αξία του*

Αν οι μαθητές/τριες δυσκολεύονται στην κατανόηση του παραμυθιού προτείνεται το βιβλίο «Το πιο Γλυκό Ψωμί» του Αντωνάκη Γ. από τις εκδόσεις Ακρίτα, με μια πλούσια εικονογράφηση που μπορεί να βοηθήσει στην οπτικοποίηση και την κατανόηση της ιστορίας. Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναδιηγηθούν την ιστορία, χρησιμοποιώντας την στροφή τους σώματος τους για να σηματοδοτήσουν την αλλαγή του υποκειμένου. Ο/η εκπαιδευτικός βιντεοσκοπεί την επαναφήγηση των μαθητών/τριών και τις αρχειοθετεί στο χαρτοφυλάκιο (portfolio) τους.

Προτείνεται επανάληψη της 9^{ης} ενότητας , της 1^{ης} υποενότητας από το πολυμεσικό υλικό «*Κοίτα μεκάτι σου λέω!*». Η ενότητα αυτή αφορά στην αλλαγή ρόλων για τη σηματοδότηση του υποκειμένου όπως φαίνεται μέσα από μια ιστορία («Η κόκκινη κοτούλα» της Ζωρζ Σαρή) και έχει θέμα το ψωμί και την διαδικασία παραγωγής του, από τη σπορά μέχρι τη συνταγή και την εκτέλεση της.

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές/τριες ένα νορβηγικό παραμύθι στην ΕΝΓ με τίτλο «Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου», ελεύθερη απόδοση του βιβλίου που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει στους μαθητές/τριες να παρατηρήσουν τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται το υποκείμενο στο συγκεκριμένο νοηματικό κείμενο.

[ΤΗΓΑΝΗΤΟ – ΨΩΜΙ ΚΑΛΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Μια φορά και έναν καιρό ήταν μια γυναίκα, που είχε επτά πεινασμένα παιδιά. Για να τα χορτάσει, λοιπόν. Είχε βάλει να τηγανίσει ένα τηγανόψωμο με μπόλικο βούτυρο. Το τηγανόψωμο φούσκωνε και τσιτσιρίζε μέσα στο καυτό βούτυρο. Ήταν ορεχτικό και μυρωδάτο. Τα παιδιά στέκονταν γύρω από το τηγάνι και περίμεναν. Και μαζί τους περίμενε και ο παππούς.

- *Αχ, μάνα, δώσε μου ένα κομματάκι τηγανόψωμο, πεινάω! Είπε το πρώτο παιδί.*
- *Αχ, ναι, κι εμένα, μανούλα! είπε το δεύτερο.*
- *Αχ, ναι, καλή μου μανούλα, κι εγώ θέλω! είπε το τρίτο.*
- *Αχ, ναι, γλυκιά μου, καλή μου μανούλα, δώσε μου κι εμένα ! είπε το τέταρτο.*
- *Αχ, ναι, γλυκιά μου, καλή μου, χρυσή μου μανούλα, κι εγώ λιγάκι! είπε το πέμπτο.*
- *Αχ, ναι, καλή μου, γλυκιά μου, χρυσή μου, δικιά μου μανούλα, μια μπουκίτσα μόνο! είπε το έκτο.*
- *Αχ, ναι, καλή μου, γλυκιά μου, χρυσή μου, μοναδική μου μανούλα, λιγάκι! είπε το έβδομο.*

Όλα ζητούσαν ένα μικρό κομμάτι τηγανόψωμο. Και ήταν όλα τόσο πεινασμένα και τόσο φρόνιμα!

- *Αμέσως, καλά μου παιδάκια, κάντε λίγη υπομονή, ώσπου να γυρίσει το τηγανόψωμο και από την άλλη μεριά να ψηθεί.*

Ήθελε να πει η μητέρα «ώσπου να το γυρίσω κι από την άλλη μεριά». Και τότε θα φάτε όλοι από ένα κομμάτι.

Όταν το τηγανόψωμο το άκουσε αυτό, κατατρόμαξε. Και, ξαφνικά, έδωσε μια και γύρισε από μόνο του μέσα στο τηγάνι. Ύστερα έκανε να πηδήξει έξω και να φύγει. Αλλά ξανάπεσε μέσα στο βούτυρο αδύναμο! Όταν όμως ψήθηκε και από τις δύο μεριές, χοπ, σάλταρε έξω από το τηγάνι και κατηφόρισε σαν ρόδα το μονοπάτι.

- *Μη χειρότερα! φώναξε η γυναίκα κι άρχισε να τρέχει πίσω του, όσο πιο γρήγορα μπορούσε.*

Στο ένα της χέρι κρατούσε το τηγάνι και στο άλλο την ξύλινη κουτάλα. Τα παιδιά τρέξαν κι αυτά πίσω από τη μάμα τους και κούτσα κούτσα ακολουθούσε και ο παππούς.

- *Στάσου, καλέ! Για πού το βαλες! Πιάστε το! Θα φύγει ! φώναζαν όλοι ανάκατα. Κι όλοι τρέχαν πίσω του και όλοι προσπαθούσαν να το πιάσουν. Αλλά το τηγανόψωμο κατρακυλούσε, ώσπου χάθηκε. Δεν φαινόταν πουθενά. Γιατί το τηγανόψωμο στο τρέξιμο ήταν πιο σβέλτο απ' όλους όσοι το κυνηγούσανε.*

Αφού κατρακύλησε αρκετό δρόμο, συνάντησε ένα γερούλη.

- *Καλημέρα, τηγανόψωμο, είπε ο γερούλης.*

- *Καλημέρα, γερούλη- φασουλή, είπε το τηγανόψωμο.*
- *Αχ, καλό μου τηγανόψωμο, μην τρέχεις, τόσο γρήγορα! Στάσου λιγάκι για να μπορέσω να σε φάω, παρακάλεσε ο γερούλης.*
- *Καλέ τι μας λες! Εγώ ξέφυγα από την κυρα- Άννα μάνα, τον παππού και τους εφτά φωνακλάδες και δε θα μπορέσω να σου ξεφύγω εσένα, γερούλη- φασουλή; Είπε το τηγανόψωμο και εξακολούθησε να κατρακυλάει και να κατρακυλάει τον δρόμο του ώσπου συνάντησε μια κότα.*
- *Καλημέρα, τηγανόψωμο, είπε η κότα.*
- *Καλημέρα, κότα- κοτούλα, είπε το τηγανόψωμο.*
- *Αχ, καλό μου τηγανόψωμο, μην τρέχεις, τόσο γρήγορα! Στάσου λιγάκι για να μπορέσω να σε φάω, είπε η κότα.*
- *Καλέ τι μας λες! Εγώ ξέφυγα από την κυρα- Άννα μάνα, τον παππού και τους εφτά φωνακλάδες, το γερούλη- φασουλή και δε θα μπορέσω να σου ξεφύγω εσένα, κότα-κοτούλα; Είπε το τηγανόψωμο και κατρακυλώντας σαν ρόδα τράβηξε τον δρόμο του. Ώσπου συνάντησε έναν κόκορα.*
- *Καλημέρα, τηγανόψωμο, είπε ο κόκορας.*
- *Καλημέρα, κοκορίκο- ρικοκό, είπε το τηγανόψωμο.*
- *Αχ, καλό μου τηγανόψωμο, μην κατρακυλάς τόσο γρήγορα! Στάσου λιγάκι για να μπορέσω να σε φάω, είπε η κόκορας.*
- *Καλέ τι μας λες! Εγώ ξέφυγα από την κυρα- Άννα μάνα, τον παππού και τους εφτά φωνακλάδες, το γερούλη- φασουλή, την κότα-κοτούλα και δε θα μπορέσω να σου ξεφύγω εσένα, κοκορίκο- ρικοκό ; Είπε το τηγανόψωμο και από εδώ πάνε και οι άλλοι.*

Λίγο παρακάτω, το τηγανόψωμο συνάντησε μια πάπια.

- *Καλημέρα, τηγανόψωμο, είπε η πάπια.*
- *Καλημέρα, παπίτσα- Πιπίτσα, είπε το τηγανόψωμο.*
- *Αχ, καλό μου τηγανόψωμο, μην κατρακυλάς τόσο γρήγορα! Στάσου λιγάκι για να μπορέσω να σε φάω, είπε η πάπια.*
- *Καλέ τι μας λες! Εγώ ξέφυγα από την κυρα- Άννα μάνα, τον παππού και τους εφτά φωνακλάδες, το γερούλη- φασουλή, την κότα-κοτούλα, τον κοκορίκο- ρικοκό και δε θα μπορέσω να σου ξεφύγω εσένα, παπίτσα- Πιπίτσα; Είπε το*

τηγανόψωμο και έφυγε όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Δρόμο έπαιρνε , δρόμο άφηνε, ώσπου συνάντησε μια χήνα

- Καλημέρα, τηγανόψωμο, είπε η χήνα.
- Καλημέρα, χήνα- πείνα, είπε το τηγανόψωμο.
- Αχ, καλό μου τηγανόψωμο, μην τρέχεις τόσο γρήγορα! Στάσου λιγάκι για να μπορέσω να σε φάω, είπε η χήνα.

- Καλέ τι μας λες! Εγώ ξέφυγα από την κυρα- Άννα μάνα, τον παππού και τους εφτά φωνακλάδες, το γερούλη- φασουλή, την κότα-κοτούλα, τον κοκορίκο- ρικοκό, την παπίτσα- Πιπίτσα και δε θα μπορέσω να σου ξεφύγω εσένα, χήνα- πείνα; Είπε το τηγανόψωμο και όπου φύγει φύγει. Αφού κατρακύλησε πολύ πολύ δρόμο, συνάντησε έναν αγριόχηνο.

- Καλημέρα, τηγανόψωμο, είπε ο αγριόχηνος.
- Καλή σου μέρα, αγριοχηνόπουλε- κουτοκουτόπουλε, είπε το τηγανόψωμο.
- Αχ, καλό μου τηγανόψωμο, μην τρέχεις με τόση γρηγοράδα! Στάσου λιγάκι για να μπορέσω να σε φάω, είπε ο αγριόχηνος.

Καλέ τι μας λες! Εγώ ξέφυγα από την κυρα- Άννα μάνα, τον παππού και τους εφτά φωνακλάδες, το γερούλη- φασουλή, την κότα-κοτούλα, τον κοκορίκο- ρικοκό, την παπίτσα- Πιπίτσα, τη χήνα- πείνα και δε θα σου ξεφύγω εσένα, αγριοχηνόπουλε- κουτοκουτόπουλε; Και λέγοντας αυτά, κύλαγε και κύλαγε όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Κύλησε, λοιπόν, και κύλησε και πήγε μακριά, ώσπου συνάντησε ένα γουρούνι.

- Καλημέρα, τηγανόψωμο, είπε το γουρούνι.
- Καλή σου μέρα, γουρουνογούρουνε, είπε το τηγανόψωμο και τράβηξε τον δρόμο του τρέχοντας σαν ρόδα.
- Στάσου λίγο, καημένο! Φώναξε το γουρούνι. Δεν τις αφήνεις τις βιασύνες; Έλα να περάσουμε το δάσος μαζί. Θα το περάσουμε πιο εύκολα. Γιατί το δάσος κρύβει κινδύνους.

«Μπορεί να έχει δίκιο» συλλογίστηκε το τηγανόψωμο. Κι έτσι μπήκανε μαζί μέσα στο δάσος.

Αλλά αφού προχώρησαν αρκετά μέσα στο δάσος, φτάσαν σε ένα ποταμάκι. Για το γουρούνι ήταν πολύ απλό πράγμα το πέρασμα του ποταμού, γιατί ήταν

χοντρό και δεν βούλιαζε, αλλά για το τηγανόψωμο δεν ήταν εύκολο. Γιατί το τηγανόψωμο δεν μπορούσε να κολυμπήσει.

- Ανέβα και κάθισε απάνω στη μουσούδα μου, του είπε τότε το γουρούνι. Έτσι θα μπορέσω να σε περάσω απέναντι. Και το τηγανόψωμο κάθισε απάνω στη μουσούδα του γουρουνιού.

Και τότε έκανε το γουρούνι «γρουτς γρουτς» και έδωσε μια, χλαπ, και έχασε το τηγανόψωμο. Κι επειδή το τηγανόψωμο σταμάτησε να τρέχει, σταματάει και το παραμύθι.

Οι μόνοι όμως που δεν έπαψαν και σήμερα ακόμα να τρέχουν, για να πιάσουν το τηγανόψωμο, είναι η κυρα- Άννα μάνα, ο παππούς, οι εφτά φωνακλάδες, ο γερούλης- φασουλής, η κότα-κοτούλα, ο κοκορίκος- ρικοκός, η παπίτσα- Πιπίτσα, η χήνα- πείνα και ο αγριοχηνόπουλος- κουτοκουτόπουλος, γιατί δεν έμαθαν ποτέ πως ο γουρουνογούρουνος, έχασε το τηγανόψωμο. Γιατί ο πονηρός το έφαγε μέσα στο δάσος, και μέσα στο δάσος δεν ήταν κανείς να τον δει.

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει και εστιάζει σε συγκεκριμένες νοηματικές φράσεις μέσα από το κείμενο.

[ΠΡΩΤΟΣ ΠΟΙΟΣ; ΤΗΓΑΝΗΤΟ-ΨΩΜΙ ΚΥΝΗΓΑΕΙ, ΜΕΤΑ ΠΟΙΟΣ;](#)

Εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι πολλές φορές, για να ορίσουμε το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης στην ΕΝΓ, κάνουμε μια ρητορική ερώτηση του τύπου ΠΟΙΟΣ; ΤΙ; και μετά αναφέρουμε το υποκείμενο ή το αντικείμενο αντίστοιχα. Αυτό το γραμματικό φαινόμενο στην ΕΝΓ ονομάζεται θεματοποίηση. Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναδιηγηθούν την ιστορία, χρησιμοποιώντας τη θεματοποίηση για την υπόδειξη του υποκειμένου στην ΕΝΓ.

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι η αλλαγή ρόλων μπορεί να γίνει και με κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω αντίστοιχα, ενώ ανάλογα ακολουθεί και το βλέμμα του. Με τον τρόπο αυτό γίνεται η αναφορά στους ρόλους ενήλικα- παιδιού, ψηλότερου- κοντύτερου κ.α. Επισημαίνει ότι με την αλλαγή των ρόλων γίνεται και η αλλαγή του υποκειμένου στην ΕΝΓ.

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές/τριες κάρτες για την διαδικασία και την εκτέλεση μιας συνταγής ενός τηγανόψωμου. Οι κάρτες προέρχονται από το site

<http://www.sparklebox.co.uk>

ΚΑΡΤΕΣ ΣΥΝΤΑΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΓΑΝΟΨΩΜΟΥ

Ο/η κάθε μαθητής/τρια ασκείται στην παροχή οδηγιών εκτέλεσης έργου σε τρίτους. Αφού δουν προσεκτικά τις κάρτες, καλούνται να διαμορφώσουν ένα νοηματικό κείμενο στο οποίο δίνουν τις οδηγίες στους/στις συμμαθητές/τριες τους και σε τρίτους για να εκτελέσουν μια συνταγή. Η προσπάθεια κάθε μαθητή/τριας βιντεοσκοπείται.

Ο/η εκπαιδευτικός, στην περίπτωση που οι μαθητές/τριες δυσκολεύονται να διαμορφώσουν νοηματικά κείμενα, παρουσιάζει βίντεο με την εκτέλεση της συνταγής στην ΕΝΓ.

ΤΗΓΑΝΗΤΟ-ΨΩΜΙ ΣΥΝΤΑΓΗ

Απόδοση στα ελληνικά

Συνταγή για τηγανόψωμο

Υλικά

250 ml γάλα

1 αυγό

αλάτι

400 γρ. αλεύρι

λάδι για το τηγάνισμα

Εκτέλεση

Σε ένα μεσαίο μπολ ανακατεύουμε το γάλα με το πρώτο αυγό και προσθέτουμε το αλάτι. Προσθέτουμε το αλεύρι σιγά σιγά και ανακατεύουμε.

Σε ένα τηγάνι με λάδι καυτό, ρίχνουμε λίγο από τη ζύμη και το ψήνουμε και από τις δύο πλευρές. Το τηγανόψωμο είναι έτοιμο! Μα ποιος μπορεί να πει όχι σε αυτό το τηγανόψωμο;

Οι μαθητές/τριες επαναλαμβάνουν τις οδηγίες. Ο/η εκπαιδευτικός βιντεοσκοπεί την προσπάθεια του κάθε μαθητή/τριας, για το χαρτοφυλάκιο τους.

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός προτείνει να καλέσουν ή να επισκεφτούν ενήλικες Κωφούς για να συλλέξουν με τη μορφή της συνέντευξης τα νοήματα για διάφορα είδη ψωμιού. Προετοιμάζουν μαζί με τον/την εκπαιδευτικό φωτογραφίες ή εικόνες με διάφορα είδη ψωμιού τις οποίες θα χρησιμοποιήσουν για να εκμαιεύσουν τα νοήματα. Για την διευκόλυνση των εκπαιδευτικών και για τυχόν δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν, παρατίθεται πίνακας με διάφορα είδη ψωμιού.

[ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΕΙΔΩΝ ΨΩΜΙΟΥ](#)

Στην συνέχεια οι μαθητές/τριες καλούνται να παρατηρήσουν ποια από τα νοήματα που συλλέξανε παράγονται με τη σύνθεση δύο ή και περισσότερων νοημάτων. Έτσι για παράδειγμα, το λαδόψωμο, το σταφιδόψωμο απαιτεί σύνθεση δύο νοημάτων.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες ότι υπάρχουν να παρακολουθήσουν τα νοηματικά κείμενα της υποενότητας και να συγκεντρώσουν όσα περισσότερα σύνθετα νοήματα μπορούν και να συμπληρώσουν πίνακα με δύο στήλες, με τη λέξη στη μια λίστα και τα συστατικά της στην άλλη. Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν ότι, στην μετεγγραφή των σύνθετων νοημάτων, η παύλα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες λέξεις δηλώνει ένα νόημα.

[ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΝΟΗΜΑΤΩΝ](#)

Βήμα 5

Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στους μαθητές/τριες τον πίνακα του Θεόφιλου, με τίτλο «Μέγα αρτοποιείο», που βρίσκεται στο Μουσείο Θεόφιλου στο Δήμο Μυτιλήνης.

[ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ](#)

Ακολουθεί ελεύθερη συζήτηση για τον πίνακα. Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να φτιάξουν ένα φανταστικό διάλογο που εκτυλίσσεται ανάμεσα στον φούρναρη και τις κυρίες που απεικονίζονται στον πίνακα. Οι μαθητές/τριες μπορούν να δουλέψουν είτε ατομικά είτε ομαδικά. Ο/η εκπαιδευτικός βιντεοσκοπεί τους διαλόγους που θα προκύψουν από όλους τους/τις μαθητές/τριες, για να τη βάλει στο χαρτοφυλάκιο τους.

Βήμα 6

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει το νοηματικό κείμενο [ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ](#) από την 2^η ενότητα και ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να παρατηρήσουν το φαινόμενο της θεματοποίησης. Η θεματοποίηση στο συγκεκριμένο νοηματικό κείμενο χρησιμοποιείται για να οριστεί το αντικείμενο στην ΕΝΓ.

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει και εστιάζει σε συγκεκριμένες νοηματικές φράσεις μέσα από το κείμενο.

[ΤΡΩΝΕ ΤΙ; ΨΩΜΙ, ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΚΡΕΑΤΑ.....](#)

Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναδιηγηθούν την ιστορία, χρησιμοποιώντας τη θεματοποίηση για την υπόδειξη του αντικειμένου στην ΕΝΓ.

Βήμα 7

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ένα ακόμα τρόπο για να οριστεί το υποκείμενο στην ΕΝΓ. Έτσι επισημαίνει ότι η αλλαγή ρόλων μπορεί να γίνει και με κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω αντίστοιχα, ενώ ανάλογα ακολουθεί και το βλέμμα του. Με τον τρόπο αυτό γίνεται η αναφορά στους ρόλους ενήλικα- παιδιού, ψηλότερου- κοντύτερου κ.α. Επισημαίνει ότι με την αλλαγή των ρόλων γίνεται και η αλλαγή του υποκειμένου στην ΕΝΓ.

Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στους/στις μαθητές/τριες ένα νοηματικό κείμενο, βασισμένο στο βιβλίο «Το δέντρο που έδινε». Στην συνέχεια μπορεί να παρουσιάσει και τα ακόλουθα βίντεο animation με την εξιστόρηση της ιστορίας.

https://youtu.be/if_PTrX1dNA

<https://youtu.be/JOGMzGDEQoU>

ΔΕΝΤΡΟ ΔΙΝΕΙ

Απόδοση στα ελληνικά

Μια φορά και έναν καιρό ήταν μια μηλιά και αγαπούσε ένα αγοράκι. Και κάθε μέρα το αγοράκι πήγαινε και μάζευε τα φύλλα της και τα έπλεκε στεφάνι και έπαιζε το βασιλιά του δάσους. Σκαρφάλωνε στον κορμό της και έκανε κούνια στα κλαδιά της κι έτρωγε μήλα. Παίζανε και κρυφτό. Και όταν το αγόρι κουραζόταν, αποκοιμιόταν στον ίσκιο της. Και το αγόρι αγαπούσε τη μηλιά... και η μηλιά ήταν ευτυχισμένη. Μα πέρασαν τα χρόνια. Και το αγόρι μεγάλωσε. Και πολλές φορές η μηλιά έμενε μονάχη. Τότε μια μέρα το αγόρι πήγε στη μηλιά και η μηλιά είπε: «Έλα, Αγόρι, έλα

να σκαρφαλώσεις στον κορμό μου και να κάνεις κούνια στα κλαδιά μου, να φας μήλα και να παίξεις στον ίσκιο μου από κάτω και να είσαι ευτυχισμένο». «Είμαι μεγάλος για να σκαρφαλώνω και να παίζω», είπε το αγόρι. «Θέλω να αγοράσω πράγματα και να καλοπεράσω. Θέλω λεφτά. Μπορείς να μου δώσεις λεφτά;». «Λυπάμαι», είπε η μηλιά, «μα εγώ δεν έχω λεφτά. Έχω μονάχα φύλλα και μήλα. Πάρε τα μήλα μου, Αγόρι και πούλησέ τα στην πόλη. Έτσι θα έχεις λεφτά και θα είσαι ευτυχισμένο».

Και τότε το αγόρι σκαρφάλωσε στη μηλιά, μάζεψε τα μήλα της και τα πήρε μαζί του. Κι η μηλιά ήταν ευτυχισμένη.

Μα το αγόρι έκανε πολύ καιρό να ξαναφανεί... και η μηλιά ήταν λυπημένη.

Ώσπου μια μέρα το αγόρι ξαναγύρισε κι η μηλιά τρεμούλιασε από τη χαρά της κι είπε: «Έλα, Αγόρι, έλα να σκαρφαλώσεις στον κορμό μου και να κάνεις κούνια στα κλαδιά μου και να είσαι ευτυχισμένο». «Δεν έχω χρόνο για να σκαρφαλώνω σε δέντρα», είπε το αγόρι. «Θέλω ένα σπίτι που να μου δίνει ζεστασιά», είπε. Θέλω γυναίκα και παιδιά, και για αυτό χρειάζομαι ένα σπίτι. Μπορείς να μου δώσεις ένα σπίτι;» «Εγώ δεν έχω σπίτι», είπε η μηλιά. «Σπίτι μου είναι το δάσος, μα μπορείς να κόψεις τα κλαδιά μου και να χτίσεις ένα σπίτι. Τότε θα είσαι ευτυχισμένο». Και το αγόρι έκοψε τα κλαδιά της και τα πήρε μαζί του για να χτίσει το σπίτι του. Κι η μηλιά ήταν ευτυχισμένη.

Μα το αγόρι έκανε πολύ καιρό να ξαναφανεί. Και όταν ξαναγύρισε κι η μηλιά ήταν τόσο ευτυχισμένη που ούτε να μιλήσει καλά- καλά δεν μπορούσε. «Έλα, Αγόρι», ψιθύρισε, «έλα να παίξεις». «Είμαι πολύ γέρος και πολύ λυπημένος για να παίζω», είπε το αγόρι. «Θέλω μια βάρκα να με πάρει μακριά. Μπορείς να μου δώσεις μια βάρκα;» «Κόψε τον κορμό μου και φτιάξε μια βάρκα», είπε η μηλιά. «Έτσι θα μπορέσεις να φύγεις μακριά... και να είσαι ευτυχισμένο». Και τότε το αγόρι έκοψε τον κορμό της, έφτιαξε μια βάρκα και έφυγε μακριά. Κι η μηλιά ήταν ευτυχισμένη... μα όχι πραγματικά.

Και ύστερα από πολύ καιρό το αγόρι ξαναγύρισε. «Λυπάμαι, Αγόρι», είπε η μηλιά, «μα δε μου απόμεινε τίποτα πια να σου δώσω... δεν έχω μήλα». «Τα δόντια μου δεν είναι πια για μήλα», είπε το αγόρι. «Δεν έχω κλαδιά», είπε η μηλιά. «Δεν μπορείς πια να κάνεις κούνια...» «Είμαι πολύ γέρος για να κάνω κούνια», είπε το αγόρι. «Δεν έχω κορμό», είπε η μηλιά. «Δεν μπορείς να σκαρφαλώσεις...» «Είμαι

πολύ κουρασμένος πια για να σκαρφαλώσω», είπε το αγόρι. «Λυπάμαι», αναστέναξε η μηλιά. «Μακάρι να μπορούσα να σου δώσω κάτι... μα δε μου απέμεινε τίποτα πια. Δεν είμαι παρά ένα γέρικο κούτσουρο. Λυπάμαι...» «Δε θέλω και πολλά τώρα πια», είπε το αγόρι, «μονάχα ένα ήσυχο μέρος να ξαποστάσω. Είμαι πολύ κουρασμένος». «Τότε», είπε η μηλιά και ίσιωσε όσο μπορούσε τον κορμό της, «τότε, ένα γέρικο κούτσουρο είναι ότι πρέπει για να κάτσεις και να ξαποστάσεις. Έλα, Αγόρι, κάτσε. Κάτσε και ξεκουράσου». Και το αγόρι έκατσε και ξεκουράστηκε.

2^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να κατανοούν και να παράγουν καταφατικές, ερωτηματικές και προστακτικές προτάσεις στην ΕΝΓ.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα για μεγάλο χρονικό διάστημα,
- να αναγνωρίζουν και να παράγουν καταφατικές, ερωτηματικές και προστακτικές προτάσεις ,
- να κατανοούν και να παράγουν οριστικές προτάσεις,
- να αναγνωρίζουν , να ορίζουν και παράγουν ερωτήσεις ολικής άγνοιας (ΝΑΙ/ΟΧΙ),
- να αναγνωρίζουν και να ορίζουν και να παράγουν ερωτήσεις μερικής άγνοιας,
- να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν εισαγωγικές ερωτηματικές λέξεις για ερωτήσεις μερικής άγνοιας (ΠΟΙΟΣ, ΤΙ/ΠΟΙΟ, ΠΟΥ, ΠΟΤΕ, ΓΙΑΤΙ, ΓΙΑ- ΠΟΙΟ-ΛΟΓΟ, ΠΟΙΟ ΑΠΟ –ΤΑ- ΔΥΟ, ΠΟ, ΠΩΣ),
- να καταλαβαίνουν και να χρησιμοποιούν μη χειροκινησιακούς δείκτες όπως ότι το ανασήκωμα του φρυδιού που σηματοδοτεί ερωτήσεις ολικής άγνοιας και το σμίξιμο των φρυδιών και η κίνηση του κεφαλιού που σηματοδοτούν ερωτήσεις μερικής άγνοιας,
- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν σωστά το νοηματικό χώρο υποδεικνύοντας γραμματικές ή συντακτικές σχέσεις μέσα στις προτάσεις,
- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν στην περιγραφή τον κανόνα που υπαγορεύει τη χωροθέτηση πρώτα του μεγαλύτερου ή ακίνητου αντικειμένου και στη συνέχεια του μικρότερου ή κινητού αντικειμένου,
- να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν χωρικά νοήματα για να περιγράψουν θέσεις στο χώρο όπως ΚΟΝΤΑ/ΜΑΚΡΙΑ, ΜΕΣΑ/ΕΞΩ, ΠΑΝΩ/ΚΑΤΩ, ΠΑΝΩ ΑΠΟ/ΚΑΤΩ ΑΠΟ, ΜΠΡΟΣΤΑ/ΠΙΣΩ, ΑΝΑΜΕΣΑ/ ΓΥΡΩ,

- να κατανοούν αλλά και να εξασκούνται στην παροχή σε τρίτους νοηματικών οδηγιών για την εκτέλεση ενός έργου ή μιας δράσης π.χ. συναρμολόγηση παιχνιδιού, χάρτης, κ.α.,
- να κατανοούν και να παράγουν αρνητικές ερωτήσεις ολικής άγνοιας,
- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους δήλωσης της άρνησης (λεξιλόγιο και μορφολογικούς δείκτες),
- να μάθουν και να χρησιμοποιούν λέξεις που δηλώνουν άρνηση σε ερωτήσεις ολικής άγνοιας όπως: ΔΕΝ / ΜΗ ΟΧΙ ΑΚΟΜΑ, ΠΟΤΕ, ΚΑΝΕΝΑ, ΑΡΝΟΥΜΑΙ, ΑΡΝΟΥΜΑΙ ΜΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ, ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ, ΑΔΥΝΑΤΟΝ, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΞΙΑ, ΠΑΡΑΝΟΜΟ, ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΝΑ/ΤΙΠΟΤΑ, ΠΟΥΘΕΝΑ, ΤΙΠΟΤΑ,
- να διακρίνουν και να παράγουν μια απλή ερώτηση ολικής άγνοιας από μια αρνητική ερώτηση ολικής άγνοιας.
- να αναπτύξουν την ικανότητα επαναφήγησης,
- να κατανοούν μια ιστορία στην ΕΝΓ και να μπορούν να την αναδιηγηθούν με ακρίβεια,
- να απαντούν σε ποικίλες ερωτήσεις που αφορούν την πλοκή μιας ιστορίας,
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Εκτυπωτής
- Κάμερα ή φωτογραφική μηχανή
- Χαρτί Α4, μαρκαδόροι, ψαλίδι, κόλλα
-

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει ένα νοηματικό κείμενο με οδηγίες για διαχείριση έκτακτης κατάστασης όπως αυτή του σεισμού. Οι οδηγίες είναι από την Πολιτική προστασία και βρίσκονται στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση www.oasp.gr.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΕΙΣΜΟΣ 1

Απόδοση στα ελληνικά

- Σταθείτε μακριά από έπιπλα ή αντικείμενα που μπορεί να πέσουν.
- Μπείτε κάτω από ένα γερό ξύλινο τραπέζι, γραφείο, θρανίο και κρατήστε με τα χέρια σας το πόδι του επίπλου.
- Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν κατάλληλα έπιπλα καθίστε στο μέσον του δωματίου, λυγίστε τα γόνατα μειώνοντας όσο γίνεται το ύψος σας και προστατεύστε με τα χέρια το κεφάλι σας.
- Σταθείτε κάτω από την κάσα εσωτερικής πόρτας ΜΟΝΟ σε κτίρια με φέρουσα τοιχοποιία (από πέτρα τούβλο ή πλίνθους).
- Μείνετε μακριά από μεγάλες γυάλινες επιφάνειες (παράθυρα, πόρτες, κ.λ.π.)
- Μη βγαίνετε στα μπαλκόνια.
- Μη τρέχετε προς την έξοδο.
- Μη χρησιμοποιείτε ποτέ το ασανσέρ. Κινδυνεύετε να εγκλωβιστείτε. Αν βρεθείτε έξω:
 - Μείνετε μακριά από κτίρια και στύλους με ηλεκτροφόρα καλώδια.
 - Απομακρυνθείτε από τους εξωτερικούς τοίχους των κτιρίων.
 - Απομακρυνθείτε από τις ακτές. Ύστερα από ισχυρό σεισμό μπορεί να δημιουργηθούν θαλάσσια κύματα με μεγάλη ταχύτητα και ύψος.
 - Αν κυκλοφορείτε με αυτοκίνητο σταθμεύστε στο πιο κοντινό ασφαλές σημείο χωρίς να εμποδίζετε την κυκλοφορία μακριά από αερογέφυρες, φωτεινούς σηματοδότες και ηλεκτροφόρα καλώδια.
 - Μην μπαίνετε μέσα σε κτίρια. Μείνετε σε ελεύθερους χώρους.

Στην συνέχεια οι μαθητές/τριες παρακολουθούν ένα ακόμα νοηματικό κείμενο. Πρόκειται ουσιαστικά για το παραπάνω κείμενο στο οποίο όμως ο/η νοηματιστής/στρια δεν χρησιμοποιεί εκφράσεις προσώπου, παράγοντας απλές καταφατικές προτάσεις.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΕΙΣΜΟΣ 2

Απόδοση στα ελληνικά

- Στέκεστε μακριά από έπιπλα ή αντικείμενα που μπορεί να πέσουν.
 - Μπαίνετε κάτω από ένα γερό ξύλινο τραπέζι, γραφείο, θρανίο και κρατάτε με τα χέρια σας το πόδι του επίπλου.
 - Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν κατάλληλα έπιπλα καθίστε στο μέσον του δωματίου, λυγίζετε τα γόνατα μειώνοντας όσο γίνεται το ύψος σας και προστατεύετε με τα χέρια το κεφάλι σας.
 - Στέκεστε κάτω από την κάσα εσωτερικής πόρτας ΜΟΝΟ σε κτίρια με φέρουσα τοιχοποιία (από πέτρα τούβλο ή πλίνθους).
 - Μένετε μακριά από μεγάλες γυάλινες επιφάνειες (παράθυρα, πόρτες, κ.λ.π.)
 - Δεν βγαίνετε στα μπαλκόνια.
 - Δεν τρέχετε προς την έξοδο.
 - Δεν χρησιμοποιείτε ποτέ το ασανσέρ. Κινδυνεύετε να εγκλωβιστείτε.
- Αν βρεθείτε έξω:
- Μένετε μακριά από κτίρια και στύλους με ηλεκτροφόρα καλώδια.
 - Απομακρύνεστε από τους εξωτερικούς τοίχους των κτιρίων.
 - Απομακρύνεστε από τις ακτές. Ύστερα από ισχυρό σεισμό μπορεί να δημιουργηθούν θαλάσσια κύματα με μεγάλη ταχύτητα και ύψος.
 - Αν κυκλοφορείτε με αυτοκίνητο, σταθμεύετε στο πιο κοντινό ασφαλές σημείο χωρίς να εμποδίζετε την κυκλοφορία μακριά από αερογέφυρες, φωτεινούς σηματοδότες και ηλεκτροφόρα καλώδια.
 - Δεν μπαίνετε μέσα σε κτίρια. Μένετε σε ελεύθερους χώρους.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει να εντοπίσουν τα διαφορές ανάμεσα στα δύο αυτών νοηματικά κείμενα. Εάν οι μαθητές/τριες δεν μπορούν να δώσουν την απάντηση, τότε τους εξηγεί ότι το ένα κείμενο είναι διατυπωμένο με προστακτική έγκλιση και το άλλο με καταφατική. Η διαφορά έγκειται στις εκφράσεις του προσώπου, και στη χρήση διαφορετικού αρνητικού μορίου (ΜΗ-ΔΕΝ) για αρνητικές προστακτικές και απλές αρνητικές προτάσεις.

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Ένας/μία μαθητής/τρια από κάθε ομάδα σηκώνεται για να διαγωνιστεί. Ο/η ένας/μία μαθητής/τρια παράγει μια καταφατική πρόταση (η οποία μπορεί να είναι και αρνητική) και ο/η άλλος/η

καλείται να την αναπαράγει, τροποποιώντας την σε προστακτική πρόταση (και αρνητική προστακτική πρόταση αντίστοιχα). Για παράδειγμα:

[ΤΡΩΣ ΚΑΡΟΤΟ](#)

[ΤΡΩΓΕ ΚΑΡΟΤΟ](#)

[ΠΙΣΙΝΑ ΠΗΓΑΙΝΕΙΣ ΔΕΝ](#)

[ΠΙΣΙΝΑ ΠΗΓΑΙΝΕΙΣ ΜΗ](#)

Εάν ο/η μαθητής/τρια δώσει τη σωστή απάντηση και παράγει σωστή αντίστοιχη πρόταση, η ομάδα του κερδίζει ένα πόντο. Η ομάδα που θα συγκεντρώσει τους περισσότερους πόντους κερδίζει.

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες μια σειρά από ερωτήσεις για το παραπάνω νοηματικό κείμενο, τις οποίες πρέπει να απαντήσουν οι μαθητές/τριες.

[ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

- Στέκεστε κοντά σε έπιπλα ή αντικείμενα που μπορεί να πέσουν;*
- Μπαίνετε κάτω από ένα γερό ξύλινο τραπέζι, γραφείο, θρανίο και κρατιέστε στο πόδι του επίπλου;*
- Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν κατάλληλα έπιπλα κάθεστε στην άκρη του δωματίου;*
- Στέκεστε κάτω από την κάσα εσωτερικής πόρτας σε κτίρια χτισμένα με τούβλο;*
- Μένετε κοντά σε μεγάλες γυάλινες επιφάνειες;*
- Βγαίνετε στα μπαλκόνια;*
- Τρέχετε προς την έξοδο;*
- Πως κατεβαίνετε κάτω, εάν βρίσκεστε σε όροφο;*
- Από ποια πράγματα πρέπει να μείνετε μακριά;*
- *Για ποιο λόγο πρέπει να απομακρυνθείτε από τους εξωτερικούς τοίχους των κτιρίων;*
- Γιατί πρέπει να απομακρυνθείτε από τις ακτές;*
- Τι κάνετε στην περίπτωση που οδηγάτε;*

-Που πρέπει να βρίσκεστε μετά το σεισμό;

Οι μαθητές/τριες καλούνται να απαντήσουν στις ερωτήσεις και να διακρίνουν τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα σε αυτές τις ερωτήσεις. Μερικές από αυτές τις ερωτήσεις μπορούν να απαντηθούν με ένα ΝΑΙ ή ΟΧΙ, ενώ σε κάποιες άλλες μπορούν να απαντηθούν με προτάσεις. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες οι πρώτες είναι ερωτήσεις ολικής άγνοιας και οι άλλες είναι ερωτήσεις μερικής άγνοιας.

Ο/η εκπαιδευτικός επίσης παρακινεί τους/τις μαθητές/τριες να παρατηρήσουν τους μη χειροκινησιακούς δείκτες και στις δύο περιπτώσεις ερωτήσεων. Έτσι παρατηρούν ότι παρατηρείται ανασήκωμα του φρυδιού και κλίση του κεφαλιού μπροστά για τις ερωτήσεις ολικής άγνοιας ενώ το σμίξιμο των φρυδιών και η κλίση του κεφαλιού για τις ερωτήσεις μερικής άγνοιας.

Το θέμα της δραστηριότητας μπορεί να συνεχιστεί, οπτικοποιώντας της πληροφορίες που τους δόθηκαν, παρακολουθώντας βίντεο για την προστασία από το σεισμό που υπάρχουν στο διαδίκτυο. Παρακάτω δίνονται κάποια προτεινόμενα:

<https://www.youtube.com/watch?v=dqxqmsL2JeQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=OT68BVoxdHE>

Απόδοση στα ελληνικά

Βήμα 3

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν ένα νοηματικό κείμενο με την περιγραφή του σχολείου, την καταγραφή των αιθουσών και την περιγραφή της χρήσης τους.

[ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ](#)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ

Απόδοση στα ελληνικά

Το Ειδικό Νηπιαγωγείο Κωφών και Βαρηκόων Αργυρούπολης είναι κτισμένο σε συγκρότημα σχολικών κτιρίων. Είναι ισόγειο και βρίσκεται στο οικοδομικό τετράγωνο των οδών Φειδίου και Πατριάρχου Γρηγορίου, με κύρια είσοδο από την Φειδίου. Ανατολικά συνορεύει με το Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Κωφών και Βαρηκόων Αργυρούπολης και Νότια με το Ειδικό Γυμνάσιο-Λύκειο Κωφών και Βαρηκόων Αργυρούπολης. Δυτικά και Βόρεια υπάρχουν οι κοινοτικοί οδοί που

προαναφέραμε. Στον ισόγειο χώρο βρίσκονται δεξιά από την κυρία είσοδο του κτηρίου και κατά μήκος μία κουζίνα και μια μικρή αίθουσα λογοθεραπείας και μια μεγάλη αίθουσα διδασκαλίας. Αριστερά υπάρχουν με τη σειρά η μια δίπλα στην άλλη, δύο αίθουσες διδασκαλίας, τουαλέτες και μια αίθουσα που χρησιμοποιείται ως στούντιο βιντεοσκόπησης. Απέναντι –βόρειο τμήμα- υπάρχουν μία αίθουσα πολλαπλών χρήσεων (θέατρο, γραφείο του Συλλόγου Διδασκόντων, εργοθεραπεία) και μια αποθήκη, απέναντι από την αίθουσα βιντεοσκόπησης. Στο ανατολικό μέρος βρίσκεται το μεγάλο προαύλιο, στο νότιο μέρος ένας μικρός διάδρομος και κήπος, στο βόρειο ένας μικρός διάδρομος, κήπος και ένα αμφιθεατρικό παγκάκι και δυτικά ένας μικρός προαύλιος χώρος και η κεντρική είσοδος του νηπιαγωγείου. Το όλο συγκρότημα είναι περιφραγμένο με κάγκελα.

Με την ολοκλήρωση της περιγραφής, δίνεται ένα αρχιτεκτονικό σχέδιο του σχολείου στο το οποίο οι μαθητές/τριες πρέπει να συμπληρώσουν σύμφωνα με το νοηματικό κείμενο, δηλαδή τι είναι κάθε αίθουσα πχ αίθουσα διδασκαλίας, τουαλέτα κα, όπως και περιμετρικά του σχολείου, δρόμοι ή άλλα κτήρια .

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Ακολουθεί ακόμα ένα νοηματικό κείμενο για τον καθορισμό των οδών διαφυγής και της διαδικασίας εκκένωσης του κτηρίου.

ΟΔΟΙ ΔΙΑΦΥΓΗΣ ΠΟΙΟΙ

Απόδοση στα ελληνικά

Καθορισμός των οδών διαφυγής

Οι μαθητές/τριες που βρίσκονται στην κουζίνα, στην αίθουσα λογοθεραπείας και στην μεγάλη αίθουσα διδασκαλίας , εξέρχονται από την έξοδο της μεγάλης αίθουσας διδασκαλίας, που βρίσκεται στα ανατολικά του κτηρίου και οδηγεί στο μεγάλο προαύλιο.

Οι μαθητές/τριες που βρίσκονται στην αίθουσα της εργοθεραπείας και της αίθουσας βιντεοσκόπησης εξέρχονται από την έξοδο της αίθουσας εργοθεραπείας που βρίσκεται στα ανατολικά του κτηρίου και οδηγεί στο μεγάλο προαύλιο.

Οι μαθητές/τριες των δύο αιθουσών που βρίσκονται αριστερά της κεντρικής εισόδου και όσοι μαθητές/τριες βρίσκονται στην τουαλέτα, εξέρχονται από την κύρια είσοδο του νηπιαγωγείου και οδηγούνται στο μεγάλο προαύλιο χώρο.

Ένας/μία μαθητής/μαθήτρια καλείται να κάνει ερωτήσεις μερικής και ολικής άγνοιας, προκειμένου να αξιολογηθεί εάν οι μαθητές/τριες κατάλαβαν τις οδούς διαφυγής των τμημάτων. Ο/η εκπαιδευτικός υπενθυμίζει ότι πρέπει να δοθεί προσοχή και στους μη χειροκινησιακούς δείκτες (ανασήκωμα του φρυδιού για ερωτήσεις ολικής άγνοιας και το σμίξιμο των φρυδιών και η κλίση του κεφαλιού για ερωτήσεις μερικής άγνοιας). Δίνεται ένα παράδειγμα ερωτήσεων ολικής και μερικής άγνοιας:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Απόδοση στα ελληνικά

Οι μαθητές/τριες των δύο αιθουσών που βρίσκονται αριστερά της κεντρικής εισόδου εξέρχονται από την κύρια είσοδο του νηπιαγωγείου;

Από ποια αίθουσα βγαίνουν οι μαθητές/τριες της εργοθεραπείας;

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός δίνει κάποιες πληροφορίες για το θέατρο σκιών και τον πρωταγωνιστή του τον Καραγκιόζη, έναν χαρακτήρα που οι μαθητές/τριες συναντάνε από την Α' Δημοτικού στα βιβλία της Γλώσσας. Το θέατρο σκιών δεν είναι μια μορφή τέχνης που ταιριάζει με την κουλτούρα των Κωφών, καθώς είναι δύσκολο να παρακολουθεί κάποιος σκιές, να μην κατανοεί τον προφορικό λόγο και να μπορεί να ερμηνεύσει μια ιστορία. Για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητο οι μαθητές/τριες με προβλήματα ακοής να εφοδιαστούν με τις απαραίτητες πληροφορίες, προκειμένου να τους εμφυσήσουμε την κουλτούρα του θεάτρου σκιών.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Καραγκιόζης είναι ο πρωταγωνιστής του θεάτρου σκιών. Είναι κακάσχημος, με μια μεγάλη καμπούρα. Παρουσιάζεται να ζει με την οικογένεια του σε μια παράγκα, έτοιμη να γκρεμιστεί. Κουτοπόνηρος, πειράζει και κοροϊδεύει τους πάντες, ακόμα και τον ίδιο του τον εαυτό. Καμιά φορά μπορεί να φαίνεται κακός με τα αστεία του αλλά κατά βάθος είναι καλόκαρδος. Εάν και φτωχός, που χρειάζεται δουλειά και χρήματα για να συντηρήσει την οικογένεια του, είναι τεμπέλης και βρίσκει συνέχεια ευρηματικούς τρόπους για να επιβιώνει και αυτός και η οικογένεια του. Μια φορά γίνεται φούρναρης, την άλλη καπετάνιος... ακόμα και όταν δεν ξέρει τι πρέπει να κάνει, χρησιμοποιεί την εξυπνάδα- πονηριάς του και ενίοτε τη διπλωματία, ώστε να καταφέρει να γλιτώνει πάντα την τελευταία στιγμή. Το ένα του χέρι είναι εξαιρετικά ευκίνητο και υπερβολικά μακρύ. Με αυτό το χέρι μπορεί να ξύνει την πλάτη του και το κεφάλι του και συνέχεια δίνει καρπαζιές. Δέχεται όμως και καρπαζιές σαν συνέπεια της ξεροκεφαλιάς του και ενίοτε της πονηριάς του. Η είσοδος του στην σκηνή συνοδεύεται πάντα από μια χαρακτηριστική μουσική και ο ίδιος τραγουδάει «Όπα, όπα, όπα, ε...». Μαζί του συνήθως εμφανίζεται και η σύζυγος του η Αγλαΐα που είναι επίσης άσχημη και κακοντυμένη, αλλά και τα παιδιά του που είναι πιστά του αντίγραφα σε μικρογραφία.

Μετά την παρουσίαση του νοηματικού κείμενου, ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στους/στις μαθητές/τριες τις φιγούρες του θεάτρου σκιών, ενώ τους δίνει και αντίγραφα τους για να φτιάξουν τις δικές τους. Τοποθετώντας ένα άσπρο σεντόνι, καλά τεντωμένο στην κάσα μιας πόρτας και χρησιμοποιώντας ένα φως από την μία πλευρά, φτιάχνουν ένα αυτοσχέδιο θέατρο σκιών και παίζουν με τις φιγούρες.

Βήμα 5

Ο/η εκπαιδευτικός προτείνει να φέρουν το θέατρο σκιών πιο κοντά στην κουλτούρα των Κωφών. Ζητάει από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να σκεφτούν τρόπους ώστε το θέατρο σκιών να είναι πιο προσβάσιμο στα άτομα με προβλήματα ακοής. Ο/η εκπαιδευτικός ακούει προσεχτικά τις προτάσεις των μαθητών/τριών. Εάν δεν υπάρχουν προτάσεις, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει την ιδέα του «Κωφού θεάτρου σκιών». Προτείνει στη σκηνή του αυτοσχέδιου θεάτρου σκιών να μην

εμφανίζονται οι φιγούρες του Καραγκιόζη, αλλά οι φιγούρες ατόμων που νοηματίζουν. Τους παρουσιάζει το παρακάτω βίντεο:

[ΘΕΑΤΡΟ ΚΩΦΩΝ ΣΚΙΩΝ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Θα σας πω πως να φτιάξετε μόνη σας ένα μικρό θέατρο σκιών. Η διαδικασία είναι πολύ απλή και διασκεδαστική. Θα χρειαστείτε μια μεγάλη μια κούτα, λαδόκολλα και κόλλα σιλικόνης. Εάν θέλετε, χρησιμοποιείτε και τσόχα ή ύφασμα για να ντύσετε το κουτί σας.

Αρχικά, κόβουμε τα αυτάκια της κούτας και κολλάμε τη λαδόκολλα από τη μια μεριά. Ντύνουμε την κούτα μας και την διακοσμούμε. Χρησιμοποιούμε ένα φακό, σβήνουμε τα φώτα και.... Ελάτε να παίξουμε στο Κωφό θέατρο σκιών!

Ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει εάν έγινε κατανοητή η ιστορία που εξιστορεί το βίντεο, παρά το γεγονός ότι μη χειροκινησιακοί δείκτες (ανασήκωμα φρυδιού) δεν είναι ευδιάκριτοι μέσα από το πανί. Κάνει κάποιες ερωτήσεις κατανοήσεις στους/στις μαθητές/τριες. Έπειτα παρακολουθούν το παραπάνω βίντεο χωρίς τα άτομα να είναι πίσω από το πανί.

Έπειτα παρουσιάζει μια αστεία παράσταση σκιών με τίτλο «Ο Καραγκιόζης στο δικαστήριο». Η ιστορία είναι παραλλαγή ενός ανέκδοτου που κυκλοφορεί ευρέως στην κοινότητα των Κωφών.

[ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΕΚΕΙ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Καραγκιόζης στο δικαστήριο

Μια μέρα ο Καραγκιόζης πάει στο δικαστήριο για την εκδίκαση μιας υπόθεσης του. Από το πρωί σκέφτεται, κουτοπόνηρα, πως θα τη γλυτώσει και θα κοροϊδέψει το δικαστή. Πρέπει να βρει κάτι καλό, αλλιώς θα βρει τον μπελά του. Ψάχνοντας την αίθουσα όπου θα εκδικαστεί η δική του υπόθεση, περνάει από μια στην οποία εκδικάζεται η υπόθεση ενός Κωφού για υπερβολική ταχύτητα. Ο δικαστής καλεί τον Κωφό στο ειδώλιο ο οποίος δεν συνοδεύεται από το διερμηνέα. Ο δικαστής προσπαθεί να καταλάβει και να γίνει κατανοητός στον Κωφό αλλά είναι αδύνατον.

Στο τέλος αποφασίζει να χαρίσει την κλίση στον Κωφό, και μόνο με κάποιες συστάσεις για συνετή οδήγηση να τον αποδεσμεύσει.

Βλέποντας αυτό ο Καραγκιόζης, αποφασίζει να παριστάνει και ο ίδιος τον Κωφό με στόχο να παραπλανήσει τον δικαστή και να αθωωθεί.

Φτάνοντας λοιπόν στο ειδώλιο, ο Καραγκιόζης αρχίζει να κουνάει ασυνάρτητα τα χέρια του....

- *ΕΓΩ ΚΩΦΟΣ, του λέει*
- *Α! ΑΛΗΘΕΙΑ; ΜΠΑΜΠΑΣ ΜΑΜΑ ΔΙΚΟΙ-ΜΟΥ ΚΩΦΟΙ. ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΕΓΩ ΞΕΡΩ, απαντά ο δικαστής και ο Καραγκιόζης δεν ξέρει που να κρυφτεί.*

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Ενότητα 5^η : Το πάζλ των γιορτών

Στη διδακτική ενότητα «Το πάζλ των γιορτών» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της ΕΝΓ, ως προς τους άξονες περιεχομένου.

Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου

Αντιληπτική γλώσσα

- Οι μαθητές/τριες:
- να αναπτύξουν στρατηγικές κατανόησης και ερμηνείας της δομής της ΕΝΓ,
- να κατανοούν, να βιώνουν και να εκτιμούν στοιχεία λογοτεχνίας και πολιτισμού των Κωφών,
- να κατανοούν την κοινωνική φύση της γλώσσας,
- να κατανοούν και να προσεγγίζουν με κριτική σκέψη παρουσιαζόμενες πληροφορίες (ερωτήματα, υποθέσεις, εκτιμήσεις).

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες:

- να δημιουργούν παρουσιάσεις και βιντεοκείμενα στην ΕΝΓ για γνωστικούς, συλλογιστικούς, δημιουργικούς και πληροφοριακούς σκοπούς,
- να εφαρμόζουν τους κανόνες χρήσης της ΕΝΓ,
- να χρησιμοποιούν κατάλληλους τύπους ΕΝΓ για παρουσίαση θεμάτων, έκφραση ιδεών, συναισθημάτων, σκέψεων και γνώσεων,

- να αναπτύσσουν ερωτήματα, ιδέες και να εργάζονται ερευνητικά πάνω στην ΕΝΓ.

Ειδικοί στόχοι

Ως προς τους ειδικούς στόχους στη διδακτική ενότητα «Σύνταξη στην ΕΝΓ» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι:

Αντιληπτική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να μάθουν πως η συντακτική αλλαγή ρόλων σηματοδοτεί και αλλαγή και υποκειμένου,
- να παρακολουθούν μία επικοινωνιακή πράξη και να είναι σε θέση να αντιληφθούν το πρόσωπο που ενεργεί,
- να κατανοούν την αναφορά στα πρόσωπα που δηλώνεται με τη στροφή του σώματος, σηματοδοτώντας την αλλαγή του ομιλητή στο διάλογο,
- να αντιλαμβάνονται ότι με την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για σηματοδοτείται η αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να μάθουν τον ορισμό της θεματοποίησης,
- να κατανοούν πως οι ρητορικές ερωτήσεις είναι ένα είδος θεματοποίησης που υποδεικνύει το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να διαχωρίζουν ποικίλους τρόπους με τους οποίους ορίζεται ο χρόνος στην ΕΝΓ και να τους χρησιμοποιούν (νοητές γραμμές αναφοράς στο χρόνο, χρονικά νοήματα, δείκτες),
- να εξασκούνται στην εφαρμογή σε τρίτους οδηγιών για την υλοποίηση ενός έργου π.χ. κατασκευή παιχνιδιού,
- να κατανοούν ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου,
- να κατανοήσουν ότι υπάρχουν μυθιστορηματικά και μη μυθιστορηματικά κειμενικά είδη, όπως οι μικρές αγγελίες .

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να αξιοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν αλλαγή ρόλων για να υποδείξουν το υποκείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν την στροφή του σώματος για να σηματοδοτούν διαφορετικούς χαρακτήρες σε μια ιστορία,
- να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για να σηματοδοτούν την αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,
- να χρησιμοποιούν τη θεματοποίηση για να υποδείξουν το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης
- να εξασκούνται στην παροχή σε τρίτους οδηγιών για την υλοποίηση ενός έργου π.χ. κατασκευή παιχνιδιού,
- να χρησιμοποιούν ποικίλους τρόπους με τους οποίους ορίζεται ο χρόνος στην ΕΝΓ και να τους χρησιμοποιούν (νοητές γραμμές αναφοράς στο χρόνο, χρονικά νοήματα, δείκτες),
- να απαντούν σε ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να αναπτύξουν την ικανότητα επαναφήγησης,
- να διηγούνται μια προσωπική ιστορία ή θέμα, αξιοποιώντας μια πρότυπη δεδομένη ιστορία ή θέμα,
- να χρησιμοποιούν καινούριο λεξιλόγιο,
- να δημιουργούν μη μυθιστορηματικά κειμενικά είδη όπως οι μικρές αγγελίες.

1^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες ασκούνται στην κατανόηση και στην χρήση διαφορετικών τρόπων για τον ορισμό του υποκειμένου και του αντικειμένου στην ΕΝΓ. Επιπρόσθετα, εκτίθενται σε διαφορετικές κατηγορίες λεξιλογίου της ΕΝΓ με στόχο την αφομοίωση καινούριου λεξιλογίου.

Στόχοι

Οι μαθητές ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα για μεγάλο χρονικό διάστημα,
- να εκφράζουν την επιθυμία τους για επαναλήψεις, διευκρινίσεις ή επιβράδυνση της ομιλίας ενός/μιας νοηματιστή/στριας,
- να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να μάθουν πως η συντακτική αλλαγή ρόλων σηματοδοτεί και αλλαγή και υποκειμένου,
- να παρακολουθούν μία επικοινωνιακή πράξη και να είναι σε θέση να αντιληφθούν το πρόσωπο που ενεργεί,
- να κατανοούν την αναφορά στα πρόσωπα που δηλώνεται με τη στροφή του σώματος, σηματοδοτώντας την αλλαγή του ομιλητή στο διάλογο,
- να αξιοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν αλλαγή ρόλων για να υποδείξουν το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν την στροφή του σώματος για να σηματοδοτούν διαφορετικούς χαρακτήρες σε μια ιστορία,
- να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για να σηματοδοτούν την αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,

- να εξασκούνται στην εφαρμογή και στην παροχή σε τρίτους οδηγιών για την υλοποίηση ενός έργου π.χ. κατασκευή παιχνιδιού,
- να κατανοούν μια ιστορία στην ΕΝΓ και να μπορούν να την αναδιηγηθούν με ακρίβεια,
- να απαντούν σε ποικίλες ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να διηγούνται μια προσωπική ιστορία ή θέμα, αξιοποιώντας μια πρότυπη δεδομένη ιστορία ή θέμα,
- να επεκτείνουν την κατανόηση και τη χρήση καινούριου λεξιλογίου,
- να κατανοήσουν ότι υπάρχουν μυθιστορηματικά και μη μυθιστορηματικά κειμενικά είδη και να δημιουργούν μικρές αγγελίες .

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Κάμερα ή φωτογραφική μηχανή
- Εκτυπωτής
- Χαρτί Α4
- Βιβλίο Γλώσσας Α' Δημοτικού, 3^ο τεύχος
- Τριβιζάς Ε., (2006), *Το ελατάκι του Τάκη*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Κατσιμίχας Χ. & Π. (2013), *Η Αγέλαστη Πολιτεία και οι Καλικάντζαροι*, Αθήνα: Μετρονόμος
- Black B. & Beardshaw R., (2012), *Ένα δώρο για τον καθένα*, Αθήνα: Ίκαρος
- Γάτη Λ., (2018), *Το κορίτσι με το μπαλόκι*, Αθήνα: Έντυποις

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός συζητάει με τους/τις μαθητές/τριες τα έθιμα των Χριστουγέννων και της πρωτοχρονιάς και των Θεοφανείων .

Ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει ένα από τα έθιμα των Χριστουγέννων, το στόλισμα των χριστουγεννιάτικων δέντρων.

Έπειτα τους παρουσιάζει ένα παραμύθι του Ευγένιου Τριβιζά με τίτλο «Το ελατάκι του Τάκη». Πρόκειται για ένα πολύ ευφύες βιβλίο το οποίο καταφέρνει μέσα από την ιστορία που παρουσιάζει να διδάσκει τις εποχές, τους μήνες αλλά και τις γιορτές που συναντάμε κατά την διάρκεια του χρόνου, σε κάθε εποχή κα μήνα.

ΕΝΑ ΕΛΑΤΑΚΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΑΚΗ

Απόδοση στα ελληνικά

*Ένα ελατάκι για τον Τάκη
Χριστούγεννα παραμονές
ο Τάκης είχε ακεφιές
και έκανε στη μαμά του
τα φριχτά παράπονα του.*

*Αυτό το έλατο
είναι πολύ μεγάλο,
πολύ ψηλό,
να το φτάσω δεν μπορώ!*

*Κάθε φορά
που το κοιτάζω,
συνεχώς στραβολαιμιάζω.
Ίλιγγος νιώθω, ζάλη,
μου γυρίζει
γύρω γύρω το κεφάλι!*

*- Και τι θέλεις παιδί μου Τάκη;
- Θέλω, μαμάκα,
ένα μικρούλι ελατάκι,
κάπως πιο συμμαζεμένο,
μικρό, χαριτωμένο,
στα μέτρα τα δικά μου,
καμάρι μου, χαρά μου!*

Έτσι η στοργική μαμά
πάει γραμμή στην αγορά
και αγοράζει για τον Τάκη
ένα μικρούλι ελατάκι

- Ορίστε, Τάκη,
Το μικρούλι ελατάκι!
Είναι, παιδί μου, ολοδικό σου!
Παρ' το στο δωμάτιό σου
και πάψε πια την γκρίνια,
προτού με πιάσουν τα μπουρίνια.

Ο Τάκης από χαρά
γελά, δακρύζει,
χοροπηδά,
πανηγυρίζει,
ανοίγει το ελατάκι,
το στολίζει.

Βάζει για χιόνι ζάχαρη άχνη,
μαλλί της γριάς για πάχνη, μπόλικά μπαλάκια,
τοσοδούλικα φωτάκια,
και πάνω πάνω ονειρικό
ένα αστέρι αστραφτερό.

Ακούει τότε κάτι ξαφνικό,
Μια φωνούλα να του λέει:
Ευχαριστώ! Ευχαριστώ!!

Πιάνει σύγκρουο τον Τάκη.
Είναι δυνατόν να μιλάει το ελατάκι;

- Ποιος μιλάει; Απαιτεί
με απορία περισσή.
Όποιος και είσαι, φανερώσου
και αμέσως παραδώσου,
χωρίς καθυστέρηση καμία,
αλλιώς καλώ τώρα την αστυνομία!

Κάνε λίγο υπομονή!
Ακούει πάλι τη φωνή
κι ανάμεσα απ' τα κλωνιά
προβάλλει ένα ανθρωπάκι
με κυπαρισσί σκουφάκι,
ανοιχτοπράσινα μαλλιά
και μποτάκια καφετιά.

Που βρέθηκες εσύ εδώ;
Τι γυρεύεις;
Τι παρανομίες παραμονεύεις;

Είμαι ο Τούτλι- τι,
του έλατου το ξωτικό
του έλατου η ψυχή!

- Έχει το έλατο ψυχή;
- Και βέβαια!

Και πολύ σε ευχαριστεί για την τόση σου φροντίδα,
τα στολίδια, τα πλουμίδια!

Έτσι περνάνε οι γιορτές
με δώρα, τρέλες, λιχουδιές
και χιονοπόλεμο στο χιόνι,
αλλά κάθε ωραίο κάποτε τελειώνει.

*Και έρχεται η φάση
Για σκούπα και φαράσι.*

*Έτσι μια μέρα η μαμά,
ενώ στο δρόμο έλιωνε το χιόνι,
ξεστόλισε το δέντρο στο σαλόνι.
Ξήλωσε τα μπιχλιμπίδια,
τα φωτάκια, τα στολίδια,
τα γκι και τα μπαμπάκια,
τ' αστέρια, τ' αστεράκια.*

*Και είπε η μαμά:
- Πήγαινε τώρα, Τάκη,
Ξεστόλισε και σου
το δικό σου ελατάκι
και κλείσ' το
στο κουτί προσεχτικά
ως την επόμενη χρονιά.*

*Πάει λοιπόν ο Τάκης
Μουτρωμένος
στο δωμάτιο του,
για να ξεστολίσει
το δεντράκι το δικό του.*

*Απλώνει το χέρι να το πάρει
Το αστέρι από την κορφή,
Αλλά ακούει μια φωνούλα:
Μη! μη! ντροπή! ντροπή!*

*Και την ίδια τη στιγμή
Εμφανίζεται πάλι ο Τούτλι-τί,*

του έλατου το ξωτικό,
του έλατου η ψυχή.

- Τι πας να κάνεις;

Γιατί απλώνεις βάνουσα το χέρι
Και μου αρπάζεις το αστέρι;

- Πάω, έλατό μου,
- Να σε ξεστολίσω
- Και στην ντουλάπα να σε...
- Τι;;
- Να σε κλείσω...
- Τρελάθηκες;

Είσαι καλά;

Κάτω αμέσως τα κουλά σου!

Τι ναι αυτά που κάνεις;

Γιατί πας να με πονέσεις;

Γιατί θες να με πικράνεις;

- Γιατί τέλειωσαν

Οι γιορτές.

Δεν είναι δυστυχώς

παντοτινές!

- Πω- πω- πω κι ωιμέ!

Δεν θα ξανάρθουνε ποτέ;

- Θα ξανάρθουν,

σε διαβεβαιώνω.

- Πότε;
- Περίπου σε ένα χρόνο.

Του χρόνου δηλαδή με το καλό

Θα 'σαι πάλι αστραφερό!

- Σε παρακαλώ,

μη με ξεστολίζεις!

*Μ' αρέσουνε τα λούσα.
Πάντα τα λαχταρούσα!
Κι η ντουλάπα μου τη δίνει,
μιρίζει κλεισούρα, ναφθαλίνη!
Θα ήθελες, βρε Τάκη, εσύ,
να σε αμπαρώνανε
σε ντουλάπα- φυλακή;
Έρημο, δύστυχο και μόνο,
Περίπου για ένα χρόνο;
- Έχεις δίκιο, ομολογώ.*

*Δεν θα μου ήταν και πολύ ευχάριστο αυτό.
Δεν αντέχω
τους κλειστούς τους χώρους
και απεχθάνομαι τους σκόρους!
- Τότε κάνε μου τη χάρη,
μη με ξεστολίζεις!
Στη ντουλάπα μη με εξορίζεις!
Τι θα γίνω, τι θα γίνω
Εκεί μέσα ασφαλισμένο
Ένα χρόνο και καημένο;*

*Τρέχει τότε ο Τάκης
στη φίλη του τη Ρίκα,
την ωραία πιτσιρίκα.*

*- Το και το,
δεν ξέρω τι να κάνω
με το έλατο αυτό!
Δεν μου κάνει καρδιά
Τα στολίδια του
να του στερήσω
και στην ντουλάπα*

να το εξορίσω...

*- Έχω μια ιδέα,
Φωνάζει τότε η Ρίκα,
η ωραία πιτσιρίκα.
Κάνε το, φίλε Τάκη,
έλατο για όλες τις εποχές,
όλου του χρόνου τις γιορτές,
όλες της ζωής σου τις χαρές!*

Σπεύδει ο Τάκης

στο έλατό του στη στιγμή.

*- Που να στα λέω,
Τούτλι-τι!
Βρήκα μια λύση
που θα σε χαροποιήσει!
Θα σε ξεστολίσω,
αλλά σύντομα
θα σε ξαναστολίσω
με αλλιώτικα στολίδια,
για να μη βαριέσαι
τα ίδια και τα ίδια!
- Ευχαριστώ,
Ευχαριστώ !
Είμαι τόσο τυχερό!*

*Κι έτσι το ελατάκι
έμεινε στο δωμάτιο του Τάκη,
που με κάθε ευκαιρία
του αλλάζει τα στολίδια,
για να μην βαριέται
τα ίδια και τα ίδια.*

Κάθε Καθαρή Δευτέρα,
Το στολίζει με σκουλαρίκια
από χαρταετούς
που 'χουν ταξιδέψει
ψηλά στους ουρανούς
και αισθάνεται
για λίγες μέρες
ότι πετάει κι εκείνο
στους αιθέρες.

Το Πάσχα πάλι το στολίζει
με μικρά παπάκια,
κόκκινα αβγουλάκια,
φίνα φιογκάκια
από άσπρες κορδελίτσες
και πλουμιδένιες
πασχαλίτσες.

Όταν φτάνει καρναβάλι,
να τος το στολίζει πάλι
με χαρτοπόλεμο,
μάσκες, καραμέλες
και σκουμπιντού
από αποκριάτικες
κορδέλες.

Τις εθνικές γιορτές
το στολίζει πατριωτικά
με ευζωνάκια ηρωικά
και τοσοδούλες σημαιούλες,
λευκές και θαλασιές,
περήφανες, ελληνικές.

*Το καλοκαίρι
το στολίζει με δεκάδες
κοχύλια, όστρακα, αχηβάδες,
φύκια και βότσαλα μενεξεδιά
που μαζεύει ένα ένα
από την αμμουδιά.*

*Κι όταν έρχεται
από το Λιδορίκι,
η θεία Ελπινίκη
που του έχει αδυναμία
και του δίνει χαρτζιλίκι
με κάθε ευκαιρία,
στολίζει το έλατο, παρακαλώ,
με κέρματα ευρώ.*

*Την Πρωτομαγιά
το στολίζει με ανθάκια
μυρωμένα, δροσερά,
βιολέτες, γιασεμιά,
και πολύχρωμα στεφάνια
από ανεμώνες
και γεράνια.*

*Το Σεπτέμβρη το στολίζει
με φύλλα φθινοπωρινά,
κιτρινοκάστανα και πορφυρά,
φύλλα στο χρώμα της σκουριάς,
του χρυσαφιού και της φωτιάς.*

*Με πένες το στολίζει,
Χάρτινες σαΐτες, κιμωλίες και μολύβια*

*με σπασμένες μύτες,
συνδετήρες, ετικέτες
και γομολάστιχες
κομμένες φέτες.*

*Των γενεθλίων του τη μέρα,
που πάντα τη χαίρεται πολύ,
το στολίζει με σαντιγί,
ζαχαρωμένα κερασάκια,
μπαλόνια και κεράκια
σε χρώμα θαλασσί.*

*Κι όταν αγάπησε τη Ρίκα,
την ωραία πιτσιρίκα,
κι αποφάσισε
όρκο να της δώσει
ότι θα την παντρευτεί
μόλις μεγαλώσει,
το στολίζανε μαζί τρεις μέρες
με χάρτινες καρδούλες
και κουφέτα από μπομπονιέρες!*

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει στους μαθητές/τριες κάποιες ερωτήσεις κατανόησης σχετικά με το παραπάνω κείμενο. Συγκεκριμένα:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Για ποιο λόγο ο Τάκης αποφάσισε να μην κρύψει το Χριστουγεννιάτικο δέντρο;

- 2. Τι αποφάσισε μετά να κάνει;*
- 3. Ποιες εποχές και ποιες γιορτές αναφέρει η ιστορία;*
- 4. Ποια από τις γιορτές που αναφέρονται στην ιστορία είναι η αγαπημένη σου και γιατί;*
- 5. Με τι άλλο θα μπορούσες να στολίσεις το δέντρο σου;*

Αναμενόμενες απαντήσεις

- 1. Για να μην κλείσει μαζί με το έλατο και το ξωτικό του έλατου.*
- 2. Αποφάσισε να κάνει το έλατο, δέντρο για όλες τις εποχές και όλες τις γιορτές και να το στολίζει με αλλιώτικα στολίδια κάθε φορά.*
- 3. Την Καθαρά Δευτέρα, το Πάσχα, τις απόκριες, τις εθνικές γιορτές, το καλοκαίρι, την Πρωτομαγιά, το Φθινόπωρο, τα γενέθλια, τον Άγιο Βαλεντίνο.*
- 4. Η αγαπημένη μου γιορτή είναι οι απόκριες γιατί φοράω στολή.*
- 5. Με γαρύφαλλα για τον εορτασμό του Πολυτεχνείου.*

Οι μαθητές/τριες ζωγραφίζουν ένα από τα δέντρα που συναντάμε στο βιβλίο. Συνολικά πρέπει να ζωγραφίσουν 12 διαφορετικά δέντρα. Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας χαρτί του μέτρου, φτιάχνει ένα μεγάλο πίνακα, με 12 στήλες με τους μήνες του έτους.

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ](#)

[ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ](#)

[ΜΑΡΤΙΟΣ](#)

[ΑΠΡΙΛΙΟΣ](#)

[ΜΑΪΟΣ](#)

[ΙΟΥΝΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ](#)

[ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ](#)

[ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ](#)

[ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ](#)

[ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ](#)

[ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ](#)

Έπειτα ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να τοποθετήσουν την ζωγραφιά τους κάτω από τον αντίστοιχο μήνα. Έτσι διαμορφώνεται ο παρακάτω πίνακας.

[ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΗΝΩΝ-ΔΕΝΤΡΩΝ](#)

Το δέντρο των γενεθλίων ζωγραφίζεται από τους/τις μαθητές/τριες, στο οποίο συμπληρώνουν το όνομα τους και το τοποθετούν στο μήνα που έχουν γενέθλια.

Στους μήνες που δεν έχει τοποθετηθεί κάποιο δέντρο, οι μαθητές/τριες καλούνται να σκεφτούν στολίδια που θα ταίριαζαν. Το Νοέμβριο π.χ μπορούν να βάλουν γαρύφαλλα ή ελιές (καθώς συνήθως το μήνα αυτό γίνεται η συγκομιδή των ελιών), τον Ιανουάριο Άγιους Βασίληδες, τον Ιούνιο στάχια, τον Ιούλιο παγωτά κ.α

Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναδιηγηθούν την ιστορία, χρησιμοποιώντας την στροφή τους σώματος τους για να σηματοδοτήσουν την αλλαγή του υποκειμένου, τους κατάλληλους ταξινομητές για το δέντρο και τα στολίδια. Ο/η εκπαιδευτικός βιντεοσκοπεί την επαναφήγηση των μαθητών/τριών και τις αρχειοθετεί στο χαρτοφυλάκιο (portfolio) τους.

Προτείνεται η παραπάνω ιστορία να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια μιας χριστουγεννιάτικης γιορτής στο σχολείο. Για τη διακόσμηση του χώρου, οι μαθητές/τριες πολλά χριστουγεννιάτικα δέντρα, σε διάφορες μορφές, ζωγραφιές, χειροτεχνίες, κατασκευές με διάφορα στολίδια κάθε φορά. Μπορεί να υπάρχει μια μεριά με φωτογραφικό υλικό από την διδασκαλία και την επεξεργασία της ιστορίας μέσα στην τάξη και ο πίνακας στον οποίο τοποθετήσανε τα δέντρα της ιστορίας αλλά και εκείνα που επινόησαν. Οι μαθητές/τριες ξεναγούν τους γονείς και τους άλλους επισκέπτες και τους εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο δούλεψανε πάνω στην ιστορία.

Ακολουθεί η αφήγηση του παραμυθιού από τους ίδιους τους/τις μαθητές/τριες. Έπειτα οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες και καλούνται να παίξουν ένα διασκεδαστικό αλλά παράλληλα επιμορφωτικό παιχνίδι. Περιμετρικά της αυλής ή της τάξης τοποθετούνται 12 χριστουγεννιάτικα δέντρα που αντιστοιχούν στους 12 μήνες του χρόνου, φτιαγμένα από χαρτόνι πάνω στα οποία έχουν τοποθετηθεί καρφάκια για το κρέμασμα των στολιδιών. Μπροστά από κάθε ομάδα υπάρχει ένας μεγάλος σάκος ο οποίος έχει μέσα στολίδια και για τους 12 μήνες, σύμφωνα με τον πίνακα που έχουν φτιάξει σε προηγούμενο βήμα. Οι μαθητές/τριες στέκονται ο/η ένας/μία πίσω από τον/την άλλο/η. Ο/η πρώτος/η στη σειρά καλύπτει τα μάτια του/της με μία μάσκα, παίρνει ένα στολίδι μέσα από το σάκο, το ψηλαφίζει και αφού αναγνωρίσει και νοηματίσει τι είναι, βγάζει τη μάσκα και τρέχει να τοποθετήσει το στολίδι στο σωστό δέντρο. Νικήτρια είναι η ομάδα που θα

τοποθετήσει όλα τα στολίδια σωστά και πιο γρήγορα. Στο παιχνίδι μπορούν να συμμετέχουν και οι γονείς, δουλεύοντας με το παιδί τους ομαδικά, ο/η ένας/μία να ψηλαφίζει και να νοηματίζει τι είναι το κάθε στολίδι και ο/η άλλος/η να τρέχει για να το τοποθετεί στο κατάλληλο δέντρο.

Βήμα 2

Το στόλισμα του Χριστουγεννιάτικου δέντρου πρόκειται για ένα έθιμο που υιοθετήθηκε από το εξωτερικό, κυρίως από Ευρώπη. Το αντίστοιχο ελληνικό έθιμο ήταν το στόλισμα του караβιού.

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει ένα νοηματικό κείμενο για το στόλισμα του караβιού προς ανάπτυξη συζήτησης και προβληματισμού.

ΕΘΙΜΟ ΚΑΡΑΒΙ ΣΤΟΛΙΣΩ

Απόδοση στα ελληνικά

Το έθιμο του караβιού

Η Ελλάδα είναι μία χώρα άρρηκτα συνδεδεμένη με τη θάλασσα και τους ναυτικούς. Για το λόγο αυτό, από παλιά αντί για χριστουγεννιάτικα δέντρα πάντα οι άνθρωποι στόλιζαν караβια. Σε κάθε σπίτι, την εορταστική περίοδο των Χριστουγέννων, συναντούσες στολισμένο ένα караβι. Ήταν ένας ενδεδειγμένος τρόπος να καλωσορίσουν τους ναυτικούς τους που επέστρεφαν μετά από χρόνια σπίτι τους. Άλλοι πάλι συνέδεαν τον στολισμό του караβιού με τη νέα πορεία που πήρε η ζωή των ανθρώπων μετά τη γέννηση του Χριστού. Στις μέρες μας το έθιμο αυτό τείνει να εξαφανιστεί. Οι άνθρωποι που ζουν στα νησιά και που συνδέονται ακόμα με την ναυτιλία, διατηρούν ευτυχώς ακόμα το έθιμο του караβιού.

Ακολουθεί ελεύθερη συζήτηση για το παραπάνω έθιμο, εάν τους αρέσει, εάν το προτιμούν καθώς είναι ένα καθαρά ελληνικό έθιμο, εάν προτιμούν το χριστουγεννιάτικο δέντρο, κτλ. Κάθε μαθητής/τρια μπορεί να εκφράσει την προτίμηση του/της και να την αιτιολογήσει. Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός προτείνει στους/στις μαθητές/τριες να φτιάξουν μια κατασκευή ενός στολισμένου караβιού. Οι μαθητές/τριες μπορούν να δουλέψουν είτε ατομικά είτε ομαδικά. Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τις οδηγίες για την κατασκευή ενός караβιού από το βιβλίο της Α' Δημοτικού, στο 2ο τεύχος στην σελίδα 38.

Στα παραπάνω βήματα προστίθενται μερικά ακόμα, τα οποία περιγράφονται στο ακόλουθο νοηματικό κείμενο.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΡΑΒΙ ΣΤΟΛΙΣΜΕΝΟ

Απόδοση στα ελληνικά

Ακολούθησε τις οδηγίες και φτιάξε το δικό σου καράβι.

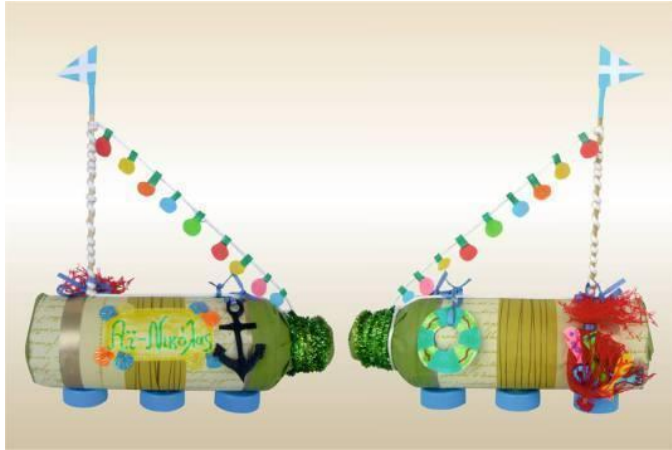
Υλικά

- 1. Ένα πλαστικό μπουκάλι με το καπάκι του*
- 2. Πινέλα*
- 3. Χρώματα*
- 4. Κόλλα*
- 5. Φελλοί*

Οδηγίες

- 1. Βάφουμε ολόκληρο το μπουκάλι.*
- 2. Ζωγραφίζουμε φινιστρίνια* πάνω στο μπουκάλι.*
- 3. Κολλάμε τους φελλούς για φουγάρα.*
- 4. Όταν στεγνώσει καλά η κόλλα, τους χρωματίζουμε.*
- 5. Γράφουμε στο καράβι το όνομά του.*
- 6.Κόβετε σε κανσόν το πατρόν που σας δίνουμε για τα φωτάκια σε διάφορα σχήματα*
- 7.Στερεώνετε τα φωτάκια σε ένα σχοινί, διπλώνοντας τα στη μέση και κολλώντας τα.*
- 7.Στερεώστε στο μπουκάλι όρθιο ένα ξυλάκι στο οποίο ψηλά έχετε τοποθετήσει μια μικρή ελληνική σημαία.*
- 8.Δέστε τη μια άκρη του σχοινού πάνω στο ξυλάκι και την άλλη στο μπουκάλι.*

ΠΑΤΡΟΝ ΦΩΤΑΚΙΑ

Εικόνα 1. Χειροτεχνία καράβι

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να του πουν χριστουγεννιάτικα και άλλα έθιμα. Εάν οι μαθητές/τριες δυσκολεύονται, δείχνει πίνακες διάσημων Ελλήνων ζωγράφων, προκειμένου να τους ενεργοποιήσει.

[ΠΙΝΑΚΕΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΙΜΑ](#)

Μπορούν να κάνουν επίσης αναζήτηση στο διαδίκτυο, να ρωτήσουν τους γονείς τους και τους παππούδες τους και αφού συγκεντρώσουν τις πληροφορίες τους να τις μεταφέρουν στην τάξη.

Ο/ η εκπαιδευτικός συζητάει με τους/τις μαθητές/τριες τα διάφορα έθιμα και την προέλευση τους. Ακολουθούν νοηματικά κείμενα για κάθε τα πιο γνωστά έθιμα.

[ΡΟΔΙ ΣΠΑΣΙΜΟ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Το σπάσιμο του ροδιού

Σύμφωνα με έναν μύθο, η Περσεφόνη, η κόρη της θεάς Δήμητρας, κατεβαίνοντας στον Άδη δοκίμασε για πρώτη φορά τον καρπό της ροδιάς. Από τότε ο καρπός αυτός συνδέθηκε με την αναγέννηση της φύσης και τον κύκλο των εποχών. Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας συναντάμε το έθιμο για την πρώτη μέρα του χρόνου που συνδέεται με το ρόδι. Ο νοικοκύρης του σπιτιού σπάει στην εξώπορτα του σπιτιού του ένα ρόδι, πετώντας το με δύναμη στη γη, ώστε να σκορπίσουν οι σπόροι του και το σπίτι να "γεμίσει" ευτυχία και υγεία.

[ΚΑΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΙ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Οι Καλικάντζαροι

Από τα Χριστούγεννα έως την παραμονή των Φώτων, σε ολόκληρη την Ελλάδα αναγεννιέται ο θρύλος των Καλικαντζάρων. Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση οι καλικάντζαροι είναι με μικρά δύσμορφα τερατάκια που είχαν στραβά πόδια και χέρια, καμπούρα και μεγάλα αυτιά. Ζουν κάτω από τη γη, προιόνιζοντας όλο το χρόνο το δέντρο που στηρίζει τον πάνω κόσμο. Τα Χριστούγεννα, αφήνουν για λίγο το πριόνισμα που κοντεύει να τελειώσει, αποφασίζουν να επισκεφθούν τους ανθρώπους κάνοντας κάθε είδους αταξία και πονηριά! Το έθιμο λέει ότι οι άνθρωποι για να τους αντιμετωπίσουν, βάζουν έξω από την πόρτα τους ένα κόσκινο ή κρεμάνε μια κρεμμύδα.

ΚΑΛΑΝΤΑ

Απόδοση στα ελληνικά

Κάλαντα

Τα κάλαντα είναι ελληνικό έθιμο που διατηρείται από παλιά μέχρι και τις μέρες μας. Τα παιδιά συνήθιζαν να πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι και να τραγουδούν τα κάλαντα. Το τραγούδι τους συνοδεύεται από μουσικά όργανα όπως το τρίγωνο, κιθάρες, ακορντεόν, λύρες, ή φουσαρμόνικες, δίνοντας ρυθμό. Τα παιδιά όταν πηγαίνουν στα σπίτια, χτυπούν την πόρτα και ρωτούν: «Να τα πούμε;». Αν η απάντηση είναι θετική, τότε τραγουδούν τα κάλαντα και στο τέλος λένε την ευχή «Και του Χρόνου. Χρόνια Πολλά». Ο νοικοκύρης ή η νοικοκυρά τους δίνει χρήματα. Παλιότερα τους πρόσφερε μελομακάρονα, κουραμπιέδες και άλλα τρόφιμα και γλυκίσματα.

ΣΤΑΥΡΟ ΠΙΑΣΙΜΟ

Απόδοση στα ελληνικά

Το πιάσιμο του Σταυρού

Τα Θεοφάνεια συμβολίζουν τη βάφτιση του Χριστού και τον «αγιασμός των υδάτων». Μια μεγάλη πομπή με τον ιερέα και τους πιστούς σχηματίζεται και παίρνει το δρόμο που οδηγεί στη θάλασσα ή σε κάποιο ποτάμι, ακόμα και σε μια δεξαμενή. Ο ιερέας αφήνει ένα περιστέρι στον ουρανό και έπειτα πετάει ένα Σταυρό στα νερά. Το "πιάσιμο του Σταυρού" γίνεται από κολυμβητές, τους λεγόμενους "Βουτηχτάδες των Φώτων". Αυτός που πιάνει πρώτος το Σταυρό θεωρείται τυχερός και ευλογημένος. Παλιότερα, αυτός που έπιανε το Σταυρό, αφού πρώτα τον φιλούσε,

τον περιέφερε στα σπίτια και έπαιρνε πλούσια δώρα. Σήμερα το έθιμο της περιφοράς του Σταυρού κοντεύει να καταργηθεί.

ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ

Απόδοση στα ελληνικά

Η βασιλόπιτα

Οι νοικοκυρές ετοιμάζουν για την πρωτοχρονιά ένα κέικ ή ένα τσουρέκι. Μέσα στο ζυμάρι τοποθετείται ένα νόμισμα χωρίς κανένας να γνωρίζει ακριβώς το σημείο στο οποίο βρίσκεται. Την πρωτοχρονιά ο νοικοκύρης του σπιτιού, που αφού τη σταυρώσει, κόβει και μοιράζει τα κομμάτια της πίτας στα μέλη της οικογένειάς του και τους τυχόν φιλοξενούμενους, ενώ ιδιαίτερα κομμάτια ξεχωρίζονται για τον Χριστό, την Παναγία και τον Άγιο Βασίλη. Όλοι εύχονται στο κομμάτι που του αναλογεί, να βρίσκεται το νόμισμα. Όποιος το βρει, θα είναι ο τυχερός της χρονιάς. Υπάρχει, όμως, και η χριστιανική παράδοση για το έθιμο της βασιλόπιτας. Κάποτε στη μακρινή Καισάρεια της Καππαδοκίας, ο βασιλιάς της χώρας επέβαλε στους κατοίκους βαριά φορολογία. Οι κάτοικοι, φοβούμενοι ότι δεν θα μπορούσαν να ανταποκριθούν, ζήτησαν την βοήθεια του επισκόπου τους, του Αγίου Βασιλείου. Αυτός τους πρότεινε να συγκεντρώσουν ό,τι πολύτιμα αντικείμενα είχαν και να τα προσφέρουν στον βασιλιά. Έπειτα, ο Άγιος Βασίλης επισκέφτηκε τον βασιλιά για να του παραδώσει ότι οι υπήκοοι του είχαν συγκεντρώσει. Παράλληλα όμως προσπάθησε να του εξηγήσει τις δυσκολίες του λαού με τη βαρύτατη φορολογία. Τελικά ο άγιος τον έπεισε και έφυγε από τον βασιλιά χωρίς αυτός να πάρει τίποτα από τα πολύτιμα αντικείμενα. Όλα αυτά έγιναν την παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Η επιστροφή των αντικειμένων σε εκείνους που τους άνηκαν δεν ήταν δυνατή, καθώς δεν θυμόταν τι ανήκε σε ποιον. Τότε ο Άγιος Βασίλειος ζήτησε να ζυμώσουν μικρές πίτες και μέσα σε αυτές τοποθετήθηκε από ένα πολύτιμο αντικείμενο. Έπειτα μοίρασε τυχαία τα πιτάκια στους κατοίκους και ο καθένας έπαιρνε ότι του τύχαινε.

Η βασιλόπιτα μπορεί να συνδεθεί με το μάθημα των μαθηματικών και τα κλάσματα, κεφάλαιο των μαθηματικών που εισάγεται για πρώτη φορά στη Γ' Δημοτικού. Ο/η εκπαιδευτικός συζητάει με κάθε μαθητή/τρια σε πόσα κομμάτια

κόπηκε η βασιλόπιτα του σπιτιού, πόσα κομμάτια αντιστοιχούσαν σε αυτό και πως μπορεί να το αποδώσει με ένα κλάσμα. Αντίστοιχα ποιο είναι το κλάσμα για τη μάμα και το παιδί, για το παιδί τον Άγιο Βασίλη και το μπαμπά, κ.α. Εισάγει επίσης την έννοια των ισοδύναμων κλασμάτων και τους ζητάει να δοκιμάσουν να κόψουν τη βασιλόπιτα τους με διάφορους τρόπους και να δώσουν ισοδύναμα κλάσματα.

Ο/η εκπαιδευτικός δίνει ένα έντυπο με έναν πίνακα και ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να περιηγηθούν στις διάφορες τάξεις του σχολείου και να καταγράψουν στο έντυπο, ρωτώντας τον/την κάθε μαθητή/τρια ξεχωριστά, ποιος/ποια κέρδισε το φλουρί στην βασιλόπιτα του σπιτιού του. Στο τέλος καλούνται να αποδώσουν το αποτέλεσμα που έχουν καταγράψει στο έντυπο με μαθηματικές έννοιες, όπως ο αριθμός των πατεράδων είναι μεγαλύτερος από εκείνων των μαμάδων, κ.α.

[ΠΟΙΟΣ ΚΕΡΔΙΣΕ ΤΟ ΦΛΟΥΡΙ ΣΤΗΝ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ](#)

Τα έθιμα που παρουσιάστηκαν παραπάνω θα μπορούσαν να αποτελέσουν και μια χριστουγεννιάτικη γιορτή στην οποία οι μαθητές αφηγούνται τα έθιμα αλλά και παρουσιάζουν φωτογραφικό και άλλο υλικό που θα συγκεντρώσουν από το διαδίκτυο, από βιβλιοθήκες ή κατασκευές που έφτιαξαν μόνοι τους. Μπορούν μάλιστα να δραματοποιήσουν και μια ιστορία με απόδοση στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα. Μια προτεινόμενη ιστορία είναι «Η Αγέλαστη Πολιτεία και οι Καλικάντζαροι», μια ιστορία για την αγάπη, το κέφι, την τρέλα, τον σεβασμό για την διαφορετικότητα, το σεβασμό και την αγάπη στα ζώα. Η καινοτομία στο βιβλίο αυτό έγκειται στον τρόπο που προσεγγίζει τους καλικάντζαρους. Αφαιρώντας την «ταμπέλα» των κακών και πονηρών πλασμάτων, ωθεί τα παιδιά να λατρέψουν τους καλικάντζαρους παρά την εξωτερική ασχήμια τους.

[ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΕΚΕΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΓΕΛΑΝΕ ΔΕΝ ΚΑΙ ΚΑΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΙ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Η αγέλαστη πολιτεία

*Κόκκινη κλωστή δεμένη, στην ανέμη τυλιγμένη,
δώσ' της κλώτσο να γυρίσει, παραμύθι ν' αρχινίσει.
Δεν ξέρω εάν είναι αλήθεια, πάει πολύς καιρός...*

Μου το 'πανε κι εμένα, σαν ήμουνα μικρός...

*Μια φορά και ένα καιρό, ήταν μια πολιτεία
που από όλες εξεχώριζε σ' ολόκληρη τη χώρα,
μια πολιτεία όμορφη, μα πάντα λυπημένη,
οι άνθρωποι αγέλαστοι, χαζοί και μουτρωμένοι,
δεν ξέρανε χαμόγελο κι αγάπη τι σημαίνει.*

*Καθένας τους κοιτάζε μονάχα τη δουλίτσα του,
η καλημέρα ακριβή, σα να 'τανε χρυσάφι,
ποτέ δεν παίζαν τα παιδιά στους δρόμους, στην πλατεία,
ποτέ δεν έγινε γιορτή, χορός και φασαρία, της βγήκε και το όνομα: Αγέλαστη
Πολιτεία*

Την ξέρω αυτή την πόλη. Εκεί γεννήθηκα. Και θυμάμαι ακόμα κάποια Χριστούγεννα, που ήρθαν οι καλικάντζαροι και έφεραν τα πάνω κάτω. Τι είναι, όμως οι καλικάντζαροι;

*Εκεί που βγαίνει το χρυσάφι και το κάρβουνο, και ακόμα πιο βαθιά,
Εκεί που ήλιος και αέρας δροσερός, ποτέ δεν φτάνουνε... και ακόμα πιο
βαθιά,*

ζούμε εμείς οι καλικάντζαροι, της τρέλας τα παιδιά.

Ψέμα, αλήθεια. Ψέμα, αλήθεια... κανένας δεν το ξέρει.

Ψέμα, αλήθεια. Ψέμα, αλήθεια... κανείς δε θα το μάθει.

Ζούνε στα παραμύθια.

Ωχ, έρχονται! Έρχονται κι άλλοι. Κρυφτείτε ν' ακούσουμε.

Είμαστε εμείς τα παιδιά της τρέλας, είμαστε όμορφοι με πρόσωπο κοπέλας.

Μωρέ, τρελοί είναι! Για δέσιμο! Όμορφοι δεν είναι.

Είμαστε οι πρώτοι στον κόσμο χορευτές, είμαστε οι καλύτεροι τραγουδιστές.

Αυτό αλήθεια είναι. Το σωστό να λέγεται.

*Ουάααα! («ο αρχηγός τους»). Με λένε Μανδρακούλο, με λένε Μανδρακούλο.
Τον λένε Μανδρακούλο, τον λένε Μανδρακούλο.
Με λένε Μανδρακούλο, με λένε Μανδρακούλο.
Πάρε τον πούλο, πάρε τον πούλο!
Σκάστε βρωμόστομοι, διότι θα επιβάλλω κυρώσεις...
Γυρίστε στις δουλειές σας αμέσως.
Τεμπελόσκυλα. ..*

Χίλιες φορές μας είχε πει ο παππούς την ιστορία για την παράξενη μοίρα τους. Να πελεκάνε αιώνες το δέντρο που στηρίζει τον απάνω κόσμο για να το ρίξουν χάμω –πλαφ- σαν άδειο μπαλόνι. «Χο, χο, χο!» γελάγε ο παππούς μου. «Χο, χο, χο!» γελάγαμε και εμείς, γιατί τους φανταζόμασταν εκεί κάτω, στα έγκατα της γης, να κόβουνε οι έρμοι και να τραγουδάνε με τις γαιΐδουροφωνάρες τους:

*Κόβε πριονάκι μου, κι η ώρα πλησιάζει.
Χριστούγεννα ζυγώνουνε Το αίμα μας και βράζει!*

Οι κακοί άνθρωποι τους φοβούνται και τους σιχαίνονται, γιατί η ασχήμια των καλικαντζάρων τους θυμίζει τη δικιά τους την ασχήμια. Οι καλικάντζαροι, πάλι, το έχουν υπο' όψη τους, και αυτούς ειδικά τους ανθρώπους διαλέγουν για να τους κάνουν τα νεύρα «φιτίλια». Μάλιστα! Η μόνη τους διασκέδαση είναι να ανεβαίνουν κάθε Χριστούγεννα πάνω στη γη και να δημιουργούν έκρυθμες καταστάσεις.

*Βγαίνουν τη νύχτα και γυρνούν και κάνουν χίλιες τρέλες,
στους δρόμους και στα μαγαζιά μπερδεύουν τις ταμπέλες.
Γλιστράνε μες στα σπιτικά από τις καμινάδες
και μαγαρίζουν τα γλυκά που φτιάχνουν οι κυράδες.*

*Μπαίνουν μες στα φουρνάρικα, σα λείπουν οι ψωμάδες
και χώνουν τις χερούκλες τους μέσα στους λουκουμάδες.*

*Μαγεύουνε τα ζωντανά και οι γάτες κελαηδούνε,
Οι κότες νιαουρίζουνε κι οι γάιδαροι λαλούνε.*

Να, όλο κάτι τέτοια κάνουνε Των Θεοφανείων, όμως.. «Φέγατε, να φεύγουμε, τι έφτασ' ο τουρλόπαπας με την αγιαστήρα του, ο παπάς με αγιασμό, χωριανοί με το θερμό²».

Κι έτσι γυρίζουν κακήν- κακώς στον κάτω κόσμο. Αλλά εκεί , ωχ συμφορά τους! Το δέντρο της γης έχει θρέψει και άιντε πάλι την πριόνα από την αρχή. Και άιντε πάλι οι μαύροι...

*Κόβε πριονάκι μου, κι η ώρα πλησιάζει.
Χριστούγεννα ζυγώνουνε Το αίμα μας και βράζει!*

Έτσι γινόταν. Έτσι γινόταν κι έτσι θα γίνεται στον αιώνα τον άπαντα. Εκείνη λοιπόν τη χρονιά, κανα- δυο μήνες πριν ανέβουν στον άπάνω κόσμο, καθίσανε και το σκεφτήκανε ώριμα. Βλέπεις, είχαν βαρεθεί πια τόσους αιώνες τα ίδια και τα ίδια. Συζητούσανε μέρες. Συζητούσανε και άκρη δε βγάζανε... μέχρι που σηκώθηκε ένας μικρός καλικάντζαρος και είπε:

«Εγώ λέω να τους βάλουμε αυτούς να κάνουνε τις βλακειές κι εμείς να τους βλέπουμε και να ...και να γελάμε! Ποιους όμως, να βρούμε να πειράξουμε;» Μωρέ, δεν κουράστηκαν καθόλου. Τους βρήκαν όλους μαζεμένους στην Αγέλαστη Πολιτεία.

Την παραμονή λοιπόν των Χριστουγέννων πέταξαν τα πριόνια, καβάλησαν τις άσπρες χήνες τους και ξεκίνησαν για τον άπάνω κόσμο...

Νύχτα. Η πράσινη κοιλάδα κάτασπρη απ' το χιόνι, κάτασπρη και η Αγέλαστη Πολιτεία. Σε μια πλαγιά, σ' ένα ξέφωτο του δάσους, έκαιγε μεγάλη φωτιά. Πάνω στη φωτιά ένα μαύρο στρογγυλό τσουκάλι. Και μέσα στο τσουκάλι έβραζε σιγά σιγά... το μαγικό βοτάνι. Οι καλικάντζαροι κάτι ετοιμάζαν, πήγαιναν, ερχόντουσαν, πήγαιναν, ερχόντουσαν, καθαρίζανε, φέρνανε κλαδιά, κάνανε περίεργες κινήσεις και τραγουδούσαν νωχελικά:

² φωτιά

*Βάλτε παντού διπλές φρουρές κι ο χρόνος δε μας φτάνει,
τρελό στήσαμε χορό τριγύρω από το καζάνι.*

«Αχ παρδαλό μου κι ασυνάρτητο σινάφι, μες στο τσουβάλι του αυτός μας κουβαλάει, ο τραγοπόδαρος³ με την φλογέρα του και τρέχει μες στα δάση και γελάει».

*Πέστε λογάκια μαγικά , γλυκά σαν παντεσπάνι
και πριν λαλήσει ο πετεινός, έτοιμο το βοτάνι.
Ρουμ, παπαρούμ, παπαρούμ, παπαρούνα,
τη στύβουμε και κάνουμε μαντζούνα
και ύστερα τη βάζουμε να βράζει
δεκαοχτώ μερόνυχτα σε σιγανή φωτιά.*

Όσο πέρναγε η ώρα, το ξέφωτο γέμιζε καλικάντζαρους. Στρατός ολόκληρος από καλικάντζαρους! Έρχονταν συνεχώς καινούριοι, ξεπροβάλλοντας πίσω από τους χιονισμένους λόφους καβάλα στις χήνες τους. Στρατός ολόκληρος από καλικάντζαρους, που χορευαν σαν μουρλοί γύρω απ' το καζάνι. Ο Μανδρακούλος μεθυσμένος, καβάλα ανάποδα σ' ένα γαϊδούρι, συντόνιζε τη φάση: «Κάντε τούτο, κάντε 'κείνο, κάντε τα' άλλο!» Όλοι τον έγραφαν κανονικά. «Εμπρός!» έλεγε στο γαϊδούρι. «Βρε, που πας βρε ζωντόβολο;» Γιατί το γαϊδούρι, αντί για μπρος, πήγαινε προς τα πίσω. Είχανε πέσει σε έκσταση. Ρέιβ πάρτι...

*Ρουμ, παπαρούμ, παπαρούμ, παπαρούνα,
τη στύβουμε και κάνουμε μαντζούνα
και ύστερα τη βάζουμε να βράζει
δεκαοχτώ μερόνυχτα σε σιγανή φωτιά.*

Εκείνο το βράδυ εγώ δεν είχα ύπνο. Στεκόμουνα μπροστά στο παράθυρο και σκεφτόμουνα... Άραγε τι δώρο μου είχαν πάρει; Και ξαφνικά βλέπω να προσγειώνεται στην αυλή μας μια χήνα που φορούσε ένα κολιέ από ρουμπίνια. «Α!», της είπα, «τι όμορφη που είσαι! Έλα μέσα». Αυτή μου απάντησε: «όχι, έλα

³ Ο θεός Πάνας

εσύ έξω!» και μου έγνεψε να ανέβω στην πλάτη της. Ανέβηκα, άνοιξε τα φτερά της και πέταξε ψηλά, πάνω απ' την πόλη... Αχ, τι όμορφα που ήταν...

Εκεί ψηλά, κι άλλες χήνες με τους φίλους μου στις πλάτες τους. Κάνανε κύκλους πάνω από την πολιτεία που κοιμόταν βαθιά. Ξαφνικά μια χήνα, που ήταν μάλλον αρχηγός, πήρε τη στροφή κι άρχισε να πετάει προς τους *λόφους*. Μαπου μας πήγαιναν; Σε λίγο κατάλαβα! Στο ξέφωτο τους είδα. Γύρω από την φωτιά τους είδα να χορεύουν και να τραγουδούν. Και καθώς οι χήνες προσγειώνονταν μία μία πάνω στο χιόνι, πετάχτηκε μέσα από την φωτιά ενός χόντρος γερο- καλικάντζαρος, ο αρχηγός των καλικάντζαρων , ο Μανδρακούλος με τ' όνομα, κι έδωσε το σύνθημα για το χορό:

*Εμπρός, ν' αρχίσει ο χορός, ν' αρχίσουν οι τρέλες.
Ανοίξτε τις ομπρέλες σας, θα βρέξει καραμέλες!*

*Και έβρεξε ο ουρανός γλυκά και καραμέλες,
Κουβάδες χαρτοπόλεμο, μπαλόνια και κορδέλες.
Και λουκουμάκια έβρεξε, παστέλια και γκοφρέτες,
παιχνίδια, κούκλες που μιλούν, ροκάνες και τρομπέτες...
Στο χιόνι που εμύριζε σαν παγωτό βανίλια,
Κάνανε τούμπες και βουτιές και τσαλιμάκια χίλια...*

Παίξαμε, χορέψαμε, τραγουδήσαμε μέχρι που άρχισε να χαράζει. Τότε ο Μανδρακούλος είπε: «Ήρθε η ώρα! Γυρίστε τα παιδιά στα σπίτια τους». Οι χήνες πήρανε τους φίλους και πέταξαν για την πόλη. Εγώ όμως, που ήθελα να δω και την συνέχεια, πήγα και κρύφτηκα πίσω από ένα θάμνο και ξαπλωμένος ανάσκελα, τεντούκι⁴, πάνω στο χιόνι, πάνω στο χιόνι που δεν ήταν κρύο, αλλά ζεστό και μαλακό σαν βαμβάκι, τους έβλεπα να ξεμακραίνουν, να ξεμακραίνουν μέχρι που χάθηκα ψηλά, μες στην καρδιά του ουρανού.

Εν τω μεταξύ, κάτω στην Πολιτεία οι αγέλαστοι άνθρωποι κοιμόντουσαν τον «ύπνο του δικαίου», κοιμόντουσαν αμέριμνοι, ενώ πάνω στον λόφο, πράματα και θάματα!...

⁴ Στα αρβανιτοχώρια της Βοιωτίας, η λέξη αυτή χρησιμοποιείται για να περιγράψει κάποιος που είναι ξαπλωμένος στο κρεβάτι ή στους αγρούς ή οπουδήποτε αλλού, ξεκουράζεται... εμπλέως αγαλλιιάσεως!

*Βοτάνι, βοτανάκι, εννιά φορές να βράσεις,
Να γίνεις σύννεφο, στον ουρανό να φτάσεις.
Απάνω από την πολύ να πας και να σταθείς.
Και πριν να ξημερώσει, βροχούλα να γενείς.*

Το τσουκάλι έβραζε μουρμουριστά, έβραζε, και γύρω οι καλικάντζαροι πιασμένοι από τους ώμους χόρευαν έναν παράξενο, αργόσυρτο χορό.

Σε μια στιγμή η φωτιά δυνάμωσε και το ξέφωτο άστραψε σαν χρυσάφι, κι εκεί, μέσα από τη λάμψη, ξεπρόβαλε ένα μικρό κορίτσι ντυμένο στα κόκκινα.

«Α, να τη, να τη, να τη, ήρθε!» φώναξαν οι καλικάντζαροι. Ο Μανδρακούλος ψιθύρισε: «ήρθε το πνεύμα της παπαρούνας» και το μικρό κορίτσι τραγούδησε:

*Από το αίμα του Χριστού και απ' το κρυφό του δάκρυ,
στου Γολγοθά τους λόφους γεννήθηκα εγώ
έρχομαι με την άνοιξη, Αγάπη τ' όνομα μου,
από τους μύθους έρχομαι, βαθιά απ' τον καιρό .
από το αίμα του Χριστού κι απ' το κρυφό δάκρυ
κι απ' των αθώων τα όνειρα είμαι πλασμένη εγώ.*

Από τα χείλη του καζανιού άρχισε τώρα να βγαίνει ένας λεπτός καπνός και μεγάλωνε, μεγάλωνε, μέχρι που έγινε ροζ σύννεφο, σαν το μαλλί της γριάς που πουλάνε στα πανηγύρια... έπειτα οι καλικάντζαροι φύσηξαν, «φου...φου», όπλοι μαζί και ...ουπ!, το σύννεφο πήγε και στάθηκε πάνω από την πόλη.

Ο αέρας ευωδίαζε απ' τον ανθό της κερασιάς. Ναι! Πάνω στο χιόνι είχαν φυτρώσει κερασιές!

Μετά από λίγες ώρες, λίγο πριν ξημερώσει, φύσηξε στην κοιλάδα ένας ζεστός άνεμος. Το σύννεφο έλιωσε και έγινε βροχούλα. Σε λίγο ξημέρωσε Χριστούγεννα. Χρόνια πολλά.

*Όμορφη μέρα μεσ' την δροσιά σου
Χαμογελούν τα λόγια μου.
Η αγάπη παίρνει τα τραγούδια.
Όμορφη μέρα μεσ' την δροσιά σου
Ξεχάστηκα, ξεχάστηκα...*

Τα μάγια είναι μυστικά, μα μυστικά δε μένουν

*Και πράγματα παράξενα άρχισαν να συμβαίνουν...
Ήρθε εξπρές η άνοιξη με χίλια χελιδόνια
Και δύο φιλάκια έστειλε κι λιώσανε τα χιόνια.*

*Ξημέρωσε Χριστούγεννα και οι λόφοι πρασινίσαν
Και μες στο νταλαχείμωνο οι πασχαλιές ανθίσαν.
Τα πρόβατα κελάηδαγαν γλυκά σαν αηδονάκια
Κι οι αγελάδες πέταγαν ψηλά με τα πουλάκια.*

*Οι γέροι βγήκαν στις αυλές τα μήλα για να παίξουν
Ξύπνησαν οι τεμπέληδες και θέλαν να δουλέψουν.
Οι βλάκες γίναν έξυπνοι και οι μουγγοί μιλούσαν
Και τα νερά του ποταμού ανάποδα κυλούσαν.*

*Όλοι στους δρόμους βγήκανε με γέλια και αστεία
και φαγοπότι στήσανε στη μέση στην πλατεία.
Κι ήρθαν κι οι μουζικάντηδες και πιάσαν το τραγούδι
Κι όλη τη μέρα γλένταγαν, κάψαν το πελεκούδι.*

Ξαφνικά οι αγέλαστοι άνθρωποι έγιναν γελαστοί, αλλά πολύ γελαστοί και ομιλητικοί, αλλά πολύ ομιλητικοί: «Γεια σας, τι κάνετε; Χρόνια πολλά...» Ματς, μουτς. «Υπόσχομαι», έλεγε συνεχώς ο δήμαρχος, «Μπράβο, δήμαρχε», φώναζαν οι παρατρεχάμενοι και σιγά σιγά, ένας ένας, οι αγέλαστοι άνθρωποι άρχισαν να χορεύουν. Μάλιστα! Να χορεύουν! Οι καλικάντζαροι το 'παν και το 'καναν. Τα πάνω ήρθαν κάτω. Κι ενώ συνέβαιναν όλα αυτά, η πόρτα του χρόνου άνοιξε διάπλατα κι άρχισαν να καταφθάνουν οι επίσημοι προσκεκλημένοι των καλικάντζαρων: η Χιονάτη και οι εφτά νάνοι, ο Μολυβένιος στρατιώτης, ο Ευτυχισμένος πρίγκιπας, ο γερο- Αίσωπος με την παρέα του, ο Καραγκιόζης με την οικογένεια... «Γεια σου οικογένεια... ω, ω, ω, ω,ώπα...». «Γεια σου μπαμπάκο!» «Υπόσχομαι ότι...» «Θα πρότεινα»... ο Carlos Castaneda, ο Jerry Garcia, ο Jimi Hendrix. «Δεσμεύομαι να...». «Δικαίωμα!»

Οι καλικάντζαροι , βαμμένοι με μπογιές σαν ινδιάνοι, κυλιόντουσαν χάρω, έκαναν τούμπες , έκαναν ότi τους κατέβαινε και διασκέδαζαν τρελά... Χαμός στο ίσιωμα. Χορεύανε, Χορεύανε... μέχρι που νύχτωσε και μια γλυκιά νύστα βάρυνε τα βλέφαρά τους. Έγειραν όλοι εκεί κι αποκοιμήθηκαν... κι έτρεχε ακόμα το κρασί από τις κάνουλες των βαρελιών. Οι καλικάντζαροι συγύρισαν τα πάντα και σε λίγο η πόλη έλαμπε πεντακάθαρη σα να μην είχε γίνει τίποτα. Έπειτα καβάλησαν τις χήνες τους κι έφυγαν. Μαζί τους έφυγαν κι οι γιορτές...

Την άλλη μέρα χιόνισε. Χιόνιζε πάνω απ' το σιωπηλό κόσμο... χιόνιζε στις καρδιές των μοναχικών ανθρώπων.

Το επόμενο πρωί ξύπνησαν οι κάτοικοι της Αγέλαστης Πολιτείας κατακουρασμένοι και αγέλαστοι όπως πριν. Το νέο μαθεύτηκε αμέσως σ' όλη τη χώρα. Δύο- τρεις ξένοι, που έτυχαν να ` ναι περαστικοί την ημέρα του γλεντιού, το διάδωσαν παντού: «Στην Αγέλαστη Πολιτεία κήκε το πελεκούδι... κήκε...» Δε βαριέσαι, όμως. Οι αγέλαστοι άνθρωποι δεν πίστευαν κανέναν και τίποτα.

ΓΟΝΕΙΣ: *Εμείς γι' αυτά δεν είμαστε, τα' αυτί μας δεν ιδρώνει,
Εδώ τσαλίμια και γιορτές και τρέλες δεν σηκώνει.*

*Οι ξένοι ονειρευτήκανε και λένε παραμύθια
μ' αν τύχει και τους πιάσουμε , θα κλάψουνε στ' αλήθεια!*

ΔΑΣΚΑΛΟΣ: *Μα για να πούμε, βρε παιδιά, και του στραβού το δίκιο,
πως γίνεται το όνειρο, να δούμε όλοι το ίδιο;*

ΓΟΝΕΙΣ: *Εσύ να σκάσεις, δάσκαλε, και να μην επιμένεις,
και στα μικρά άλλη φορά τραγούδια μη μαθαίνεις!*

*Εσένανε σε πήραμε να μάθεις τα παιδιά μας
να γράφουν, να διαβάζουνε, να 'ρθουν στα βήματά μας!
και όχι τραγούδια να τους λες και χαζοπαραμύθια,
βοτάνια, καλικάντζαρους και τέτοια κολοκύθια.*

ΠΑΙΔΙΑ: *Αλλά εμείς τους είδαμε, ο δάσκαλος δε φταίει!
ορίστε, τον εκάνατε τον άνθρωπο να κλαίει!*

*έχουν αυτάρες και μαλλιά και ξέρουν τραγουδάκια,
πετάνε με τις χήνες τους σαν αεροπλανάκια,
έχουνε κι έναν αρχηγό που μοιάζει με μπαούλο,
να ζήσεις Μανδρακούλο μας, να ζήσεις Μανδρακούλο!*

κύλησε σιγά σιγά σαν το ροδάνι του μύλου που ποτέ δεν σταματάει και το περίεργο ξεχάστηκε. κανείς δεν ξαναμίλησε πια για αυτό στην Αγέλαστη Πολιτεία. όμως, που και που, τα πρωινά, όταν ο ήλιος έλαμπε ζεστός και τα παιδιά παίζαν στην αυλή του σχολείου, ο γερο-δάσκαλος τα άκουγε ξαφνιασμένος να τραγουδούν και να χορεύουν ένα παράξενο τραγούδι.

*Ρουμ, παπαρούμ, παπαρούμ, παπαρούνα,
τη στύβουμε και κάνουμε μαντζούνα
και ύστερα τη βάζουμε να βράζει
δεκαοχτώ μερόνυχτα σε σιγανή φωτιά.*

Περίεργο! Τι να 'ναι αυτό; Αυτός ποτέ δεν τους είχε μάθει τραγούδια γιατί, απλούστατα, δεν ήξερε ο άνθρωπος! Κι επίσης παρατήρησε ότι κάθε φορά που πιασμένα σε κύκλους τραγουδούσανε, ο ουρανός ψηλά γέμιζε άσπρες χήνες και τα παιδιά τις χαιρετούσαν με τα μαντηλάκια τους, έτσι όπως τις έβλεπαν να πετούν στον αέρα σαν μικρά τρεχαντήρια στο Αιγαίο πέλαγος. Χόρευαν και τραγουδούσαν και αντιλαλούσε απο τις φωνές όλη η πράσινη κοιλάδα και αντιλαλούσε γλυκά απ' τα γέλια τους η Αγέλαστη Πολιτεία.

Βήμα 3

Ο/ η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες μια ζεστή, τρυφερή ιστορία που μιλάει για την αξία του δώρου και τη χαρά που νιώθει ο/η καθένας/καθεμία μας όταν δίνει ένα δώρο.

ΚΑΘΕΝΑΣ ΔΩΡΟ

Απόδοση στα ελληνικά

Ένα δώρο για τον καθένα

Ήταν μια χιονισμένη παραμονή Χριστουγέννων κι ο βασιλιάς είχε βγει βόλτα στην αγορά. Καθώς γυρνούσε από μαγαζί σε μαγαζί, τι να δει; Ένα μεγάλο ρόλο κόκκινο ύφασμα. Ήταν φωτεινό και πανέμορφο. «Αααα!» είπε. «Τι υπέροχο κόκκινο ύφασμα. Είναι τόσο ζεστό... Τόσο Χριστουγεννιάτικο! Θα βάλω να μου ράψουν ένα μακρύ μανδύα για την πριγκίπισσα!» Κι έτσι το αγόρασε και το πήρε μαζί του στο παλάτι.

Στο παλάτι οι ράφτρες του βασιλιά έκοβαν και έραβαν, έκοβαν και έραβαν μέχρι το μεσημέρι. Όταν τελείωσαν, έδειξαν στο βασιλιά τον υπέροχο μακρύ μανδύα κι αυτό έμεινε πολύ, μα πάρα πολύ ευχαριστημένος. Τύλιξε τον μανδύα σ' ένα χρυσόχαρτο και του πέρασε και ασημένια κορδέλα. «Τι να τα κάνουμε τα ρετάλια;» τον ρώτησε μια από τις ράφτρες. «Μαζέψτε τα και αφήστε τα στην πίσω πόρτα» είπε ο βασιλιάς.

Η Τζένη, μια από τις υπηρέτριες του παλατιού, είχε τελειώσει τη δουλειά της. Και ξέρετε τι βρήκε μόλις βγήκε από το παλάτι από την πίσω πόρτα για να πάει στο σπίτι της; Ένα μπόγο με ρετάλια από ένα κόκκινο, φωτεινό ύφασμα! «Αααα!» είπε. «Τι υπέροχο κόκκινο ύφασμα. Είναι τόσο ζεστό... Τόσο Χριστουγεννιάτικο! Και φτάνει ίσα ίσα για να ράψω ένα παλτό για τη μαμά μου!»

Όταν η Τζένη έφτασε στο σπίτι της άρχισε να κόβει και να ράβει, να κόβει και να ράβει... μέχρι το απογευματάκι είχε ράψει ένα όμορφα κόκκινο παλτό για τη μαμά της. Ήταν πολύ χαρούμενη. Το τύλιξε μέσα σε ένα κόκκινο χαρτί και πέρασε και μια πράσινη κορδέλα. Μετά μάζεψε τα ρετάλια και τα έβγαλε στην πίσω πόρτα, έτσι ώστε να μην τα δει η μαμά της.

Ο Χάρης ο Ασβός έτυχε εκείνη την ώρα να περνάει από το σπίτι της Τζένης. Και ξέρετε τι είδε έξω από την πίσω πόρτα; Ένα μπόγο με ρετάλια από ένα κόκκινο, φωτεινό ύφασμα! «Αααα!» είπε. «Τι υπέροχο κόκκινο ύφασμα. Είναι τόσο ζεστό... Τόσο Χριστουγεννιάτικο! Και φτάνει ίσα ίσα για να ράψω ένα φεσάκι στο μπαμπά μου!»

Όταν έφτασε στο σπίτι του άρχισε να κόβει και να ράβει, να κόβει και να ράβει... μέχρι που το ρολόι χτύπησε έξι φορές. Το κόκκινο φεσάκι του μπαμπά του ήταν έτοιμο. Κι ήταν πανέμορφο! Το τύλιξε μέσα σε χαρτί του μέτρου και το έδεσε με σπάγκο. Μετά μάζεψε τα ρετάλια και τα έβγαλε στην πίσω πόρτα.

Ο Μίκης, ο Σκίουρος έτυχε να περνάει εκείνη την ώρα από το σπίτι του Χάρη. Και ξέρετε τι είδε έξω από την πίσω πόρτα; Ένα μπόγο με ρετάλια από ένα κόκκινο, φωτεινό ύφασμα! «Αααα!» είπε. «Τι υπέροχο κόκκινο ύφασμα. Είναι τόσο ζεστό... Τόσο Χριστουγεννιάτικο! Και φτάνει ίσα ίσα για να ράψω για να ράψω ένα ζευγάρι γάντια για την γυναίκα μου!»

Όταν ο Μίκης έφτασε στο σπίτι του άρχισε να κόβει και να ράβει, να κόβει και να ράβει... μέχρι την ώρα που ανέτειλε το φεγγάρι. Τότε τα κόκκινα γάντια της

γυναίκας του ήταν έτοιμα. Κι ήταν πανέμορφα! Τα τύλιξε μέσα σε ένα φύλλο και τα έδεσε μ' ένα ξεραμένο χορταράκι.

«Πολύ χαίρομαι που της έφτιαξα τα γάντια» είπε. «Κάνει πολύ κρύο φέτος το χειμώνα και με τα γάντια δεν κρυώνουν τα χέρια της». Μια ριπή παγωμένου αέρα πήρε το μικρό κομματάκι από το κόκκινο ύφασμα που είχε περισσέψει και το έριξε στο χιόνι.

Κοντά στα μεσάνυχτα, η Λίνα, η Ποντικίνα, έτυχε να περνάει από το σπίτι του Μίκη. Ήταν κουρασμένη, κρύωνε και το χιόνι είχε αρχίσει να σκεπάζει τα' αυτιά και τα μουστάκια της. Όλο το βράδυ έψαχνε ένα καρύδι για να κάνει δώρο στο μικρούλη αλλά δεν είχε βρει τίποτα. Καθώς περνούσε κάτω από τη φωλιά του Μίκη, είδε κάτι κόκκινο πάνω στο χιόνι. Τι να ήταν; Μα ένα κομματάκι από το κόκκινο, φωτεινό ύφασμα! «Ααα!» είπε. «Τι υπέροχο κόκκινο ύφασμα. Είναι τόσο ζεστό... Τόσο Χριστουγεννιάτικο! Και φτάνει ίσα ίσα για να ράψω για να ράψω ένα κασκόλ για το Μικρούλη!»

Όταν η Λίνα έφτασε στο σπίτι της, ο Μικρούλης κοιμόταν. Έκοψε, έραψε... έκοψε, έραψε, και την ώρα που τελείωνε το κερύ, είχε φτιάξει ένα ζεστό κασκόλ για το Μικρούλη. Επειδή δεν είχε κάτι για να το τυλίξει, το δίπλωσε προσεκτικά και το έβαλε κάτω από το λεπτό κλαδάκι που είχαν για χριστουγεννιάτικο έλατο.

Το πρωί των Χριστουγέννων, η πριγκίπισσα άνοιξε το χρυσό της δώρο, η μαμά της Τζένης άνοιξε το μεγάλο κόκκινο δώρο της... ο μπαμπάς του Χάρη άνοιξε το μικρό δεματάκι του... η γυναίκα του Μίκη άνοιξε το φύλλο της και η Λίνα έδωσε στο Μικρούλη το κασκόλ του. Κάθε δώρο ήταν τόσο κόκκινο, τόσο ζεστό, τόσο Χριστουγεννιάτικο... όπως θα 'θελε ο καθένας να νιώθει τα Χριστούγεννα.

Ακολουθεί μια συζήτηση για την σημασία της προσφοράς, της γενναιοδωρίας και της φιλανθρωπίας. Με αφορμή την ιστορία, ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι κάτι που δεν είναι αρκετά χρήσιμο για κάποιον/κάποια, μπορεί να απαραίτητο για κάποιον/κάποια άλλον/άλλη. Ο/η εκπαιδευτικός προτείνει στους/στις μαθητές/τριες να διοργανώσουν μια εκδήλωση, ενόψει της γιορτής των Χριστουγέννων, όπου ο/η καθένας/κάθεμια μαθητής/τρια θα φέρει κάτι το οποίο δεν χρειάζεται, δεν του είναι απαραίτητο, δεν του είναι χρήσιμο με σκοπό να το προσφέρει κάπου αλλού. Μπορεί να καλέσουν και άλλα σχολεία δημιουργώντας μια σελίδα κοινωνικής δικτύωσης

όπου θα ανακοινώνουν στην ΕΝΓ την πρόθεση τους και θα καλούν τους συμπολίτες, συνομηλικούς να συμμαχήσουν έμπρακτα στο εγχείρημα τους. Με την συγκέντρωση των προσφορών, θα γίνει η κατανομή τους σε ιδρύματα, οργανώσεις και όπου αλλού η ομάδα αποφασίσει. Θεμιτό κρίνεται να βιντεοσκοπήσουν ένα ευχαριστήριο μήνυμα, το οποίο θα κοινοποιήσουν.

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να κάνουν μια περιγραφή του αγαπημένου τους Αγίου – Βασίλη. Τους/τις παρακινεί να περιγράψουν την εξωτερική του εμφάνιση και να δώσουν όσες περισσότερες πληροφορίες ξέρουν για αυτόν. Εάν δυσκολεύονται, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να τους/τις κάνει ερωτήσεις τις οποίες απαντώντας να τους/τις βοηθήσει ώστε να κάνουν μια ολοκληρωμένη περιγραφή ατόμου.

Πιθανές ερωτήσεις:

[ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟΥ;](#)

[ΤΙ ΤΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΝΑ ΤΡΩΕΙ;](#)

[ΤΙ ΡΟΥΧΑ ΦΟΡΑΕΙ;](#)

[ΤΙ ΤΟΥ ΑΡΕΣΕΙΝΑ ΚΑΝΕΙ;](#)

[ΠΟΙΑ ΖΩΑ ΑΓΑΠΑΕΙ;](#)

Τέλος όλοι μαζί συνθέτουν μια περιγραφή του Άγιου- Βασίλη.

[ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΟΙΟΣ;](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Ποιος είναι ο Άγιος- Βασίλης;

Ο Άγιος- Βασίλης είναι ένας παππούλης με άσπρη γενειάδα και άσπρα μαλλιά. Φοράει πάντα κόκκινη στολή. Του αρέσει να τρώει γλυκά για αυτό και είναι λίγο χοντρούλης. Του αρέσει να πετάει ψηλά με το έλκηθρο, παρέα με τα αγαπημένα του ζώα, τους τάρανδους.

Από τη χαρά και τον ενθουσιασμό του γελάει δυνατά με ένα χαρακτηριστικό γέλιο χοχοχο!!!! Αγαπάει τα παιδιά, για αυτό το λόγο οι φίλοι του οι νάνοι φτιάχνουν παιχνίδια τα οποία τους τα μοιράζει πάντα το βράδυ όταν αυτά κοιμούνται, μπαίνοντας κρυφά στα σπίτια τους από τις καμινάδες!

Ο/η εκπαιδευτικός μετά την περιγραφή που θα αναπτύξουν οι μαθητές/τριες κάνει μια σειρά ερωτήσεων, προκειμένου να προετοιμάσει την κατανόηση του νοηματικού κειμένου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πως πάχυνε ο Άγιος- Βασίλης;

Γιατί μπαίνει πάντα από τις καμινάδες;

Γιατί κυκλοφορεί πάντα βράδυ;

Γιατί αγαπάει τους τάρανδους;

Πως βρήκε τους Μανάους

Πως έμαθε να πετάει;

Έπειτα παρουσιάζει ένα από τα πιο ευφάνταστα παραμύθια που έχουν γραφτεί ποτέ με ήρωα τον αγαπημένο Άγιο. Πρόκειται για το μοναδικό παραμύθι που μιλάει με τρόπο διασκεδαστικό και ευφυές για εκείνες τις συνήθειες που έφτιαξαν το “πακέτο” Αϊ-Βασίλης.

ΑΓΙΟΣ- ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΒΡΗΚΕ ΠΩΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πως βρήκε τη δουλειά του ο Αϊ- Βασίλης

Στα νιάτα του ο Αϊ-Βασίλης δεν είχε ακόμα γίνει Αϊ-Βασίλης. Έψαχνε λοιπόν κι αυτός για δουλειά, σαν όλους τους νέους. Μόνο που δεν ήθελε να κλειστεί σε ένα γραφείο και να κάθεται όλη μέρα στην καρέκλα του. Ήθελε αν τριγυρίζει έξω στους δρόμους. Να περπατάει.

Η πρώτη του δουλειά ήταν καπνοδοκαθαριστής. Του άρεσε να σκαρφαλώνει ακόμα και στις πιο ψηλές στέγες. Του άρεσε να χώνεται ακόμα και στις πιο στενές καμινάδες.

Μα δεν άργησε να συναντήσει το πρώτο μεγάλο πρόβλημα. Ήταν τόσο τακτικός και καθαρός, που ποτέ δε λέρωνε με καπινιές τα ρούχα του, ούτε βρώμιζε με σκουπίδια τα τζάκι. Κι έτσι, κανένας δεν τον πίστευε ότι είχε τελειώσει τη δουλειά του. «Εσύ ούτε τα χέρια σου δε λέρωσες!» λέγανε μερικού. «Χωρίς μια τόση δα μαυρίλα, πώς να σε πιστέψουμε ότι πέρασες μέσα από την καμινάδα και την καθάρισες;»

Μετά έπιασε δουλειά στο ταχυδρομείο- κι όλοι έβλεπαν ότι δούλευε όπως έπρεπε. Του άρεσε πολύ να μοιράζει τα δέματα στους ανθρώπους, απ' την μια άκρη της πόλης ως την άλλη.

Ένα όμως δεν του άρεσε: που έχανε ώρες πολλές με την κίνηση των δρόμων. «Κρίμα είναι να σπαταλώ έτσι τόσες ώρες» είπε μια μέρα με το νου του. Και, για να μην μπλέκει μέσα στην κίνηση, αποφάσισε να μοιράζει τα δέματα τη νύχτα.

Μα δεν άργησε πολύ να συναντήσει το δεύτερο μεγάλο πρόβλημα. Οι άνθρωποι κοιμούνταν και δεν χείρονταν καθόλου όταν ο ταχυδρόμος τους χτυπούσε την πόρτα μέσα στα μαύρα μεσάνυχτα. Ήταν τόσα πολλά τα παράπονα, που ο διευθυντής του ταχυδρομείου αναγκάστηκε να τον διώξει από τη δουλειά.

Αφού είχε πια συνηθίσει να ξαγρυπνάει ως αργά, δοκίμασε να δουλέψει μάγειρας σε κάποιο εστιατόριο που έμενε ανοιχτό ως το πρωί. Του άρεσε να μαγειρεύει, να ετοιμάζει όποιο φαγητό του ζητούσαν οι πελάτες. Συχνά τους κερνούσε και δεύτερη μερίδα. «Ξέρετε... χόρτασα» απαντούσαν μερικοί. «Δεν πειράζει... Δεν πειράζει... Πάρτε λιγούλακι ακόμα...» επέμενε ο μάγειρας.

Μα δεν άργησε να συναντήσει το τρίτο μεγάλο πρόβλημα. Κάθε βράδυ δοκίμαζε απ' όλα τα φαγητά που μαγειρεύει. Απ' όλα. Μια και δυο φορές. Και πάχυνε πολύ.

Σκέφτηκε τότε να πιάσει δουλειά στο ζωολογικό κήπο, για να αδυνατίσει πάλι. Αγαπούσε τα ζώα και τα φρόντιζε πολύ. «Ξέρω πότε κοιμούνται» έλεγε. «Και ξέρω πότε ξυπνούν». Με τον καιρό έμαθε κι άλλα πράγματα: πότε είχαν όρεξη για σκανταλιές και πότε όχι, ας πούμε.

Μα δεν άργησε να συναντήσει το τέταρτο μεγάλο πρόβλημα. Έπιασε στενές φιλίες με τους τάρανδους. Τόσο στενές, που όλα τ' άλλα ζώα ζήλευαν και στεναχωριούνταν. Έτσι έγινε, κι ο διευθυντής του ζωολογικού κήπου, θέλοντας και μη, τον έδιωξε.

Ο Αϊ-Βασίλης έφυγε με το κεφάλι σκυφτό. Ούτε που το κατάλαβε ότι οι τάρανδοι βγήκαν ξοπίσω του. Έβαλαν τα δυνατά τους οι φίλοι του να τον παρηγορήσουν. Και μαζί πήγαν κι έπιασε δουλειά σ' ένα τσίρκο. Οι τάρανδοι τίναζαν τον Αϊ-Βασίλη μ' ένα κανόνι ψηλά. Κι ύστερα τον έπιαναν να μην χτυπήσει. Τρεις φορές το έκαναν αυτό κάθε βράδυ. Του Αϊ-Βασίλη του άρεσε που πετούσε έτσι

στον αέρα. Του άρεσαν και τα καινούρια κατακόκκινα ρούχα του. Το νούμερο με τους τάρανδους ήταν σπουδαίο.

Μα δεν άργησε να συναντήσει το πέμπτο μεγάλο πρόβλημα. «Ο κόσμος πρέπει να φοβάται όταν σε βλέπει» έλεγε ο διευθυντής του τσίρκου. «Πρέπει να δείχνεις λοιπόν ότι φοβάσαι και εσύ». Μα ο Αϊ-Βασίλης δεν μπορούσε να κρύψει τη χαρά του κάθε φορά που πετούσε ψηλά. «Χο, χο, χο!» ακουγόταν το βροντερό του γέλιο κάθε βράδυ κάτω από την τέντα του τσίρκου. Κι ο κόσμος από κάτω δεν είχε καθόλου αγωνία. Θυμωμένος ο διευθυντής, τον έδιωξε. Μα την ώρα που οι τάρανδοι κι ο Αϊ-Βασίλης μάζευαν τα πράγματά τους να φύγουν, ήρθε μια παρέα νάνων να του ζητήσει αυτόγραφο. Και, ακούγοντας τα νέα, τους κάλεσαν όλους για φαγητό. Στο σπίτι τους.

Οι νάνοι ζούσαν έξω από την πόλη. Η δουλειά τους ήταν να φτιάχνουν παιχνίδια. Είχαν ένα μεγάλο εργαστήριο, κι εκεί ήταν και το σπίτι τους. Ο Αϊ-Βασίλης ενθουσιάστηκε. « Τα παιδιά θα τρελαθούν μ' αυτά τα παιχνίδια» είπε. Οι νάνοι σάσπισαν. Αυτοί έφτιαχναν παιχνίδια επειδή τους άρεσε. Δεν είχαν σκεφτεί ποτέ να τα πουλήσουν. «Μα δεν θα τα πουλήσετε! Θα τα χαρίσετε!» του είπε ο Αϊ-Βασίλης. Αυτό δεν τους είχε περάσει καθόλου από το μυαλό. «Μπορώ να τα μοιράζω εγώ στα παιδιά, κι εσείς δε θα κουράζεστε καθόλου τους είπε. Οι νάνοι χαμογέλασαν. Είχαν στο εργαστήριο τους αρκετά παιχνίδια για όλα τα παιδιά του κόσμου. Και συμφώνησαν αμέσως.

Του έφτιαξαν ένα μαγικό σακούλι που χωρούσαν όσα δώρα κι αν έβαζαν μέσα. Του έφτιαξαν και ένα έλκηθρο. Οι πολικές αρκούδες προσφέρθηκαν να το σύρουνε. Ήταν πολύ δυνατές και έτρεχαν γρήγορα πάνω στο χιόνι. Μα δεν άργησαν να συναντήσουν ένα μεγάλο πρόβλημα. Το πιο μεγάλο απ' όλα. (πως θα περνούσαν από τη θάλασσα;»

Για μεγάλη έκπληξη του Αϊ-Βασίλη, οι τάρανδοι βρήκαν τη λύση. Θα πετούσαν. Κάθε μέρα γυμνάζονταν οι τάρανδοι κι ο Αϊ-Βασίλης μαζί. Στην αρχή έκαναν λάθη. Μα γρήγορα τα κατάφεραν.

Την πιο σκοτεινή νύχτα του χειμώνα, τότε που η κούραση και η παγωνιά κι η θλίψη κοντεύουν να νικήσουν τους ανθρώπους, ετοιμάστηκε για το ταξίδι του ο Αϊ-Βασίλης. Οι νάνοι τον αποχαιρέτησαν και του 'δωσαν μαζί του μια πυξίδα, γυαλιά του σκι, σιρόπι για το βήχα κι ένα σωρό άλλα πράγματα που θα μπορούσαν

να του φανούν χρήσιμα. Ο Αϊ-Βασίλης τους ευχαρίστησε μέσα από την καρδιά του. Είχε κάνει ένα σωρό δουλειές κι ήξερε ότι πρέπει κανείς να 'ναι πάντα προετοιμασμένος για όλα.

Έτσι ξεκίνησε για το πρώτο του ταξίδι ο Αϊ-Βασίλης μαζί με τους τάρανδους. Η πρώτη ήταν λιγάκι δύσκολη, γιατί ο Αϊ-Βασίλης δεν ήξερε ακόμα καλά τους δρόμους του αέρα. Δεν άργησε όμως να τους μάθει.

Από τότε, οι νάνοι φτιάχνουν παιχνίδια όλο το χρόνο κι ο Αϊ-Βασίλης τα μοιράζει σε μια νύχτα μέσα. Αγαπάει πολύ τη δουλειά του και τη μαθαίνει κάθε χρόνο και καλύτερα. Αλλά, ακόμα και τώρα, παίρνει πάντα μαζί του την πυξίδα και τα γυαλιά του και το σιρόπι για το βήχα. Γιατί κάθε δουλειά έχει τα προβλήματά της (μπλέχτηκαν τα σχοινιά από το έλκηθρο στο φεγγάρι).

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει να του αναφέρουν τον τρόπο με τον οποίο έβρισκε τις διάφορες δουλειές τους ο Αϊ- Βασίλης . Τους δείχνει και το εξώφυλλο του βιβλίου που απεικονίζει τον Αϊ- Βασίλη να διαβάζει τις μικρές αγγελίες. Διαβάζει μάλιστα κάποιες από αυτές.

[ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Αποθήκη με παιχνίδια ζητάει υπάλληλο για διανομή, 5^η Δασοκορφή, Λακωνία, τκ 11756.

Ζητείται πωλητής ελκήθρων. Στείλτε το βιογραφικό σας στην ταχυδρομική θυρίδα 1817N.

Αφού τους δείξει και δείγματα από μικρές αγγελίες εφημερίδων, τους ζητάει να σκεφτούν μικρές αγγελίες, αληθινές, φανταστικές, αστείες ή περιέργες.

Επέκταση δραστηριότητας:

Ο/η εκπαιδευτικός προτείνει να δημιουργήσουν μια δίγλωσση σχολική εφημερίδα. Η θεματολογία της εφημερίδας θα μπορούσε να είναι οι δράσεις του σχολείου, οι συνεργασίες και τα προγράμματα συνεκπαίδευσης που προτείνονται και οι οποίες αναπτύσσονται στην σχολική κοινότητα, διάφορες στήλες όπως ανακοινώσεις, μικρές αγγελίες, κ.α. Η εφημερίδα θα κυκλοφορεί σε έντυπη και ηλεκτρονική

μορφή. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα άρθρα της θα διερμηνεύονται από τους μαθητές στην ΕΝΓ.

2^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν μέσα από και για τις Απόκριες και την Καθαρά Δευτέρα.

Στόχοι

Οι μαθητές ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα για μεγάλο χρονικό διάστημα,
- να μάθουν τον ορισμό της θεματοποίησης,
- να κατανοούν τις ρητορικές ερωτήσεις ως ένα είδος θεματοποίησης που υποδεικνύει το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να αντιλαμβάνονται και να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για σηματοδοτείται η αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,
- να βρίσκουν το υποκείμενο και το κατηγορήμα μιας φράσης, ενώ παρακολουθούν μια επικοινωνιακή πράξη,
- να απαντούν σε ποικίλες ερωτήσεις που αφορούν την πλοκή μιας ιστορίας,
- να αναπτύξουν την ικανότητα επαναφήγησης,
- να κατανοούν μια ιστορία στην ΕΝΓ και να μπορούν να την αναδιηγηθούν με ακρίβεια,
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου.
- να κάνουν χρήση δεικτών αλληλουχίας, όπως ΠΡΩΤΑ, ΜΕΤΑ κ.α. για τη σύνδεση διαδοχικών ιστοριών,
- να ορίζουν την αλληλουχία μιας σειράς ενεργειών ή πραγμάτων χρησιμοποιώντας τα νοήματα ΠΡΩΤΟ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού
- να εξασκούνται στην παροχή και εφαρμογή οδηγιών στην ΕΝΓ για την υλοποίηση ενός έργου.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας

- Εκτυπωτής
- Κάμερα ή φωτογραφική μηχανή
- Χαρτί A4, μαρκαδόροι, ψαλίδι, κόλλα
- Βιβλίο Γλώσσας Γ' Δημοτικού, 3^ο τεύχος
- Σαρή Ζ., (2000), *Ο Αρλεκίνος*, Αθήνα: Πατάκης
- Παρούση Α., Κυριτσόπουλος Α., (2000), *Ήταν ένα μικρό χαρτάκι*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Θεοχάρη Α., (2015), *Έχασα τη μύτη μου και ψάχνω να τη βρω*, Αθήνα: Λιβάνη

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/ εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες τα έθιμα της Καθαρής Δευτέρας, ένα από τα οποία είναι τα νηστίσιμα φαγητά που τρώνε εκείνη την ημέρα.

[ΝΗΣΤΕΙΑ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Την Καθαρά Δευτέρα ξεκινάει η νηστεία, η οποία θα διαρκέσει 40 ημέρες μέχρι και την Κυριακή του Πάσχα. Την Καθαρά Δευτέρα λοιπόν, κατά την παράδοση, απαγορεύεται να τρώμε οτιδήποτε είναι και προέρχεται ζώο που έχει αίμα. Επιτρέπονται λαχταριστές νηστίσιμες λιχουδιές όπως χταπόδι, καλαμαράκια, μύδια και γαρίδες, όστρακα, φασόλια, ελιές και σαλάτες, και το μοναδικό ψωμί της ημέρας, η λαγάνα.

Η πιο συνηθισμένη σαλάτα της ημέρας είναι η ταραμοσαλάτα που είναι φτιαγμένη από αυγά ψαριού. Όσο για επιδόρπιο, ο νηστίσιμος χαλβάς επιτρέπεται ακόμα και σε μεγάλες ποσότητες!

Ο/ εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να ψάξουν και να συγκεντρώσουν διάφορα νηστίσιμα φαγητά. Αφού τα συγκεντρώσουν, τα παρουσιάζουν στην τάξη. Κάποιος βιντεοσκοπεί ένα προς ένα τα νηστίσιμα φαγητά.

[ΛΑΓΑΝΑ](#)

[ΧΤΑΠΟΔΑΚΙ](#)

[ΚΑΛΑΜΑΡΑΚΙΑ](#)

[ΜΥΔΙΑ](#)

[ΓΑΡΙΔΕΣ](#)

[ΟΣΤΡΑΚΑ](#)

[ΦΑΣΟΛΙΑ](#)

[ΤΑΡΑΜΟΣΑΛΑΤΑ](#)

[ΧΑΛΒΑΣ](#)

Ένας/μια μαθητής/τρια, αφού δει όλα τα νηστίσιμα φαγητά, επιλέγει νοητά ένα από αυτά. Έπειτα σε ένα μεγάλο χαρτί, τοποθετημένο στον τοίχο, σχεδιάζει το νηστίσιμο φαγητό που είδε και οι υπόλοιποι προσπαθούν να βρουν ποιο είναι. Εάν ο μ/η μαθητής/τρια ολοκληρώσει το σχέδιο του και οι συμμαθητές/τριες του/της δεν έχουν καταφέρει να μαντέψουν ποιο νηστίσιμο φαγητό είναι μπορούν να του/της απευθύνουν ερωτήσεις.

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει ακόμα ένα έθιμο της Καθαρής Δευτέρας είναι η κυρία Σαρακοστή.

[ΚΟΡΙΤΣΙ 40](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Η κυρία Σαρακοστή

Η Κυρά Σαρακοστή είναι ένα αυτοσχέδιο ημερολόγιο που είχαν οι παλιοί για να μετρούν τις εβδομάδες από την Καθαρά Δευτέρα μέχρι την Κυριακή του Πάσχα. Οι εβδομάδες είναι επτά, για αυτό και η Κυρά Σαρακοστή έχει επτά πόδια. Ένα πόδι για κάθε εβδομάδα. Η Κυρά Σαρακοστή έχει σταυρωμένα τα χέρια της, επειδή προσεύχεται, δεν έχει στόμα γιατί δεν μιλάει και γιατί νηστεύει, δεν έχει αυτιά για να μην ακούει.

Οι μαθητές/τριες μπορούν να φτιάξουν το δικό τους αυτοσχέδιο ημερολόγιο, να φτιάξουν τη δική τους Σαρακοστή. Μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, και με διάφορα υλικά. Μπορεί να είναι μια χειροτεχνία από χαρτί, από ζύμη, από ανακυκλώσιμα υλικά.

Δίνεται στους/στις μαθητές/τριες μια σειρά από εικόνες που απεικονίζουν τα υλικά και την εκτέλεση μιας χειροτεχνίας της κυρα-Σαρακοστής με ύφασμα.

Η ΚΥΡΑ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

Με την βοήθεια των εικόνων, ένας/μία μαθητής/τρια προσπαθεί να δώσει οδηγίες στους/στις συμμαθητές/τριες τους στην ΕΝΓ. Οι υπόλοιποι/ες μαθητές/τριες, αφού τους/τις δοθούν τα υλικά, εκτελούν τη χειροτεχνία με τις οδηγίες που τους/τις δίνονται.

Εάν οι μαθητές/τριες δυσκολεύονται στην παροχή οδηγιών, παρακολουθούν ένα νοηματικό κείμενο που δίνει οδηγίες για να υλοποιήσουν την παραπάνω χειροτεχνία.

ΚΥΡΙΑ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΓΙΝΤΑΙ ΠΩΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πώς να φτιάξετε τη κυρά-Σαρακοστή

Θα χρειαστούμε τα παρακάτω υλικά:

1 κωνικός τρίπτυς με σαφειρικό χερούλι

1 κομμάτι ύφασμα λευκό

1 κομμάτι ύφασμα μαύρο ή γκρι

λίγα εκατοστά από ένα λεπτό σχοινάκι

1 συρραπτικό

1 μαύρο χρώμα

1 πινέλο

Πάνω στον τρίπτυχο τοποθετούμε το ύφασμα. Για να σχηματίσουμε το κεφάλι δένουμε με ένα σχοινί το σημείο ανάμεσα στο τρίπτυχο και το σφαιρικό χερούλι. με τον τρόπο αυτό διαχωρίζουμε το κεφάλι και το σώμα.

Κόβουμε δυο λωρίδες ύφασμα για να φτιάξουμε για τα χέρια. Με συρραπτικό τα τοποθετούμε αριστερά και δεξιά. Χρησιμοποιώντας ένα τετράγωνο κομμάτι από το γκρι ύφασμα, φτιάχνουμε την ποδιά την οποία στερεώνουμε με συρραπτικό στην πίσω πλευρά. Έπειτα σταυρώνουμε τα χέρια με συρραπτικό πάνω από τη φούστα.

Από το γκρι ύφασμα κόβουμε ένα τριγωνικό κομμάτι για μαντήλι και το δένουμε περιμετρικά στο κεφάλι. Έπειτα, με ένα λεπτό πινέλο ζωγραφίζουμε τα μάτια και τη μύτη. Με το γκρι ύφασμα φτιάχνουμε 7 ποδαράκια. Τα ράβουμε στο τελείωμα της φούστας γύρω γύρω. Η κυρά-Σαρακοστή είναι έτοιμη. Μην ξεχνάτε να βγάξετε

κάθε βδομάδα μέχρι και το Πάσχα ένα από τα πόδια της, κόβοντας την κλωστή και ξηλώνοντας το .

Βήμα 2

Ένα τελευταίο έθιμο της Καθαρής Δευτέρας είναι και το πέταγμα του χαρταετού.

ΧΑΡΤΑΕΤΟΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Χαρταετός

Την Καθαρά Δευτέρα το έθιμο επιβάλλει να πετάμε χαρταετούς. Από πού προέρχεται όμως αυτό το έθιμο;

Οι πρώτοι που έφτιαξαν χαρταετούς ήταν οι κινέζοι οι οποίοι έφτιαχνα απίθανα σχέδια χαρταετών με «ιπτάμενους» δράκους, πουλιά και ψάρια. Πάνω στους χαρταετούς τους έγραφαν ευχές και επιθυμίες και μετά τους πετούσαν χαρταετούς όσο πιο ψηλά μπορούσαν, όσο πιο κοντά στο Θεό. Έδεναν πάνω στους χαρταετούς κουδουνάκια και φλογέρες, που με το φύσημα του αέρα σφύριζαν, και με τον ήχο έδιωχναν το κακό. Ακόμα και σήμερα πιστεύεται ότι το πέταγμα του χαρταετού χαρίζει τύχη και ευτυχία.

Ο/ η εκπαιδευτικός δείχνει στους/στις μαθητές/τριες ένα νοηματικό κείμενο, βασισμένο στο βιβλίο με τίτλο «Ήταν ένα μικρό χαρτάκι».

ΧΑΡΤΑΚΙ ΜΙΚΡΟ ΠΑ

Απόδοση στα ελληνικά

Ήταν ένα μικρό χαρτάκι

Μια φορά και έναν καιρό ήταν ένα μικρό χαρτάκι που έψαχνε να βρει τι θα γίνει όταν μεγαλώσει. Πρώτα πήγε και ρώτησε τη μαμά του.

- *Χαρτοπετσέτα! Του είπε εκείνη. Θα στολίζεις το τραπέζι και τα παιδιά θα σκουπίζουν τα δαχτυλάκια τους, οι κυρίες θα στεγνώνουν τα χείλη τους και θα σε γεμίζουν φιλάκια!*
- *Χα, χα, χα! Χαρτόκουτο να γίνεις, παιδί μου. Χαρτόκουτο είναι το μέλλον, του είπε ο μπαμπάς του. Γερό και δυνατό, θα σε γεμίζουν πράγματα, κονσέρβες και βιβλία. Και παντού θ' ακούς, φέρτε ένα χαρτόκουτο.*

Πήγε στη δασκάλα των γαλλικών, την κυρία Ντοσιέ:

- *Χαρτοφάκελος! Του είπε αμέσως. Ντοσιέ, δηλαδή. Θα έχεις λαστιχάκια και θ' ανοιγοκλείνεις. Θα σε γεμίζουν χιλιάδες χαρτιά, λογαριασμούς, σημειώσεις, αποδείξεις. Δεν ξέρεις τι χρήσιμος θα είσαι στην κοινωνία. Και με ετικέτα.*

Μήπως ο παππούς ξέρει καλύτερα;

- *Παππού!*
- *Στυπόχαρτο! Να 'χα τα νιάτα σου, νεαρέ μου, πάλι το ίδιο θα διάλεγα. Στυπόχαρτο. Όλη μέρα διαβάζεις πάνω στην στρογγυλή πολυθρόνα σου. Εγώ στα νιάτα μου...*
- *Χαρτοκόπτη! Μην τρομάζεις το παιδί... κι έλα αμέσως να μου κόψεις τις σελίδες, φώναξε το ανοιχτό βιβλίο στο χαρτοκόπτη.*
- *Τι είπες, νεαρέ; Βιβλίο να γίνεις, να μάθεις γράμματα! Και μη φοβάσαι τίποτα!*

Το μικρό χαρτάκι γλίστρησε κάτω από την πρώτη πόρτα που βρήκε μπροστά του.

- *Ποιος τολμά να χαλάει την ησυχία μου! Κανείς δεν κάνει χωρίς εμένα, μικρέ. Όλοι σε μένα τρέχουν όταν τελειώσουν τα άλλα χαρτιά- και τηλέφωνα γράφουν. Ακόμα και μύτες σκουπίζω.*
- *Μην τον ακούς, ακούστηκε μια φωνή από την κουζίνα. Χαρτί κουζίνας να γίνεις, παιδάκι μου, να τρως και κανένα πιάτο φαί.*
- *Φίλε, με πας μια βόλτα; Είπε το χαρτάκι σ' ένα φύλλο χαρτί.*

Το φύλλο διπλώθηκε, ξαναδιπλώθηκε κι ύστερα τεντώθηκε και ξεκίνησαν.

- *Έχουμε χαρτοπόλεμο, θα με βουλιάξουν! Είπε το караβάκι και γύρισε πίσω.*

Όταν ο χαρτοπόλεμος τελείωσε, το χαρτάκι βρέθηκε στο πάρκο.

- *Χαρτομάντιλο με λένε. Εσένα;*
- *Χαρτάκι. Τι ωραία δουλειά!*
- *Έλα να γίνουμε φίλοι και να δουλέψουμε μαζί.*
- *Δε το 'χω αποφασίσει ακόμη, θα ξαναπεράσω...*

Το μικρό χαρτάκι κατέβασε το κεφάλι και συνέχισε το δρόμο του.

- *Καλημέρα, κυρία χαρτοσακούλα!*

- *Χαρτοσακούλας, μικρέ! Χαρτοσακούλας! Είμαι ο καλύτερος, με τα φρούτα μου, με τα λαχανικά μου, κι όλο με παίρνουν αγκαλιά.*

*«Λίζοο-λίζοοοοω γυαλοχαρτίζω και τια αγκαθιές εξαφανίζωω...»
τραγουδούσε το γυαλόχαρτο.*

- *Έλα μικρέ να σου μάθω την τέχνη. Στάσου, που πας;*
- *Μπυι- μπυιι! Φύγε , μικρέ, από τη μέση. Έχουμε δουλειές. Ραντεβού, υποχρεώσεις, επενδύσεις. Το ρολόι μου, που είναι το ρολόι μου, γρήγορα στο χρηματιστήριο. Ε, μικρέ. Χαρτονόμισμα να γίνεις. Μπυι-μπυι.*
- *Ε, συ, τραπουλόχαρτο, κλείσε γρήγορα την πόρτα μη μας δουν από το καφενείο, του φώναξε ένα τραπουλόχαρτο.*
- *Δεν είμαι τραπουλόχαρτο, σκέτο χαρτάκι είμαι, είπε το χαρτάκι.*
- *Από δω πάνω δεν σε είδα καλά.*
- *Πάντως εσύ χάνεις, του είπε ένα άλλο τραπουλόχαρτο . Εμείς, παιδί μου, ζούμε σε πύργους και σε παλάτια... Κλείσε γρήγορα την πόστα, μας πειράζει το ρεύμα.*
- *Είσαι πολύ μικρός για να τυλίγεις δώρα, του φώναξε ένα πακέτο με παπιγιόν. Όταν γίνεις μεγάλο χαρτί, θα έχεις στολίδια και χρώματα. Για την ώρα, κρύψου, μη σε ρίξουν στο τζάκι.*
- *Καλέ, πως του μιλάς έτσι του παιδιού, τον μάλωσε ένα πακετάκι με παντοφλάκια. Έλα, παιδί μου, κάτσε κοντά μου αλλά πρόσεξε μη μου τσαλακώσεις την κορδέλα.*

Το μικρό χαρτάκι βγήκε στη νύχτα. «Αυτό ούτε ένα ρεβίθι δε θα μπορούσε να τυλίξει» σκεφτόταν και ήταν πολύ στενοχωρημένο. «Να γινόμουν τουλάχιστον αστεράκι από ασημόχαρτο, σαν τον ξάδερφό μου τον Αργύρη, που δουλεύει ασημόχαρτο σ' ένα πακέτο τσιγάρα. Όλη τη νύχτα σκεφτόταν όσα πέρασε κι ότι είδε. Όταν ξαφνικά....

- *Το βρήκα! Φώναξε.*
- *Κάνε τότε μια ευχή, του είπε ένα πεφταστέρι.*

Και το χαρτάκι έκλεισε τα μάτια του και ευχήθηκε.... Έτσι λοιπόν, την άλλη μέρα το πρωί καμάρωναν όλοι το μικρό χαρτάκι που είχε μεταμορφωθεί σ' έναν πολύ όμορφο χαρταετό. Η μαμά σκούπιζε τα μάτια της γιαγιάς που δάκρυσε από

υπερηφάνεια και συγκίνηση. Ο παππούς το καμάρωνε από το παράθυρο και ο μπαμπάς από το φορτηγό. Ο πύργος από τραπουλόχαρτα γκρεμίστηκε και τα χαρτιά άρχισαν πάλι από την αρχή το χτίσιμο. Το караβάκι από χαρτί ταξίδευε στη λίμνη. Το γυαλόχαρτο ακόμα δούλευε κι ούτε που βγήκε να κοιτάξει. Ο κύρ Χαρτοσακούλας ήταν μέσα σ' ένα ψυγείο και δεν άκουσε τίποτα. Το βιβλίο και η δεσποινίς Ντοσιέ είχαν αποκοιμηθεί και τα χαρτιά περιτυλίγματος ροχάλιζαν κοντά στο τζάκι. Το χαρτομάντιλο μονολογούσε κι έλεγε:

- *Ναι, όταν όμως κουραστεί το αγοράκι, ποιος θα του σκουπίσει τον ιδρώτα;*

Ο/ η εκπαιδευτικός ξεκινάει την αναδιήγηση της ιστορίας. Πριν αναφέρει το επόμενο προσωποποιημένο αντικείμενο που θα συναντήσει το μικρό χαρτάκι, παίζει με τους/τις μαθητές/τριες ένα παιχνίδι μνήμης, ρωτώντας ΠΡΩΤΑ ΠΟΙΟΣ; ΜΕΤΑ ΠΟΙΟΣ; Οι μαθητές/τριες πρέπει κάθε φορά να πουν ποιο αντικείμενο θα συναντήσει το χαρτάκι έπειτα ποια αντικείμενα που έχει ήδη συναντήσει με τη σειρά της ιστορίας. Στο τέλος κάθε μαθητής/τρια πρέπει να πει με τη σειρά αντικείμενα που παρουσιάστηκαν κατά την αφήγηση του παραμυθιού.

Οι μαθητές/τριες νοηματίζουν μια φορά τη σειρά εμφάνισης των προσωποποιημένων αντικειμένων στην ιστορία.

Προτείνεται μια ομαδική εργασία. Ο/η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει όλα τα αντικείμενα που εμφανίζονται στην ιστορία (γυαλόχαρτο, τραπουλόχαρτο, χαρτί υγείας, κ.α). Στη συνέχεια κολλάνε περιμετρικά σε ένα χάρτινο κουτί τα διάφορα αντικείμενα που τους δίνονται, δουλεύοντας ομαδικά. Ένα χαρτάκι, δεμένο σε μια κορδέλα κινείται περιμετρικά και συναντάει τα προσωποποιημένα αντικείμενα της ιστορίας. Οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να παίξουν, να ασκήσουν την μνήμη τους και να αναδιηγηθούν την ιστορία, χρησιμοποιώντας και ένα πολύ καλό οπτικοποιημένο υλικό. (Εικόνα 2)

Εικόνα 2. Χειροτεχνία ήταν ένα μικρό χαρτάκι

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες τις οδηγίες για την κατασκευή ενός χαρταετού από την παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση.

<https://www.matia.gr/διάφορα/κατασκευές/αποκριάτικες-κατασκευές/χαρταετός-οδηγίες-κατασκευής.html>

ΧΑΡΤΑΕΤΟΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΦΤΙΑΧΝΩ

Απόδοση στα ελληνικά

Οδηγίες για την κατασκευή ενός χαρταετού

Θα χρειαστούμε:

3 ελαφρά πηχάκια από ξύλο, περίπου 80 εκατοστά το καθένα

χαρτί ή πολύ λεπτό νάιλον

γερό σπάγκο

λεπτό σύρμα

κολλητική ταινία

χρωματιστά χαρτιά για την ουρά

Κατασκευή:

Στα άκρα από κάθε πηχάκι κάνουμε δυο μικρές εγκοπές. δένουμε γερά μεταξύ τους τα τρία πηχάκια από την μέση με τον σπάγκο, και αφήνουμε μισό μέτρο ακόμα να κρέμεται.

στην άκρη από κάθε πηγάκι στερεώνουμε γερά το σύρμα, και το περνάμε περιμετρικά από τον σκελετό του χαρταετού, κάνοντας μια στροφή με το σύρμα σε κάθε πηγάκι, εκεί που έχουμε κάνει την εγκοπή.

Φροντίζουμε όπως θα γυρίσουμε το σύρμα, οι αποστάσεις μεταξύ των άκρων απο τα πηγάκια, να διατηρούνται σταθερές, έτσι ώστε στο τέλος να έχουμε ένα κανονικό εξάγωνο.

ακουμπάμε τον σκελετό πάνω στο χαρτί ή το πλαστικό, και κόβουμε γύρω- γύρω του, αφήνοντας ένα περιθώριο 3-5 εκατοστών .

σε ένα σημείο, μπορούμε να αφήσουμε την φαντασία μας ελεύθερη και να διακοσμήσουμε την επιφάνεια του χαρτιού όπως μας αρέσει, έτσι, ώστε να έχουμε ένα μοναδικό χαρταετό. Μπορούμε να κολλήσουμε διάφορα διακοσμητικά, ή να ζωγραφίσουμε την σημαία της αγαπημένης μας ομάδας, πρόσωπα, πεταλούδες, πουλιά και ζώα.

κατόπιν ξαναβάζουμε τον σκελετό πάνω στο χαρτί ή το πλαστικό, γυρίζουμε τα περιθώρια προς τα μέσα και τα κολλάμε με κολλητική ταινία. Σε δύο άκρα (β&γ) στερεώνουμε σπάγκο, για να δέσουμε στην μέση του την ουρά. προσέχουμε ώστε: $\alpha\beta=\alpha\gamma=\gamma\delta=\beta\delta$. η ουρά πρέπει να είναι 3-4 φορές μακρύτερη απο το μήκος του αετού, έτσι ώστε να έχει σταθερότητα όταν πετάει.

την ουρά μπορούμε να την κατασκευάσουμε, από λωρίδες, που θα έχουμε κόψει από εφημερίδες ή χρωματιστά χαρτιά μεγέθους 20*20 εκατοστά, τα οποία δένουμε στον σπάγκο σε απόσταση 15-20 εκατοστά το ένα από το άλλο.

στα αντίθετα άκρα από αυτά που δέσαμε την ουρά, (ε & ζ), δένουμε τα ζύγια. Εδώ πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα.όλη η επιτυχία για το πέταγμα του αετού, βρίσκεται στα ζύγια. τα ζύγια, είναι δύο κομμάτια σπάγκος δεμένος στα άκρα ε και ζ, που το καθένα ενώνεται με το σπάγκο που αφήσαμε να κρέμεται από το κέντρο του χαρταετού. Τα ζύγια πρέπει να σχηματίζουν ένα ισοσκελές τρίγωνο.

στο σημείο της ένωσης δένουμε ένα γερό σπάγκο, την καλούμπα. Βρίσκουμε ένα πλάτωμα μακριά από ηλεκτροφόρα σύρματα, γυρίζουμε το χαρταετό μας κόντρα στον άνεμο και ...ΑΜΟΛΑ ΚΑΛΟΥΜΠΑ!

Οι μαθητές/τριες των δύο ομάδων, μόλις πάρουν τα απαραίτητα υλικά από το δάσκαλο, καλούνται να φτιάξουν ένα χαρταετό, ακολουθώντας τις οδηγίες, τις οποίες μπορούν να δουν όσες φορές χρειαστεί.

Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες ασκούνται στο να δίνουν οδηγίες σε τρίτους. Η καλύτερη προσπάθεια βιντεοσκοπείται με σκοπό την δημιουργία οδηγιών κατασκευής και συναρμολόγησης ενός χαρταετού στην ΕΝΓ, που θα συνοδεύει ένα πακέτο με όλα τα απαραίτητα υλικά. Το πακέτο μπορεί να δοθεί σαν δώρο σε μια άλλη τάξη ή σε κάποιο άλλο σχολείο Κωφών.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν τι ευχή ή τι επιθυμία θα έγραφαν πάνω στο δικό τους χαρταετό. Τους/ τις βοηθάει να διατυπώσουν συντακτικά σωστές προτάσεις που εκφράζουν ευχή. Οι ευχές και οι επιθυμίες του κάθε μαθητή/τριας βιντεοσκοπούνται για το portfolio τους.

Επέκταση δραστηριότητας:

Προσεγγίζοντας διαθετικά την παραπάνω ιστορία, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ξεκινήσει μια καινούρια θεματική ενότητα, αυτή της ανακύκλωσης χαρτιού, υιοθετώντας ιδέες από τη μελέτη περιβάλλοντος της Γ' Δημοτικού στην οποία εισάγεται για πρώτη φορά η έννοια της ανακύκλωσης.

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός συζητάει με τους/τις μαθητές/τριες της τάξης τις διάφορες μεταμφιέσεις που έχουν δει, φορέσει, ή θα ήθελαν κάποια να φορέσουν. Συνήθειες μεταμφιέσεις:

[ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ](#)

[ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ](#)

[ΚΛΟΟΥΝ](#)

[ΜΑΓΙΣΣΑ](#)

[ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ](#)

[ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ](#)

[ΜΠΑΤΜΑΝ](#)

[ΣΠΑΪΝΤΕΡΜΑΝ](#)

[ΜΠΑΛΑΡΙΝΑ](#)

[ΝΟΣΟΚΟΜΑ](#)

NINTZA

Έπειτα τους παρουσιάζει το παρακάτω νοηματικό κείμενο, βασισμένο στο βιβλίο της Ζωρς Σαρή, «Ο Αρλεκίνος» . Η ιστορία είναι μια πολύ συγκινητική ιστορία, την οποία οι μαθητές/τριες μπορούν να δραματοποιήσουν και διασκεδάσουν παράλληλα.

ΑΡΛΕΚΙΝΟΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Όλοι, μικροί και μεγάλοι, ξεχύθηκαν στους δρόμους της όμορφης πόλης και γλεντούν την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς. Φωνές, τραγούδια, γέλια και χαρές ανεβαίνουν ίσα στον ουρανό, μπλέκονται με τις σερπαντίνες που ξετυλίγονται σας τρελές στον αέρα.

Μόνο ένα αγοράκι κοιτάζει από το παράθυρο τους μασκαράδες να χορεύουν πάνω στην πλατεία με τα πολλά περιστέρια. Μα γιατί δε βγαίνει κι αυτό από το σπίτι του γιατί δεν μπλέκει το γέλιο του με το γέλιο των άλλων; Μήπως είναι άρρωστο ή μήπως είναι τιμωρημένο; Όχι, όχι ο Αρλεκίνος- Αρλεκίνος ονομάζεται το αγόρι- δεν είναι άρρωστος ούτε τιμωρημένος και πολύ θα ήθελε να χορέψει με τα' άλλα παιδιά, να γελάσει, πως όμως να κατέβει στην πλατεία; Με το μπαλωμένο του παντελόνι και το ξεβαμμένο πουκάμισο; Όχι, όχι, καλύτερα να μην το δει τέτοιες ώρες το μάτι φίλου ή αγνώστου. Τις Αποκριές, όλοι μα όλοι, μασκαρεύονται κι εκείνος είναι ορφανός και φτωχός. Ο πατέρας του πέθανε και η μητέρα του ξενοδολεύει. Πρέπει να πληρώσει το νοίκι, τα κάρβουνα , το ψωμί, δεν τις περισσεύουν χρήματα για να αγοράσει ένα αποκριάτικο ρούχο. Και ο Αρλεκίνος πίσω από το τζάμι παρακολουθεί το πολύχρωμο γλέντι που ξετυλίγεται σαν σερπαντίνα. Ποπό, πιερότοι και κολομπίνες, φασουλήδες και ιππότες!

Μαρκήσιοι και μαρκησίες με άσπρες αφράτες περούκες, μάγισσες και κλόουν, βασιλιάδες και πριγκηπέσες και μια χορεύτρια! Τι όμορφη που είναι! Χορεύει πάνω στις μύτες των ποδιών της. Αχ, να γινόταν να της πιάσει το χεράκι, να τη ρωτήσει πως τη λένε και να χορέψει μαζί της... Αχ... τα μάτια του Αρλεκίνου θολώνουν κι όλοι οι μασκαράδες σαν νερένιες φιγούρες τρεμουλιάζουν μέσα στο φως του δειλινού.

- *Αγόρι μου, κλαις;*

Το χέρι της μητέρας χαιδεύει το ξανθό κεφάλι.

- *Δεν κλαίω, μανούλα. Κάτι μπήκε στο μάτι μου και...*
- *Όχι, όχι, δεν με ξεγελάς εμένα. Βλέπεις τ' άλλα παιδιά και θες να τρέξεις κοντά τους.*

Πώς να το κρύψει ένα μικρό παιδί τον καημό του.

- *Αχ ναι, πόσο θα το ήθελα. Όμως χωρίς ρούχο αποκριάτικο ...*

Η μητέρα τον τράβηξε από το χέρι:

- *Άφησε το παράθυρο κι έλα ν' ανέβουμε στη σοφίτα. Μπορεί να βρούμε σε κάποιο μπαούλο ένα καπέλο... Μια μπέρτα... Πρέπει και εσύ να ντυθείς αποκριάτικα.*

Ο Αρλεκίνος γεμάτος λαχτάρα ακολούθησε τη μαμά του.

Στην σοφίτα οι αράχνες είχαν κρεμάσει τα δίκτυα και η σκόνη, σαν γκριζό σεντόνι, είχε τυλίξει όλα τα παλιά αντικείμενα που χρόνια φυλάγονταν κάτω από τη στέγη του σπιτιού. Η μητέρα άνοιξε ένα μεγάλο μπαούλο και είπε στο Αρλεκίνο:

- *Εσύ κοίτα να δεις τι κρύβει η κασέλα, εκεί κοντά στο φεγγίτη.*

Κι άρχισαν να ψάχνουν και οι δύο.

Το μεγάλο μπαούλο ήταν γεμάτο παλιόχαρτα κι άδεια κουτά. Ούτε καπέλο, ούτε μπέρτα...

- *Βρήκες τίποτα, αγόρι μου;*

Με πικρό στόμα απάντησε ο Αρλεκίνος:

- *Ένα τρύπιο δοχείο, ένα σκισμένο βιβλίο, τρία παλιοπάπουτσα και μια κάλτσα...*

Η μητέρα όμως δεν ήθελε να παραιτηθεί.

- *Θα ψάξω σ' αυτό το μεγάλο μπαουλάκι. Εσύ άνοιξε την άλλη κασέλα.*

Ύστερα από λίγο ακούστηκε η φωνή του Αρλεκίνου:

- *Τίποτε ...τίποτε... Μονάχα κουρελάκια, όλων των λογίων τα κουρελάκια, πράσινα, κίτρινα, μαύρα, κόκκινα, μπλε, λιλά... Μη στεναχωριέσαι, μαμά, και μην κουράζεσαι άλλο. Ας κατέβουμε. Του χρόνου θα μου απορήσεις ένα όμορφο αποκριάτικο κουστούμι. Δεκάρα, δεκάρα θα ρίχνω στον κουμπαρά μου και...*

Η μαμά δεν πρόσεχε τα λόγια του Αρλεκίνου, κοιτούσε τα κουρελάκια, τα γαλάζια, τα άσπρα, τα πορτοκαλιά. Η αγάπη της σαν ήλιος φώτισε το μυαλό της. Φώναξε:

- *Έχω μι αφαιρινή ιδέα! Με τούτα τα κουρελάκια θα σου φτιάξω το πιο όμορφο κουστούμι...*
- *Αχ, με κοροϊδεύεις, μητέρα; Κουρελή θα με ντύσεις;*

Η μητέρα δεν απάντησε. Χαμογέλασε και γέμισε την ποδιά της με κουρελάκια.

Όταν κατέβηκε από τη σοφίτα, κλείστηκε στη κάμαρή της κι άρχισε να ράβει, να ράβει τα κουρελάκια, να τα ενώνει, να τα φτιάχνει ένα μακρυνάρι φαρδύ ύφασμα. Ένα ύφασμα όλο πολύχρωμα τετραγωνάκια. Βιαζόταν κι είχε κατατριπήσει τα δάχτυλα της. Όμως χαμογελούσε. Κι όταν δεν είχε άλλα κουρελάκια να ράψει, άπλωσε ένα σακάκι κι ύστερα ένα παντελόνι και πάλι άρχισε να ράβει, να ράβει ασταμάτητα.

Το σούρουπο είχε βάψει ασημιά την πλατεία. Ο χορός φούντωνε κι ο Αρλεκίνος κοιτούσε από το παράθυρο και ήξερε πως πάει πια, δε θα χόρευε με τη μικρή, την όμορφη χορεύτρια. Ξάφνου άκουσε τη φωνή της μαμά του:

- *Έτοιμο το κουστούμι σου, έτοιμο! Φόρεσε το γρήγορα για να προλάβεις.*
- *Μα που το βρήκες, μητέρα, αυτό το όμορφο το ρούχο;*
- *Τα κουρελάκια, αγόρι μου, τα κουρελάκια... Φόρεσε πρώτα το σακάκι. Τώρα φόρεσε το παντελόνι. Ποπό, φαρδουλό το έκανα. Θα το σφίξω στη μέση. Κοίταξε τώρα στον καθρέφτη.*

Σάστισε ο Αρλεκίνος:

- *Εγώ, εγώ είμαι αυτός ο σπουδαίος μασκαράς;*
- *Θα ου φτιάξω και έναν σκούφο. Να, με τούτο το μαύρο πανί. Ένας κόμπος στη μίαν άκρη, ένας άλλος στην άλλη. Στάσου, στάσου, που πας; Θα σου βάλω και μια μάσκα.*

Με τα ψαλίδια άνοιξε δύο ολοστρόγγυλες τρύπες σε ένα βελούδινο ύφασμα.

- *Μην κουνιέσαι, θα σου τη δέσω μ' ένα κορδόνι γύρω από το κεφάλι. Πάρε και αυτή την χαρτονένια φλογέρα, την στόλισα με κρόσσια. Έτοιμος. Τρέχα, τρέχα, να προλάβεις, αγόρι μου! Εγώ θα σε βλέπω από το παράθυρο να διασκεδάζεις...*

Κι όταν έφτασε ο Αρλεκίνος στην μεγάλη πλατεία, ήταν τόσο εντυπωσιακός, που όλοι σταμάτησαν να χορεύουν για να θαυμάσουν. Πέντε μαρκησίες, εννιά πιερότοι, τρεις φασουλήδες και έντεκα κλόουν τον περιτριγύρισαν:

- *Ω! Τι όμορφος μασκαράς! Ποιος είναι; Ποιος;*

Η μαύρη βελούδινη μάσκα έκρυβε το πρόσωπο του Αρλεκίνου.

- *Το κουστούμι σου είναι αλλιιώτικο από τα δικά μας, είπε ζηλιάρικα ένας βασιλιάς.*

Ο Αρλεκίνο ήταν χαρούμενος και πολύ συγκινημένος.

Ξάφνου ένας παλιάτσος, χραπ, του τράβηξε τη μάσκα.

- *Ο Αρλεκίνος! Ο Αρλεκίνος! Ζήτω! Ζήτω! Όλοι τον αναγνώρισαν.*

Η μικρή χορεύτρια τον πλησίασε:

- *Με λένε Λίζα. Θέλεις να χορέψουμε;*
- *Και βέβαια θέλω, είπε ο Αρλεκίνος.*
- *Και που το βρήκες αυτό το σπουδαίο ρούχο; τον ρώτησε.*
- *Μου το έφτιαξε μια σπουδαία κυρία.*
- *Και πως τη λένε την κυρία;*
- *Φαντασία!*
- *Φαντασία;*
- *Ναι, φαντασία, και είναι η καλή μου η μαμά.*
- *Ζήτω! Ζήτω η κυρία Φαντασία! φώναξαν με μια φωνή όλοι οι μασκαράδες. Εκείνη πρέπει να πάρει το πρώτο βραβείο της Αποκριάς!*

Και η μαμά του Αρλεκίνου έγινε γνωστή σ' όλη τη Βενετία. Όλοι έτρεχαν σ' αυτήν:

- *Θέλω κι εγώ έναν Αρλεκίνο, την παρακαλούσαν.*

Κι εκείνη έραβε, έραβε, χαμογελούσε, κι ο Αρλεκίνος όταν τελείωνε τα μαθήματα του σχολείου της φώναζε όλο χαρά:

- *Κυρία Φαντασία μου, τρέχω στην πλατεία να ταΐσω τα περιστέρια.*

Και στην πλατεία τον περίμενε η καλύτερη του φίλη, η Λίζα, η μικρή χορεύτρια.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να αναδιηγηθούν την ιστορία του Αρλεκίνου. Οι αναδιηγήσεις των μαθητών/τριών βιντεοσκοποούνται έτσι ώστε να μπουν στο προσωπικό τους χαρτοφυλάκιο. Στην συνέχεια τα παιδιά

οργανώνουν μια θεατρική παράσταση. Καλούνται να φτιάξουν τα σκηνικά, να φτιάξουν τους διαλόγους και την αφήγηση και να σκηνοθετήσουν την παράσταση. Μπορούν μάλιστα να φτιάξουν τις δικές τους στολές μεταμφιέσεων, με ανακυκλώσιμα υλικά όπως η στολή του Αρλεκίνου με σακούλα σκουπιδιών, χαρτάκια από χρωματολόγιο και γκοφρέ χαρτί (Εικόνα 3).

Εικόνα 3. Στολή Αρλεκίνου

Βήμα 4

Ο/ η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες ένα παραμύθι στην ΕΝΓ με τίτλο «Έχασα τη μύτη μου και ψάχνω να τη βρω», σε ελεύθερη απόδοση του βιβλίου που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Λιβάνη.

[ΜΥΘΗ ΧΑΘΗΚΕ- ΠΟΥ ΨΑΧΝΩ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Έχασα τη μύτη μου και ψάχνω να την βρω!

Μια μέρα για την ακρίβεια μέσα σε μια στιγμή, ένας κλόουν φτερνίστηκε και ουπς! έχασε τη μύτη του. «Κάπου εδώ θα 'ναι, δεν μπορεί», είπε ο κλόουν και άρχισε να ψάχνει ,μέσα στην ντουλάπα που ήταν ανοιχτή... μέσα στις τσέπες του που ήταν άδειες, μέσα στα παπούτσια του που ήταν τεράστια, μα η μύτη πουθενά! Τώρα; Πως θα αντίκριζε τώρα τους φίλους του; Όλοι θα τον κορόιδευαν έτσι όπως ήταν χωρίς μύτη. Άρχισε να κλαίει. «Σταμάτα τις κλάψεις», άκουσε μια ένρινη, παράξενη

φωνή, «σταμάτα τες και σκέψου τι θα κάνεις!». «Ποιος είναι;» ρώτησε ο κλόουν. «Σταμάτα τις κλάψες», ξανάπε η φωνή, «σε κανέναν δεν αρέσουν οι κλαψιάρηδες κλόουν. Σταμάτα τες και σκέψου τι θα κάνεις!»

«Πρέπει να βρω τη μύτη μου!» αναφώνησε ο κλόουν. «Ε, άντε, ξεκίνα! Τι περιμένεις να σου πει, «εδώ είναι!»». Είπε η ένρινη φωνή και έπειτα δεν ξανακούστηκε.

Και ο κλόουν άρχισε το ψάξιμο. Πρώτα πήγε στο Καρουσέλ. «Μήπως είδατε την μύτη μου, μια κόκκινη στρογγυλή μύτη;» ρώτησε ο κλόουν και τα άλογα γέλασαν. Και επειδή ήξεραν τι πλακατζής ήταν, του είπαν: «Όχι, δεν έχουμε ιδέα, αλλά γιατί δε ρωτάς το Δωμάτιο του Τρόμου;».

«Μήπως είδατε την μύτη μου, μια κόκκινη στρογγυλή μύτη;» ρώτησε ο κλόουν το Δωμάτιο του Τρόμου και εκείνο επειδή ήξερε τι πλακατζής ήταν, του είπε: «Εδώ ήρθες να ψάξεις, που δεν βλέπεις ούτε τη μύτη σου; Γιατί δε ρωτάς τους Ακροβάτες;»

«Μήπως είδατε την μύτη μου, μια κόκκινη στρογγυλή μύτη;» ρώτησε ο κλόουν τους Ακροβάτες, μα εκείνοι ήταν πολύ ψηλά για να τον δουν. Ήξεραν όμως τι πλακατζής ήταν και κάποιοι του απάντησαν : «Γιατί δε ρωτάς τους Μαγικούς Καθρέφτες;»

«Μήπως είδατε την μύτη μου, μια κόκκινη στρογγυλή μύτη;» ρώτησε ο κλόουν. Οι Μαγικοί Καθρέφτες δεν απάντησαν, μόνο τον έδειχναν μια πολύ χοντρό , μια πολύ αδύνατο, μια πολύ ψηλό και μια πολύ κοντό και συνέχεια με μια κόκκινη στρογγυλή μύτη στο κεφάλι! Όμως ο κλόουν ήξερε ότι οι Μαγικοί Καθρέφτες ήταν μεγαλύτεροι πλακατζήδες από εκείνον και δεν τους πίστεψε. Έφυγε απογοητευμένος.

Και τώρα, τώρα πως θα αντίκριζε τους φίλους έτσι όπως ήταν χωρίς μύτη; «Δεν έψαξες και πολύ καλά», του είπε η ένρινη, παράξενη φωνή. «Μα έψαξα παντού!» είπε ο κλόουν. «Στην σκηνή έψαξες;» ρώτησε η φωνή. «Στη σκηνή;...» απόρησε ο κλόουν. «Ναι, στη σκηνή που έβγαινες κάθε βράδυ, όταν είχες τη μύτη σου και έκανες τα πιο ξεκαρδιστικά σου κόλπα και όλοι γελούσαν και χειροκροτούσαν». Ξανάπε η φωνή. «Μα δεν έχω πια τη μύτη μου», μουρμούρισε ο κλόουν . «Πως θα κάνω πάλι όλα αυτά τα κόλπα;» «Πολλές φορές μια χαμένη

μύτη είναι όλα όσα χρειάζεται ένας κλόουν για να βγει στη σκηνή...» είπε η φωνή και δεν ξαναμίλησε.

Και ο κλόουν βγήκε στην σκηνή και δεν ήταν εύκολη υπόθεση και έτρεμε ολόκληρος από αγωνία. «Μήπως είδατε τη μύτη μου, μια κόκκινη στρογγυλή μύτη;» ρώτησε, αλλά όλοι ήξεραν τι πλακατζής ήταν και έβαλαν τα γέλια.

Μόνο ένα μικρό αγόρι του φώναξε: «Μα είναι πάνω στο κεφάλι σου!» «Στο κεφάλι μου; Ώστε εδώ μου είσαι! Άτιμη μύτη, πως με ξεγέλασες έτσι!» έκανε να την πιάσει, μα εκείνη με ένα σάλτο του ξέφυγε. Ξανάκανε να την πιάσει και πάλι τα ίδια. Τα παιδιά και οι μεγάλοι ξεκαρδίστηκαν στα γέλια! Άρχισε να την κυνηγάει σε όλη τη σκηνή και όσο την κυνηγούσε τόσο εκείνη ξεγλιστρούσε μέσα απ' τα χέρια του. Τα παιδιά και οι μεγάλοι κρατούσαν τις κοιλιές τους απ' τα γέλια!

Και όταν πια την έπιασε και την έβαλε στη θέση της, το μικρό αγόρι του φώναξε: «Μπορείς να την ξαναχάσεις; Είναι το πιο αστείο κόλπο που έχω δει ποτέ!» Και τότε ο κλόουν, μέσα σε μια στιγμή, φτερνίστηκε και ουπς! έχασε τη μύτη του!

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει ερωτήσεις κατανόησης στους/στις μαθητές/τριες, κυρίως χρησιμοποιώντας παρελθοντικούς και μελλοντικούς δείκτες, όπως τη γραμμή τους χρόνου και την κλίση του κορμού μπροστά- πίσω ώστε να σηματοδοτεί κάθε φορά που πήγε ο κλόουν και που θα πάει.

Έπειτα όλοι μαζί παίζουν ένα να την παιχνίδι, παραλλαγή του κλασσικού παιχνιδιού «Ζεστό- κρύο». Κάποιος/α κρύβει τη κόκκινη μύτη που έχει χάσει ο ήρωας του βιβλίου και κάποιος/α άλλος/η προσπαθεί να τη βρει. Ψάχνει στην αίθουσα και κάθε φορά που πλησιάζει κοντά στην κρυμμένη μύτη, ο/η άλλος/η μαθητής/τρια σκέφτεται διάφορους τρόπους για να του επικοινωνήσει ότι πλησιάζει. Μπορεί να αναβοσβήσει τα φώτα, να χτυπήσει το ξύλινο πάτωμα κ.α.

3^η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν για και μέσα από το Πάσχα.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα για μεγάλο χρονικό διάστημα,
- να μάθουν τον ορισμό της θεματοποίησης,
- να κατανοούν τη θεματοποίηση και να την χρησιμοποιούν για να υποδείξουν το υποκείμενο ή το αντικείμενο μιας πρότασης ,
- να αντιλαμβάνονται και να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για σηματοδοτείται η αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,
- να διαχωρίζουν και να χρησιμοποιούν ποικίλους τρόπους με τους οποίους ορίζεται ο χρόνος στην ΕΝΓ και να τους χρησιμοποιούν (νοητές γραμμές αναφοράς στο χρόνο, χρονικά νοήματα, δείκτες),
- να μάθουν τον ορισμό, να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν διάφορες κατηγορίες ουσιαστικά (απλά, περιληπτικά κ.α.) στην ΕΝΓ,
- να αναπτύξουν την ικανότητα επαναφήγησης,
- να κατανοούν μια ιστορία στην ΕΝΓ και να μπορούν να την αναδιηγηθούν με ακρίβεια,
- να απαντούν σε ποικίλες ερωτήσεις που αφορούν την πλοκή μιας ιστορίας,
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Εκτυπωτής
- Κάμερα ή φωτογραφική μηχανή
- Χαρτί Α4, μαρκαδόροι, ψαλίδι, κόλλα
- Βιβλίο Γλώσσας Γ' Δημοτικού, 3^ο τεύχος

- Καρίπη Σ., (2015), *Κοίτα μεκάτι σου λέω!*, Αθήνα: ΙΕΠ

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες,

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες στην ΕΝΓ την ιστορία του Πάσχα, όλα τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν από το Σάββατο του Λαζάρου μέχρι τη Σταύρωση και την Ανάσταση. Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους /τις μαθητές/τριες να παρατηρήσουν τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται το υποκείμενο στο συγκεκριμένο νοηματικό κείμενο.

[ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΑΣΧΑ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Η Ιστορία του Πάσχα

Ευρισκόμενος ο Χριστός στην Γαλιλαία, πληροφορήθηκε ότι ο αγαπημένος του Λάζαρος αρρώστησε βαριά. Τότε αποφασίζει να πάει στη Βηθανία, τον τόπο όπου διέμενε ο Λάζαρος και οι αδερφές του. Ανακοίνωσε μάλιστα στους μαθητές του ότι στόχος του ταξιδιού ήταν να "ξυπνήσει" το Λάζαρο που "είχε κοιμηθεί". Όταν έφτασε στη Βηθανία με τους μαθητές του, η αδερφή του Λάζαρου, η Μαρία του ανακοίνωσε ότι ο αδερφός της είχε πεθάνει, εκφράζοντας τα παραπονά της για την καθυστέρηση στην άφιξη του. Ο Χριστός της ζήτησε να τον οδηγήσει στον τάφο που ήταν ένα σπήλαιο φραγμένο με πέτρα βαριά. Με το άνοιγμα της εισόδου του τάφου, ο Χριστός με δυνατή φωνή είπε: «Λάζαρε δέυρο έξω!». Έτσι ο Χριστός ανέστησε τον Λάζαρο τέσσερις ημέρες μετά τον θάνατό του.

Έπειτα, ο Χριστός κατευθύνθηκε στα Ιεροσόλυμα, όπου ο κόσμος τον υποδέχτηκε με μεγάλη χαρά κρατώντας στα χέρια του βάγια. Ο Χριστός καθισμένος πάνω σε ένα γαϊδουράκι ευλογούσε τους ανθρώπους. Τη μέρα αυτή την ονομάζουμε Κυριακή των Βαΐων

Τη Μεγάλη Τετάρτη, ο Χριστός θα συναντήσει μια αμαρτωλή γυναίκα. Ο Χριστός θα δεχτεί να τον αλείψει με μύρο, δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο το δρόμο για την μετάνοια και την αποδοχή. Την ίδια μέρα θα γίνει η προδοσία του Ιούδα.

Κατα την συνήθεια της εποχής εκείνης, οι άνθρωποι τις ημέρες εκείνες έτρωγαν ψητό αρνί, πικρά χόρτα, ψωμί και κρασί. Έτσι και ο Χριστός με τους μαθητές τους, την Μεγάλη Πέμπτη μαζεύτηκαν για το πασχαλινό τραπέζι. Πριν το φαγητό συνήθιζαν τότε να τους πλένουν τα πόδια οι υπηρέτες. Ο Χριστός για να δείξει στους μαθητές του πόσο ταπεινοί πρέπει να είναι, πήρε μια λεκάνη με νερό και έπλυνε τα πόδια τους.

Στο Μυστικό Δείπνο ο Χριστός ευλόγησε το ψωμί και το κρασί. - «Αυτό είναι το σώμα και το αίμα μου. Πάρτε να φάτε και να πιείτε όλοι από αυτό» είπε. . Με αυτό τον τρόπο ο Χριστός έδωσε τη Θεία Κοινωνία στην εκκλησία μας. Γι' αυτό, όσοι κοινωνούν, βάζουν τον ίδιο το Χριστό μέσα τους.

Μετά το Μυστικό Δείπνο, ο Χριστός με τους έντεκα μαθητές του πήγαν στον κήπο της Γεσθημανής, όπου συνήθιζε ο Χριστός να προσεύχεται. Ξαφνικά, ακούστηκαν φωνές. Ήταν οι Ρωμαίοι στρατιώτες που έρχονταν να συλλάβουν το Χριστό. Μαζί τους ήταν και ο Ιούδας, ένας από τους δώδεκα μαθητές του Χριστού. Ο Ιούδας πρόδωσε το δάσκαλό του, για τριάντα χρυσά αργύρια.

Την άλλη μέρα, το πρωί, οι Ιουδαίοι οδήγησαν το Χριστό στον Πόντιο Πιλάτο για να τον δικάσει. Εκείνος κατάλαβε ότι ο Χριστός ήταν αθώος, αλλά φοβήθηκε τον κόσμο που φώναζε δυνατά: - «Σταυρώστε τον, σταυρώστε τον». Έτσι, ο Χριστός καταδικάστηκε σε θάνατο.

Μετά τη δίκη του Χριστού, οι Ρωμαίοι στρατιώτες του φόρεσαν κόκκινο μανδύα και αγκάθινο στεφάνι. Του φόρτωσαν ένα βαρύ ξύλινο σταυρό για να τον ανεβάσει στο Γολγοθά.

Κοντά στο Χριστό ήταν και η Παναγία που έβλεπε με πολύ μεγάλο πόνο τη σταύρωση του παιδιού της. Όταν ο Χριστός πέθανε, ο ουρανός σκοτεινίασε και η γη τραντάχτηκε. Τότε οι Ιουδαίοι κατάλαβαν τη μεγάλη αμαρτία που έκαναν και όλοι πίστεψαν ότι ο Χριστός είναι ο γιος του Θεού.

Ο Ιωσήφ, αφού ζήτησε την άδεια του Πιλάτου, πήρε το σώμα του Χριστού, το τύλιξε σε καθαρό σεντόνι και το έβαλε σε τάφο μέσα σε βράχο. Οι Ιουδαίοι έβαλαν στρατιώτες να φρουρούν τον τάφο του Χριστού, γιατί φοβόντουσαν ότι οι μαθητές του θα έκλεβαν το σώμα του και μετά θα έλεγαν ότι ο Χριστός αναστήθηκε. Τρεις μέρες μετά το θάνατο του Χριστού έγινε η Ανάσταση. Όταν οι μυροφόρες πήγαν να αλείψουν το σώμα του Χριστού με αρώματα, είδαν ότι ο τάφος ήταν ανοιχτός. Δίπλα στεκόταν ένας άγγελος που τους είπε ότι ο Χριστός αναστήθηκε και έπρεπε να

τρέξουν να το πουν στους μαθητές του. Οι μυροφόρες έφυγαν χαρούμενες για να πουν σε όλους ότι: « Ο Χριστός αναστήθηκε»

Ο/η εκπαιδευτικός σχεδιάζει έναν πίνακα (1) με εννιά στήλες και τρεις γραμμές. Στην πρώτη γραμμή γράφονται όλες οι μέρες, από το Σάββατο του Λαζάρου μέχρι και την Κυριακή του Πάσχα. Δίνονται διάφορες εικόνες από τα παραπάνω γεγονότα της Μεγάλης Εβδομάδας

ΠΑΣΧΑ ΕΙΚΟΝΕΣ

Πίνακας 1. Ημερολόγιο

ΣΑΒΒΑΤΟ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ	ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ	Μ.ΔΕΥΤΕΡΑ	Μ.ΤΡΙΤΗ	Μ.ΤΕΤΑΡΤΗ	Μ.ΠΕΜΠΤΗ	Μ.ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	Μ.ΣΑΒΒΑΤΟ	ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Ο/η εκπαιδευτικός μαζί με τους/τις μαθητές/τριες αντιστοιχούν τις εικόνες στον παραπάνω πίνακα, ανάλογα με το τι έγινε και πότε.

Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός μιλάει για τα έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας.

ΠΑΣΧΑ ΕΘΙΜΑ

Απόδοση στα ελληνικά

Τα έθιμα του Πάσχα

Οι προετοιμασίες για τη Λαμπρή αρχίζουν από το Σάββατο του Λαζάρου. Τα παιδιά σε ομάδες, γυρίζουν στα σπίτια της πόλης ή του χωριού και τραγουδούν τα «κάλαντα του Λαζάρου». Ένα παιδί στολίζεται με κίτρινες μαργαρίτες και Λαζάρους και μεταμφιέζεται σε... Λάζαρο. στα χέρια του κρατά ένα κλαδί φοινικιάς στολισμένο με αγριολούλουδα. Τα παιδιά λένε το «τραγούδι του Λαζάρου» και οι νοικοκυρές τους δίνουν αβγά, αναρή ή χρήματα.

Την τελευταία Κυριακή της Σαρακοστής την ονομάζουμε Κυριακή των Βαΐων. Οι εκκλησίες στολίζονται με κλαδιά βάγιας και δάφνες αλλά και με δημιουργίες που φτιάχνονται από των πλέξιμο των βαγιών. Μετα την λειτουργία ο παπάς δίνει από ένα κλαδί στο κάθε πιστό σαν φυλαχτό. Συνήθως την Κυριακή των Βαΐων, οι άνθρωποι τρώνε ψάρι, κατ' εξαίρεση, όπως φανερώνει και το ποίημα:

Βάγια, βάγια των Βαγιών

*τρώνε ψάρι και κολιό,
και την άλλη Κυριακή,
τρων' το κόκκινο αυγό.*

Την Μεγάλη Εβδομάδα και κυρίως τη Μεγάλη Δευτέρα, οι γυναίκες είθισται να καθαρίζουν και να συγυρίζουν τα σπίτια τους. Άλλοτε συνήθιζαν να ασβεστώνουν και ασπρίζουν τους τοίχους των σπιτιών τους.

Τη Μεγάλη Τρίτη ακούμε την παραβολή των δέκα παρθένων και των ταλάντων, που μας διδάσκει την πίστη και την καλλιέργεια των προσωπικών μας χαρισμάτων και την προσφορά μας στον συνάνθρωπο. Στον εσπερινό της ίδιας μέρας, ακούμε το τροπάριο της Κασσιανής, μιας αμαρτωλής γυναίκας που άλλαξε τη ζωή της εξαιτίας της πίστης της στο Χριστό.

Από τη Μ. Τετάρτη ως το Μ. Σάββατο οι γυναίκες ζύμωναν τα πασχαλινά κουλούρια που σε κάποιες περιοχές τα έλεγαν «αφκωτές» (από το αβγό). Την ημέρα αυτή, τελείται και το Μεγάλο Ευχέλαιο, όπου ο παπάς ευλογεί τους πιστούς, σταυρώνοντας τους με ένα λαδάκι στο μέτωπο. Σύμφωνα με ένα έθιμο, οι νοικοκυρές πηγαίνουν στην εκκλησία με ένα μπολ γεμάτο αλεύρι πάνω στο οποίο βάζουν κεριά που καίνε καθόλη τη διάρκεια του Ευχελαίου. Το "αγιασμένο" αλεύρι οι νοικοκυρές το χρησιμοποιήσουν για να φτιάξουν την κουλούρα της Λαμπρής.

Την Μ. Πέμπτη ανέκαθεν οι νοικοκυρές έβαφαν και βάφουν τα αυγά για αυτό και σε κάποιες περιοχές η μέρα αυτή λέγεται "Κοκκινοπέφτη". Σήμερα υπάρχουν έτοιμες μπογιές για το βάψιμο των αυγών. Παλιά έβραζαν ξηρά κρεμμυδόφυλλα για να φτιάξουν το κόκκινο χρώμα, μαργαρίτες για το κίτρινο χρώμα και φύλλα αμυγδαλιάς για το πράσινο χρώμα. Την ημέρα αυτή επίσης, οι πιστοί θα κοινωνήσουν στην Εκκλησία το Σώμα και του Αίμα του Χριστού, σε αντιπαραβολή με το Μυστικό Δείπνο.

*Την Μ. Παρασκευή το πρωί στολίζεται ο Επιτάφιος. Οι κοπέλες του χωριού συγκεντρώνουν απο τους κατοίκους λουλούδια και με περίσσια τέχνη, στολίζουν τον Επιτάφιο. Το απόγευμα της ίδιας μέρας γίνεται η περιφορά του επιταφίου στους δρόμους του χωριού ή της πόλης. Οι πιστοί ακολουθούν με κατάνυξη την περιφορά, κρατώντας στα χέρια τους καφέ κεριά. Συνήθως από τις φιλαρμονικέςπου ακολουθούν τον Επιτάφιο, ακούγονται πέ+|=]νθιμα εμβατήρια
Το πρωί του Μ. Σαββάτου γίνεται ο εσπερινός της Ανάστασης. Με τα λόγια του παπά (Ανάστα ο Θεός), οι πιστοί χτυπούν τα στασίδια και σημαίνουν την Ανάσταση του Κυρίου. Μόλις ο παπάς πει το , οι μαύρες ποδιές πέφτουν και οι σκάμνοι χτυπούν δυνατά.*

Το απόγευμα του Μ. Σαββάτου, οι νέοι του χωριού μαζεύουν και συγκεντρώνουν κουβαλούν στον περίβολο της εκκλησίας ή στις κεντρικές πλατείες ξύλα και κλαδια για να γίνει το κάψιμο του Ιούδα. Πρόκειται για ένα ομοίωμα του Ιούδα και το κάψιμο του συμβολίζει την προδοσία του.

Τα μεσάνυκτα οι καμπάνες καλούν τους πιστούς στην εκκλησία. Φορώντας τα γιορτινά τους ρούχα και κρατώντας λαμπάδες, οδεύουν προς τις εκκλησιές. Στις 12 τα μεσάνυκτα σβήνουν τα φώτα. Ο παπάς ψάλλει το «Δεύτε λάβετε φως» και δίνει το Άγιο φως στους πρώτους πιστούς που θα το δώσουν με τη σειρά τους στους επόμενους. Τότε όλοι ψάλλουν «Χριστός Ανέστη» και αμέσως ακούγονται χαρμόσυνες καμπάνες και ο ουρανός γεμίζει βεγγαλικά. Οι πιστοί ανταλλάσσουν τις ευχές «Χριστός Ανέστη – Αληθώς Ανέστη». επιστρέφοντας στο σπίτι, οι πιστοί γεύονται ένα ζεστό πιάτο μαγειρίτσας, μια παραδοσιακής σούπας που έπειτα από σαράντα μέρες περιέχει κρέας, και συγκεκριμένα τα εντόσθια του αρνιού, τη συκωταριά.

Την Κυριακή του Πάσχα, ημέρα γιορτής, σουβλίζουμε το αρνί στη σούβλα, τρώμε, χορεύουμε και διασκεδάζουμε. Δεν λείπει βέβαια και το τσούγκρισμα των αυγών που θα αναδείξει το πιο γερό αυγό και τον κάτοχο του, νικητές.

Όλα τα παραπάνω, στο νησί της Κεφαλονιάς, συνοψίζονται σε ένα ποίημα:

Μεγάλη Δευτέρα, μεγάλη μέρα.

Μεγάλη Τρίτη, μεγάλη κρίση.

Μεγάλη Τετάρτη, μεγάλο σκοτάδι.

Μεγάλη Πέμπτη, δάκρυο πέφτει.

Μεγάλη Παρασκευή, θλίψη πολύ.

Μεγάλο Σάββατο, χαρές γιομάτο.

Μεγάλη Λαμπρή, χάσκα (έθιμο κατα το οποίο οι συμμετέχοντες προσπαθούν, έχοντας τα χέρια στους πίσω από την πλάτη τους, να πιάσουν με το στόμα ένα αβγό που αιωρείται από ένα σχοινί), μούσκα, αυγό και αρνί.

Δίνονται πάλι εικόνες με τα διάφορα έθιμα και πάλι γίνεται μια αντιστοιχία στον παραπάνω πίνακα.

Ο/ η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες, με την βοήθεια του συμπληρωμένου πίνακα, τόσο τα γεγονότα της Μ. Εβδομάδας όσο και τα έθιμα που αντιστοιχούν στην κάθε μέρα. Τους ζητάει να χρησιμοποιήσουν τη γραμμή του χρόνου, χρονικά νοήματα και δείκτες ώστε να αποδώσουν όσο καλύτερα μπορούν το πριν και το τώρα.

[ΕΘΙΜΑ ΗΜΕΡΑ ΤΑΙΡΙΑΖΟΥΝ](#)

[ΤΟΤΕ ΣΑΒΒΑΤΟ ΛΑΖΑΡΟΣ ΑΝΑΣΤΗΘΗΚΕ, ΤΩΡΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΜΕ,ΛΑΖΑΡΑΚΙΑ ΖΥΜΩΝΟΥΜΕ](#)

Ο/ η εκπαιδευτικός οργανώνει γωνιές στο σχολείο οι οποίες αντιστοιχούν στις σημαντικότερες μέρες και τα γεγονότα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Σε κάθε γωνιά δύο μαθητές αναλαμβάνουν να εξιστορούν τα γεγονότα και να δίνουν οδηγίες για τη χειροτεχνία ή την δραστηριότητα που προτείνεται. Έπειτα καλούν κάποιο σχολείο με το οποίο μπορούν να αναπτύξουν προγράμματα συνεκπαίδευσης. Οι μαθητές του συνεργαζόμενου σχολείου περιηγούνται στις γωνιές, συγκεντρώνουν πληροφορίες για τα γεγονότα του Πάσχα και φτιάχνουν όμορφες κατασκευές.

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει και κάποια άλλα έθιμα από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Αρχικά αναφέρει και δείχνει στον χάρτη της Ελλάδος τα 9 γεωγραφικά διαμερίσματα.

[ΕΛΛΑΔΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ](#)

[ΕΛΛΑΔΑ ΧΩΡΙΣΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΕΣ 9](#)

[ΉΠΕΙΡΟΣ](#)

[ΘΕΣΣΑΛΙΑ](#)

[ΘΡΑΚΗ](#)

[ΚΡΗΤΗ](#)

[ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ](#)

[ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ](#)

[ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ](#)

[ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ](#)

[ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Η Ελλάδα αποτελείται από 9 γεωγραφικά διαμερίσματα:

Ήπειρος

Θεσσαλία

Θράκη

Κρήτη

Μακεδονία

Νησιά Αιγαίου Πελάγους

Νησιά Ιονίου Πελάγους

Πελοπόννησος

Στερεά Ελλάδα

Έπειτα παρουσιάζει στους μαθητές έθιμα του Πάσχα από εκείνες τις περιοχές.

[ΕΘΙΜΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΤΗΣ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στην Μακεδονία

Ένα έθιμο που αναβιώνει στην Μακεδονία και συγκεκριμένα στην περιοχή της Κερκίνης είναι η "αυγομαχίες". Οι συμμετέχοντες/ουσες επιλέγουν 30 αυγά κότας ο καθένας και επιδίδονται σε "μάχη τσουγκρίσματος". Κερδίζει αυτός που έχει επιλέξει το πιο γερό αυγό, το οποίο θα καταφέρει να σπάσει όλα τα άλλα αυγά.

[ΕΘΙΜΑ ΠΑΣΧΑ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΣ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στην Κρήτη

Αμέσως μετά το «δεύτε λάβετε φως» του παπά, πολλοί πιστοί με ένα κερι ή φαναράκι μεταφέρουν το άγιο φως στο σπίτι τους αμίλητο, χωρίς να πουν ούτε μία λέξη. Με τον τρόπο αυτό πιστεύουν ότι θα φέρουν τύχη στο σπιτικό και θα διώξουν κάθε κακή ενέργεια. Για το λόγο αυτό το Άγιο φως λέγεται και "Αμίλητο φως".

ΕΘΙΜΑ ΠΑΣΧΑ ΗΠΕΙΡΟΣ ΤΗΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στην Ήπειρο

Το πρωί της Μεγάλη Πέμπτη, οι νοικοκυρές ζύμωναν τσουρέκια και έβαφαν τα αυγά. Το πρώτο βαμμένο αυγό που έβγαζαν από την κατσαρόλα το κράταγαν σαν φυλαχτό στο εικονοστάσι μέχρι και το επόμενο Πάσχα. Το αυγό της προηγούμενης χρονιάς το έθαβαν στα χωράφια της οικογένειας ή στα μαντριά των ζώων για να έχουν μια καλή σοδειά και πολλά γεννητούρια.

ΕΘΙΜΑ ΠΑΣΧΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΗΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στην Θεσσαλία

Ένα από τα Πασχαλινά έθιμα της Θεσσαλίας, είναι τα Πασχαλόγιορτα. Την Τρίτη μέρα του Πάσχα, άντρες και γυναίκες του χωριού, συγκεντρώνονται στην πλατεία του χωριού, τραγουδούν και χορεύουν. Τα τραγούδια έχουν χορωδικό χαρακτήρα, σε δύο σειρές και κάθε στίχος των τραγουδιών τραγουδιέται από τις γυναίκες και έπειτα ο ίδιος στίχος επαναλαμβάνεται από τους άντρες.

ΕΘΙΜΑ ΠΑΣΧΑ ΘΡΑΚΗ ΤΗΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στην Θράκη

Τη Μεγάλη Πέμπτη οι νοικοκυρές συνήθιζαν να κρεμούν απο το παράθυρό ή από το μπαλκόνι ένα κόκκινο πανί, το λεγόμενο κοκκινοπεφτιάτικο. Όσο το πανί έμενε κρεμασμένο, οι νοικοκυρές δεν έπρεπε να απλώσουν ρούχα για να μην προκαλέσουν κακή τύχη.

ΕΘΙΜΑ ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ ΤΟΥ

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στα νησιά του Αιγαίου

Στην Σύρο οι επιτάφιοι των Ορθοδόξων και οι επιτάφιοι των Καθολικών συναντιούνται στην κεντρική πλατεία της Ερμούπολης, δημιουργώντας ένα ανυπέρβλητο θέαμα.

ΕΘΙΜΑ ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ ΤΟΥ

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στα νησιά του Ιονίου

Στην Κέρκυρα το Σάββατο το πρωί αναβιώνει το έθιμο των μπότηδων. Οι κάτοικοι πετούν από τα μπαλκόνια τους κανάτια γεμάτα νερό και το θέαμα είναι άκρως εντυπωσιακό. Το έθιμο επιτάσσει οι παρεβρισκόμενοι να παίρνουν ένα σπασμένο κομμάτι απ' το δρόμο για καλή τύχη.

ΕΘΙΜΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΤΗΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στην Πελοπόννησο

Στο Λεωνίδιο τη νύχτα της Ανάστασης οι κάτοικοι αφήνουν στον ουρανό εκατοντάδες πολύχρωμα αερόστατα φτιαγμένα από χαρτί και καλάμια. Το αεράκι ταξιδεύει τα αερόστατα δημιουργώντας ένα φαντασμαγορικό σκηνικό.

ΕΘΙΜΑ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΗΣ

Απόδοση στα ελληνικά

Πασχαλινά έθιμα στην Στερεά Ελλάδα

Στη Ρούμελη αναβιώνει το έθιμο των λάκκων. Οι κάτοικοι της πόλης σχεδόν όλο το βράδυ σκάβουν και ετοιμάζουν τους λάκκους που θα ανάψουν την φωτιά και θα ψήσουν τα αρνιά. Αφού γεμίσουν τους λάκκους με ξερά κλαδιά, ο πρεσβύτερος της οικογένειας ή της παρέας ανάβει τη φωτιά με τη λαμπάδα της Αναστάσεως.

Ο/η κάθε μαθητής/τρια διαλέγει πιο από τα έθιμα του/της άρεσε περισσότερο και αιτιολογεί την απάντηση του/της. Έπειτα αναδιηγείται το έθιμο. Η προσπάθεια κάθε μαθητή/τριας βιντεοσκοπείται.

Ο/η εκπαιδευτικός αφού βιντεοσκοπήσει τα βίντεο των μαθητών/τριών παίζει ένα παιχνίδι με τους/τις μαθητές/τριες. Παίζει τα βίντεο και τα παιδιά προσπαθούν να καταλάβουν το έθιμο και να θυμηθούν σε ποια περιοχή της Ελλάδας γίνεται. Ο/η μαθητής/τρια που το βρίσκει κερδίζει ένα αστέρι. Όποιος/α μαθητής/τρια συγκεντρώσει τα περισσότερα αστέρια, κερδίζει ένα βραβεία, ίσως ένα σοκολατένιο αυγό.

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι υπάρχουν και έθιμα τα οποία δεν είναι ελληνικά αλλά προέρχονται από χώρες του εξωτερικού. Ένα από αυτά είναι το πασχαλινό κυνήγι αυγών. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες και καλούνται να βρουν ένα μεγάλο σοκολατένιο αυγό, αφού πρώτα όμως βρουν όλα τα cds με τις οδηγίες που παραπέμπουν στην τελική τοποθεσία. Οι οδηγίες βρίσκονται σε cds, τις οποίες, αφού παρακολουθήσουν, θα φτάσουν θα οδηγηθούν στο μεγάλο σοκολατένιο αυγό.

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει ένα βίντεο με τις οδηγίες του παιχνιδιού στην ΕΝΓ.

[ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΠΑΙΖΕΤΑΙ ΠΩΣ ΟΔΗΓΙΑ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Οδηγίες για το παιχνίδι

Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Πάρτε το πρώτο cd και παρακολουθείστε το βίντεο. Στο βίντεο θα βρείτε οδηγίες για να φτάσετε στο επόμενο cd και στο επόμενο και στο επόμενο, μέχρι τελικά να βρείτε το μεγάλο σοκολατένιο αυγό. Η ομάδα που θα φτάσει πρώτη στο σοκολατένιο αυγό, είναι η νικήτρια ομάδα.

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές/τριες μια σειρά από εξώφυλλα βιβλίων με πασχαλινό θέμα.

Κάποια προτεινόμενα εξώφυλλα βιβλίων είναι τα παρακάτω:

- Το αυγό που δε σπάει ποτέ
- Το αυγό που δεν ήθελε να γίνει κοτόπουλο
- Ο λαγός που μισούσε τα κόκκινα αυγά
- Το αυγό που μισούσε το κόκκινο χρώμα

- Άμα βάψεις το λαγό κόκκινο σαν το αυγό.
- Το αυγό λαγός

Οι μαθητές/τριες καλούνται να χρησιμοποιήσουν όσα εξώφυλλα επιθυμούν και να συνθέσουν μια δική τους πασχαλινή ιστορία. Τους επισημαίνουν να χρησιμοποιούν σωστά κανόνες της ΕΝΓ για την αλλαγή ρόλων με την στροφή του σώματος και τη κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω, για τους ταξινομητές, για τους άξονες του χρόνου κ.α

Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναδιηγηθούν την ιστορία και βιντεοσκοποούνται.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Ενότητα 6^η : «Το πάζλ του εαυτού μου»

Στη διδακτική ενότητα «Το πάζλ του εαυτού μου» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της ΕΝΓ, ως προς τους άξονες περιεχομένου.

Στόχοι - Άξονες Περιεχομένου

Αντιληπτική γλώσσα

- Οι μαθητές/τριες:
- να αναπτύξουν στρατηγικές κατανόησης και ερμηνείας της δομής της ΕΝΓ,
- να κατανοούν, να βιώνουν και να εκτιμούν στοιχεία λογοτεχνίας και πολιτισμού των Κωφών,
- να κατανοούν την κοινωνική φύση της γλώσσας,
- να κατανοούν και να προσεγγίζουν με κριτική σκέψη παρουσιαζόμενες πληροφορίες (ερωτήματα, υποθέσεις, εκτιμήσεις).

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες:

- να δημιουργούν παρουσιάσεις και βιντεοκείμενα στην ΕΝΓ για γνωστικούς, συλλογιστικούς, δημιουργικούς και πληροφοριακούς σκοπούς,
- να εφαρμόζουν τους κανόνες χρήσης της ΕΝΓ,
- να χρησιμοποιούν κατάλληλους τύπους ΕΝΓ για παρουσίαση θεμάτων, έκφραση ιδεών, συναισθημάτων, σκέψεων και γνώσεων,
- να αναπτύσσουν ερωτήματα, ιδέες και να εργάζονται ερευνητικά πάνω στην ΕΝΓ.

Ειδικοί στόχοι

Ως προς τους ειδικούς στόχους στη διδακτική ενότητα «Σύνταξη στην ΕΝΓ» καλύπτονται οι ακόλουθοι στόχοι:

Αντιληπτική γλώσσα

Οι μαθητές/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να κατανοούν ότι τη χρήση του δακτυλικού αλφάβητου για την αναφορά ενός κυρίου ονόματος,
- να κατανοούν ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να επεκτείνουν την κατανόηση καινούριου λεξιλογίου,
- να κατανοήσουν ότι υπάρχουν μυθιστορηματικά και μη μυθιστορηματικά κειμενικά είδη, όπως οι βιογραφίες
- να κατανοούν την αλληλουχία μιας σειράς πραγμάτων ή/και ενεργειών χρησιμοποιώντας τα νοήματα ΠΡΩΤΟ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού.

Εκφραστική γλώσσα

Οι μαθητέ/τριες ασκούνται βαθμιαία:

- να υποδεικνύουν το πρόσωπο με την αναφορά ενός δακτυλοσυλλαβιζόμενου κυρίου ονόματος,
- να αξιοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν αλλαγή ρόλων για να υποδείξουν το υποκείμενο μιας πρότασης,
- να χρησιμοποιούν την στροφή του σώματος για να σηματοδοτούν διαφορετικούς χαρακτήρες σε μια ιστορία,
- να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για να σηματοδοτούν την αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,

- να απαντούν αλλά και να διατυπώνουν ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να αναπτύξουν την ικανότητα επαναφήγησης,
- να διηγούνται μια προσωπική ιστορία ή θέμα, αξιοποιώντας μια πρότυπη δεδομένη ιστορία ή θέμα,
- να χρησιμοποιούν καινούριο λεξιλόγιο,
- να παράγουν μυθιστορηματικά και μη μυθιστορηματικά κειμενικά είδη, όπως οι βιογραφίες
- να ορίζουν την αλληλουχία μιας σειράς πραγμάτων ή/και ενεργειών χρησιμοποιώντας τα νοήματα ΠΡΩΤΟ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού.

1η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με την ιστορία των Κωφών, σε μια προσπάθεια να διαμορφώσουν την ταυτότητα τους.

Στόχοι

Οι μαθητές ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα,
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες,
- να απαντούν σε ποικίλες ερωτήσεις που αφορούν την πλοκή μιας ιστορίας,
- να εκφράζουν την επιθυμία τους για επανάληψη, ή επιβράδυνση της ομιλίας ενός νοηματιστή ή να ζητούν διευκρινίσεις
- να υποδεικνύουν το πρόσωπο με την αναφορά ενός δακτυλοσυλλαβιζόμενου κυρίου ονόματος
- να κατανοήσουν και να παράγουν μυθιστορηματικά και μη μυθιστορηματικά κειμενικά είδη, όπως οι βιογραφίες .

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Εκτυπωτής
- Χαρτί A4, μαρκαδόροι

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές ένα νοηματικό κείμενο για την ιστορία της νοηματικής γλώσσας και της εκπαίδευσης των Κωφών.

[ΚΩΦΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Η Ιστορία Κωφών

Η ιστορία της εκπαίδευσης και της νοηματικής γλώσσας ξεκινάει κάπου στη Γαλλία όταν ο ιερέας Abbè Charles Michel de l' Erèe αναλαμβάνει την εκπαίδευση των διδύμων κωφών κοριτσιών, κόρες μιας ενορίτισσας του. Ο Abbè de l' Erèe παρατηρώντας τις δύο αδερφές να επικοινωνούν καταλήγει ότι η η νοηματική γλώσσα είναι η φυσική γλώσσα των κωφών η οποία συμβάλλει στην γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη των κωφών παιδιών. Η πεποίθηση του αυτή τον οδηγεί στην ίδρυση του πρώτου δημόσιου σχολείου κωφών στο Παρίσι περίπου το 1960. Πολλοί από τους κωφούς μαθητές του τα επόμενα θα εργαστούν ως δάσκαλοι στο σχολείο του αλλά και σε άλλα σχολεία στην Ευρώπη. Ένας από αυτούς, ο Laurent Clerk ήταν αυτός που μαζί με τον Thomas Hopkins Gallaudet θα πάει στην Αμερική το 1817 και μαζί θα ιδρύσουν το πρώτο σχολείο κωφών στις Η.Π.Α. Ακολούθησαν τη μέθοδο του γάλλου ιερέα, εδραιώνοντας την νοηματική γλώσσα στην εκπαίδευση Κωφών. Σε ένα συνέδριο που πραγματοποιήθηκε το 1880 στο Μιλάνο για την εκπαίδευση των κωφών παιδιών, η νοηματική γλώσσα αμφισβητήθηκε έντονα. Εκεί επικράτησε η άποψη ότι η νοηματική γλώσσα εμποδίζει την ανάπτυξη της ομιλούσας γλώσσας, με αποτέλεσμα να απαγορευτεί η νοηματική γλώσσα στην εκπαίδευση των κωφών μαθητών.

Ο/η εκπαιδευτικός κάνει κάποιες ερωτήσεις κατανόησης για το παραπάνω κείμενο. Έπειτα εστιάζει στη χρήση του δακτυλικού αλφάβητου για την απόδοση των ονομάτων που υπάρχουν. Αναφέρει ότι το δακτυλικό αλφάβητο χρησιμοποιείται ουσιαστικά μόνο για την ονοματοδοσία προσώπων, περιοχών και άγνωστων λέξεων. Οργανώνει δραστηριότητες για την εκμάθηση του δακτυλικού αλφαβήτου αλλά και την απόδοση των δικών του ονομάτων σε αυτήν.

Μια πολύ ενδιαφέρουσα δραστηριότητα για την εκμάθηση του δακτυλικού αλφαβήτου είναι η δημιουργία μια κατασκευής με ανακυκλώσιμα υλικά. Πρόκειται για ένα παιχνίδι με καπάκια και μπουκάλια, στα καπάκια υπάρχουν τοποθετημένα τα γράμματα της αλφαβήτου. Στο πάτο των μπουκαλιών έχουν τοποθετηθεί εικόνες του δακτυλικού αλφάβητου. Ο/η μαθητής/τρια καλείται να αντιστοιχήσει το καπάκι με το γράμμα στο μπουκάλι με το αντίστοιχο γράμμα του δακτυλικού αλφαβήτου (Εικόνα 1,2).

Εικόνα 1,2: Κατασκευή για την εκμάθηση του δακτυλικού αλφάβητου

Για την εκμάθηση του ονόματος τους, μπορούν να φτιάξουν χειροτεχνίες με ελκυστικά και πρωτότυπα υλικά, όπως μαγνητικό χαρτί, πλαστικοποιημένα φύλλα και μανταλάκια, κ.α (Εικόνα 3,4).

Εικόνα 3,4: Μαθαίνω το όνομα μου με το δακτυλικό αλφάβητο

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/τριες την ιστορία Κωφών σε κόμικς όπως αυτή την βρίσκουμε στην παρακάτω ιστοσελίδα. Πρόκειται για εφαρμογή που επιτρέπει στο χρήστη να φτιάξει το δικό τους κόμικς. Είναι απλό και εύκολο στη λειτουργία του και στην χρήση και αρέσει πολύ στους μαθητές/τριες.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να φτιάξουν το δικό τους κόμικς με την ιστορία Κωφών όπως την διδάχτηκαν. Οι ιστορίες των μαθητών/τριών παρουσιάζονται σε μια ειδική εκδήλωση στους γονείς και στους φίλους, όπου εξιστορούν την ιστορία των Κωφών.

<http://www.storyboardthat.com/storyboards/amandar12972/6-important-events-in-deaf-history2>

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες τι είναι η βιογραφία. Είναι ένα κείμενο το οποίο περιέχει πληροφορίες για τη ζωή και το έργο κάποιων σημαντικών ατόμων. Στην συνέχεια παρουσιάζει μια σύντομη βιογραφία για κάποιους σημαντικούς ανθρώπους στην ιστορία των Κωφών.

ΤΖΕΡΟΝΙΜΟ ΚΑΡΝΤΑΝΟ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Τζερόνιμο Καρντάνο (1501 – 1576) ήταν ένας Ιταλός μαθηματικός και γιατρός που πίστευε ότι η εκμάθηση της γραφής και ανάγνωσης είναι πολύ σημαντική για τα κωφά άτομα. Πίστευε επίσης ότι η εκμάθηση αυτή γίνεται με την βοήθεια νοημάτων. Ήταν λοιπόν ο πρώτος που τόνισε ότι οι ιδέες μπορούν να εκφραστούν με τον γραπτό λόγο και όχι μόνο με τον προφορικό.

ΠΕΔΡΟ ΠΟΝΣΕ ΝΤΕ ΛΕΟΝ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Πέδρο Πόνσε ντε Λεον (1520-1584) ίδρυσε ένα σχολείο στο μοναστήρι Vollandodid για σε κωφά παιδιά αριστοκρατικής καταγωγής. Σκοπός του ήταν να τα εκπαιδεύσει ώστε να μπορούν να διατηρούν τους τίτλους ευγενείας τους. Δυστυχώς δεν διασώθηκαν γραπτά για τις μεθόδους του που χρησιμοποιούσε. Πιθανό κρίνεται να χρησιμοποιούσε τον ίδιο τρόπο με τον οποίον μαθαίνουν και τα ακούοντα παιδιά, χρησιμοποιώντας όμως το γραπτό λόγο, ενώ παράλληλα έδειχνε το αντικείμενο. Υπάρχουν βέβαια και κάποιες αναφορές ότι χρησιμοποιούσε κάποιο σύστημα νοημάτων, το οποίο υιοθέτησε από τα νοήματα που χρησιμοποιούσαν στο σπίτι τα κωφά μέλη της οικογένειας.

ΧΟΥΑΝ ΠΑΜΠΛΟ ΝΤΕ ΜΠΟΝΕΤ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Μπονέτ ήταν ένας ισπανός δάσκαλος ο οποίος το 1620 δημοσίευσε το πρώτο το βιβλίο για την διδασκαλία των κωφών παιδιών. Στον Μπονέτ επίσης αποδίδεται η μέθοδος της χειλιανάνγνωσης στην εκπαίδευση της ομιλίας στα κωφά παιδιά. Υποστήριζε επίσης τη χρήση του δακτυλικού αλφάβητου ακόμα και για την καθημερινή επικοινωνία των κωφών με τα πρόσωπα του περιβάλλοντος.

ΑΜΠΕ ΝΤΕ Λ' ΕΠΕ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Αμπέ ντε λ' Επέ (1712- 1789) ήταν ο πρώτος που άρχισε να μελετά τη νοηματική γλώσσα των κωφών, πιστεύοντας ότι αποτελεί το μοναδικό μέσο για τη σκέψη και την επικοινωνία των κωφών ατόμων. Θεωρούσε επίσης ότι η νοηματική γλώσσα τελειοποιείται από τα ίδια κωφά μέλη της κοινότητας και απο την μεταξύ τους αλληλεπίδραση. . επινόησε κάποια «μεθοδικά» όπως τα ονόμαζε νοήματα τα οποία αντικαθιστούσαν τις λέξεις που δεν υπήρχαν στη νοηματική γλώσσα, όπως άρθρα, προθέσεις αλλά και άλλα στοιχεία της γραμματικής, όπως καταλήξεις για τα πρόσωπα και για τους χρόνους. Με λίγα λόγια προσπάθησε να συμπληρώσει τη φυσική νοηματική γλώσσα με δικά του νοήματα και να εισάγει στη νοηματική γλώσσα τη σύνταξη και τη μορφολογία της γαλλικής γλώσσας. Επίσης στην προσπάθειά του να βρει νοήματα για αφηρημένες έννοιες κατέληξε στη γλωσσολογική ανάλυση της λέξης χρησιμοποιώντας πολλά διαδοχικά γνωστά νοήματα, γεγονός που την έκανε αρκετά σύνθετη και πολύπλοκη. Παρά το γεγονός ότι η μέθοδος του De l'Épée παρέμβαινε στη μητρική νοηματική γλώσσα είναι ιδιαίτερα αγαπητός στην κοινότητα των κωφών πάντως αναγνωρίζουν το δάσκαλο αυτό σαν τον πατέρα των Κωφών, καθώς ήταν ο πρώτος που ενδιαφέρθηκε για την εκπαίδευση των φτωχών μαθητών και άνοιξε το πρώτο δημόσιο σχολείο.

ΣΙΓΚΑΡΝΤ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Abbe Sicard (1742-1822) ήταν γάλλος ιερέας που διαδέχθηκε τον Αμπε ντελ' Επε στο δημόσιο σχολείο Κωφών της Γαλλίας. Εισήγαγε και προώθησε τη γαλλική και αμερικανική νοηματική γλώσσα. Ο Σικάρντ έφερε τον Laurent Clerc και τον Jean Massieu στο Λονδίνο, όπου γνώρισαν τον Thomas Hopkins Gallaudet.

ΛΟΡΕΝΤ ΚΛΕΡΚ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Laurent Clerc ήταν μαθητής του Abbe Sicard, στο διάσημο σχολείο για τους Κωφούς του Παρισιού, Institution Nationale des Sourds-Muets. Με τον Thomas Hopkins Gallaudet ίδρυσε το πρώτο σχολείο για τους κωφούς στη Βόρεια Αμερική.

ΤΟΜΑΣ ΧΟΠΚΙΝΣ ΓΚΑΛΑΝΤΕΤ

Απόδοση στα ελληνικά

Ο Thomas Hopkins Gallaudet (1787- 1851) ήταν αυτός που ίδρυσε και λειτούργησε το πρώτο σχολείο για κωφούς μαθητές στην Αμερική. Ο ίδιος υπήρξε μαθητής του De l'Éréc. Αυτός, μαζί με έναν κωφό δάσκαλο, τον Λόρεντ Κλαρκ, υποστήριξαν τη γαλλική μέθοδο που εκείνη την περίοδο επικρατούσε στην Αμερική. Όταν η προφορική μέθοδος επικρατήσει και εδραιωθεί στην Ευρώπη, θα υιοθετηθεί και απο το εκπαιδευτικό σύστημα στην Αμερική, διευρύνοντας με το τρόπο αυτό τη διαμάχη μεταξύ των δύο μεθόδων.

Βήμα 4

Ο/ η εκπαιδευτικός οργανώνει παιχνίδι ρόλων. Ένας/μια μαθητής/τρια διαλέγουν τυχαία μια κάρτα που απεικονίζει κάποιον από τα σημαντικότερα πρόσωπα των κωφών που διδάχτηκαν παραπάνω.

ΚΑΡΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Το παιχνίδι παίζεται με δύο τρόπους.

1. Ο/η μαθητής/τρια που έχει τραβήξει μια κάρτα, προσπαθεί να δώσει σταδιακά πληροφορίες για το ρόλο που διαδραματίζει, χωρίς να αποκαλύψει το όνομα του, πχ «Υπήρξα μαθητής του Αμπέ ντε λ' Επέ, υποστήριξα την Νοηματική Γλώσσα, ίδρυσα το πρώτο σχολείο κωφών στην Αμερική, ποιος είμαι;». Αυτός/αυτή που θα βρεί πρώτος το ιστορικό πρόσωπο κερδίζει ένα πόντο.

2. Ο/η μαθητής/τρια τραβάει μια κάρτα. Οι υπόλοιποι/ες με ερωτήσεις και διευκρινήσεις προσπαθούν να βρουν ποιος είναι. Οι απαντήσεις μπορούν να είναι μόνο ναι και όχι, πχ «Είσαι Αμερικάνος;», «Ναι», «Ίδρυσες το πρώτο σχολείο Κωφών εκεί;», «Ναι», «Είσαι ο Αμπέ ντε λ' Επέ;», «Ναι».

2η Υποενότητα

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με την κουλτούρα της κοινότητας των Κωφών και γνωρίζουν Κωφά άτομα που μπορούν να αποτελέσουν θετικά πρότυπα για αυτούς (Deaf Role Models)

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται:

- να διατηρούν την προσοχή τους στα επικοινωνιακά δρώμενα,
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες,
- να εκφράζουν την επιθυμία τους για επανάληψη, ή επιβράδυνση της ομιλίας ενός νοηματιστή ή να ζητούν διευκρινίσεις
- να αξιοποιούν τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το υποκείμενο και το αντικείμενο μιας πρότασης,
- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν αλλαγή ρόλων για να υποδείξουν το υποκείμενο μιας πρότασης,
- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν την στροφή του σώματος για να σηματοδοτούν διαφορετικούς χαρακτήρες σε μια ιστορία,
- να κατανοούν και να χρησιμοποιούν την κλήση του κεφαλιού προς τα πάνω και προς τα κάτω για να σηματοδοτούν την αναφορά σε διαφορετικούς χαρακτήρες κατά την αφήγηση μιας ιστορίας,
- να διατηρούν εμπειρικά τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε χαρακτήρα μιας ιστορίας,
- να απαντούν αλλά και να διατυπώνουν ερωτήσεις του τύπου ΤΙ; ΠΟΥ; ΠΟΙΟΣ; ΓΙΑΤΙ; ΠΟΤΕ; ΠΟΙΑΝΟΥ; χρησιμοποιώντας σωστές προτάσεις στην ΕΝΓ,
- να ορίζουν την αλληλουχία μιας σειράς πραγμάτων ή/και ενεργειών χρησιμοποιώντας τα νοήματα ΠΡΩΤΟ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού.

Υλικά και μέσα

- Υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας
- Εκτυπωτής
- Χαρτί Α4, μαρκαδόροι

Προτεινόμενος διδακτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Βήμα 1

Η δίγλωσση εκπαίδευση των κωφών παιδιών και η διδασκαλία της ΕΝΓ ως πρώτη γλώσσα δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί μακριά από την κοινότητα των Κωφών. Οι μαθητές/τριες θα πρέπει να γνωρίσουν τις πολιτισμικές αξίες της κοινότητας των Κωφών, γεγονός που θα τους/τις βοηθήσει να διαμορφώσουν μια ολοκληρωμένη και υγιής ταυτότητα, καθώς και να αναπτύξουν το αίσθημα του «ανήκειν».

Ο/η εκπαιδευτικός οργανώνει στο σχολείο επισκέψεις κάποιων μελών της κοινότητας των Κωφών για να ενεργήσουν σαν εναλλακτικά μοντέλα για τους/τις μαθητές/τριες (πέρα από τον ίδιο), και σταδιακά να βοηθήσουν τους τελευταίους να εξοικειωθούν με την κουλτούρα της κοινότητας.

Οι επισκέψεις μπορούν να έχουν διαφορετική θεματολογία. Μπορούν να είναι ηλικιωμένοι κωφοί οι οποίοι εξιστορούν ιστορίες από τη ζωή τους ως κωφά άτομα. Επαγγελματίες που περιγράφουν το επάγγελμά τους και αναπτύσσουν δράσεις με τα παιδιά.

Ο/η εκπαιδευτικός καλεί έναν/μία κωφό/η μάγειρα/ρισσα με αφορμή τη γιορτή της Τσικνοπέμπτης.

Αρχικά οι μαθητές/τριες γνωρίζουν τον/την Κωφό/η μάγειρα και του/της παίρνουν μια μικρή συνέντευξη, κάνοντας του/της διάφορες ερωτήσεις για το επάγγελμά του/της και για το πως είναι να είσαι Κωφός/η επαγγελματίας. Κάποιες από τις πιθανές ερωτήσεις είναι :

[ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Γιατί αποφάσισες να γίνεις μάγειρας;

Τι είναι πιο δύσκολο στην δουλειά σου;

Τι σου προσφέρει ικανοποίηση;

Πόσο δύσκολο είναι η επικοινωνία με τους ακούοντες συναδέλφους σου;

Με ποιον τρόπο επικοινωνείς μαζί τους;

Πως αντιδρούν οι πελάτες όταν μαθαίνουν ότι είσαι Κωφός;

Βήμα 2

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες τι είναι η Τσικνοπέμπτη.

ΤΣΙΚΝΟΠΕΜΠΤΗ

Απόδοση στα ελληνικά

Η Πέμπτη της δεύτερης εβδομάδας του Τριωδίου ονομάζεται Τσικνοπέμπτη επειδή την ημέρα αυτή όλα τα σπίτια ψήνουν κρέας και ο μυρωδάτος καπνός (τσίκνα) είναι διάχυτος παντού. Από αυτή την τσίκνα, λοιπόν, έχει πάρει και το όνομά της η Πέμπτη και λέγεται Τσικνοπέμπτη. Την Τσικνοπέμπτη ξεκινούν ουσιαστικά οι εκδηλώσεις της Αποκριάς, οι οποίες κορυφώνονται με τα Κούλουμα την Καθαρά Δευτέρα.

Μαζί με τον/την Κωφό μάγειρα/ισσα ξεκινούν την προετοιμασία και το μαγείρεμα για το τραπέζι της Τσικνοπέμπτης. Αρχικά ξεκινάνε με τα υλικά που χρειάζονται για την συνταγή (Εικόνα 5,6).

Εικόνα 5,6: Μαθαίνοντας τα υλικά της συνταγής

Έπειτα παρουσιάζεται οπτικοποιημένη η συνταγή για τη σαλάτα και για το τζατζίκι (Εικόνα 7).

Εικόνα 7: Οπτικοποιημένη συνταγή

Ο/η Κωφός/η μάγειρας/ισσα νοηματίζει βήμα βήμα τις συνταγές και αρχίζει μαζί με τους/τις μαθητές/τριες την εκτέλεση τους (Εικόνα 8).

[ΤΖΑΤΖΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΗ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Συνταγή για τζατζίκι

Υλικά

1 αγγούρι

2 σκελίδες σκόρδο, λιωμένες

5 κουταλιές της σούπας ελαιόλαδο

500 γρ. στραγγιστό γιαούρτι

1-2 κουταλιές της σούπας ξύδι κόκκινο

λίγο αλάτι

Εκτέλεση συνταγής

1. Καθαρίστε το αγγούρι και τρίψτε το με τον τρίφτη σε ένα μεγάλο μπολ. Αλατοπιπερώστε το και αφήστε το στην άκρη για 10 λεπτά μέχρι να στραγγίξει τα νερά του.

2. Σε ένα μεγάλο μπολ βάζο το αγγούρι, το λιωμένο σκόρδο, το ελαιόλαδο, το γιαούρτι, 1-2 κ.σ. ξύδι, λίγο αλάτι και ανακατέψτε καλά με ένα κουτάλι μέχρι να ενωθούν όλα τα υλικά
3. Βάζω το τζατζίκι στο ψυγείο για να είναι κρύο....καλή σας όρεξη!

ΣΑΛΑΤΑ ΣΥΝΤΑΓΗ

Απόδοση στα ελληνικά

Συνταγή για σαλάτα

Υλικά

2 ντομάτες

1 μέτριο αγγούρι

1 μεγάλη πράσινη πιπεριά

1 μέτριο κρεμμύδι

3-4 κουταλιές της σούπας ελαιόλαδο

Λίγες σταγόνες ξύδι μπαλσάμικο

Ρίγανη

Αλάτι

Εκτέλεση συνταγής

1. Πλένουμε και κόβουμε τις ντομάτες σε μικρά κομματάκια. Τα βάζουμε στη σαλατιέρα. Κόβουμε το αγγούρι σε ροδέλες και βάζουμε και αυτό στη σαλατιέρα.
2. Κόβουμε έπειτα την πιπεριά σε μικρά κομματάκια και το κρεμμύδι σε μισές ροδέλες και τα προσθέτουμε όλα στη σαλατιέρα.
3. Ρίχνουμε το αλάτι, τη ρίγανη, το ξύδι και το λάδι και ανακατεύουμε.... καλή όρεξη!

Εικόνα 8: Εκτέλεση συνταγής

Όλοι μαζί ψήνουν και τα απαραίτητα σουβλάκια (Εικόνα 9), όπως υπαγορεύει το έθιμο της Τσικνοπέμπτης. Έπειτα απολαμβάνουν ένα ωραίο γεύμα (Εικόνα 10).

Εικόνα 9: Σουβλάκια στην σχάρα

Εικόνα 10: Γεύμα

Βήμα 3

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει ένα διάλογο σε ένα εστιατόριο.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ

Απόδοση τα ελληνικά

Στο Εστιατόριο

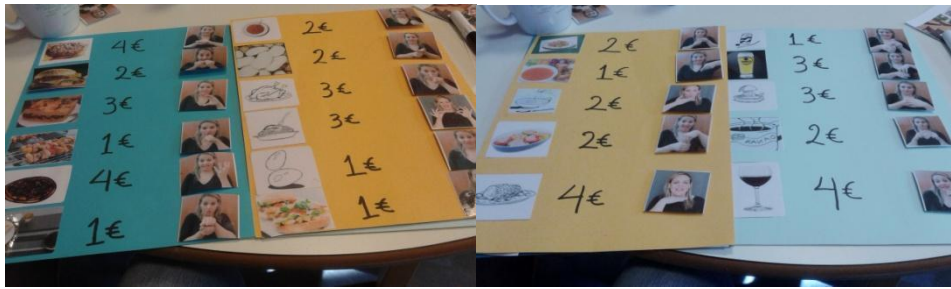
- *Καλησπέρα!*
- *Καλησπέρα!*
- *Είστε έτοιμοι να παραγγείλετε;*
- *Θέλουμε μερικά ορεκτικά και σαλάτα για αρχή.*
- *Πολύ ωραία. Τι θα πάρετε για κυρίως πιάτο;*
- *Δεν θα φάμε κυρίως πιάτο αλλά θα πάρουμε μεζεδάκια και ποικιλίες.*
- *Θα πιείτε κάτι;*
- *Όχι μόνο νερό παρακαλώ.*
- *Θα θέλατε κάτι για επιδόρπιο.*
- *Και βέβαια! Πάντα ένα ωραίο γλυκό βοηθάει στην χώνεψη!*

Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν και να διατυπώσουν έναν φανταστικό διάλογο σε ένα εστιατόριο ανάμεσα σε έναν/μία σερβιτόρο και σε έναν/μία πελάτη/ισσα. Μπορούν να παίξουν ένα παιχνίδι ρόλων και να αναπτύξουν πρωτότυπους διαλόγους, αστείους, φανταστικούς ή και πραγματικούς.

Βήμα 4

Ο/η εκπαιδευτικός προτείνει να φτιάξουν ένα δίγλωσσο μενού εστιατορίου. Οι μαθητές/τριες βιντεοσκοπούνται να νοηματίζουν διάφορα πιάτα που θα έχουν στο εστιατόριο Κωφών. Όλοι όσοι πάνε στο εστιατόριο θα πρέπει να ζητήσουν στην νοηματική το πιάτο που θέλουν να φάνε.

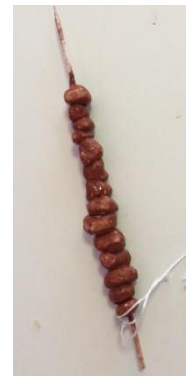
Τα βίντεο αποθηκεύονται με το όνομα του κάθε πιάτου. Με τη χρήση ενός φορητού υπολογιστή ή μιας ταμπλέτας, ο/η πελάτης μπορεί να δει τι περιέχει το μενού και να παραγγέλλει. Μπορεί να υπάρχει και σε έντυπη μορφή, με την εικόνα του πιάτου και του αντίστοιχου νοήματος (Εικόνα 11) .

Εικόνα 11: Δίγλωσσο μενού εστιατορίου

Επέκταση δραστηριότητας:

Μπορούνε να φτιάξουν ψεύτικα φαγητά, (Εικόνες 12,13,14,15), και με το δίγλωσσο μενού, να στήσουν ένα εστιατόριο για να καλέσουν τμήματα από διπλανά σχολεία ακουόντων, αναπτύσσοντας έτσι ένα πρόγραμμα συνεκπαίδευσης.

Εικόνα 12, 13,14, 15: Χειροτεχνίες φαγητών

Από ένα τέτοιο πρόγραμμα συνεκπαίδευσης ενός νηπιαγωγείου ακουόντων (1^ο Νηπιαγωγείο Ελληνικού) και ενός νηπιαγωγείου κωφών (Ειδικό Νηπιαγωγείο Κωφών και Βαρηκών Αργυρούπολης) και μια δίγλωσση σχολική εφημερίδα (με τίτλο «ΣχολειάΖω» την οποία να βρείτε στην παρακάτω ιστοσελίδα <http://prosvasimo.gr/el/polimesiko-uliko/kales-praktikes>), πρόεκυψε ένα βιβλίο με την ιστορία της φιλίας ενός κωφού και ενός ακούοντος παιδιού, την οποία μπορείτε να παρακολουθήσετε παρακάτω. Πρόκειται για ένα βιβλίο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αποδοχή της διαφορετικότητας και να συμβάλλει στην «ανέγερση» γεφυρών επικοινωνίας.

[ΚΟΡΙΤΣΙ ΜΠΑΛΟΝΙΑ](#)

Απόδοση στα ελληνικά

Το κορίτσι με τα μπαλόνια

Μια φορά κι έναν καιρό, κάπου, σε μια όμορφη γειτονίτσα, ζούσαν δυο παιδιά. Ένα αγόρι κι ένα κορίτσι.

Το κορίτσι αγαπούσε τα μπαλόνια! Έβγαινε κάθε μέρα στο μπαλκόνι της κρατώντας λευκά, ολόλευκα μπαλόνια κι αφού τα φούσκωνε και τα έκανε να μοιάζουν με παραφουσκωμένες κόλλες χαρτί, τα ζωγράφιζε. Αν ήταν θυμωμένη τα έκανε κατακόκκινα. Αν ήταν στεναχωρημένη μαύρα κι αν ήταν χαρούμενη γαλάζια. Έρχονταν, βέβαια, και μέρες που το κορίτσι ένιωθε να αγαπά και να αγαπιέται απ' όλο τον κόσμο, και τότε τα μπαλόνια της τα έκανε πολύχρωμα, σωστά ουράνια τόξα. Κι ύστερα τα άφηνε να τα πάρει ο αέρας...

Το αγόρι, από την άλλη, αγαπούσε τα αυτοκινητάκια του, τη ζωγραφική και τα λουλούδια, κι έβγαινε κάθε μέρα στο μπαλκόνι του για να τα ποτίσει.

Κι έτσι, κάποια μέρα, το αγόρι βγήκε στο μπαλκόνι του για να ποτίσει τα λουλούδια του και είδε, στο απέναντι μπαλκόνι, το κορίτσι που ζωγράφιζε μπαλόνια. Χωρίς, λοιπόν, να χάσει ευκαιρία, μόλις κατάλαβε πως το κορίτσι τον κοίταξε, φώναξε: «Πώς σε λένε;».

Το κορίτσι τον κοίταξε με απορία κι έκανε κάτι σηματάκια με τα χέρια της. Το αγόρι ξαναφώναξε, πιο δυνατά αυτή τη φορά: «Πώς σε λένεεεεε;».

Μα το κορίτσι ούτε και τώρα του απάντησε και συνέχισε να κάνει σηματάκια, δηλαδή νοήματα, με τα χέρια της. Και τότε, το κορίτσι ακούμπησε τα δάχτυλά της στα χείλη της και σχημάτισε ένα χαμόγελο. Πρόσεξε, όμως, πως το αγόρι κοιτούσε απορημένο...

Το κορίτσι αμέσως πήρε ένα λευκό μπαλόνι και ζωγράφισε ένα γαλάζιο χαμόγελο. Το αγόρι χαμογέλασε κι αυτό και τότε το κορίτσι, χαρούμενο, άφησε το μπαλόνι να το πάρει ο αέρας...

Κι όπως το μπαλόνι απομακρυνόταν... Μπάμ!!! Σπάει...

Και το μικρό κορίτσι άρχισε να κλαίει ενώ, ταυτόχρονα, έσφιξε τη γροθιά της και, αφού τη σήκωσε στο ύψος του στήθους, άρχισε να τη γυρίζει γύρω από το στέρνο της. Το αγόρι αμέσως συνειδητοποίησε πως το κορίτσι νιώθει στεναχωρημένο κι έτσι έτρεξε γρήγορα, πήρε κι αυτό ένα μπαλόνι από το κουτί με τα παιχνίδια του, και ζωγράφισε ένα θλιμμένο πρόσωπο με μαύρο μαρκαδόρο, αφού είχε στεναχωρηθεί κι αυτό με τα δάκρυα του κοριτσιού...

Η επόμενη μέρα ήταν καλύτερη και για τα δύο παιδιά. Με τις πρώτες ζεστές ηλιαχτίδες, πριν φύγουν για το σχολείο, τα παιδιά βρίσκονταν και πάλι στα μπαλκόνια τους.

«Καλημέρααααα!!!» φώναξε το αγόρι.

Και το κορίτσι τέντωσε την παλάμη της, την έβαλε πάνω από το δεξί της φρύδι και τη σήκωσε ψηλά. Αμέσως, πήρε ένα μπαλόνι και ζωγράφισε έναν γαλάζιο ήλιο που χαμογελούσε. Και το άφησε να ταξιδέψει προς το αγόρι.

Αλλά και το αγόρι δεν έχασε την ευκαιρία. Τέντωσε κι αυτό την παλάμη του κι επανέλαβε την κίνηση του κοριτσιού. Και ψιθυριστά πια είπε: «καλημέρα»...

Το κορίτσι χάρηκε τόσο πολύ, που έβαλε τη μια παλάμη της πάνω από την άλλη και τις ακούμπησε στην καρδιά της. Κοίταξε το αγόρι, του χαμογέλασε, και ζωγράφισε μια τεράστια πολύχρωμη καρδιά πάνω στο μπαλόνι της.

Και κάπως έτσι περνούσε ο καιρός και τα παιδιά άρχισαν να κάνουν πιο πολλά νοήματα, να ζωγραφίζουν πιο πολλά μπαλόνια, πιο πολλά πολύχρωμα λουλούδια, πιο πολλές χρωματιστές καρδούλες και λιγότερα μαύρα και κόκκινα σχέδια. Κι αν καμιά φορά τύχαινε ο ένας να ζωγράφιζε μαύρα μπαλόνια, ο άλλος ήταν πάντα εκεί για να του ζωγραφίσει γαλάζια χαμόγελα...

Και ήρθαν οι μέρες που η γειτονιά γέμιζε από πολύχρωμα μπαλόνια! Κάθε πρωί πριν το σχολείο και κάθε μεσημέρι πριν το φαγητό, κάθε απόγευμα μετά τον μεσημεριανό ύπνο και κάθε βράδυ πριν την τελευταία καληνύχτα...

Και τα παιδιά ήταν πολύ ευτυχισμένα... Γιατί ήταν... ΦΙΛΟΙ!!!

Κάποια Κυριακή, μετά τη χαμογελαστή καλημέρα τους, τα παιδιά χαιρετήθηκαν κι έδωσαν ραντεβού για το απόγευμα. Ήταν η μέρα της βόλτας με τους γονείς. Σε λίγη ώρα το αγόρι είχε φτάσει στο πάρκο της γειτονιάς και κατέβαινε με φόρα από την τσουλήθρα όταν, στις απέναντι κούνιες, είδε τη φίλη του! Αμέσως γούρλωσε τα μάτια του κι όταν προσγειώθηκε από την τσουλήθρα άρχισε να τρέχει προς το μέρος της. Όμως, τον είδε κι εκείνη, την ώρα που έτρεχε προς το μέρος της, κι αμέσως πήδηξε από την κούνια.

Τι χαρά!!! Τα παιδιά άρχισαν να χοροπηδάνε, τα χτυπάνε παλαμάκια και ν' αγκαλιάζονται! Επιτέλους, οι δυο φίλοι με τα μπαλόνια βρέθηκαν κι από κοντά!

«Πώς σε λένε;» τη ρωτάει το αγόρι.

Το κορίτσι τον κοιτάει έντονα στα χείλη, σαν να προσπαθεί να τα διαβάσει. Και τότε το αγόρι την ξαναρωτάει λέγοντας τις λέξεις λίγο πιο αργά και πιο καθαρά: «Πώς σε λένε;».

Το κορίτσι χαμογελάει, σηκώνει τα χέρια της σαν να είναι φτερά και κάνει, χωρίς να κουνιέται, πως πετάει. Ύστερα, σχηματίζει με τα δάχτυλά της τα γράμματα από το όνομά της και συνεχίζει να χαμογελά.

«N... ί... κ... η... Είσαι η Νίκη! Και είσαι τόσο χαρούμενη που πετάς!!!»

Το κορίτσι έγνεψε καταφατικά και τον έδειξε με το δάχτυλό της.

«Ζώη!!!» της απάντησε, κι εκείνη αμέσως σχημάτισε με τα δάχτυλά της το γράμμα ζήτα στον αέρα.

«Είμαι τόσο χαρούμενος! Νίκη, θέλεις να παίξουμε; Ή μάλλον, πάμε για εξερεύνηση;»

Εκείνη συμφώνησε με τον ίδιο ενθουσιασμό και, αφού πρώτα ρώτησαν τους γονείς τους, ξεχύθηκαν στο πάρκο.

Έτρεχαν χέρι-χέρι στα πλακόστρωτα δρομάκια, κυνήγησαν χορεύοντας μια πεταλούδα κι έκατσαν ώρα πολλή πάνω από μια πελώρια μυρμηγκοφωλιά. Ώσπου, κάποια στιγμή, πάνω σ' ένα πανέμορφο δέντρο είδαν μια φωλιά πουλιών. Τα μάτια της Νίκης και του Ζώη άστραψαν και, χωρίς καν να ρίξουν δεύτερο βλέμμα ο ένας στον άλλο, έτρεξαν για να σκαρφαλώσουν.

Πρώτος ξεκίνησε ο Ζώης. Βρήκε έναν μικρό ρόζο στον κορμό κι έβαλε το πόδι του. Ύστερα, πιάστηκε από ένα ετοιμόρροπο κλαδί και σύρθηκε προς τα πάνω. Ένα κλαδί ακόμα, και λίγη προσπάθεια, και βρισκόταν στην κορυφή, δίπλα στην πολυπόθητη φωλίτσα των πουλιών. Έριξε μια ματιά γύρω του, πήρε μια βαθιά ανάσα, και χαμογέλασε! Ύστερα, κοίταξε κάτω για να κάνει νόημα στη Νίκη για να ανέβει. Κοίταξε κάτω κι ένιωσε όλο του τον κόσμο να γυρίζει. Ζαλίστηκε, γλίστρησε το πόδι του από το κλαδί και τελευταία στιγμή πιάστηκε από ένα άλλο για να μην πέσει. Έκλεισε να μάτια του και γαντζώθηκε από όσα περισσότερα κλαδιά μπορούσε.

«Είναι πολύ ψηλά! Νίκη, θα πέσω... Δεν μπορώ να κατέβω... Φοβάμαι!!! Βοήθησέ με!!!» φώναξε ο Ζώης και άρχισε να κλαίει.

Η Νίκη, που είδε τον φίλο της να παλεύει για να μην πέσει, και τώρα να φοβάται και να μην μπορεί να κατέβει, σάστισε. Άρχισε να σκέφτεται και να κοιτάζει γύρω-

γύρω. Σε λίγο, τέντωσε την παλάμη της δείχνοντάς του πως πρέπει να περιμένει, και ξεκίνησε να τρέχει προς τους γονείς του Ζώη με όλη της τη δύναμη. Μόλις έφτασε, λαχανιασμένη, άρχισε να τους κάνει διάφορα νοήματα. Να τεντώνει το δεύτερο δάχτυλο του χεριού της, να σηκώνει και τα δυο της χέρια ψηλά, να σχηματίζει το γράμμα ζήτα και άλλα πολλά που οι γονείς του Ζώη δεν καταλάβαιναν. Στο δίπλα παγκάκι κάθονταν οι δικοί της γονείς που, μόλις την είδαν να κάνει νοήματα, έτρεξαν προς το μέρος της.

«Ο Ζώης, φοβάται... Κινδυνεύει, έχει σκαρφαλώσει σε ένα πολύ ψηλό δέντρο και δεν μπορεί να κατέβει. Πρέπει να τον βοηθήσουμε», λέει ο μπαμπάς της στους γονείς του αγοριού, εξηγώντας τα νοήματα της Νίκης.

«Προς τα πού είναι;» ρωτάει η μαμά του Ζώη και η Νίκη δείχνει την κατεύθυνση.

Σε λίγο, τρέχοντας, έφτασαν όλοι στο δέντρο και ο μπαμπάς του Ζώη, με μια κίνηση, τον κατέβασε. Όλοι χαμογέλασαν ανακουφισμένοι και ο Ζώης, αφού πρώτα χώθηκε στην αγκαλιά του μπαμπά του, έκανε μια τεράστια αγκαλιά στη Νίκη.

Οι δυο οικογένειες και τα παιδιά πέρασαν τη μέρα στο πάρκο μαζί, γελώντας, κουβεντιάζοντας και παίζοντας κι έδωσαν ραντεβού για την επόμενη Κυριακή. Κι από εκείνη τη μέρα και μετά, κανείς στη μικρή γειτονίτσα, ποτέ άλλοτε, όπου κι αν πήγε, δεν είδε τόσα πολλά χρωματιστά μπαλόνια να ταξιδεύουν κάθε μέρα στον ουρανό...

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Ahlgren, I. (1994). Sign language as the first language. In I. Ahlgren, & K. Hyltenstam, (Eds.), *Bilingualism in Deaf Education*. Hamburg: Signum, 55-60.
- Albertini, J. A. & Schley, S., (2003). Writing: Characteristics, Instruction, and Assessment. In M. Marschark & P. E. Spencer (Eds.). *Oxford Handbook of Deaf Studies, Language, and Education*. New York: Oxford University Press, 123-135
- Allen, T. (1992). Subgroup differences in educational placement for Deaf and Hard of Hearing Students. *American Annals of the Deaf*, 137, 5:381-388.
- Baker, A., Van den Bogaerdre, B., Coerts, J. & Woll, B. (1999). Methods and procedures in sign language acquisition studies. [Internet] Paper presented at the 4th Intersign Workshop London. Manuscript Network Intersign: <http://www.sign-lang.uni-hamburg.de/intersign/Workshop4/Baker/Baker.html>. [Accessed 19.9.15]
- Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*, Αθήνα: Gutenberg.
- Baker-Shenk, C. & Cokely, D. (1981). *American Sign Language, a teacher resource text on grammar and culture*. Washington, D.C.:Gallaudet University Press.
- Bergman, B. (1982). *Studies in Swedish Sign Language*. Institute of Linguistics, Stockholm University. Doctoral dissertation.
- Bergman, B. (1994). Signed languages. In I. Ahlgren, & K. Hyltenstam, (Eds.), *Bilingualism in deaf education*. Hamburg: Signum, 15-36.
- Berke, M. (2013). Reading Books with Young Deaf Children: Strategies for Mediating Between American Sign Language and English. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education* [online]. v.18, 3: 299-311
- Blamey, P., Saranr, J. Z., Paatsch, L. E., Barry J. G., Wales C. P., Wright, M. (2001). Relationship among speech perception, production, language, hearing loss and age in children with impaired hearing. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 44:264-285.

- Chapman , C. & King, R. (2005). *Differentiated Assessment Strategies, one tool doesn't fit all*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Chatzidimitri C. M., Hatzopoulou M. (2015) Phonological Acquisition in Greek Sign Language, in P. Panagiopoulou, M. Markopoulou, A. Xeroudakis, *Proceedings of ICED2015 Educating Diverse Learners: Many Ways, One Goal*, Deaf Studies Unit University of Patras, Athens 6-9/7/2015.
- Davidson, K., Lillo-Martin, D., & Chen Pichler, D. (2014). Spoken English Language Development Among Native Signing Children with Cochlear Implant. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education* [online], v. 19, 2:238-250.
- Emmorey, K. (2002). *Language, cognition and the brain*. USA: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Ewoldt, C., Israelite, N., Hoffmeister, R., (1986). *A Review of the Literature on the Effective Use of Native Sign Language on the Acquisition of a Majority Language by Hearing Impaired Students. A Final Report to Minister of Education*, Ontario. Faculty of Education, York University and Center for the Study of Communication and Deafness, Boston University.
- Geers, A. E. & Moog, J. S. (1989). Predicting Spoken Language Acquisition in Profoundly Deaf Children. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 52: 84-94.
- Hall, W. C. (2017). What You Don't Know Can Hurt You: The Risk of Language Deprivation by Impairing Sign Language Development in Deaf Children. *Maternal & Child Health Journal* [online], v. 21: 961-965 [viewed 23 May 2019].
- Hatzopoulou, M. (2008). *Acquisition of reference to self and others in Greek Sign Language. From pointing gesture to pronominal pointing signs*. Stockholm: Stockholm University.
- Hoffmeister, R. (1994). Metalinguistic skills in Deaf Children: Knowledge of Synonyms and Antonyms in ASL. In J. Mann (Ed), *Proceeding of the Post Milan: ASL and English Literacy Conference* Gallaudet University Press, Washington, D.C.
- Hoffmeister, R. J. (1978). *The acquisition of American Sign Language by deaf children of deaf parents: The development of demonstrative pronouns*,

- locatives and personal pronouns*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Minnesota.
- Hoffmeister, R. J. (1987). The acquisition of pronominal anaphora in ASL by deaf children. In B. Lust, (Ed.), *Studies in the acquisition of anaphora*. Dordrecht: D.Reidel, 171-187.
- Hrastinski I. & Wilbur R.B.(2016). Academic Achievement of Deaf and Hard-of-Hearing Students in an ASL/English Bilingual Program, *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, February v. 21, 2: 156–170
- Holt, J. A., Traxler, C. B. & Allen, T. E. (1997). *Interpreting the scores: A user's guide to the 9th edition of the Stanford Achievement Test for educators of deaf and hard of hearing students*. Technical Report 97-1, Gallaudet Research Institute, Washington, DC: Gallaudet University.
- Kourbetis, V. & Hoffmeister, R. (1985). *Greek Sign Language and its Use in Greece*. The International Congress on Education of the Deaf, August 4-9, Manchester, England.
- Kourbetis, V. (1987). *Deaf children of deaf parents and deaf children of hearing parents in Greece: "A comparative study"*. Unpublished Doctoral Dissertation: Boston University
- Kourbetis, V.& Gargalis, K. (2006). Deaf Empowerment in Greece, In H. Goodstein, (Ed) "*The Deaf Way II Reader*," Washington DC: Gallaudet University Press.
- Lambropoulou, V. (1986). *A Needs Assessment Study for the Education of Deaf Children in Greece*. Unpublished doctoral dissertation, NY: New York University.
- Lane, H., Hoffmeister, R. & Bahan, B. (1996). *A Journey in the Deaf-World*. San Diego, CA: DawnSign Press.
- Mahshie, S.M. (1995). *Educating Deaf Children Bilingually*. Washington, DC: Gallaudet University Press.
- Mayberry, R. (1994). The importance of childhood to language acquisition: Insights from American Sign Language. In J.C. Goodman & H.C. Nusbaum (Eds.), *The Development of Speech Perception: The Transition from Speech Sounds to Words*. Cambridge: MIT Press, 57-90.

- Moores, D. (1996). *Educating the Deaf: Psychology, Principles and Practice* (4th ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Newport, E. L. & Meier, R.P. (1985). The acquisition of American Sign Language. In D. I. Slobin, (Ed.), *The cross linguistic study of language acquisition*, Volume1: The data. New Jersey: Erlbaum, 881-938.
- Paulson, F.L., Paulson, P.R. & Meyer, C.A. (1991) What Makes a Portfolio a Portfolio? *Educational Leadership*. February 1991, p. 60-63
- Peterson C., Siegal M. (1999). Representing Inner Worlds: Theory of Mind in Autistic, Deaf, and Normal Hearing Children. *Psychological Science, Vol 10, no 2: 126-129*.
- Petitto, L.A. (1987). On the autonomy of language and gesture: Evidence from the acquisition of personal pronouns in ASL. *Cognition International Journal of Cognitive Psychology* 21:1-52.
- Petitto, L.A. (1994). The transition from gesture to symbol in American Sign Language. In V. Volterra, & C. J. Erting, (Eds.), *From gesture to language in hearing and deaf children*. Washington, DC: Gallaudet University Press, 153-161.
- Petitto, L.A. (2000). The acquisition of natural signed languages: Biological foundations of language. In C. Chamberlain, J.P. Morford, & R. I. Mayberry, (Eds.), *Language acquisition by eye*. London: Lawrence Erlbaum Associates, 41-50.
- Pinker, S. (1984). *Language Learnability and Language Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Pfifer, A. (2011). Language and cognitive development in deaf children: deaf children with deaf parents and deaf children with hearing parents. *Horizons of Psychology* [online]. v. 19, 4: 81-93 [viewed 25 May 2019].
- Scott, J. A., & Hoffmeister, R. (2017). American Sign Language and Academic English: Factors Influencing the Reading of Bilingual Secondary School Deaf and Hard of Hearing Students. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, January, v. 22, 1: 59-71
- Stokoe, W. (1960). *Sign Language Structure: An outline of the visual communication systems of the American deaf*. New York: University of Buffalo.

- Van den Bogaerde, B. & Baker, A. (2002). Are young deaf children bilingual? In G. Morgan, & B. Woll, (Eds.), *Directions in sign language acquisition. (Trends in language acquisition research 2)*. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 183-206.
- Wilbur, R. (1979). *American Sign Language and Sign Systems*. Baltimore, MD: University Park Press.
- Woodward, J. (1990). Sign English in the education of deaf students. In H. Borsnstein (Ed.), *Manual communication in America*. Washington, D.C.: Gallaudet University Press, 67-80.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αρβανίτης, Ν. (2007). Ο Φάκελος υλικού (portfolio) ως μέσο εναλλακτικής και αυθεντικής παιδαγωγικής αξιολόγησης του μαθητή. *Επιστημονικό Βήμα*, τ.6, σ. 168-179
- Καπετανίδου, Μ. (2010). Το Portfolio Γλωσσικής Αγωγής, ως πρακτική αξιολόγησης του μαθητή στα εκπαιδευτικά προγράμματα γλωσσικής υποστήριξης και γραμματισμού αλλοδαπών μαθητών. Στο: *Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική*. Ελληνικό Ινστιτούτο Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης. Τόμος 3, τ. 1.
- Καρίπη, Σ. (2015). *Κοίτα με! κάτι σου λεω... Ελληνική Νοηματική Γλώσσα για την Α' - Β' Δημοτικού*, Αθήνα: ΙΕΠ
- Κουλουμπαρίτση, Α. και Ματσαγγούρας, Η. (2004). Φάκελος Εργασιών του Μαθητή (Portfolio Assessment): Η Αυθεντική Αξιολόγηση στη Διαθεματική Διδασκαλία. Στο Αγγελίδη, Π.Α. & Μαυροειδή, Γ.Γ. (επιμέλεια) *Εκπαιδευτικές Καινοτομίες για το Σχολείο του Μέλλοντος*. Τόμος Α. Αθήνα. Τυπωθήτω- Γ. Δαρδανός, σ. 55-84.
- Κουρμπέτης Β., Χατζοπούλου Μ. (2010). *Μπορώ και με τα Μάτια μου. Εκπαιδευτικές Προσεγγίσεις και Πρακτικές για Κωφούς Μαθητές*, Αθήνα: Καστανιώτης.

- Κουρμπέτης, Β. (1997). Κοινωνική και Συναισθηματική Ανάπτυξη των Κωφών Παιδιών. *Κοινωνική Εργασία*, 1997, 45:7-18.
- Λαμπροπούλου, Β. (1997). Εξέταση της Γραπτής Γλώσσας των Κωφών Μαθητών, *Σύγχρονη Εκπαίδευση* 93: 60-69..
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2004). *Α.Π.Σ. για μαθητές με Προβλήματα ακοής για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.* http://www.pi-schools.gr/special_education_new/index_gr.htm
- Στυλιανού, Μ. (2008). *Η αυτοαξιολόγηση των μαθητών/τριών με βάση το Φάκελο Εργασιών (Portfolio assessment), ως μέσο ανάπτυξης επικοινωνιακών δεξιοτήτων και ειδικότερα κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου.* Διπλωματική εργασία. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διαθεματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Επιστήμες της Γλώσσας και της Επικοινωνίας .
- Φωτιάδου, Τ. (2001). Το Portfolio ως μέσο ανάπτυξης δεξιοτήτων των μαθητών: Μια πρόταση. *Επιθεώρηση εκπαιδευτικών θεμάτων*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. τ. 5, σ. 128-139.
- Χατζοπούλου Μ. (2000α). Έκθεση σχετικά με τις εργασίες του Συνεδρίου «European Days of Deaf Education 1999- Bilingual education with focus on reading and writing” Orebro Σουηδίας 23-26/1999, *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, τ.9: 59-71
- Χατζοπούλου Μ. (2000b). Δίγλωσση Εκπαίδευση των Κωφών Παιδιών. *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, τ. 52:42-45
- Η Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (ΝΟΜΟΣ ΥΠ’ ΑΡΙΘ. 4074/2012) <http://www.prosvasimo.gr/>

Το έργο «Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5001313 υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ 2014-2020) και συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ).

